Den uforbederlige bibliotekar

Niels Jensen

Folkets Almanak

Udkom fra 1875-1972 med indhold gældende for det kommende år.

Om almanakken på: https://danskforfatterleksikon.dk/1850tit/0063/sknr63737.htm

Udarbejdet af Niels Jensen

FOLKETS-ALMANAK

1888.

TILLADT AF UNIVERSITETET

Almanak

for det Aar efter Christi Fødsel

1888,

som er et Skudaar;

beregnet til Kjøbenhavns Observatorium

af

H. C. F. C. Schjellerup,
Professor.

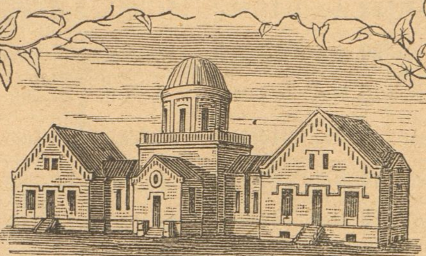

Kjøbenhavn.
N. C. Roms Forlagsforretning.
Trykt hos J. H. Schultz.

Usolgte, fuldstændig ubeskadigede, Almanakker ombyttes med Fradrag af Stempelafgift, 10 Øre pr. Exemplar.

Festkalender
til
Folkets Almanak
for
Resten af Aarhundredet.

Aar.	Paaskedag.	Alm. Bededag.	Chr. Himmelfartsdag.	Pinsedag.	1. Søndag eft. Trinitatis	1. Søndag i Advent.
1888	1. April.	27. April.	10. Maj.	20. Maj.	3. Juni.	2. Decbr.
1889	21. April.	17. Maj.	30. Maj.	9. Juni.	23. Juni.	1. Decbr.
1890	6. April.	2. Maj.	15. Maj.	25. Maj.	8. Juni.	30. Novbr.
1891	29. Marts.	24. April.	7. Maj.	17. Maj.	31. Maj.	29. Novbr.
1892	17. April.	13. Maj.	26. Maj.	5. Juni.	19. Juni.	27. Novbr.
1893	2. April.	28. April.	11. Maj.	21. Maj.	4. Juni.	3. Decbr.
1894	25. Marts.	20. April.	3. Maj.	13. Maj.	27. Maj.	2. Decbr.
1895	14. April.	10. Maj	23. Maj.	2. Juni.	16. Juni.	1. Decbr.
1896	5. April.	1. Maj.	14. Maj.	24. Maj.	7. Juni.	29. Novbr.
1897	18. April.	14. Maj.	27. Maj.	6. Juni.	20. Juni.	28. Novbr.
1898	10. April.	6. Maj.	19. Maj.	29. Maj.	12. Juni.	27. Novbr.
1899	2. April.	28. April.	11. Maj.	21. Maj.	4. Juni.	3. Decbr.
1900	15. April.	11. Maj.	24. Maj.	3. Juni.	17. Juni.	2. Decbr.

I Kirkeaaret 1887—88, der ender med den 26de Søndag efter Trinitatis (25de November) vil der ordentligvis blive prædiket over den **anden** Række af Evangelietexter.

I Kirkeaaret 1888 - 89, der begynder med 1ste Søndag i Advent (2den December), vil der ordentligvis blive prædiket over den **første** Textrække.

Nærværende Aar regnes efter Christi Fødsel 1888.

Efter Verdens Skabelse	5855.
Siden Reformationen	371.
Siden den Oldenborgske Stammes Regerings Beg. i dette Rige	440.
Siden Kong Christian IX.s Fødsel	70.
Fra Kong Christian den Femtes danske Lov	205.
Fra Danmarks Grundlov	39.
Siden Stavnsbaandets Løsning	100.

Imellem Jul og Fastelavn er 7 Uger.

Aaret 1888 er det 6601de i den julianske Periode.

Mosaiske Festdage 1888.

Purimfest	26	Febr.
* 1ste Paaskedag	27	Marts.
* 2den —	28	—
* 7de —	2	April.
* Paaskens Ende	3	—
* Ugefest (Pinse)	16	Maj.
* Sammes 2den Festdag	17	—
Fastedag, Templets Ødelæggelse	17	Juli.
* Nytaarsfest (5649)	6	Septbr.
* Sammes 2den Dag	7	—
* Store Forsoningsfest	15	—
* Løvsalsfest	20	—
* Sammes 2den Festdag	21	—
* Sammes Slutningsfest	27	—
* Thorah-Glædesfest	28	—
Templets Indvielsesfest (Jul), som fejres i 8 Dage	29	Novbr.

Enhver Festdag begynder den foregaaende Aften og de med * betegnede fejres strængt.

Formørkelser.

I Aaret 1888 indtræffer følgende Formørkelser:

1) En total Maaneformørkelse den 28de Januar. Den begynder for Kjøbenhavn Kl. 10. 21' Eftermiddag og ender Kl. 2. 0'. Formørkelsen er total fra Kl. 11. 21' til Kl. 1. 0'.

2) En Solformørkelse Natten mellem den 11te og 12te Februar. Den er derfor usynlig i Evropa.

3) En Solformørkelse den 9de Juli Formiddag, som ligeledes er usynlig for os.

4) En total Maaneformørkelse den 23de Juli Formiddag. Den begynder for Kjøbenhavn Kl. 4. 45'; men da Maanen denne Dag er gaaet ned Kl. 3. 47' bliver Intet af denne Formørkelse at iagttage.

5) En Solformørkelse den 7de August Eftermiddag. For Kjøbenhavn begynder den Kl. 7. 13' og ender Kl. 7. 58'. Denne Formørkelse er saa ringe (kun 1/26 af Solens Diameter bliver formørket) at den ikke vil kunne bemærkes med det blotte Øje. Solen gaar iøvrigt ned Kl. 7. 51'.

I nærværende Almanak antages Dagen overensstemmende med almindelig Vedtægt at begynde ved Midnat og regnes indtil næste Midnat, saa at de 12 Timer, der gaar foran den mellemliggende Middag, benævnes Formiddagstimer, de 12 efterfølgende derimod Eftermiddagstimer. Ethvert Klokkeslæt er angivet i den saa kaldte Middeltid eller den Tidsart, som stedse bruges i det daglige Liv, og som derfor alle Ure er indrettede til at vise. Da denne imidlertid er forskjellig fra den Tid, som Solskiven angiver, bliver det nødvendigt for enhver, som vil stille sit Ur efter Solskiven, at kjende den Forskjel, som finder Sted mellem Uret og Solskiven. Herom erholdes Underretning ved Hjælp af de Tal, som findes paa følgende Tabel, og som angiver, hvad et Ur paa de forskjellige Dage af Aaret bør vise i samme Øjeblik, som det efter Solskiven er Middag. Saaledes betegner f. Ex. 12. 4', som findes ved den 1. Januar, at paa denne Dag skal et rigtigt Ur vise tolv og fire Minutter i det Øjeblik, da Solen angiver Middag. Disse Tal kan anvendes uden Forandring over hele Landet.

Tabel, som viser, hvad Klokken er efter Middeltid, naar Solskiven viser 12.

Jan.	1	12 4'	Marts	27	12 5'	Avgust	7	12 5'	Oktbr.	22	11 44'
„	3	12 5'	„	30	12 4'	„	14	12 4'	Novbr.	1	11 44'
„	6	12 6'	April	2	12 3'	„	19	12 3'	„	14	11 45'
„	8	12 7'	„	6	12 2'	„	23	12 2'	„	19	11 46'
„	10	12 8'	„	9	12 1'	„	26	12 1'	„	23	11 47'
„	13	12 9'	„	13	12 0'	„	30	12 0'	„	26	11 48'
„	15	12 10'	„	17	11 59'	Septbr.	2	11 59'	„	29	11 49'
„	18	12 11'	„	22	11 58'	„	5	11 58'	Decbr.	2	11 50'
„	22	12 12'	„	27	11 57'	„	8	11 57'	„	4	11 51'
„	25	12 13'	Maj	6	11 56'	„	11	11 56'	„	7	11 52'
„	31	12 14'	„	23	11 57'	„	14	11 55'	„	9	11 53'
Febr.	10	12 14'	Juni	1	11 58'	„	17	11 54'	„	11	11 54'
„	17	12 14'	„	7	11 59'	„	20	11 53'	„	13	11 55'
„	24	12 13'	„	12	12 0'	„	23	11 52'	„	15	11 56'
Marts	1	12 12'	„	17	12 1'	„	25	11 51'	„	17	11 57'
„	6	12 11'	„	21	12 2'	„	28	11 50'	„	19	11 58'
„	10	12 10'	„	26	12 3'	Oktbr.	1	11 49'	„	21	11 59'
„	13	12 9'	Juli	1	12 4'	„	5	11 48'	„	23	12 0'
„	17	12 8'	„	6	12 5'	„	8	11 47'	„	25	12 1'
„	20	12 7'	„	13	12 6'	„	12	11 46'	„	27	12 2'
„	24	12 6'	Avgust	1	12 6'	„	16	11 45'	„	29	12 3'

Den tredje Række paa enhver Side indeholder Angivelsen af Klokkeslættet for Maanens Op- eller Nedgang, for saa vidt som Kundskab derom kan have Vigtighed i det daglige Liv. Maanens Opgang er betegnet med Op F. eller Op E., efter som den indtræffer paa en Formiddags- eller Eftermiddagstime. Ligeledes betegnes Nedgangen med Ned F. eller Ned E.

Den sidste Talrække paa enhver Side betegner Angivelsen af Klokkeslættet for Højvande paa Jyllands fri Vestkyst, hvormed maa sammenholdes den Forklaring over Beregningen af Tiden for Flod og Ebbe, som er meddelt efter Tabellen for Tidsforskjellen.

De, der vil benytte Solcentrets Op- eller Nedgang til derefter at stille deres Ure, kan, naar de befinder sig paa et Sted i Danmark, der

ligger lige vest for Kjøbenhavn, betjene sig af de i Almanakken anførte Klokkeslæt. For de Steder derimod, som ligger nordligere eller sydligere, er beregnet den vedføjede Tabel, der viser, hvor mange Minutter man skal lægge til eller trække fra de i Almanakken anførte Klokkeslæt for at erfare, hvad Uret bør vise ved Solens Op- eller Nedgang. De anførte Tal gjælder imidlertid ogsaa for dem, der ligger omtrent lige øst eller vest; derfor anføres her saa vel disse som ogsaa de, der kan rette sig efter Kjøbenhavn.

Kjøbenhavn = Roskilde, Holbæk, Kallundborg, Vejle, Varde.
A. Helsingør, Hillerød, Nykjøbing, Skanderborg.
B. Randers, Viborg, Grenaa.
C. Aalborg, Ribe, Løgstør, Thisted.
D Skagen.
E. Ribe, Assens, Odense, Nyborg, Korsør, Slagelse, Storeheddinge, Christiansø.
F. Nakskov, Maribo, Saxkjøbing, Stubbekjøbing, Nykjøbing.

	Læg til Opg. Træk fra Nedg.						Træk fra Opgangen. Læg til Nedgangen.													Læg til Opg. Træk fra Nedg.						
	Jan.		Febr.		Marts			April		Maj		Juni		Juli		Avgust			Septbr.		Oktbr.		Nvbr.		Decbr.	
	6	20	3	17	2	16	30	13	27	11	25	8	22	6	20	3	17	31	14	28	12	26	9	23	7	21
A.	2	2	1	1	1	0	0	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	0	0	1	1	1	2	2	2
B.	6	5	4	2	1	0	1	2	3	4	5	6	6	6	5	4	3	2	1	0	1	2	4	5	6	6
C.	9	8	6	4	2	1	1	3	5	6	8	10	10	9	8	6	4	3	1	1	2	4	6	8	9	10
D.	14	12	9	6	3	1	2	3	7	10	13	15	16	15	13	10	7	4	2	1	4	6	7	12	15	16

	Træk fra Opg. Læg til Nedg.						Læg til Opgangen. Træk fra Nedgangen.													Træk fra Opg. Læg til Nedg.						
	Jan.		Febr.		Marts			April		Maj		Juni		Juli		Avgust			Septbr.		Oktbr.		Nvbr.		Decbr.	
	6	20	3	17	2	16	30	13	27	11	25	8	22	6	20	3	17	31	14	28	12	26	9	23	7	21
E.	2	2	1	1	1	0	0	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	0	0	1	1	1	2	2	2
F.	6	5	4	2	1	0	1	2	3	4	5	6	6	6	5	4	3	2	1	0	1	2	4	5	6	6

Loven af 6te Februar 1880, ved hvilken Kjøbenhavns Middeltid er indført som fælles Tid for hele Kongeriget, medfører, at Urene, som er stillede efter Stedtid, maa for Steder, der ligger vestlig for Kjøbenhavn, stilles saameget frem, som Længdeforskjellen beløber sig til i Tid, hvorimod de maa stilles tilbage for østlige Steder. Tidsforskjellen kan udmaales paa Danmarkskortet, i det man erindrer, at 15 Bueminutter svare til 1 Tidsminut.

Exempelvis anføres paa nærmeste Minut Klokkeslætsforskjellen for nogle vestlige Steder: Hillerød 1′, Roskilde 2′, Ringsted 3′, Sorø 4′, Skjelskør 5′, Kallundborg 6′, Nyborg 7′, Skagen 8′, Odense 8¾′, Aarhus 9½′, Horsens 11′, Kolding 12⅓′, Ribe 15¼′, Holstebro 16′, Hjerting 17′, Ringkjøbing 17⅓′, Blaavandshuk 18′. Af østlige Steder nævnes blot Rønne 8½′, Nexø 10′.

Bestemmelse af Middagslinjen.

Paa en vandret plan Flade, som er fast opstillet saaledes, at den kan beskinnes af Solen, tegnes flere koncentriske Cirkler. I Centret oprejses en Stift lodret paa Fladen. Naar om Formiddagen mellem Kl. 9 og 11 Stiftens Skygge efterhaanden bliver kortere, mærker man sig paa Cirklerne de Punkter, hvor Skyggens Ende befinder sig. Om Eftermiddagen mellem Kl. 1 og 3 forlænger Skyggen sig, og nu mærker man sig atter Skyggens Ende i Cirklerne. Middagslinjen er da den rette Linje, som, dragen ud fra Stiftens Fod, halverer de paa Cirklerne afskaarne Buer. — Konstruktionen giver det bedste Resultat, naar den udføres i Dagene imellem den 17de og 24de Juni eller imellem den 18de og 23de December.

Hvergang Stiftens Skygge falder i Middagslinjen er det sand Middag (jfr. forrige Side).

Det danske Kongehus.

Kong **Christian IX.** til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg, født 8 April 1818, succederede 15 November 1863, formælet 26 Maj 1842 med Dronning **Louise** Vilhelmine Frederikke Caroline Auguste Julie, Prinsesse af Hessen-Cassel, født 7 Septbr. 1817.

Børn:

1) Kronprins Christian **Frederik** Vilhelm Carl, født 3 Juni 1843, formælet 28 Juli 1869 med
Kronprinsesse **Louise** Josephine Eugenie, Prinsesse af Sverig og Norge, født 31 Oktbr. 1851.

Børn:

1) **Christian** Carl Frederik Albert Alexander Vilhelm, født 26 Sept. 1870.
2) Christian Frederik **Carl** Georg Valdemar Axel, født 3 August 1872.
3) **Louise** Caroline Josephine Sophie Thyra Olga, født 17 Februar 1875.
4) **Harald** Christian Frederik, født 8 Oktbr. 1876.
5) **Ingeborg** Charlotte Caroline Frederikke Louise, født 2 August 1878
6) **Thyra** Louise Caroline Amalie Augusta Elisabeth, født 14 Marts 1880.
7) Christian Frederik Vilhelm Valdemar **Gustav**, født 4 Marts 1887.

2) **Alexandra** Caroline Marie Charlotte Louise Julie, født 1 Decbr. 1844, formælet 10 Marts 1863 med **Albert Edward**, Prins af Wales, Hertug af Cornwall, født 9 Novbr. 1841.
3) **Georg** I., Hellenernes Konge, (Christian **Vilhelm** Ferdinand Adolph Georg), født 24 Decbr. 1845, formælet 27 Oktober 1867 med **Olga** Constantinowna, Storfyrstinde af Rusland, født 3 Septbr. 1851.
4) **Maria** Feodorowna (Maria Sophie Frederikke **Dagmar**), født 26 Novbr. 1847, formælet 9 Novbr. 1866 med Keiser **Alexander III.** af Rusland, født 10 Marts 1845.
5) **Thyra** Amalie Caroline Charlotte Anna, født 29 Septbr. 1853, formælet 21 Decbr. 1878 med **Ernst August** Vilhelm Adolf Georg Frederik, Hertug af Cumberland og Brunsvig-Lüneborg, født 21 Septbr. 1845.
6) **Valdemar**, født 27 Oktbr. 1858, formælet 22 Oktbr. 1885 med **Marie** Amélie Françoise Hélène, Prinsesse af Orléans, født 13 Januar 1865

Oldefaders Sønnesøns Kong Frederik VI's Datter:

Vilhelmine **Marie**, født 18 Januar 1808, formælet 19 Mai 1838 med Carl, Hertug af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg, Enke 24 Oktbr. 1878.

Ministeriet,

som det var sammensat d. 1. Juli 1887.

Konseilspræsident og Finansminister: Godsejer J. B. S. Estrup til Kongsdal og Skafføgaard.
Udenrigsminister: Baron Kmhr. O. D. Rosenørn-Lehn til Guldborgland og Lehn.
Indenrigsminister: Godsejer H. P. Ingerslev til Marselisborg.
Justitsminister samt Min. f. Island: Extraordinær Assessor i Højesteret J. M. V. Nellemann.
Min. f. Kirke- og Undervisningsvæsenet: Kmhr. J. F. Scavenius til Gjorslev.
Krigsminister: Oberst J. J. Bahnson.
Marineminister: Kontreadmiral N. F. Ravn.

Januar

1. Maaned. — eller Glugmaaned har 31 Dage. — Aar 1888.

Nytaarsdag. Christi Omskærelse, Luc. 2, 21. 2den Række, Matth. 6, 5—13.

			Op E.		Højv.
S.	1	Nytaar	6 16	Solen nærmest Jorden.	0. 46
M.	2	Abel	7 32		1. 24
Ti.	3	Enoch	8 51		2. 3
O.	4	Methusalem	10 11	Sol. op 8 32′ n. 3 39′.	2. 42
T.	5	Simeon	11 33		3. 26
F.	6	Hell. 3 Kong.	Op F.	◑ s. Kv. 12 33′ Eftm.	4. 13
L.	7	Knud Hertug	12 55		5. 15

1. S. e. H. 3 K. Da Jesus var 12 Aar gammel, Luc. 2, 42 til Enden. 2den Række, Marc. 10, 13—16.

S.	8	Erhard	2 18	☾ nærmest Jorden.	6. 32
M.	9	Julianus	3 41		7. 57
Ti.	10	Paul Eremit	5 1		9. 15
O.	11	Hyginus	6 16	Sol. op 8 27′ n. 3 49′.	10. 17
T.	12	Reinhold	7 22		11. 8
F.	13	Hilarius	Ned E.	*Prinsesse Marie.* ● ny M. 9 29′ Form.	11. 53
L.	14	Felix	5 23		0. 14

2. S. e. H. 3 K. Brylluppet i Kana, Joh. 2, 1—11. 2den Række, Luc. 19, 1—10.

S.	15	Maurus	6 32		0. 52
M.	16	Marcellus	7 46		1. 29
Ti.	17	Antonius	9 0		2. 3
O.	18	Prisca	10 11	Sol. op 8 19′ n. 4 2′.	2. 36
T.	19	Pontianus	11 18		3. 12
F.	20	Fab. Sebast.	Ned F.		3. 49
L.	21	Agnes	12 26	◑ f. Kv. 5 40′ Form. ☾ fjærnest Jorden.	4. 32

3. S. e. H. 3 K. Jesus gik ned af Bjærget, Matth 8, 1—13. 2den Række, Luc. 17, 5—10.

S.	22	Vincentius	1 33		5. 23
M.	23	Emerentius	2 41		6. 29
Ti.	24	Timotheus	3 48		7. 42
O.	25	Pauli Omv.	4 54	Sol. op 8 9′ n. 4 16′.	8. 55
T.	26	Polycarpus	5 55		9. 57
F.	27	Chrysostom.	6 50		10 48
L.	28	Carol. Magn.	Op. E.	Maaneform. 10 21′ Eftm.	11. 31

Septuagesima. Arbejderne i Vingaarden, Matth. 20, 1—16. 2den Række, Matth. 25, 14—30.

S.	29	Valerius	5 13	○ fuld M. 12 9′ Form.	12. 14
M.	30	Lovise. Adelg.	6 33		0. 35
Ti.	31	Vigilius	7 56		1. 13

Februar

2. Maaned. — eller Blidemaaned har 29 Dage. — Aar 1888.

		Op E.		Højv
O. 1	Brigida	9 20	Sol. op 7 57' n. 4 30'.	1 50
T. 2	Kyndelmisse	10 42	☾ nærmest Jorden.	2. 28
F. 3	Blasius	Op F.		3. 8
L. 4	Veronica	12 5	◑ sidste Kv. 8 16' Eftm.	3. 52

Seragesima. De fire Slags Sædejord, Luc. 8, 4—15.
2den Række, Marc. 4, 26—32.

S. 5	Agathe	1 27		4. 49
M. 6	Dorothea	2 48		5. 59
Ti. 7	Richard	4 4		7. 28
O. 8	Corintha	5 12	Sol. op 7 43' n. 4 46'.	8. 53
T. 9	Apollonia	6 9		10. 2
F. 10	Scholastica	6 55		10. 55
L. 11	Euphrosyne	7 31		11. 37

Fastelavn. Christi Daab, Matth. 3, 13 til Enden. 2den Række, Luc. 18, 31 til Enden.

		Ned E.		
S. 12	Eulalia	Ned E.	● n. M. 12 43' Form.	12. 16
M. 13	Benignus	6 42		0. 34
Ti. 14	Hv. Tirsdag.	7 53		1. 6
O. 15	Aske Onsdag.	9 2	Sol. op 7 28' n. 5 1'.	1. 37
T. 16	Juliane	10 9		2. 9
F. 17	Findanus	11 17	☾ fjærnest Jorden.	2. 40
L. 18	Concordia	Ned F.		3. 13

1 S. i Fasten. Jesus fristes af Djævelen, Matth. 4, 1—11.
2den Række, Luc. 22, 24—32.

S. 19	Ammon	12 25		3. 51
M. 20	Eucharias	1 31	◐ første Kv. 2 50' Form.	4. 36
Ti. 21	Samuel	2 37		5. 35
O. 22	Peders Stol	3 40	*Tamperdag.* Sol. op 7 12' n. 5 16'.	6. 48
T. 23	Papias	4 37		8. 12
F. 24	Skuddag	5 28		9. 24
L. 25	Matthias	6 10		10. 24

2 S. i Fasten. Den kananæiske Kvinde, Matth. 15, 21—28.
2den Række, Marc. 9, 17—29.

S. 26	Victorinus	6 45		11. 13
M. 27	Inger	Op E.	○ fuld. M. 12 48' Eftm.	11. 55
Ti. 28	Leander	6 55		0. 17
O. 29	Ellegaard	8 22	☾ nærmest Jorden. Sol. op 6 55' n. 5 31'.	0. 54

Marts

3. Maaned. — eller Tordmaaned har 31 Dage. — Aar 1888.

		Op E.		Højv.
T. 1	Albinus	9 48		1. 32
F. 2	Simplicius	11 14		2. 11
L. 3	Kunigunde	Op F.		2. 50

3 S. i Fasten. Jesus drev en Djævel ud, Luc. 11, 14–28.
2den Række, Joh. 8, 42—51.

S. 4	Adrianus	12 37		3. 36
M. 5	Theophilus	1 55	◑ sidste Kv. 4 16' Form.	4. 31
Ti. 6	Gotfred	3 6		5. 42
O. 7	Perpetua	4 7	Sol. op 6 37' n. 5 45'.	7. 10
T. 8	Beata	4 55		8. 35
F. 9	40 Riddere	5 33		9. 42
L. 10	Edel	6 2		10. 35

Midfaste. Jesus bespiser 5000 Mand, Joh. 6, 1—15. 2den Række, Joh. 6, 35—51.

S. 11	Thala	6 26		11. 16
M. 12	Gregorius	Ned E.	● ny M. 5 11' Eftm.	11. 51
Ti. 13	Macedonius	6 48		0. 8
O. 14	Eutychius	7 57	Sol. op 6 19' n. 6 0'.	0. 40
T. 15	Zacharias	9 4		1. 9
F. 16	Gudmund	10 12	☾ fjærnest Jorden.	1. 40
L. 17	Gjertrud	11 19		2. 9

5 S. i Fasten. Gabriel Engel udsendes, Luc. 1, 26—38.
2den Række, Luc. 1, 46–56.

S. 18	Alexander	Ned F.		2. 42
M. 19	Joseph	12 25		3. 18
Ti. 20	Gordius	1 28	*Foraarsjævndøgn.* ◐ f. Kv. 9 34' Eftm.	4. 1
O. 21	Benedictus	2 27	Sol. op 6 0' n. 6 14'.	4. 56
T. 22	Paulus	3 19		6. 7
F. 23	Fidelis	4 4		7. 34
L. 24	Africa	4 41		8. 53

Palmesøndag. Christi Indtog i Jerusalem, Matth. 21, 1—9.
2den Række, Marc. 14, 3—9.

S. 25	Mariæ Bebud.	5 11		9. 59
M. 26	Gabriel	5 37		10. 49
Ti. 27	Castor	Op E.	○ fuld M. 10 58' Eftm.	11. 33
O. 28	Eustachius	7 19	☾ nærmest Jorden. Sol op 5 42' n. 6 28'.	12. 13
T. 29	Skærtorsdag	8 48		0. 33
F. 30	Langfredag	10 17		1. 12
L. 31	Baldina	11 41		1. 51

April

4. Maaned. — eller Faaremaaned har 30 Dage. — Aar 1888.

Paaske. Christi Opstandelse, Marc. 16, 1—7. 2den Række, Matth. 28, 1—8.

				Højv.
S. 1	Paaskedag	Op F.		2. 33
M. 2	2. Paaskedag	12 58		3. 21
Ti. 3	Nicætas	2 3	◑ sidste Kv. 1 32′ Eftm.	4. 16
O. 4	Ambrosius	2 55	Sol. op 5 24′ n. 6 42′.	5. 28
T. 5	Irene	3 37		6. 52
F. 6	Sixtus	4 8		8. 14
L. 7	Egesippus	4 33		9. 18

1 S. e. Paaske. Jesus kom ind ad lukte Døre, Joh. 20, 19 til Enden. 2den Række, Joh. 21, 15—19.

S. 8	Janus	4 53	*Christian 9. Fødsel.*	10. 10
M. 9	Procopius	5 11		10. 49
Ti. 10	Ezechiel	5 28		11. 22
O. 11	Leo	Ned E.	● ny M. 9 58′ Form. Sol. op 5 6′ n. 6 56′.	11. 55
T. 12	Julius	8 2	☾ fjærnest Jorden.	0. 10
F. 13	Justinus	9 10		0. 39
L. 14	Tiburtius	10 17		1. 10

2 S. e. Paaske. Jesus er en god Hyrde, Joh. 10, 11—16. 2den Række, Joh. 10, 22—30.

S. 15	Olympia	11 21		1. 42
M. 16	Mariane	Ned F.		2. 15
Ti. 17	Anicetus	12 20	*Flyttedag.*	2. 52
O. 18	Eleutherius	1 15	Sol. op 4 49′ n. 7 10′.	3. 35
T. 19	Daniel	2 2	◐ første Kv. 12 42′ Eftm.	4. 28
F. 20	Sulpicius	2 41		5. 36
L. 21	Florentius	3 12		6. 59

3 S. e. Paaske. Christi Bortgang til Faderen, Joh. 16, 16—22. 2den Række, Joh. 14, 1—11.

S. 22	Cajus	3 39		8. 21
M. 23	Georgius	4 1		9. 28
Ti. 24	Albertus	4 23		10. 23
O. 25	Marc. Evang.	4 44	Sol. op 4 32′ n. 7 24′.	11. 9
T. 26	Cletus	Op E.	○ fuld M. 7 12′ Form. ☾ nærmest Jorden.	11. 52
F. 27	Bededag	9 13		0. 11
L. 28	Vitalis	10 37		0. 53

4 S. e. Paaske. Den Helligaands Sendelse, Joh 16, 5—15. 2den Række, Joh. 8, 21—36.

S. 29	Peter Martyr	11 51		1. 36
M. 30	Severus	Op F.		2. 19

Maj

5. Maaned. — eller Majmaaned har 31 Dage. -- Aar 1888.

		Op F.		Højv.
Ti. 1	Phil. Jacob	12 51		3. 6
O. 2	Athanasius	1 38	Sol. op 4 16′ n. 7 38′.	3. 59
T. 3	Korsmisse	2 13	◑ f. Kv. 12 37′ Form.	5. 4
F. 4	Florian	2 40		6. 19
L. 5	Gothard	3 2	*De lyse Nætter beg.*	7. 35

5 S. e. Paaske. Beder i Jesu Navn, Joh. 16, 23—28. 2den Række, Joh. 17, 1—19.

S. 6	Joh. a. Port.	3 20		8. 40
M. 7	Flavia	3 36		9. 31
Ti. 8	Stanislaus	3 52		10. 17
O. 9	Caspar	4 7	Sol. op 4 2′ n. 7 51′.	10. 53
T. 10	Chr. Himmelf.	4 25	☾ fjærnest Jorden.	11. 24
F. 11	Mamertus	Ned E.	● ny M. 2 14′ Form.	11. 58
L. 12	Pancratius	9 14		0. 14

6 S. e. Paaske. Naar Trosteren kommer, Joh. 15, 26—16, 4.
2den Række, Joh. 17, 20 til Enden.

S. 13	Ingenuus	10 16		0. 46
M. 14	Christian	11 13		1. 20
Ti. 15	Sophie	Ned F.		1. 55
O. 16	Sara	12 2	Sol. op 3 48′ n. 8 4′.	2. 33
T. 17	Bruno	12 43		3. 15
F. 18	Erik	1 16	◐ første Kv. 11 55′ Eftm.	4. 3
L. 19	Potentiana	1 43		5. 5

Pinse. Hvo mig elsker, Joh. 14, 23 til Enden. 2den Række, Joh. 14, 15–21.

S. 20	Pinsedag	2 6		6. 22
M. 21	2 Pinsedag	2 27		7. 44
Ti. 22	Castus	2 46		8. 58
O. 23	Desiderius	3 7	*Tamperdag.* Sol. op 3 37′ n. 8 16′.	9. 58
T. 24	Esther	3 30	☾ nærmest Jorden.	10. 47
F. 25	Urbanus	Op E	○ fuld M. 2 30′ Eftm.	11. 32
L. 26	Beda	9 28		12. 17

Trinitatis. Christus og Nikodemus, Joh. 3, 1—15.
2den Række, Matth. 28, 18 til Enden.

S. 27	Lucian	10 37		0. 39
M. 28	Vilhelm	11 32		1. 22
Ti. 29	Maximinus	Op F.		2. 5
O. 30	Vigand	12 14	Sol. op 3 28′ n. 8 27′.	2. 50
T. 31	Petronella	12 45		3. 36

Juni

6. Maaned. — eller Skærsommer har 30 Dage. — Aar 1888.

			Op F.		Højv.
F.	1	Nikomedes	1 8	◑ sidste Kv. 1 44′ Eftm.	4 30
L.	2	Marcellinus	1 27		5 29

1 S. e. Trin. Den rige Mand, Luc. 16, 19 til Enden.
2den Række, Luc. 12, 13—21.

S.	3	Erasmus	1 45	*Krpr. Frederik.*	6. 37
M.	4	Optatus	2 1		7. 46
Ti.	5	Bonifacius	2 16	*Grundlovsdag.*	8 46
O.	6	Norbertus	2 32	Sol. op 3 22′ n. 8 35′. ☾ fjærnest Jorden.	9. 38
T.	7	Jeremias	2 50		10. 21
F.	8	Medardus	3 13		11. 0
L.	9	Primus	Ned E.	● ny M. 5 24′ Eftm.	11. 35

2 S. e. Trin. Den store Nadvere, Luc. 14, 16 – 24.
2den Række, Luc. 14, 25 til Enden.

S.	10	Onuphrius	9 9		12. 11
M.	11	Barnab. Apost.	10 1		0. 28
Ti.	12	Basilius	10 45		1. 4
O.	13	Cyrillus	11 20	Sol. op 3 18′ n. 8 41′.	1. 40
T.	14	Rufinus	11 48		2. 18
F.	15	Vitus	Ned F.		2. 58
L.	16	Tycho	12 12		3. 41

3 S. e. Trin. Det fortabte Faar, Luc. 15, 1—10.
2den Række, Luc. 15, 11 til Enden.

S.	17	Botolphus	12 33	◐ første Kv. 7 40′ Form.	4. 35
M.	18	Leontius	12 53		5. 41
Ti.	19	Gervasius	1 12		7. 1
O.	20	Sylverius	1 33	**100 Aarsd. for Stavnsb. Løsning.** Sol. op 3 18′ n. 8 45′.	8. 22
T.	21	Albanus	1 57	*Solhverv, længste Dag. Sommer beg.*	9. 33
F.	22	10000 Mart.	2 26	☾ nærmest Jorden.	10. 31
L.	23	Paulinus	Op E.	○ fuld M. 9 58′ Eftm.	11. 20

4 S. e. Trin. Værer barmhjærtige, Luc. 6, 36—42.
2den Række, Matth. 5, 43 til Enden.

S.	24	St. Hansdag	9 19		12. 6
M.	25	Prosper	10 8		0. 28
Ti.	26	Pelagius	10 44		1. 11
O.	27	7 Sovere	11 12	Sol. op 3 21′ n. 8 45′.	1. 50
T.	28	Eleonora	11 33		2. 30
F.	29	Petr. Paulus	11 50		3. 9
L.	30	Lucina	Op F.		3. 51

Juli

7. Maaned. — eller Ormemaaned har 31 Dage. — Aar 1888.

5 S. e. Trin. Jesus lærer af Skibet, Luc. 5, 1—11.
2den Række, Matth. 16, 13—26.

			Op F.			Højv.
S.	1	Theobaldus	12	7	◑ sidste Kv. 4 43' Form.	4. 40
M.	2	Mar. Besøg.	12	23		5. 35
Ti.	3	Cornelius	12	40	Solen fjærnest Jorden.	6. 39
O.	4	Africus	12	57	☾ fjærnest Jorden. Sol. op 3 26 n. 8 42'.	7. 48
T.	5	Anshelmus	1	17		8. 52
F.	6	Dion	1	41		9. 46
L.	7	Villebaldus	2	12		10. 34

6 S. e. Trin. Farisæernes Retfærdighed, Matth. 5, 20—26.
2den Række, Matth. 19, 16 til Enden.

S.	8	Kjeld	2	52		11. 15
M.	9	Sostrata	Ned	E.	● ny M. 7 7' Form.	11. 54
Ti.	10	Knud Konge	9	23		0. 13
O.	11	Josva	9	54	Sol. op 3 34' n. 8 36'.	0. 50
T.	12	Henrik	10	19		1. 26
F.	13	Margarethe	10	41		2. 3
L.	14	Bonaventura	11	0		2. 41

7 S. e. Trin. Jesus bespiser 4000 Mand, Marc. 8, 1—9.
2den Række, Matth. 10, 24—31.

S.	15	Apostl. Del.	11	19		3. 21
M.	16	Susanne	11	38	◐ første Kv. 13' Eftm.	4. 8
Ti.	17	Alexius	Ned	F.		5. 7
O.	18	Arnolphus	12	0	Sol. op 3 44' n. 8 27'.	6. 23
T.	19	Justa	12	26	☾ nærmest Jorden.	7. 52
F.	20	Elias	1	0		9. 13
L.	21	Evenus	1	43		10. 18

8 S. e. Trin. De falske Profeter, Matth. 7, 15 21.
2den Række, Matth. 7, 22 til Enden.

S.	22	Mar. Magd.	2	40	*Hundedagene beg.*	11. 11
M.	23	Apollinaris	Op	E.	○ fuld M. 6 35' Form.	11. 56
Ti.	24	Christina	9	12		0 16
O.	25	Jacobus	9	36	Sol. op 3 56' n. 8 17'.	0. 55
T.	26	Anna	9	56		1. 32
F.	27	Martha	10	13		2. 6
L.	28	Aurelius	10	30		2. 40

9 S. e. Trin. Den utro Husfoged, Luc. 16, 1—9. 2den Række, Luc. 12, 32—48.

S.	29	Oluf	10	45		3. 15
M.	30	Abdon	11	3	◑ sidste Kv. 9 20' Eftm.	3. 54
Ti.	31	Germanus	11	21	☾ fjærnest Jorden.	4. 42

Avgust

8. Maaned. — eller Høstmaaned har 31 Dage. — Aar 1888.

				Højv.
		Op E.		
O. 1	Peders Fængsel	11 43	Sol. op 4 8' n. 8 4'.	5. 38
T. 2	Hannibal	Op F.		6. 47
F. 3	Nikodemus	12 12		8. 3
L. 4	Dominicus	12 48		9. 11

10 S. e. Trin. Jesus græder over Jerusalem, Luc. 19, 41 til Enden.
2den Række, Matth. 11, 16—24.

S. 5	Osvaldus	1 35		10. 8
M. 6	Chr. Forklar.	2 32		10. 55
Ti. 7	Donatus	Ned E.	● n M. 7 11' Eftm. Solform. 7 15 Eftm.	11. 35
O. 8	Ruth	8 23	*De lyse Nætter oph.* Sol. op 4 21' n. 7 49'.	12. 15
T. 9	Romanus	8 46		0. 34
F. 10	Laurentius	9 6		1. 10
L. 11	Herman	9 26		1. 46

11 S. e. Trin. Farisæeren og Tolderen, Luc. 18, 9—14.
2den Række, Luc. 7, 36 til Enden.

S. 12	Clara	9 46		2. 23
M. 13	Hippolytus	10 6		3. 3
Ti. 14	Eusebius	10 29	◐ f. Kv. 5 34' Eftm. ☾ nærmest Jorden.	3. 47
O. 15	Mariæ Himf.	11 0	Sol. op 4 35' n. 7 34'.	4. 45
T. 16	Rochus	11 39		5. 58
F. 17	Anastatius	Ned F.		7. 33
L. 18	Agapetus	12 29		9. 0

12 S. e. Trin. Den døve og stumme, Marc. 7, 31 til Enden.
2den Række, Matth. 12, 31—42.

S. 19	Sebaldus	1 30		10. 6
M. 20	Bernhard	2 41		10. 57
Ti. 21	Salomon	Op E.	○ fuld M. 5 11' Eftm.	11. 39
O. 22	Symphor	8 0	*Hundedagene ende.* Sol. op 4 48' n. 7 17'.	12. 18
T. 23	Bachæus	8 17		0. 35
F. 24	Bartholomæus	8 34		1. 7
L. 25	Ludvig	8 50		1. 38

13 S. e. Trin. Samaritaneren og Leviten, Luc. 10, 23—37.
2den Række, Matth. 20, 20—28.

S. 26	Irenæus	9. 7		2. 10
M. 27	Gebhardus	9 25		2. 42
Ti. 28	Augustinus	9. 46	☾ fjærnest Jorden.	3. 17
O. 29	Joh. Halsh.	10. 11	◑ s. Kv. 3 9' Eftm. Sol. op 5 2' n. 6 59'.	3. 58
T. 30	Benjamin	10. 43		4. 49
F. 31	Bertha	11. 23		5. 54

September

9. Maaned. — eller Fiskemaaned har 30 Dage. — Aar 1888.

				Højv.
L. 1	Ægidius	Op F.		7.15

14 S. e. Trin. De 10 Spedalske, Luc. 17, 11—19. 2den Række, Joh. 5, 1—15.

S. 2	Elisa	12 15		8.34
M. 3	Seraphia	1 16		9.39
Ti. 4	Theodosia	2 27		10.32
O. 5	Regina	3 45	Sol. op 5 15′ n. 6 42′.	11.15
T. 6	Magnus	Ned E.	● ny M. 5 46′ Form.	11.55
F. 7	Robert	7 30	*Dronning Louise.*	0.12
L. 8	Mariæ Fødsel	7 49		0.50

15 S. e. Trin. Ingen kan tjene to Herrer, Matth. 6, 24 til Enden. 2den Række, Luc. 10, 38 til Enden.

S. 9	Gorgonius	8 10	☾ nærmest Jorden.	1.26
M. 10	Burchhardt	8 33		2. 4
Ti. 11	Hillebert	9 2		2.45
O. 12	Guido	9 38	◐ f. Kv. 10 50′ Eftm. Sol. op 5 29′ n. 6 23′.	3.32
T. 13	Cyprianus	10 24		4.31
F. 14	† Ophøielse	11 21		5.48
L. 15	Eskild	Ned F.		7.23

16 S. e. Trin. Enkens Søn af Nain, Luc. 7, 11—17. 2den Række, Joh. 11, 19—45.

S. 16	Euphemia	12 28		8.48
M. 17	Lambertus	1 42		9.50
Ti. 18	Titus	2 57		10.37
O. 19	Constantia	4 12	*Tamperdag.* Sol. op 5 42′ n. 6 5′.	11.16
T. 20	Tobias	Op E.	○ fuld M. 6 15′ Form.	11.52
F. 21	Matthæus	6 55		0. 7
L. 22	Mauritius	7 11	*Jævndøgn, Efteraar begynder.*	0.38

17 S. e. Trin. Den vattersottige, Luc. 14, 1—11. 2den Række, Marc. 2, 14 til Enden.

S. 23	Linus	7 29		1. 7
M. 24	Tecla	7 48		1.38
Ti. 25	Cleophas	8 11	☾ fjærnest Jorden.	2.10
O. 26	Adolph	8 39	*Pr. Christian.* Sol. op 5 56′ n. 5 46′.	2.45
T. 27	Cosmus	9 16		3.24
F. 28	Venceslaus	10 2	◑ sidste Kv. 9 20′ Form.	4.13
L. 29	St. Michael	10 57		5 17

18 S. e. Trin. Hvis Søn er Christus, Matth. 22, 34 til Enden. 2den Række, Joh. 15, 1—17.

S. 30	Hieronymus	Op F.		6.36

Oktober

10. Maaned. — eller Sædemaaned har 31 Dage. — Aar 1888.

		Op F.		Højv.
M. 1	Remigius	12 4		7. 58
Ti. 2	Dilsev	1 18		9. 8
O. 3	Mette	2 37	Sol. op 6 9′ n. 5 28′.	10. 4
T. 4	Franciscus	4 1		10. 49
F. 5	Placidus	Ned E.	● ny M. 3 25′ Eftm.	11. 29
L. 6	Broderus	6 12	*Frederik 7. Fødsel.*	12. 8

19 S. e. Trin. Den værkbrudne, Matth. 9, 1—8. 2den Række, Joh. 1, 35 til Enden.

S. 7	Amalia	6 35	☾ nærmest Jorden.	0. 26
M. 8	Ingeborg	7 1		1. 5
Ti. 9	Dionysius	7 35		1. 46
O. 10	Gereon	8 18	Sol. op 6 24′ n. 5 10′.	2. 30
T. 11	Fred. 4 Fødsl.	9 13		3. 20
F. 12	Maximilian	10 18	◐ første Kv. 6 19′ Form.	4. 23
L. 13	Angelus	11 30		5. 38

20 S. e. Trin. Bryllupsklæderne, Matth. 22, 1—14.
2den Række, Matth. 21, 28—44.

S. 14	Calixtus	Ned F.		7. 7
M. 15	Hedevig	12 45		8. 25
Ti. 16	Gallus	2 0	*Flyttedag.*	9. 25
O. 17	Florentinus	3 14	Sol. op 6 38′ n. 4 53′.	10. 11
T. 18	Luc. Evang.	4 27		10. 49
F. 19	Balthasar	Op E.	○ fuld M. 9 59′ Eftm.	11. 22
L. 20	Felicianus	5 33		11. 53

21 S. e. Trin. Den kongelige Mand, Joh 4, 46—53. 2den Række, Joh. 4, 34—42.

S. 21	11000 Jomfr.	5 51		0. 10
M. 22	Cordula	6 13	☾ fjærnest Jorden.	0. 39
Ti. 23	Søren	6 39		1. 10
O. 24	Proclus	7 12	Sol. op 6 52′ n. 4 36′.	1. 43
T. 25	Crispinus	7 53		2. 19
F. 26	Amandus	8 45		2. 53
L. 27	Sem	9 45	*Prins Valdemar.*	3. 44

22 S. e. Trin. De 10000 Pund, Matth. 18, 23 til Enden.
2den Række, Matth. 18, 1—20.

S. 28	Simeon. Judas	10 54	◑ sidste Kv. 2 46′ Form.	4. 41
M. 29	Narcissus	Op F.		5. 54
Ti. 30	Absalon	12 10		7. 16
O. 31	Reform. Beg.	1 30	*Kronpr. Louise.* Sol. op 7 7′ n. 4 20′.	8. 32

November

11. Maaned. — eller Slagtemaaned har 30 Dage. — Aar 1888.

			Op F.		Højv.
T.	1	Alle Helgen	2 54		9. 34
F.	2	Alle Sjæle	4 20		10. 23
L.	3	Hubertus	5 49		11. 6

23 S. e. Trin. Jesus prædiker om Salighed, Matth. 5, 1—12.
2den Række, Matth. 5, 13 - 16.

S.	4	Otto	Ned E.	☾ nærmest Jorden. ● ny M. 12 53′ Fm.	11. 48
M.	5	Malachias	5 28		0. 9
Ti.	6	Leonhardus	6 8		0. 51
O.	7	Engelbrecht	7 1	Sol. op 7 22′ n. 4 6′.	1. 33
T.	8	Claudius	8 5		2. 20
F.	9	Theodor	9 17		3. 9
L.	10	Luther	10 33	☽ første Kv. 5 6′ Eftm.	4. 6

24 S. e. Trin. Den blodsottige Kvinde, Matth. 9, 18—26.
2den Række, Joh. 5, 17—29.

S.	11	Morten Bisp	11 49		5. 15
M.	12	Torkild	Ned F.		6. 32
Ti.	13	Arcadius	1 4		7. 48
O.	14	Frederik	2 16	Sol. op 7 36′ n. 3 53′.	8. 50
T.	15	Leopold	3 27		9. 39
F.	16	Othenius	4 38		10. 18
L.	17	Anianus	5 47		10. 55

25 S. e. Trin. Ødelæggelsens Vederstyggelighed, Matth. 24, 15—28.
2den Række, Luc. 17, 20—33.

S.	18	Hesychius	Op E.	○ fuld M. 4 6′ Eftm.	11. 28
M.	19	Elisabeth	4 42	☾ fjærnest Jorden.	12. 0
Ti.	20	Volkmarus	5 12		0. 17
O.	21	Mariæ Ofr.	5 49	Sol. op 7 51′ n. 3 42′.	0. 49
T.	22	Cecilia	6 37		1. 24
F.	23	Clemens	7 34		1. 59
L.	24	Chrysogonus	8 39		2. 38

26 S. e. Trin. Jeg priser Dig Fader, Matth. 11, 25 til Enden.
2den Række, Matth. 25, 31 til Enden.

S.	25	Catharina	9 51		3. 20
M.	26	Conradus	11 6	◐ sidste Kv. 6 11′ Eftm.	4. 11
Ti.	27	Facundus	Op F.		5. 14
O.	28	Soph. Magd.	12 26	Sol op 8 4′ n. 3 33′.	6. 29
T.	29	Saturninus	1 48		7. 49
F.	30	Andreas	3 13		8. 57

December

12. Maaned. — eller Christmaaned har 31 Dage. — Aar 1888.

		Op F.		Højv.
L. 1	Arnold	4 41		9. 55

1 S. i Advent. Jesu Indtog i Jerusalem, Matth. 21, 1—9.
2den Række, Luc. 4, 16—30.

S. 2	Bibiana	6 12		10. 46
M. 3	Svend	Ned E.	● ny M. 10 56' Fm. ☾ nærmest Jorden.	11. 31
Ti. 4	Barbara	4 43		12. 18
O. 5	Sabina	5 43	Sol. op 8 15' n. 3 27'.	0. 39
T. 6	Nicolaus	6 55		1. 24
F. 7	Agathon	8 12		2. 9
L. 8	Mariæ Undf.	9 32		2. 54

2 S. i Advent. Tegn i Sol og Maane, Luc. 21, 25—36.
2den Række, Matth. 25, 1—13.

S. 9	Rudolph	10 49		3. 42
M. 10	Judith	Ned F.	◐ første Kv. 7. 36' Form.	4. 36
Ti. 11	Damasus	12 4		5. 37
O. 12	Epimachus	1 17	Sol. op 8 24' n. 3 24'.	6. 49
T. 13	Lucia	2 26		7. 56
F. 14	Crispus	3 37		8. 55
L. 15	Nicatius	4 46		9. 45

3 S. i Advent. Johannes i Fængsel. Matth. 11, 2—10.
2den Række, Luc. 1, 67 til Enden.

S. 16	Lazarus	5 54	☾ fjærnest Jorden.	10. 27
M. 17	Albina	7 1		11. 5
Ti. 18	Lovise	Op E.	○ fuld M. 11 31' Form.	11. 40
O. 19	Nemesius	4 33	Sol. op 8 30' n. 3 25'. *Tamperdag.*	12. 16
T. 20	Abraham	5 28		0. 34
F. 21	Thomas	6 30	*Solhverv, korteste Dag. Vinter beg.*	1. 9
L. 22	Japetus	7 40		1 44

4 S. i Advent. Johannis Vidnesbyrd, Joh. 1, 19—28.
2den Række, Joh. 3, 22 til Enden.

S. 23	Torlacus	8 53		2. 21
M. 24	Adam	10 10		3. 0
Ti. 25	Juledag	11 29		3. 42
O. 26	St Stephan	Op F.	◑ s. Kv. 6 50' Fm Sol. op 8 33' n 3 30'.	4. 33
T. 27	Joh. Evangel.	12 49		5. 36
F. 28	Børnedag	2 13		6. 55
L. 29	Noah	3 38		8. 17

S. i. J. o. N. Simeon og Anna, Luc. 2, 33—40.
2den Række. Luc. 2, 25—32.

S. 30	David	5 8		9. 28
M. 31	Sylvester	6 35	Solen nærmest Jorden. ☾ nærmest Jorden.	10. 29

Forklaring af Beregningen af Klokkeslættet for Høj- og Lavvande.

Ved Beregningen af Klokkeslættet for Højvande og Lavvande tager man først de Tal, der findes i den sidste Række i hver Maaned og lægger dertil Havnetiden efter den vedføjede Tabel. Den første Talrække i denne Tabel indeholder det hosstaaende Steds Havnetid, den anden angiver Tidsforløbet fra Højvande til Lavvande og den tredje Middelspringflodhøjden i Fod.

Tabel til Beregning af Høj- og Lavvande.

Agger	3	44	5	19	1
Altona	4	54	7	45	8
Amrum	0	55	6	49	9
Blaavandshuk	1	19	6	8	6
Blankenese	4	19	7	36	—
Blauort Sand	0	13	6	31	—
Bongsiel	1	48	6	38	12
Bordelum Siel	2	17	8	37	—
Brunsbüttel	1	33	7	14	11
Büsum, udenf. Havnen	0	56	6	15	—
Cuxhaven	0	43	6	53	12
Dagebøl	1	54	6	54	10
Dicksander Gat, ved Sydenden af Flakstrømmen	0	36	6	50	—
Esbjærg	2	32	6	3	—
Fanø, N.O. Pynt	2	17	—		—
„ N.V. „	1	57	—		—
„ Midten af Vestkysten	1	6	—		—
Frederikshavn	5	37	6	0	1
Frederiksstad	2	12	7	34	11
Glückstad	2	44	7	13	12
Hals	8	25	4	57	1
Hamborg	5	4	7	48	—
Helgoland	11	45	6	51	10
Hirtshals	4	3	6	14	1
Hjærting	2	20	6	5	—

Husum Havn	2	11	7	25	—
Højer Kanal	2	54	6	33	7
Krück Aue	3	0	—		—
List	1	56	6	15	7
Meldorf Havn	1	7	7	45	12
Nordby	2	37	6	4	6
Norderpiep	0	25	6	18	13
Nymindegab	2	16	5	48	2
Ording	0	20	7	23	11
Pelvorm	1	32	6	14	12
Pin Aue	3	22	7	34	11
Rendsborg	7	17	7	18	4
Schulau	4	10	7	32	—
Seesand	0	25	6	54	10
Skagen	5	37	6	6	1
Skallingende	1	51	—		—
Støren { Itzehoe	3	35	—		—
Støren { Størort	2	24	7	17	—
Süderoog	0	45	6	44	11
Sydvesthorn	2	18	7	36	9
Sønderhoe	1	57	6	42	5
Teufelsbrücke	4	39	7	41	—
Thorsminde Gab	3	9	5	35	2
Tvilenfleth	3	32	7	27	—
Tønningen	1	36	7	11	11
Vollervik	0	49	6	45	12
Vyk	1	56	6	21	10

Exempel: at finde Klokkeslættet for Højvande og Lavvande den 1ste Januar ved Agger:

Af Pillen for Højvande i Januar .... 0 Tim. 46 Min.
Hertil lægges Havnetid for Agger .... 3 — 44 —

4 Tim. 30 Min.

Det udkomne er Klokkeslættet for Højvande om Formiddagen. Er det fundne Klokkeslæt større end 12 Timer, da trækkes 12 Timer fra, og det udkomne er nu Klokkeslættet for Højvande om Eftermiddagen.

Klokkeslættet for det paafølgende Lavvande faas ved til Klokkeslættet for Højvande at lægge Tidsforløbet fra Højvande til Lavvande. Da denne Mellemtid for Agger er 5 Tim. 19 Min., saa indtræffer Lavvande Kl. 9. 49' om Formiddagen. Blev Lavvandsklokkeslættet større end 12 Tim., da trækkes 12 Tim. fra, og det udkomne er nu Klokkeslættet for Lavvande om Eftermiddagen.

Trækkes fra de fundne Klokkeslæt 25 Min., erholdes derved Klokkeslættene for de næstforegaaende Højvande og Lavvande; lægges derimod 25 Min. til, saa har man Klokkeslættene for de næstfølgende Højvande og Lavvande.

De fundne Klokkeslæt er ved denne Beregning stedse udtrykte i Stedets Middelsoltid.

Planeterne i Aaret 1888.

Merkur er i Almindelighed Solen saa nær, at den ikke kan ses med blotte Øjne. Den 17de Februar, den 12te Juni og den 8de Oktober er den i den største østlige Afstand fra Solen og maa da søges om Aftenen efter Solens Nedgang paa den vestlige Himmel. Den 31te Marts, den 29de Juli og den 17de November er den i den største vestlige Afstand fra Solen og maa derfor søges om Morgenen før Solopgang paa den østlige Himmel.

Venus er Morgenstjerne ved Aarets Begyndelse, men staar meget lavt paa Himmelen. Synlighedens Varighed tager bestandig af, saa at Planeten bliver usynlig i April. I de følgende Maaneder er den usynlig indtil Slutningen af Oktober, da den viser sig som Aftenstjerne i Skorpionens Billede. Fra nu af til Aarets Slutning voxer Glandsen, medens Planeten gjennemløber Skytten, Stenbukken og en Del af Vandmanden.

Mars befinder sig ved Aarets Begyndelse nogle Grader nordfor Spica i Jomfruen, i hvilket Stjernebillede den har en østlig Bevægelse, som imidlertid er aftagende indtil Stilstand, som indtræffer den 4de Marts. Paa denne Tid kulminerer den Kl. 3 Form. Bevægelsen bliver nu vestlig, bestandig i Jomfruen, og den 11te April kulminerer den ved Midnat, saa at den nu er synlig hele Natten, og befinder sig atter i Nærheden af Spica. Den vestlige Bevægelse ophører den 23de Maj, da den atter er stationær, men Nedgangen indtræffer Kl. 2 om Natten. I Slutningen af November kulminerer den vel ved Solnedgang, men den lave Stilling paa Himmelen vil vanskeliggjøre dens Jagttagelse, hvorimod Omstændighederne blive gunstigere henimod Slutningen af Aaret.

Jupiter er i Januar synlig om Morgenen, da dens Opgang indtræffer henved 4 Timer før Solens; men denne Tidsforskjel bliver i de følgende Maaneder stedse større, saa at Planeten allerede i Slutningen af Marts staar op ved Midnat. Den 22de Maj er den i Opposition med Solen og er derfor synlig hele Natten. Paa Grund af den stedse tidligere indtræffende Nedgang ophører den at være synlig om Morgenen, da den allerede i Midten af Juli gaar ned ved Midnat og i de følgende Maaneder, August og September vil den kun kunne ses kort Tid efter Solnedgang. Den nærmer sig nu mere og mere Solen, saa at den i November bliver usynlig. Ved Aarets Udgang bliver den synlig en kort Tid før Solens Opgang paa den sydostlige Himmel. Overhovedet vil den hele Aaret igjennem staa meget lavt paa Himmelen.

Ved Aarets Begyndelse staar Jupiter i Vægten, hvorfra den meget langsomt bevæger sig i østlig Retning ind i Skorpionen. Her bliver den stationær i Midten af Marts. Bevægelsen bliver nu vestlig fra Skorpionen ind i Vægten, hvori den atter bliver stationær i Slutningen af Juli. I Resten af Aaret er Bevægelsen igjen østlig og gjennemløber saaledes Skorpionen.

Saturn er i Begyndelsen af Aaret synlig hele Natten, da den den 23de Januar er i Opposition med Solen. Nedgangen indtræffer stedse tidligere i de følgende Maaneder. Sidst i Maj gaar den ned ved Midnat. Fra nu af er den kun synlig den første Del af Natten og i Juli ophører

den aldeles at være synlig. I Slutningen af August viser den sig kort før Solopgang Opgangen indtræffer nu stedse tidligere, allerede ved Midnat midt i Oktober og i Slutningen af Aaret mellem Kl. 7 og 8 om Aftenen. Ved Aarets Begyndelse har den vestlig Bevægelse i Krebsen, den bliver stationær sidst i Marts, og Bevægelsen bliver nu østlig indtil Slutningen af November, da den atter bliver stationær i Begyndelsen af Løvens Billede.

Maanedlig Markedsliste for 1888.

(Sluttet 1. Maj 1887.)

Januar.

2. *Holstebro.*
3. *Skive.*
4. *Ny Løgten,*
- *Randers (2).*
6. *Aarhus.*
7. *Horsens.*
9. *Vejle.*
10. *Præstø,*
- *Ulstrup,*
- *Kolding.*
11. *Helsinge,*
- *Holsted.*
14. *Frederiksb.*
18. *Næstved.*
24. *Hjørring.*
25. *N. Sundby.*
26. *Aalborg.*
27. *Hobro.*
28. *Thisted.*
30. *Nykb. (p. M.).*
31. *Frederikss.,*
- *Skive,*
- *Ebeltoft.*

Februar.

1. *Ny Løgten,*
- *Viborg.*
2. *Faaborg,*
- *Bjerringbro,*
- *Nimtofte.*
3. *Randers (2).*
4. *Frederiksv.,*
- *Lemvig.*
6. *Bogense,*
- *Aarhus,*
- *Holstebro.*
7. *Assens,*
- *Skanderborg,*
- *Ringkjøbing.*
8. *Middelfart,*
- *Faaborg,*
- *Kolind,*
- *Horsens,*
- *Varde.*
9. *Vejle,*
- *Ribe.*
10. *Vejlby,*
- *Kolding,*
- *Herning.*
11. *Silkeborg.*
13. *Odense,*
- *Aarhus.*
14. *Præstø,*
- *Skjelskør,*
- *Rødby,*
- *Skanderborg.*
15. *Frederiksb.,*
- *Næstved,*
- *Horsens.*
16. *Nakskov,*
- *Vejle,*
- *Odder.*
17. *Kolding.*
18. *Randers.*
20. *Aarhus,*
- *Nibe.*
21. *Maribo,*
- *Rudkjøbing,*
- *Aars,*
- *Skanderborg.*
22. *Svendborg,*
- *Horsens,*
- *Skjørping,*
- *Mariager.*
23. *Odense,*
- *Hobro,*
- *Vejle.*
24. *Helsingør,*
- *Kjerteminde,*
- *Sjelbro,*
- *Viborg,*
- *Kolding.*
25. *Randers,*
- *Fjerritslev.*
27. *Thisted.*
28. *Frederikss.,*
- *Saxkjøbing,*
- *Faaborg,*
- *Nykb. (p. M.)*
29. *Assens,*
- *Skive.*

Marts.

1. *Korsør,*
- *Nakskov,*
- *Bogense,*
- *Holstebro.*
2. *Roeskilde,*
Skjelskør,
Middelfart,
Blokhus,
Varde.
3. *Nyborg,*
- *Hjørring,*
- *Ribe,*
- *Herning,*
- *Fredericia.*
5. *N. Sundby,*
- *Aarhus.*
6. *Storehedd.,*
- *Vordingborg,*
- *Maribo,*
6. *Odense,*
- *Aalborg,*
- *Skanderborg.*
7. *Hvalsø,*
- *Svendborg,*
- *Ny Løgten,*
- *Horsens,*
- *Grenaa.*
8. *Slagelse,*
- *Rudkjøbing,*
- *Ebeltoft,*
- *Vejle.*
9. *Skibby,*
- *Sorø,*
- *Ærøskjøbing,*
- *Rønde,*
- *Kolding.*
10. *Kjerteminde,*
- *Randers,*
- *Silkeborg.*
12. *Stege,*
- *Aarhus.*
13. *Præstø,*
- *Ringsted,*
- *Saxkjøbing,*
- *Bogense,*
- *Skanderborg.*
14. *Holbæk,*
- *Kjøge,*
- *Stubbekjøbing,*
- *Assens,*
- *Thirstrup,*
- *Horsens.*
15. *Frederiksb.,*
- *Haarlev,*
- *Nakskov,*
- *Ringe,*
- *Vejle.*

16. *Roeskilde,*
- *Nyborg,*
- *Spørring,*
- *Kolding.*
17. *Kjøbenhavn,*
- *Faaborg,*
- *Randers.*
19. *Brobyværk,*
- *Aarhus.*
20. *Storehedd.,*
- *Maribo,*
- *Odense,*
- *Skanderborg.*
21. *Næstved,*
- *Svendborg,*
- *Hjallerup,*
- *Horsens,*
- *Høver.*
22. *Slagelse,*
- *Nysted,*
- *Middelfart,*
- *V. Brøndersl.,*
- *Vejle,*
- *Odder.*
23. *Sorø,*
- *Aarup,*
- *Ø. Svenstrup,*
- *V. Hassing,*
- *Vejlby,*
- *Kolding.*
24. *Skjelskør,*
- *Løgstør,*
- *Fredericia.*
26. *Haslev,*
- *Vraa,*
- *Ulstrup.*
27. *Frederikss.,*
- *Ringsted,*
- *Slangerup,*
- *Rødby,*
- *Sæby,*
- *Skjørping.*
28. *Faxe,*
- *Holbæk,*
- *Kjøge,*
- *Hobro,*
- *Hjørring.*

April.

3. *Frederiksv.,*
- *Fuglebjærg,*
- *Storehedd.,*
3. *Vordingborg,*
- *Aarhus.*
4. *Ruds-Vedby,*
- *Middelfart,*
- *Ny Løgten,*
- *Klovborg.*
5. *Skamby,*
- *Thise,*
- *Bjerringbro,*
- *Bræstenbro.*
6. *Aakirkeby,*
- *Roeskilde,*
- *Hesselager,*
- *Horsens.*
7. *Silkeborg,*
- *Vejle.*
9. *Farum,*
- *Jyderup,*
- *Herning.*
10. *Præstø,*
- *Ringsted,*
- *Dalager.*
11. *Helsinge,*
- *Holbæk,*
- *Kjøge,*
- *Flauenskjold,*
- *Kolind,*
- *N. Snede.*
12. *Slagelse,*
- *Nysted,*
- *Vorbasse.*
13. *Skjelskør,*
- *Sorø,*
- *Holsted.*
14. *Asnæs,*
- *Viborg,*
- *Kolding.*
16. *Glæsborg,*
- *Koldby,*
17. *Helsingør,*
- *Aars,*
- *Hvidbjærg,*
- *Ribe.*
18. *Hørsholm,*
- *Næstved,*
- *Frederiksh.,*
- *Selde,*
- *Lemvig.*
19. *Græsted,*
- *Skive,*
- *Sjelbro.*
20. *Bækmarksbro,*
- *Spørring.*
21. *Holstebro,*
- *N. Sundby,*
- *Ølgod.*
23. *Lunderskov,*
- *Varde.*
24. *Hadsten,*
- *Nykb. (p. M.),*
- *Ribe.*
25. *Frederikss.,*
- *Anbæk,*
- *Ulfkjær,*
- *S. Omme.*
26. *Vexø,*
- *Hjallerup,*
- *Ans,*
- *Nibe,*
- *Ringkjøbing,*
- *Randbøl,*
- *Give,*
- *Odder.*
28. *Nykb. (p. F.),*
- *Viborg,*
- *Foldingbro,*
- *Ry,*
- *Hornsyld,*
- *Kolding.*
30. *Sindal,*
- *Horsens,*
- *Høver,*
- *Tarm.*

Maj.

1. *Vejle,*
- *Ribe.*
2. *Hadsund,*
- *Ny Løgten,*
- *Vinderup.*
3. *Bjerringbro,*
- *Gjerlev,*
- *Fredericia.*
4. *Frederiksb.,*
- *Skive,*
- *Vejlby,*
- *Kolding.*
5. *Holstebro,*
- *Randers,*
- *Kollemorten.*
7. *Thisted,*
- *Aarhus,*
- *Lunderskov,*
- *Varde.*
8. *Hvalsø,*
8. *Præstø,*
- *Slagelse,*
- *Bogense,*
- *Ribe.*
9. *Odense,*
- *Hvalpsund,*
- *Trustrup,*
- *Skjørping,*
- *Kjellerup,*
- *Thorup.*
11. *Svendborg,*
- *Hobro,*
- *Mørke,*
- *Herning,*
- *Kolding.*
12. *Slangerup,*
- *Aarup,*
- *Viborg.*
14. *Storehedd.,*
- *Jellinge,*
- *Foldingbro.*
15. *Roeskilde,*
- *Stoholm,*
- *Skanderborg,*
- *Ribe.*
16. *Næstved,*
- *Sorø,*
- *Sjelbro.*
17. *Anbæk.*
- *Skals.*
18. *Trust.*
19. *Kjøge,*
- *Viborg.*
22. *Skjelskør,*
- *Aabro.*
23. *Ringsted.*
25. *Marstal.*
29. *Vordingborg.*
30. *Hjørring.*

Juni.

1. *Hjallerup (2).*
4. *Hurup.*
6. *Ny Løgten,*
- *Thisted.*
7. *Nykb. (p. S.),*
- *Nykb. (p. M.)*
8. *Skive,*
- *Herning.*
9. *Slangerup,*
- *Lemvig,*
- *Silkeborg.*

11. *Holbæk*,
- *Kjerteminde*,
- *Holstebro*,
- *Skanderborg*.
12. *Korsør*,
- *Præstø*,
- *Horsens (2)*,
- *Ringkjøbing*.
13. *Helsinge*,
- *Maribo*,
- *Varde*.
14. *Kallundb. (3)*,
- *Ribe*.
15. *Rudkjøbing*.
16. *Kjøbenhavn*,
- *Faaborg*.
18. *Randers (2)*,
- *Grindsted*.
20. *Næstved*,
- *Vejen*.
22. *Assens*.
25. *Frederiksb.*,
- *Ringsted*.
26. *Skjelskør (2)*.
27. *Hjørring*.
28. *Ø. Svenstrup*,
- *Knudstrup*.
29. *Øsløs*.
30. *Sorø*,
- *Løgstør*,
- *Videbæk*.

Juli.

2. *Rødby*,
- *Ulstrup*,
- *Grenaa*.
3. *Vordingborg*,
- *Ebeltoft*,
- *Hobro*.
4. *Nyborg*,
- *Ny Løgten*.
5. *Frederiksv.*,
- *Bogense*,
- *Viborg*.
6. *Randers (2)*.
7. *Saxkjøbing*.
9. *Slagelse (2)*,
- *Aarhus*.
10. *Præstø*,
- *Middelfart*,
- *Mariager*,
- *Salten*.
11. *Odense*,
12. *Fredericia*.
16. *Frederikss*.
18. *Næstved*,
- *Svendborg*,
- *Kolind*.
19. *Nykb. (p. F.)*,
- *Ærøskjøb*.
20. *Vilsund*,
- *Vejlby*.
21. *Nykb. (p. M.)*.
23. *Helsingør*,
- *Skive (2)*.
24. *Roeskilde*.
25. *Odder*.
26. *Holstebro*.
27. *Anbæk*.
28. *Brande*.
30. *Kjøge*,
- *Ringkjøbing*.
31. *Varde*.

Avgust.

1. *Ny Løgten*,
- *Ribe*.
2. *Vorbasse*.
14. *Præstø*.
15. *Næstved*.
25. *Lemvig*.
27. *Ramme*.
29. *Ulfkjær*.
30. *Dalager*.
31. *Herning (2)*,
- *Ribe*.

September.

1. *Frederiksv.*,
- *Kjøbenhavn*.
3. *Tudse*,
- *V.Brøndersl.*,
- *Hurup*,
- *Hadsten*.
4. *Aars*,
- *Faarup*.
5. *Hvalsø*,
- *Ny Løgten*,
- *Thisted*,
- *Vejlby*.
6. *Randers*.
7. *Nykb. (p. M.)*.
8. *Skive*,
- *Grindsted*.
10. *Holstebro (2)*.
11. *Præstø*.
12. *Sorø*,
- *Kolind*,
- *Tarm*.
13. *Frederiksb.*,
- *Egeskov*,
- *Skræm*,
- *Bjerringbro*,
- *Varde (2)*.
14. *Aabybro*,
- *Flauenskjold*,
- *Bække*.
15. *Tversted*,
- *Løgstør*,
- *Kolding*.
17. *Vesterhassing*,
- *Ulstrup*,
- *Thorup*,
- *Odder*.
18. *Roeskilde*,
- *Aalborg*,
- *Stoholm*,
- *Ulstrup*,
- *Rønde*.
19. *Næstved*,
- *Assens*,
- *Sæby*,
- *Thirstrup*,
- *Skjørping*.
20. *Nysted*,
- *Middelfart*,
- *Løkkensvejkro*,
- *Selde*,
- *Hobro (2)*.
21. *Skjelskør*,
- *Vordingborg*, *Sindal*,
- *Ans*.
22. *Ringsted*,
- *Hjørring*,
- *Skals*,
- *Brande*.
24. *Viborg (2)*,
- *Høver*.
25. *Bogense*,
- *Frederiksh.*,
- *Give*,
- *Ebeltoft*.
26. *Sorø*,
26. *Agersted*,
- *Randers*,
- *Bjærgets Kro*,
- *Silkeborg*,
- *Jellinge*,
- *Hornsyld*.
27. *Koldby*,
- *Glæsborg*,
- *Skanderborg*.
28. *Marstal*,
- *Horsens*,
- *Thisted*,
- *Grenaa*,
- *Spørring*.
29. *Jetsmark*,
- *Nykb. (p. M.)*,
- *Vejle*.

Oktober.

1. *Saxkjøbing*,
- *Hals*,
- *Hvidbjærg*,
- *Skive*.
2. *Nakskov*,
- *Faaborg*,
- *Aalbæk*,
- *Nibe*,
- *Ribe*,
- *Lemvig*.
3. *Skibby*,
- *Odense*,
- *Hadsund*,
- *Ny Løgten*,
- *Bækmarksbro*,
- *Vinderup*.
4. *Ruds-Vedby*,
- *Slagelse*,
- *Ærøskjøbing*,
- *Hjallerup*,
- *Aars*,
- *Bjerringbro*,
- *Mariager*,
- *Holstebro (2)*.
5. *Aakirkeby*,
- *Fuglebjærg*,
- *Rudkjøbing*,
- *Læsø (2)*,
- *N. Sundby*,
- *Gjerlev*,
- *Fredericia*.
6. *Nykb. (p. F.)*,

6. *Hvalpsund,*
- *Herning.*
8. *Jyderup,*
- *Vraa,*
- *Ringkjøbing.*
- *Aalbæk Mølle.*
9. *Præstø,*
- *Sæby,*
- *Fjerritslev,*
- *Tarm,*
- *Ribe.*
10. *Helsinge,*
- *Sorø,*
- *Svendborg,*
- *V. Brønderslev,*
- *Trustrup,*
- *Thisted.*
11. *Græsted,*
- *Nykb. (p. S.),*
- *Kappendrup,*
- *Spørring.*
12. *Steye (2),*
- *Nyborg,*
- *Løkken,*
- *Vejlby,*
- *Fuglsø,*
- *Kolding.*
13. *Kjærteminde,*
- *Hjørring,*
- *Anbæk.*
15. *Farum,*
- *Storehedd.,*
- *Løgstør,*
- *Mørke,*
- *Skjørping.*
16. *Aarup,*
- *Sindal,*
- *Aarhus,*
- *Ribe.*
17. *Næstved,*
- *Brobyværk,*
- *N. Sundby,*
- *Nimtofte.*
18. *Haarlev,*
- *Aalborg,*
- *Kjellerup,*
- *Foldingbro,*
- *Kollemorten.*
19. *Asnæs,*
- *Vordingborg,*
- *Rødby,*
- *Brestenbro,*
- *Hobro,*
- *Kolding.*
20. *Frederikss.,*
- *Viborg,*
- *Høver,*
- *Videbæk.*
22. *Helsingør,*
- *Ringsted,*
- *Hesselager,*
- *Lunderskov,*
- *Silkeborg,*
- *Klovborg,*
- *S. Omme.*
23. *Holbæk,*
- *Nakskov,*
- *Faaborg,*
- *Ølgod,*
- *Skanderborg,*
- *Vrads,*
- *Ribe.*
24. *Assens,*
- *Frederiksh.,*
- *Horsens,*
- *Varde (2).*
25. *Skjelskør,*
- *Hjallerup,*
- *Sjelbro,*
- *Give.*
26. *Vejle.*
27. *Faxe,*
- *Randers,*
- *Kolding.*
29. *Haslev,*
- *Hørsholm,*
29. *Stubbekjøbing.*
30. *Maribo,*
- *Ribe.*
31. *Kjøge,*
- *N. Snede.*

November.

1. *Middelfart,*
- *Bjerringbro.*
2. *Frederiksb.,*
- *Roeskilde,*
- *Nysted,*
- *Svendborg,*
- *Kolding.*
3. *Kjøbenhavn,*
- *Korsør.*
5. *Vexø,*
- *Nibe,*
- *Lunderskov.*
6. *Sorø,*
- *Nakskov,*
- *Bogense,*
- *Aars,*
- *Grenaa,*
- *Ribe.*
7. *Saxkjøbing,*
- *Odense,*
- *Flauenkjold,*
- *Ny Løyten,*
- *Mariager.*
8. *Uggerløse,*
- *Ringe,*
- *Skjørping.*
9. *Slagelse (2),*
- *Nyborg,*
- *Hobro,*
- *Kolding.*
10. *Nykb. (p. F.),*
- *Randers.*
12. *Ry,*
- *Thim.*
13. *Præstø,*
- *Rødby,*
- *Odder.*
14. *Hvalsø,*
- *Sorø,*
- *V. Brøndersl.,*
- *Kolind,*
- *Holsted.*
15. *Skjelskør,*
- *Hjallerup.*
16. *Vordingborg,*
- *Skive,*
- *Fredericia.*
17. *Lemvig,*
- *Give.*
19. *Ringsted,*
- *Holstebro.*
21. *Næstved,*
- *Kjerteminde,*
- *Rønde.*
22. *Svendborg,*
- *Løgstør.*
23. *Trust.*
24. *Viborg.*
26. *Holbæk.*
27. *Slangerup.*

December.

3. *Frederiksv.*
5. *Ny Løgten.*
6 *Frederikss.*
11. *Præstø.*
12. *Sorø,*
- *Aalborg,*
- *Thirstrup.*
13. *Frederiksb.,*
15. *Randers*
17. *Skjelskør.*
18. *Bogense.*
19. *Næstved,*
- *Odense.*
29. *Thisted.*

Alfabetisk Markedsfortegnelse for 1888.

Sjælland, Moen og Bornholm.

Aakirkeby, 6 April og 5 Oktbr. Heste, Kvæg og andre Kreaturer. **Asnæs**, 14 April og 19 Oktbr. Kreaturer, Avlsredskaber og hvad Bonden behøver til sin Avlings Drift. **Farum**, 9 April og 15 Oktbr. Heste og Kvæg. **Faxe**, 28 Marts og 27 Oktbr. Kreaturer. **Frederiksborg** eller **Hillerød**, sidste Onsdag i hver Maaned Torvedag med levende og slagtede Kreaturer. 14 Jan., 15 Febr., 15 Marts og 4 Maj Heste og Kvæg; 25 Juni Kreaturer; 13 Septbr. Heste, Kvæg og Landbovarer; 2 Novbr. Kreaturer; 13 Decbr. Heste og Kvæg, andre Kreaturer og Landbovarer. **Frederikssund**, anden Onsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 31 Jan., 28 Febr. og 27 Marts Heste og Kvæg; 25 April Heste; 16 Juli, 20 Oktbr. og 6 Decbr. Heste og Kvæg. **Frederiksværk**, 4 Febr., 3 April, 5 Juli, 1 Septbr. og 3 Decbr. Heste og Kvæg. **Fuglebjærg**, 3 April og 5 Oktbr. Kreaturer, Landprodukter, landlige Fabrikata og Avlsredskaber. **Græsted**, 19 April og 11 Oktbr. Heste, Kvæg, Landbrugsgjenstande og Husflidsprodukter. **Haarlev** Jærnbanestation, 15 Marts og 18 Oktbr. Heste og Kreaturer. **Haslev** Jærnbanestation, 26 Marts og 29 Oktbr. Kreaturer. **Helsinge**, 11 Jan., 11 April, 13 Juni og 10 Oktbr. Kreaturer og Landbrugsgjenstande. **Helsingør**, 24 Febr., 17 April, 23 Juli og 22 Oktbr. Kreaturer. **Hillerød**, se Frederiksborg. **Horsholm**, 18 April og 29 Oktbr. Heste, Kvæg, Landbrugs- og Husflidsprodukter. **Holbæk**, første Tirsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer; i Tilfælde af Helligdag afholdes Torvedagen den næste Tirsdag. 14 og 28 Marts samt 11 April Heste og Kvæg; 11 Juni Heste, Kvæg og Skovbovarer; 23 Oktbr. Kvæg; 26 Novbr. Kreaturer. **Hvalsø** Jærnbanestation, 7 Marts, 8 Maj, 5 Septbr. og 14 Novbr. Kreaturer. **Jyderup** Jærnbanestation, 9 April og 8 Oktbr. Heste og Kvæg. **Kallundborg**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. Anden Tirsdag i hver Maaned med Kreaturer. 14 til 16 Juni Uld. **Kjøbenhavn**, Torvedage Mandag og Torsdag med Slagtekvæg, samt Onsdag og Lørdag med Heste og Levekvæg. 17 Marts, 16 Juni, 1 Septbr. og 3 Novbr. Heste. **Kjøge**, første Onsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 14 og 28 Marts samt 11 April Heste og Kvæg; 19 Maj Heste, Kreaturer og Landprodukter; 30 Juli og 31 Oktbr. Kreaturer. **Korsør**, 1 Marts, 12 Juni og 3 Novbr. Heste og Kvæg. **Næstved**, 18 Jan., 15 Febr., 21 Marts, 18 April, 16 Maj, 20 Juni, 18 Juli, 15 Avg., 19 Septbr., 17 Oktbr., 21 Novbr. og 19 Decbr. Heste, Kvæg og Kreaturer. **Nykjøbing**, anden Onsdag i hver Maaned med Kreaturer; 7 Juni Heste; 11 Oktbr. Heste og Kvæg. **Præstø**, 10 Jan., 14 Febr., 13 Marts, 10 April, 8 Maj, 12 Juni, 10 Juli, 14 Avg., 11 Septbr., 9 Oktbr., 13 Novbr. og 11 Decbr. Heste, Kvæg, Faar og Svin. **Ringsted**, første Tirsdag i hver Maaned, eller, naar denne er Helligdag eller Grundlovsdagen, den næstfølgende Tirsdag, Torvedag med levende Kreaturer. 13 og 27 Marts samt 10 April og 23 Maj Heste og Kvæg; 25 Juni og 22 Septbr. Kreaturer; 22 Okt. Heste og Kvæg; 19 Nov. Kvæg. **Roeskilde**, første Mandag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer; 2 og 16 Marts, 6 April Heste og Kvæg; 15 Maj Kreaturer; 24 Juli Heste og Kvæg; 18 Septbr. og 2 Novbr. Kreaturer. **Ruds-Vedby**, 4 April og 4 Oktbr. Kreaturer. **Skibby**, 9 Marts og 3 Oktbr. Kreaturer. **Skjelskør**, 14 Febr., 2 og 24 Marts samt 13 April Heste og Kvæg; 22 Maj Heste, Kvæg og Landmandens Husflidsprodukter; 26 og 27 Juni

Kreaturer; 21 Septbr. Heste, Kvæg og Frugt; 25 Oktbr., 15 Novbr. og 17 Decbr. Heste og Kvæg. **Slagelse,** første Onsdag i hver Maaned, eller, naar denne er en Helligdag, den næstfølgende Onsdag, Torvedag med levende Kreaturer. 8 og 22 Marts samt 12 April og 8 Maj Heste og Kvæg; 9 og 10 Juli, 4 Oktbr. samt 9 og 10 Novbr. Heste og Kvæg. **Slangerup,** 27 Marts, 12 Maj og 9 Juni Kreaturer; 27 Novbr. Heste og Kvæg. **Sorø,** 12 Septbr., 10 Oktbr., 14 Novbr. og 12 Decbr. Torvedag med Heste, Kvæg og Kreaturer. 9 og 23 Marts samt 13 April og 16 Maj Heste og Kvæg; 30 Juni Kreaturer; 26 Septbr. Heste og Kvæg; 6 Novbr. Kreaturer. **Stege,** 12 Marts, 12 og 13 Oktbr. Heste og Kvæg. **Storeheddinge,** 6 og 20 Marts samt 3 April Heste og Kvæg; 14 Maj og 15 Oktbr. Heste. **Tudse,** 3 Septbr. Gaasemarked. **Uggerløse Kro,** 8 Novbr. Heste og Kvæg. **Vexø,** 26 April og 5 Novbr. Heste og Kvæg. **Vordingborg,** 6 Marts, 3 April og 29 Maj Heste og Kvæg; 3 Juli Kreaturer; 21 Septbr. Heste; 19 Oktbr. Heste og Kvæg; 16 Novbr. Kreaturer.

Lolland og Falster.

Maribo, 21 Febr., 6 og 20 Marts samt 13 Juni Heste og Kvæg; 30 Oktbr. Heste. **Nakskov,** hver Tirsdag Torvedag med levende Kreaturer. 16 Febr., 1 og 15 Marts, 2 og 23 Oktbr. samt 6 Novbr. Heste, Kvæg, Svin, Gæs og andet Fjerkræ samt Fedevarer. **Nykjøbing,** paa Torvedagen hver Onsdag forhandles Heste og Kreaturer. 28 April, 19 Juli, 6 Oktbr. og 10 Novbr. Heste og Kvæg. **Nysted,** 22 Marts, 12 April og 20 Septbr. Heste og Kvæg; 2 Novbr. Heste. **Rødby,** 14 Febr. og 27 Marts Heste og Kvæg; 2 Juli og 19 Oktbr. Kreaturer; 13 Novbr. Heste og Kvæg. **Saxkjøbing,** 28 Febr. og 13 Marts Heste og Kvæg; 7 Juli og 1 Oktbr. Kreaturer; 7 Novbr. Heste og Kvæg. **Stubbekjøbing,** 14 Marts og 29 Oktbr. Heste og Kvæg.

Fyn, Langeland og Ærø.

Odense Amt.

Aarup, 23 Marts Heste og Kvæg; 12 Maj Kreaturer; 16 Oktbr. Heste og Kvæg. **Assens,** første Onsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 7 Febr. Heste; 29 Febr. og 14 Marts, 22 Juni og 19 Septbr. Heste og Kvæg; 24 Oktbr. Kvæg og Faar. **Bogense,** første Torsdag i hver Maaned, eller, naar denne er en Helligdag, den anden Torsdag, Torvedag med levende Kreaturer. 6 Febr. Heste; 1 og 13 Marts Heste og Kvæg; 8 Maj Kreaturer; 5 Juli og 25 Septbr. Heste; 6 Novbr. Kvæg og Faar; 18 Decbr. Kreaturer. **Kappendrup,** 11 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar. **Kjerteminde,** første Onsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 24 Febr. Heste; 10 Marts Heste og Kvæg; 11 Juni Heste; 13 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar; 21 Novbr. Heste og Kvæg. **Middelfart,** første Tirsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 8 Febr., 2 og 22 Marts, 4 April, 10 Juli og 20 Septbr. Heste og Kvæg; 1 Novbr. Kvæg og Faar. **Odense,** første og tredje Mandag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. Falder en af disse Torvedage paa en Helligdag, forlægges den til den paafølgende Onsdag. 13 Febr. Heste; 23 Febr., 6 og 20 Marts, Heste og Kvæg; 9 Maj Kreaturer; 11 Juli (St. Knud) Heste og Kvæg; 3 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar; 7 Novbr. Kvæg og Faar; 19 Decbr. Kreaturer. **Skamby,** 5 April Heste og Kvæg.

Svendborg Amt.

Brobyværk, 19 Marts Heste og Kvæg; 17 Oktbr. Kreaturer. **Egeskov,** 13 Septbr. Heste og Kvæg. **Faaborg,** anden Tirsdag i

hver Maaned, undtagen Juni, Juli og Avg., Torvedag med levende Kreaturer. 2 Febr. Heste; 8 Febr. og 17 Marts Heste og Kvæg; 16 Juni Heste; 2 Oktbr. Kvæg og Faar; 23 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar. **Hesselager,** 6 April Heste og Kvæg; 22 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar. **Marstal,** Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 25 Maj og 28 Septbr. Kreaturer. **Nyborg,** første og tredje Onsdag i hver Maaned fra 1 Oktbr. til 1 Maj Torvedag med levende Kreaturer. 3 og 16 Marts Heste og Kvæg; 4 Juli Heste; 12 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar; 9 Novbr. Kvæg og Faar. **Ringe,** 15 Marts Heste og Kvæg; 8 Novbr. Kvæg og Faar. **Rudkjøbing,** Torvedag hver Lørdag. 21 Febr. Heste; 8 Marts Heste og Kvæg; 15 Juni Heste; 5 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar. **Svendborg,** første Lørdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 22 Febr. Heste; 7 og 21 Marts Heste og Kvæg; 11 Maj Kreaturer; 18 Juli Heste og Kvæg; 10 Oktbr. og 2 Novbr. Heste, Kvæg og Faar; 22 Novbr. Heste og Kvæg. **Ærøskjøbing,** 9 Marts og 19 Juli Heste og Kvæg; 4 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar.

Jylland.

Hjørring Amt.

Aalbæk, 2 Oktbr. Kreaturer. **Agersted,** 26 Septbr. Kvæg og Faar. **Blokhus,** 2 Marts Kreaturer. **Flauenskjold,** 11 April Kreaturer; 14 Septbr. og 7 Novbr. Kvæg og Faar. **Frederikshavn,** 18 April Heste og Kvæg; 25 Septbr. Heste, Kvæg og Faar; 24 Oktbr. Kreaturer. **Hjallerup,** 21 Marts og 26 April Heste og Kvæg; 1 og 2 Juni Heste; 4 Oktbr, 25 Oktbr. og 15 Novbr. Kvæg og Faar. **Hjørring,** 24 Jan. og 3 Marts Heste; 28 Marts Heste og Kvæg; 30 Maj og 27 Juni Heste; 22 Septbr. og 13 Oktbr. Kvæg og Faar. **Jetsmark,** 29 Sept. Kvæg og Faar. **Læsø,** 5 og 6 Oktbr. Kreaturer. **Løkken,** 12 Oktbr. Kreaturer. **Løkkensvej Kro,** 20 Septbr. Kvæg og Faar. **Sindal,** 30 April Heste og Kvæg; 21 Septbr. og 16 Oktbr. Kvæg og Faar. **Skræm,** 13 Septbr. Heste, Kvæg og Faar. **Sæby,** Torvedag hver Lørdag. 27 Marts Heste og Kvæg; 19 Septbr. og 9 Oktbr. Kvæg og Faar. **Thise,** 5 April Kreaturer. **Tversted,** 15 Septbr. Kvæg og Faar. **Vesterbrønderslev,** 22 Marts Heste og Kvæg; 3 Septbr. Heste, Kvæg og Faar; 10 Oktbr. og 14 Novbr. Kvæg og Faar. **Vraa,** 26 Marts og 8 Oktbr. Kreaturer. **Østersvenstrup,** 23 Marts Kreaturer; 28 Juni Heste.

Aalborg Amt.

Aabybro, 14 Septbr. Heste, Kvæg og Faar. **Aalborg,** hver Onsdag fra Fastelavn til Paaske og fra Mikkelsdag til Jul Torvedag med levende Kreaturer. 26 Jan. og 6 Marts Heste; 18 Septbr. Kvæg og Faar; 18 Oktbr. Kreaturer; 12 Decbr. Heste og Kvæg. **Aars,** 21 Febr. og 17 April Kreaturer; 4 Septbr. Kvæg og Faar; 4 Oktbr. og 6 Novbr. Kreaturer. **Hadsund,** (paa den nordre Side af Fjorden ved Hovedgaarden Talsgaard), 2 Maj Kreaturer; 3 Oktbr. Kvæg og Faar. **Hals,** 1 Oktbr. Kvæg og Faar. **Hvalpsund,** 9 Maj Kreaturer; 6 Oktbr. Kvæg og Faar. **Løgstør,** 24 Marts Kreaturer; 30 Juni Heste og Kvæg; 15 Septbr., 15 Oktbr. og 22 Novbr. Kvæg og Faar. **Nibe,** 20 Febr. Kreaturer; 26 April Heste og Kvæg; 2 Oktbr. Kvæg og Faar; 5 Novbr. Kreaturer. **Nørre Sundby,** hver Tirsdag fra Oktbr. til Fastelavn Torvedag med Kreaturer. 25 Jan. og 5 Marts Heste og Kvæg; 21 April Kreaturer; 5 og 17 Oktbr. Kvæg og Faar. **Skjørping,** 22 Febr. og 27 Marts Heste og Kvæg; 9 Maj Kreaturer; 19 Septbr., 15 Oktbr. og 8 Novbr. Kvæg og Faar. **Ulstrup** (Aars Herred), 10 Jan.

og 26 Marts Kreaturer; 2 Juli Heste og Kvæg; 17 Septbr. Kvæg og Faar. **Vesterhassing,** 23 Marts Kreaturer; 17 Septbr. Kvæg og Faar.

Thisted Amt.

Bjærgets Kro, 26 Septbr. Heste, Kvæg og Faar. **Fjerritslev,** 25 Febr. Heste og Kvæg; 9 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar. **Hurup,** 4 Juni Heste; 3 Septbr. Heste, Kvæg og Faar. **Hvidbjærg,** 17 April Kreaturer; 1 Oktbr. Kvæg og Faar. **Koldby,** 16 April Kreaturer; 27 Septbr. Heste, Kvæg og Faar. **Nykjøbing,** hveranden Lørdag mellem Mikkelsdag og Jul Torvedag med levende Kreaturer. 30 Jan. Heste og Kvæg; 28 Febr. Heste; 24 April Kreaturer; 7 Juni Heste; 21 Juli, 7 og 29 Septbr. Heste, Kvæg og Faar. **Thisted,** Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 28 Jan. og 27 Febr. Heste; 7 Maj Kreaturer; 6 Juni Heste; 5 Septbr. og 28 Septbr. Heste, Kvæg og Faar; 10 Oktbr. (Store Onsdag) Kvæg og Faar; 29 Decbr. Heste. **Vilsund,** 20 Juli Kvæg og Faar. **Øslos,** 29 Juni Heste.

Viborg Amt.

Aabro, 22 Maj Kreaturer. **Aus,** 26 April Kreaturer; 21 Septbr. Kvæg og Faar. **Bjerringbro,** 2 Febr., 5 April, 3 Maj, 13 Septbr., 4 Oktbr. og 1 Novbr. Kreaturer. **Kjellerup,** 9 Maj og 18 Oktbr. Kreaturer. **Knudstrup,** 28 Juni Kreaturer. **Selde,** 18 April Kreaturer; 20 Septbr. Kvæg og Faar. **Skals,** 17 Maj Kreaturer; 22 Septbr. Kvæg og Faar. **Skive,** 3 Jan., 31 Jan. og 29 Febr. Heste og Kvæg; 19 April og 4 Maj Kreaturer; 8 Juni Heste; 23 og 24 Juli, 8 Septbr. og 1 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar; 16 Novbr. Kreaturer. **Stoholm,** 15 Maj og 18 Septbr. Kvæg og Faar. **Ulstrup Station,** 18 Septbr. Kvæg og Faar. **Viborg,** sidste Lørdag i hver Maaned og fra Mikkelsdag til Jul hver Lørdag Torvedag med levende Kreaturer. 1 Febr. og 24 Febr. Heste og Kvæg; 14 og 28 April, 12 og 19 Maj Kreaturer; 5 Juli Heste og Kvæg; 24 og 25 Septbr. (Tostemarked) Kvæg og Faar; 20 Oktbr. og 21 Novbr. Kreaturer.

Randers Amt.

Ebeltoft, 31 Jan., 8 Marts og 3 Juli Heste og Kvæg; 25 Septbr. Kvæg og Faar. **Faarup,** 4 Septbr. Kvæg og Faar. **Fuglsø,** 12 Oktbr. Kvæg og Faar. **Gjerlev,** 3 Maj Kreaturer; 5 Oktbr. Kvæg og Faar. **Glæsborg,** 16 April Kreaturer; 27 Septbr. Heste, Kvæg og Faar. **Grenaa,** Torvedag hver Lørdag. 7 Marts og 2 Juli Heste og Kvæg; 28 Septbr. Kvæg og Faar; 6 Novbr. Kreaturer. **Hobro,** hver Fredag Torvedag. 27 Jan. og 23 Febr. Heste og Kvæg; 28 Marts, 11 Maj og 3 Juli Kreaturer; 20 og 21 Septbr. Kvæg og Faar; 19 Oktbr. og 9 Novbr. Kreaturer. **Kolind,** 8 Febr. Heste og Kreaturer; 11 April, 18 Juli, 12 Septbr. og 14 Novbr. Kreaturer. **Mariager,** Torvedag hver Torsdag. 22 Febr. og 10 Juli Kreaturer; 4 Oktbr. Kvæg og Faar; 7 Novbr. Kreaturer. **Mørke,** 11 Maj Kreaturer; 15 Oktbr. Kvæg og Faar. **Nimtofte,** 2 Febr. Heste og Kvæg; [17 Oktbr. Kvæg og Faar. **Ny-Løgten,** første Onsdag i hver Maaned Kreaturer. **Randers,** Torvedag hver Onsdag og Lørdag, sidste Dag med Kreaturer. 4 og 5 Jan., 3, 4, 18 og 25 Febr., 10 og 17 Marts Heste; 5 Maj Kvæg; 18 og 19 Juni Uld; 6 og 7 Juli Heste; 6 Septbr. Heste, Kvæg og Faar; 26 Septbr. Kvæg og Faar; 27 Oktbr. Kvæg, Faar og Uld; 10 Novbr. Kreaturer; 15 Decbr. Heste og Kvæg. **Ronde,** 9 Marts Kreaturer; 18 Septbr. Kvæg og Faar; 21 Novbr. Kreaturer. **Sjelbro,** 24 Febr., 19 April og 16 Maj Kreaturer; 25 Oktbr. Kvæg og Faar. **Thirstrup,** 14 Marts Heste og

Kvæg; 19 Septbr. Kvæg og Faar; 12 Decbr. Kreaturer. **Thorup Pakhus,** 9 Maj Kreaturer; 17 Septbr. Kvæg og Faar. **Trustrup,** 9 Maj og 10 Oktbr. Kvæg og Faar. **Vejlby,** 10 Febr. og 23 Marts Heste og Kvæg; 4 Maj Kreaturer; 20 Juli, 5 Septbr. og 12 Oktbr. Kvæg og Faar.

Aarhus Amt.

Aarhus, Torvedag hver Fredag med Fedekvæg, saavel Kreaturer som Faar og Svin. 6 Jan., 6, 13 og 20 Febr., 5, 12 og 19 Marts Heste; 3 April Kreaturer; 7 Maj Kvæg; 9 Juli Heste og Kvæg; 16 Oktbr. Kvæg og Faar. **Aubæk,** 25 April og 17 Maj Kreaturer; 27 Juli og 13 Oktbr. Kvæg og Faar. **Bræstenbro,** 5 April og 19 Oktbr. Kreaturer. **Hadsten,** 24 April Kreaturer; 3 Septbr. Kvæg og Faar. **Horsens,** første Torsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 7 Jan., 8, 15 og 22 Febr., 7, 14 og 21 Marts Heste; 6 og 30 April Kreaturer; 12 og 13 Juni Heste og Kvæg; 28 Sept. og 24 Oktbr. Kvæg og Faar. **Hover Kro,** 21 Marts, 30 April, 24 Septbr. og 20 Oktbr. Kreaturer. **Klovborg,** 4 April Kreaturer; 22 Oktbr. Kvæg og Faar. **Nørre Snede,** 11 April og 31 Oktbr. Kreaturer. **Odder,** 16 Febr. og 22 Marts Heste og Kvæg; 26 April Kreaturer; 25 Juli Kvæg og Faar; 17 Septbr. Heste, Kvæg og Faar; 13 Novbr. Kreaturer. **Ny,** 28 April Heste og Kvæg; 12 Novbr. Kreaturer. **Salten,** 10 Juli Heste og Kvæg. **Silkeborg,** hver Lørdag Torvedag. 11 Febr. og 10 Marts Heste og Kvæg; 7 April Kreaturer; 9 Juni Heste og Kvæg; 26 Septbr. og 22 Oktbr. Kvæg og Faar. **Skanderborg,** Torvedag hver Tirsdag; den første Tirsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 7, 14 og 21 Febr., 6, 13 og 20 Marts Heste; 15 Maj og 11 Juni Heste og Kvæg; 27 Septbr. og 23 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar. **Spørring,** 16 Marts, 20 April og 28 Septbr. Kreaturer; 11 Oktbr. Kvæg og Faar. **Truust,** 18 Maj og 23 Novbr. Kreaturer. **Vrads,** 23 Oktbr. Kvæg og Faar.

Vejle Amt.

Brande, 28 Juli Kvæg; 22 Septbr. Kvæg og Faar. **Fredericia,** Torvedag hver Mandag og Torsdag. 3 og 24 Marts Heste og Kvæg; 3 Maj Kreaturer; 12 Juli Heste og Kvæg; 5 Oktbr. Kvæg og Faar; 16 Novbr. Kreaturer. **Give,** 26 April Kreaturer; 25 Septbr. og 25 Oktbr. Kvæg og Faar; 17 Novbr. Kreaturer. **Hornsyld,** 28 April Kreaturer; 26 Septbr. Kvæg og Faar. **Jellinge,** 14 Maj Kreaturer; 26 Septbr. Kvæg og Faar. **Kolding,** Torvedag hver Tirsdag. 10 Jan., 10, 17 og 24 Febr., 9, 16 og 23 Marts Heste; 14 og 28 April, 4 og 11 Maj Kreaturer; 15 Septbr. Heste, Kvæg og Faar; 12 og 19 Oktbr. Kvæg; 27 Oktbr. Kvæg og Faar; 2 og 9 Novbr. Kvæg. **Kollemorten,** 5 Maj og 18 Oktbr. Kreaturer. **Randbøl,** 26 April Kreaturer. **Sønderomme,** 25 April Kreaturer; 22 Oktbr. Kvæg og Faar. **Vejle,** Torvedag hver Onsdag. 9 Jan., 9, 16 og 23 Febr., 8, 15 og 22 Marts Heste; 7 April og 1 Maj Kreaturer; 29 Septbr. og 26 Oktbr. Kvæg og Faar.

Ringkjøbing Amt.

Bækmarksbro, 20 April Kreaturer; 3 Oktbr. Kvæg og Faar **Dalager,** 10 April Kreaturer; 30 Avg. Heste, Kvæg og Faar. **Herning,** 10 Febr. og 3 Marts Heste og Kvæg; 9 April og 11 Maj Kreaturer; 8 Juni Heste og Kvæg; 31 Avg. og 1 Septbr. samt 6 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar. **Holstebro,** Torvedag hver Tirsdag. 2 Jan., 6 Febr. og 1 Marts Heste og Kvæg; 21 April og 5 Maj Kreaturer; 11 Juni Heste og Faar· 26 Juli Kvæg og Faar; 10 og 11 Septbr. samt 4 og 5 Oktbr.

Heste, Kvæg og Faar; 19 Novbr. Kreaturer. **Lemvig,** Torvedag hver Lørdag. 4 Febr. Heste; 18 April Kreaturer; 9 Juni Heste og Faar; 25 Avg. Kvæg og Faar; 2 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar; 17 Novbr. Kreaturer. **Ramme,** 27 Avg. Kvæg og Faar. **Ringkjøbing,** Torvedag fra Paaske til Mikkelsdag Lørdag, ellers Onsdag. 7 Febr. Heste og Kvæg; 26 April Kreaturer; 12 Juni Heste og Faar; 30 Juli Kvæg og Faar; 8 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar. **Tarm,** 30 April Kreaturer; 12 Septbr. Heste, Kvæg og Faar; 9 Oktbr. Kvæg og Faar. **Thim,** 12 Novbr. Kreaturer. **Ulfkjær,** 25 April Kreaturer; 29 Avg. Heste, Kvæg og Faar. **Videbæk,** 30 Juni Kreaturer; 20 Oktbr. Kvæg og Faar. **Vinderup,** 2 Maj Kreaturer; 3 Oktbr. Kvæg og Faar.

Ribe Amt.

Aalbæk Mølle, 8 Oktbr. Kvæg og Faar. **Bække,** 14 Septbr. Heste, Kvæg og Faar. **Foldingbro,** 28 April, 14 Maj og 18 Oktbr. Kreaturer. **Grindsted,** 18 Juni Kreaturer; 8 Septbr. Kvæg og Faar. **Holsted,** 11 Jan. Heste og Kvæg; 13 April og 14 Novbr. Kreaturer. **Lunderskov,** 23 April, 7 Maj, 22 Oktbr. og 5 Novbr. Kreaturer. **Ribe,** 9 Febr. og 3 Marts Heste og Kvæg; 17 og 24 April, 1, 8 og 15 Maj Kreaturer; 14 Juni Heste, Kvæg og Faar; 1 Avg. Kvæg og Faar; 31 Avg. Kvæg; 2, 9, 16, 23 og 30 Oktbr. samt 6 Novbr. Kvæg og Faar. **Varde,** Torvedag hver Torsdag. 8 Febr. og 2 Marts Heste og Kvæg; 23 April og 7 Maj Kreaturer; 13 Juni Heste, Kvæg og Faar; 31 Juli Kvæg og Faar; 13 og 14 Septbr. samt 24 og 25 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar. **Vejen,** 20 Juni Heste og Kvæg. **Vorbasse,** 12 April Kreaturer; 2 Avg. Kvæg og Faar. **Ølgod,** 21 April Kreaturer; 23 Oktbr. Kvæg og Faar.

Fortegnelse over de for Kongerigets Beboere vigtigste Heste- og Kvægmarkeder i Hertugdommerne. (K betyder Kvæg, H betyder Heste).

Slesvig.

Aabenraa, 14 Febr. og 28 Febr., 2 Maj og 20 Juli; 2 og 16 Okt.; 17 Dec. K. **Bollerslev,** 30 Apr. og 6 Okt. K. **Broager,** 11 Maj og 5 Nov. K. **Fjolde,** 15 Apr. og 13 Sept. K. **Flensborg,** 30 Jan. og 6 Marts, hver Fredag i Apr. og Maj, 14 Juli, 11 Sept., 22 og 25 Okt., 1 og 8 Nov. K. **Frederiksstad,** 23 Juli og 2 Okt. K. **Gram,** 9 Maj og 20 Okt. K. **Haderslev,** 9 Jan. og hver Mandag i Fasten til Palmesøndag, 3 Arr., hver Mandag fra 7 Maj til Pinse, 18 Juni, 17 og 24 Sept., hver Mandag i de første 7 Uger e. Mikkelsdag K. **Hanved,** 1 Maj og 29 Sept. K. **Husum,** hver Torsdag fra 1 Adv. til Hansd. og i 3. til inkl. 7. Uge e. Mikkelsd. (dersom Festd., Onsdag forud), samt hver Onsdag fra Hansd. til Adv., 19 Marts, 22 Maj (3) og 17 Sept. K. **Kliplev,** 9 Apr. og 10 Sept. K. **Langhorn,** 28 Apr. og 20 Avg. K. **Læk,** hver Tirsdag fra Fastel. t. Udg. af Juli, samt fra Mikkelsd. t. Jul, 7 Maj (2), 28 Avg. og 4 Okt. K. **Løgumkloster,** 28 Febr. og 12 Marts, 12 Apr. og 2 Maj, 15 Juni, 18 Juli, 16 Avg. og 3 Okt. K. **Nybøl,** 30 Jan., 30 Apr., 7 Maj, 16 Juni, 15 Okt. og 5 Nov. K. **Skjærbæk,** 25 Apr. og 17 Okt. K. **Slesvig,** 10 Jan., 29 Febr., 3, 10 og 24 Apr., 1 og 8 Maj, 5—6 Sept., 19 og 26 Okt. og 2 Nov. K. **Sønderbrarup,** 30 Juli (2) og 15 Okt. K. **Toftlund,** 26 Apr. og 31 Okt. K. **Tønder,** 13 Jan., 17 Febr. hver Fredag (naar Festd., Lørdag) fra 4 Marts t. 27 Maj, hver Fredag fra 1 Juli t. Mikkelsdag, 4 Avg. (2), 7 Sept., hver Fredag fra Mikkelsdag t. midt i Dec. K. **Tønning,** hver Onsdag fra Udg. af Juni t. midt i Nov., 21 Avg., 17, 24 og 31 Okt. samt 7 Nov. K.

Holsten.

Altona, hver Mandag, Onsdag og Fredag K. **Elmshorn,** 23 Febr. H; 1 Nov. K. **Heide,** 6 Febr. H; 26 Apr. K; 10—11 Juli H; 29 Sept. K; 29 Dec. H. **Horst,** 19 Apr. og 16 Okt. HK. **Itzehoe,** 1 Marts H; 17 Apr. K; 1 Sept. H; 7 Sept. og 26 Okt. K. **Kiel,** 19—20 Febr. H; 26 Apr. K.; 1 Juli (2 D.) og 7—8 Okt. H. **Neumünster,** 3 Maj, 21 Avg. og 20 Okt. HK. **Oldesloe,** 23 Marts, 22 Juni og 28 Sept. HK. **Wandsbeck,** 16 Apr., 28 Maj, 27 Avg. og 8 Okt. HK. **Wedel,** 14 Apr., 25 Maj og 26 Okt. K.

101de Fortsættelse

af økonomiske Anmærkninger fra det kongelige danske Landhusholdningsselskab, Landbefolkningen især til Tjeneste.

Sædskiftet fra 1788 til 1888.

Der er næppe nogen Begivenhed, som har efterladt sig et smukkere Minde og bragt saa velsignelsesrige Frugter for det danske Landbrug, særlig for vor Bondestand, som Stavnsbaandets Løsning. Den skete saa vel forberedt, saa lempelig og sikkert, at man til alle Tider vil prise de Mænd, som fuldbyrdede den, nemlig Kronprins Frederik, Reventlow, Bernstorf og Kolbjørnsen. Og naar nu til Sommer Hundredaarsdagen for Stavnsbaandets Løsning, den 20. Juni, oprinder, vil ikke blot enhver, der har med Landbruget at gjøre, men hele Folket sikkert med Glæde og Tak mindes Bondestandens Frigjørelse. Frihedsstøtten, hvoraf et smukt Billede, taget strax efter Støttens Rejsning, findes omstaaende, er jo rejst til Minde derom og er i Grunden ogsaa et Vidnesbyrd om, at Landbruget d. 20. Juni 1788 blev anerkjendt som Folkets vigtigste Erhverv. Den ene af Støttens 4 kvindelige Marmorfigurer, den, som støtter sig til en Plov og som har et Horn, fyldt med Ax, i sin ene Arm, er da ogsaa et Billede paa Landbruget. Og paa dens høje Pyramide staar der paa den Side, der vender mod Landet, de bekjendte og forjættende Ord: „Kongen bød: Stavnsbaandet skal ophøre, Landbolovene gives Orden og Kraft, at den frie Bonde kan vorde kjæk og oplyst, flittig og god, hæderlig Borger, lykkelig".

Landbruget er, som antydet, vort Hovederhverv. Ved og af det lever der umiddelbart godt og vel $^3/_5$ af Befolkningen. Til Landbruget er ogsaa de største Værdier knyttede Man regner saaledes, at vore dyrkede Jorders Værdi udgjør omtrent 2000 Mill. Kr. Det er derfor nok værd at vide, ved hvilke Midler Jorden er bragt op til denne store Værdi, og hvorledes der endnu arbejdes for at holde Jordens Værdi, dens Udbytte, oppe.

Et meget vigtigt Middel dertil er Sædskiftet, fordi dette er Samlingspunktet for alle de Arbejder, der foretages i Marken. Det er nemlig Landmændenes Opgave ved Sædskiftets Ordning at kunne drage den fuldeste Nytte af Jorden og alt det, de yder den af Arbejde, Gødning osv. Med Rette kan man derfor ogsaa sige, at et vel ordnet Sædskifte er Kronen paa Værket over for Jordens Benyttelse. I Tidens Løb har Fordringerne til Jordens Ydelser dog været ikke lidt forskjellige, og følgelig har Sædskiftet maattet lade sig forme derefter, og det maa det den Dag i Dag. Et lille Overblik over Sædskiftets Historie her i Landet er derfor ganske lærerig.

De Sædskifter, som mest almindelig var i Brug her i Landet før 1788, var **Alsæds- og Trevangsbruget,** det første navnlig langs Limfjorden og Vesterhavet, det sidste særlig paa Øerne. Begge havde de

„Frihedsstøtten“.

(Efter et gammelt Kobberstik af Eckersberg.)

I Forgrunden Borgerfolk i hin Tids Dragter. Pigerne til venstre, med en Mælkespand paa Hovedet og en Grøntkurv paa Ryggen, og til højre, med de to Spande i et Skulderaag, viser By ns daværende landlige Karakter.

I Baggrunden ses over Voldene: til venstre St. Petri Kirkes endnu bevarede Spir, i Midten den gamle „Frue Kirkes“ 1807 brandskudte høje og smukke Spir, og til højre „Helliggejstkirkens“ tidligere kullede Taarn.

en meget simpel Sædfølge. Alsædsbrugets var kun 2aarig: 1. Byg og 2. Rug uden Brak og Udlæg (Hvile). Trevangsbrugets var derimod 3aarig: 1. Byg, 2. Rug og 3. Græs (uden Udlæg) eller Fælled. Under begge Sædskifter blev der kun dyrket en meget lille Del af Jorden, i det den største Part deraf stadig laa hen til vedvarende Græs: Overdrev, Almindinger, Enge, Moser, Heder eller til Krat og Skov.

Før 1788 spillede Kornavlen derfor en langt mindre Rolle end senere. Der dyrkedes nærmest kun Rug og Byg samt nogen Havre, og i Reglen ikke synderligt mere, end hvad der krævedes til Brød= og Skattekorn. I hin Tid dyrkedes Jorden alene for Menneskets Skyld, medens Husdyrholdet var henvist til de store udyrkede Strækninger, ikke blot om Sommeren, men til Dels ogsaa om Vinteren. I det Græsningsarealet saaledes indtog Hovedparten, vel omtrent 5/6, af Jorden, maatte altsaa Husdyrbruget den Gang være Landbrugets egentlige Indtægtskilde. Dette var virkelig ogsaa Tilfældet og navnlig i Jylland, hvorfra Studene havde god Afsætning syd paa til Hamborg. De solgte Kreaturer kunde desuden transportere sig selv til Markedet, medens det i Jylland, navnlig i dets indre og vest paa, næsten var umuligt at faa afsat Kornet af Mangel paa Veje og Havne. Lige til 1750 holdt Kornpriserne sig ogsaa saa lave, at der ingen Opfordring var til at dyrke Korn i synderlig større Mængde end til det hjemlige Forbrug. Imidlertid fik Kvægholdet et voldsomt Knæk, navnlig fra 1745 til 1751, i det Pesten i disse Aar bortrev omtrent 2 Mill. Stkr. Hornkvæg her i Landet og først standsede helt omkring 1770. Samtidig hermed begyndte Kornpriserne at stige jævnt. Da Landboreformerne saa kom fra 1784 til 1804, og Landbruget skulde føres ind paa nye Baner, stod man over for gode, stigende Kornpriser og et af Pesten temmelig ødelagt Kvæghold, paa hvis Produkter der vel ogsaa var Prisstigning, men langt mindre end paa Kornet. Paa Øerne og til Dels i Østjylland syd for Randers Fjord havde man ogsaa mere eller mindre tabt Tilliden til Kvægholdet, og den gode Jord i disse Egne opfordrede derfor nu langt mere til Korn= end til Kvægavl.

I det man paa Øerne og i Østjylland skulde ind paa et Landbrug, væsentlig grundet paa Kornavl, maatte følgelig saa megen Jord som muligt tages ind under Dyrkning, d. e. ind under Sædskiftet. Alene af denne Grund maatte det hidtil benyttede Sædskifte, Trevangsbruget, opgives, men desuden havde man ogsaa tabt al Tillid til det, da Jordens Udbytte under det i Mands Minde stadig var gaaet tilbage. I de nævnte Egne af Landet begyndte man da ogsaa strax, særlig paa Herre= og Præstegaardene, at indføre det holstenske **Kobbelbrug,** som havde et almindeligt Ry for sin Godhed. Dette Sædskifte var den Gang gjærne ordnet paa følgende Maade: 1. Helbrak, 2. Raps, 3. Vintersæd, 4. Byg, 5. Havre, 6 Havre, 7.—11. Kløver og Græs Her i Landet blev dette Sædskifte strax indført uforandret, men det varede dog ikke længe, inden det hos os fik en noget anden Ordning. Det lange Græsleje passede nemlig ikke under vore Forhold, thi dels er Vejrliget paa Øerne og i Østjylland mere tørt end i Holsten, og dels havde vi ikke Brug for saa megen Græsning, da Mælkeri= og Kreaturprodukter i det hele taget stod i betydelig lavere Pris her i Landet end i Hamborg. Navnlig paa Øerne maatte vi derfor lægge Hovedvægten paa Kornavlen og følgelig indskrænke Udlæggets Varighed. Kobbelbruget hos os fik derfor snart følgende Ordning: 1. Helbrak, 2. Raps, 3 Vintersæd, 4. Byg, 5. Havre, 6. Havre, 7.—9. eller

maaske 10. Kløver og Græs. Raps blev for øvrigt ofte udeladt. — Navnlig i Fyen og paa større Gaarde, hvor man havde Kobbelbruget delt i 11 Skifter, prøvede man omkring 1810 ogsaa det saakaldte overskaarne Kobbelbrug med følgende Ordning: 1. Helbrak, 2. Raps, 3. Vintersæd, 4. Havre, 5. Kløver, 6. Vintersæd, 7. Byg, 8. Havre, 9.—11. Kløver. Hensigten hermed var at faa større Nytte af Kløveren; den kan jo nemlig kun holde sig nogenlunde 2 à 3 Aar i Træk. I et 5aars Kløverudlæg uden Udsæd af Græsfrø, som den Gang næsten ikke brugtes, gav Græsmarken følgelig kun ordentligt Udbytte de første 2 à 3 Aar. Ved altsaa at tage 1 Aars Kløver imellem Kornsorterne ventede man at faa god Kløver i et Skifte mere. Dette mislykkedes dog fuldstændig, da Kløveren ikke taaler at dyrkes saa ofte. Det overskaarne Kobbelbrug maatte derfor hurtig forlades.

Som allerede nævnt indførtes Kobbelbruget tidligst paa vore Herre- og Præstegaarde. Hos Bønderne tog det derimod Tid, inden det vandt almindelig Indgang. En forøget Korndyrkning kom de dog snart ind paa, thi de stigende Priser og den lette Afsætning paa Korn kunde ikke andet end opmuntre dem dertil, og dermed ogsaa til at tage mere og mere hidtil udyrket Jord ind under Ploven samt at aflede Vandet, rydde Sten og Krat. Derimod kneb det med at faa dem ind paa Dyrkning af Kløver og paa at brakke Jorden for Alvor. Begge Dele var dem ogsaa helt ubekjendte, og de frygtede for, at Jorden efterhaanden vilde blive ringere og ringere til at bære Korn derved. At dyrke Foderafgrøder (Kløver) sammen med eller lige efter Kornet havde de ikke tidligere prøvet, og desuden skulde Kløverfrøet kjøbes, men Penge havde de kun lidt eller ingen af. Det var langt lettere, som hidtil, at nøjes med de naturlige Græsser (Kvik osv.), som efter endt Korndyrkning kom frem af sig selv. Først omkring 1830 blev Udlæg med Kløver almindelig i de mindre Landbrug, medens den alt vandt Indgang i de fleste større ved Aarhundredets Begyndelse. — Helbrakken kneb det endnu mere med at faa indført end Kløveren. Saa længe denne ikke blev dyrket, og man nøjedes med de naturlige Græsser, vilde disse ogsaa ødelægges under en ordentlig Brakning. Af større Betydning var det imidlertid, at flere af vore ledende Landmænd baade mundtlig og skriftlig ivrede imod Helbrakken, ja kaldte den en Uting, i det den godt kunde undværes, naar Græslejet kun var kort, og Sædskiftet ordnedes paa den rette Maade (Vexelbrug), og tillige burde den undværes, da det var urimeligt at have et helt Skifte liggende uden at bære Afgrøde, og Jorden tilmed havde Skade af at ligge nøgen, hvorved Gødningen brændte bort og fordampede. Imidlertid gavnede en god Helbrakning Kornavlen saa øjensynlig, at den ligeledes omkring 1830 vandt almindelig Indgang i de mindre Landbrug og blev nu Landmændenes Øjesten, hvad den ogsaa den Gang fortjente at være paa al bedre Jord. Denne Jord trængte nemlig langt mindre til at gødes end til at blive rigtig godt bearbejdet. Den var rig paa „gammel Kraft", der under den hidtil daarlige Behandling af Jorden havde ligget hen som en død Skat. Ved en grundig Helbrakning af Jorden med tilhørende Vandafledning, Jordflytning, Rydning af Sten og maaske Mergling mistede den sin Surhed, blev nogenlunde ren og skjør, hvorved dens „gamle Kraft" kunde omsættes til tilgængelig Plantenæring. Jorden blev for øvrigt ogsaa gødet under Brakningen, gjærne til 3. Pløjning.

Medens Kobbelbruget saaledes før 1820—30 i omtrent den foran nævnte Form indførtes paa Øerne og i Østjylland, holdt Alsæds-bruget sig temmelig uforandret i det nordlige og vestlige Jylland. Husdyrbruget var maaske her mindre medtaget af Kvægpesten end i Landets andre Egne, men i hvert Fald holdt man der fast paa det ligesom forhen og uden at gaa over til synderlig mere Kornavl end tidligere. De nævnte Egne af Jylland manglede ogsaa fremdeles ordentlige Landeveje, og nye Havne fremkom heller ikke. Dernæst findes der store Græsgange: Enge, Moser, Heder og Kjær, som den Gang vanskelig kunde opdyrkes og tages ind til Kornavl, og desuden er Sommervejret saa fugtigt og køligt, at det er mere gunstigt for Græsavl end for Korndyrkning, medens det modsatte er Tilfældet paa Øerne og i Østjylland, hvor Jorden ogsaa gjennemgaaende er af en bedre Bonitet. Tilmed var de jydske Besætninger langt bedre end Øboernes, da disses i lange Tider var blevne forsømte i enhver Retning. Det var følgelig rigtigt af Jyderne i de nævnte Egne, at de indtil videre vedblev at lægge Hovedvægten paa Husdyrbruget (Studene) og de naturlige Græsgange og ikke at dyrke synderlig mere Korn end til det stedlige Forbrug, og dertil egnede Alsædsbruget sig fremdeles ganske godt. — Paa Midtjyllands lettere Jorder havde man Sædskifter, som lignede Kobbelbruget, men afveg derfra ved, at man gjærne undlod Helbrakken og til sidst lod Jorden ligge til Græs uden Udlæg med Kløver og dyrkede Græsser i 4 til 6 Aar eller endnu længere, medens man ellers tog flere Kornafgrøder efter hverandre, ofte dog afbrudt af Boghvede.

Skjønt Kobbelbruget naaede at faa fast Fod i det østlige Danmark, var der fra omtrent 1810 - 30 et andet Sædskifte, nemlig **Vexelbruget,** som søgte at holde det ude eller at fortrænge det. Saa godt som alle de daværende ledende Landmænd ansaa Vexelbruget for at være det allerbedste Sædskifte. Det har sit Hjemsted i England, hvorfra det kom til Prøjsen først i dette Aarhundrede, og hvorfra vi da søgte at faa det indført. Dets Sædfølge var ogsaa meget forskjelligt fra det hidtil benyttede Kobbelbrugs. Kobbelbruget holdt ubetinget paa Helbrak, fleraarigt Græsleje, flere Kornafgrøder i Følge efter hverandre og kun Dyrkning af en enkelt Foderafgrøde: Kløver. Vexelbruget derimod forkastede Helbrakken, holdt som Regel paa etaarigt Græsleje og paa, at Kornafgrøderne stadig skulde vexle med Foderafgrøder, som skulde stilles lige i Tal og Betydning med de første. Det Vexelbrug, som forsøgtes indført hos os, havde gjærne følgende Ordning: 1. Kartofler, 2. Byg, 3. Ærter, 4. Rug, 5. Kløver, 6 Kløver, 7. Havre, 8. Vikkehavre, 9. Hvede. Under dette Sædskifte havde man altsaa en lige saa stor Del af Jorden til Kornavl som under Kobbelbruget, og Meningen var da ogsaa, at Kornavl og Kornsalg skulde fremmes under Vexelbruget, i det man gik ud fra, og med megen Ret, at Foldene vilde stige, naar der vexledes mellem Korn- og Foderafgrøder, hvilke sidste antoges at berige eller at skaane Jorden. Og i Steden for den indtægtsløse Brak fik man en værdifuld Kartoffelafgrøde. Men Vexelbruget krævede et ordentligt Kvæghold, der kunde udnytte Halvdelen af Markens Afgrøder og give en rigelig og god Gødning, som dette Sædskifte ogsaa krævede. Da det kun havde 1, høist 2 Skifter med Kløver, kunde Besætningen ikke som under Kobbelbruget staa ude paa Græsning hele Sommeren, naar der ogsaa skulde blive noget Hø til

Vinterbrug. Derfor maatte der i Vexelbruget være et helt Skifte med Grønfoder (Vikkehavre), der skulde opfodres paa Stald Vexelbruget krævede med andre Ord **Sommerstaldfodring,** ikke blot for Fodringens Skyld, men ogsaa for at faa mere Gødning. — Der opstod en varm og langvarig Kamp mellem de 2 Sædskifter, men ved 1830, da Kornpriserne igjen begyndte at stige, medens Kreaturprodukterne ikke fulgte saa godt med i Prisstigningen, maatte Vexelbruget give tabt og overlade Kobbelbruget Eneherredømmet, skjønt det i og for sig er et bedre Sædskifte end dette. Dog var Kobbelbrugets Sejr den Gang i sin gode Orden. Helbrak kunde da meget vanskelig undværes, thi Jorden trængte til stadige Grundforbedringer, deriblandt Mergling, som nu begyndte at blive almindelig. Sommerstaldfodring uden Hø, Halm og Kraftfoder, men med udelukkende Grøntfoder, som man da brugte, kunde ikke være lønnende og renlig nok. Kreaturerne og Staldene var ogsaa for simple dertil, og til mere Gødning trængte man egentlig ikke, da Jordens Frugtbarhed ved Brakning, Mergling, Vandafledning, dybere og bedre Pløjning samt Forbedring ved Kobbelbruget, hvorom neden for, stadig gik fremad uden Anvendelse af mere Gødning. Endelig krævede Vexelbruget en større Driftskapital og langt større Dygtighed i alle Retninger end Kobbelbruget. Alt dette kunde Datidens Landmænd ikke opfylde, medens de udmærket kunde magte Kobbelbruget, der ikke krævede synderlig anden Driftskapital end Arbejdslyst og Udholdenhed og ingen særlige Kundskaber til Fodring, Mælkeri, Gødning osv. Kobbelbruget, især i den Skikkelse det fik fra omtrent 1830 - 60, var derfor det mest tidssvarende Sædskifte, der kunde faas.

I det nævnte Tidsrum fik Kobbelbruget nemlig en anden og bedre Sædfølge end den tidligere omtalte. Det optog under Kampen med Vexelbruget adskillige af dettes Fortrin og nærmede sig derved meget til selv at være et Vexelbrug. Det beholdt sine to gamle Grundpiller, nemlig Helbrak og fleraarigt Græsleje med tilhørende Afgræsning; men fra Vexelbruget optog det Ærter og Kartofler mellem Kornafgrøderne. Dets Ordning blev da, før Kartoffelsygdommen kom 1846, gjærne saaledes: 1. Helbrak, 2. Vintersæd, 3. Byg, 4. Kartofler, 5. Byg, 6. Ærter, 7. Havre, 8., 9. og maaske 10., Kløver og Græs. Man blev forbavset over, hvor fortrinligt dette Sædskifte den Gang viste sig at være; det var saa godt og paalideligt, at det lidt efter lidt ogsaa nogenlunde fortrængte Alsædsbruget i de Egne, hvor det hidtil havde holdt sig. — Det, der gjorde denne Form af Kobbelbruget saa fortrinlig, var navnlig 4 Ting. 1) at Jordens naturlige Frugtbarhed, dens „gamle Kraft" under god Vandledning, Mergling, Brak, Anvendelse af Svingplove og Svenskharven fra 1830—60 for Alvor blev gjort tilgængelig, og at Jorden derunder tillige blev renere, befriet for Surhed og Kulde og gjort mere bekvem end tidligere. 2) at Afgrødernes Vexlen i Sædskiftet i fortrinlig Grad medførte, at den rige og nu tilgængelige Plantenæring kunde tages i Brug og omsættes til Afgrøde. Ærter og Kartofler saa vel som Kløver lykkedes udmærket. Med deres dybtgaaende Rødder tog de Undergrundens Plantenæring, nedvasket af Vandet, i Besiddelse, og med deres brede, skyggende Blade hindrede de Ukrudtet i at brede sig. Tillige efterlod de Jorden i ren, skjør og kraftig Tilstand til de følgende Kornafgrøder, hvorved disse

fik langt bedre Kaar at trives under, end naar der kommer Korn efter Korn. Helbrakken virkede følgelig i høj Grad i samme Retning. Kornsorterne havde derfor aldrig voxet under saa gunstige Forhold, hvorfor de ogsaa gav større og større Fold og en bedre Vare. 3) steg Kornpriserne fremdeles, saa Kornsalget var let og gav et hidtil ukjendt Udbytte og 4) kunde Landmændene fuldstændig magte dette Sædskifte paa ethvert Punkt. — Dette Kobbelbrugs Godhed hvilede følgelig paa Jordens naturlige Frugtbarhed og paa Afgrødernes Vexlen mere end paa noget andet. Faldt derfor en af disse eller begge disse Grundpiller bort, faldt selvfølgelig dette udmærkede Sædskifte sammen og blev ubrugeligt. Og saaledes er det netop gaaet. Allerede 1846, da Kartoffelsygdommen kom, tabte Kartoflen sin Betydning i Sædskiftet, og vi var ikke saa forstandige som Englænderne, der gik over til Roedyrkning med det samme. Vi skød simpelthen Kartoflen ud af Sædskiftet, og det blev da: 1. Helbrak, 2. Vintersæd, 3. Byg, 4. Ærter, 5. Byg, 6. Havre, 7., 8. og maaske 9. og 10. Kløver og Græs. I Kartoflen tabte vi en rensende og skjørnende Afgrøde. Imidlertid var den sidst nævnte Form af Kobbelbruget ogsaa god til omtrent 1860, men da begyndte den at svigte meget betænkelig, thi dels vilde Ærterne da ikke længere trives ordentlig, og de gav følgelig Ukrudtet Plads til at brede sig, og dels viste Jorden sig nu at være mere eller mindre udpint, d. e. dens naturlige Indhold af tilgængelig Plantenæring sammen med den anvendte Gødning kunde ikke længere forslaa til alle Afgrøderne. Men naar Ærterne nu gjorde Jorden uren og ubekvem, og Plantenæringen ikke længere slog til, maatte de sidste Kornafgrøder og Græsmarkerne blive Stedbørn. Dette var dobbelt uheldigt, thi dels blev Kornsalget derved mindre, skjønt de stigende Priser opmuntrede til at have det saa stort som muligt, og dels begyndte nu ogsaa Kreaturprodukterne at stige stærkt, hvorfor man ønskede at have gode Græsmarker. Navnlig sidst i Tredserne og i Halvfjerdserne strømmede disse Ulykker ind over det hidtil gode Kobbelbrug. Jorden manglede nu Kraft eller Gødning, den gode Vexlen imellem Foder- og Kornafgrøder standsede, Græsmarkerne blev slettere og slettere, og Jorden blev mere og mere uren. Tilmed krævede nu Pris- og Afsætningsforholdene, at man ikke blot havde Korn at sælge, men ogsaa Smør, Flæsk og Fedekreaturer. Gode Raad var nu dyre.

Des værre var der kun faa Landmænd, som strax fandt den rette Løsning: Et godt, vel fodret Kvæghold, der kunde betale Foderet og give rigelig Gødning til den udpinte Jord; en god Opsamling og Anvendelse af Gødningen; et Sædskifte, hvori Foder- og Kornafgrøder var ligestillede og stadig vexlende. Hvad Sædskiftet angaar, gik de fleste over til det oprindelige Kobbelbrug med Helbrak efterfulgt af 3, 4 til 5 Kornafgrøder i Træk og derefter 2, 3 til 4 Aars Græsleje. Paa Øerne blev 6 og 7 Marksdriften meget almindelig: 1. Brak, 2. Vintersæd, 3. Byg, 4. Havre, 5. og 6. Kløver og Græs eller 1. Brak, 2. Vintersæd, 3. Byg, 4 Blandkorn (samt lidt Vikkehavre, Ærter m. m.), 5. Havre, 6. og 7. Kløver og Græs. Man gik ud fra, at en Udvidelse og oftere Gjentagelse af Brakken vilde holde Jorden ren og i bedre Kraft, og at Græsmarken vilde bedres, da den nu kom Gødningen, som væsentlig udførtes til Brakken, nærmere. Tillige mente man, at kortere Sædskifter var mindre strænge eller mindre udpinende end de længere. Disse Sædskifter har dog kun

bragt os Skuffelser, fordi de i alle Retuinger er slette. At holde Jorden ren alene ved Brakkens Hjælp er alt for kostbart og er tilmed umuligt. Kortere Sædskifter er lige saa strænge som længere, og Brakning er i Virkeligheden kun frugtbargjørende, saa længe Jorden er rig paa „gammel Kraft“. Hovedfejlen ved disse og lignende Sædskifter er dog, at de mangler Foderafgrøder, navnlig Roer, mellem Kornafgrøderne. I Østjylland blev 8 og 9 Marksdriften mere almindelig: Først Helbrak, derpaa 4 til 5 Kornafgrøder efter hverandre og tilsidst 3 Aars Græsleje med Gødning til Brak og sidste Kornafgrøde. I de andre Egne af Jylland, selv paa simplere Jord, fik man de samme Sædskifter, kun at der efter Helbrak følger 4 Kornafgrøder og 3 eller 4 Aars Græsleje. De jydske Sædskifter er egentlig ikke bedre end Øboernes, men de støttes af et større Kvæghold og af store Enge.

I de sidste Aar er de nævnte daarlige Kobbelbrug i Færd med at afløses af følgende langt bedre, der svarer til Kobbelbruget fra 1830–60.

6 Marksdrift:	7 Marksdrift:	8 Marksdrift:
1. Halvbrak.	1. ½ Brak, ½ Staldf.	1. Brak.
2. Vintersæd.	2. Vintersæd.	2. Vintersæd.
3. Byg eller Havre.	3. Byg eller Havre	3. Byg eller Havre.
4. Roer og Staldfoder.	4. Roer og Bælgsæd.	4. Roer og Staldfoder.
5. Havre eller Byg.	5. Havre eller Byg.	5. Havre eller Byg.
6. Kløver og Græs.	6. Kløver og Græs.	6. Kløver og Græs
	7. ½ Græs, ½ Byg.	7. do.
		8. Havre eller Byg.

Der bør gødes stærkt til Roer og Staldfoder og svagere til Vintersæd, og til denne helst til 3. eller sidste Pløjning. Disse Sædskifter egner sig godt baade til lerede og sandede Jorder, naar der kun vaages nøje over, at de Arter af Afgrøder benyttes, som lykkes bedst paa hver af de 2 Slags Jorder. 7 og 8 Marksdriften maa i øvrigt foretrækkes for 6 Marksdriften, da Kløveren kommer vel ofte i denne, og i hvert Fald gjærne lykkes bedre i de 2 andre. — Ligeledes begynder Vexelbruget med Sommerstaldfodring, der ogsaa kan benyttes under ovennævnte Sædskifter, at komme frem paa ny, og det vil uden Tvivl blive vort Fremtids-Sædskifte paa alle Slags Jorder.

Hvad kan saa dette lille Overblik over Sædskiftets Historie lære os? Det lærer os aldeles bestemt, at Sædskiftet kun kan blive paalideligt og tidssvarende, naar Jorden er i **god Kraft**, og naar det mere eller mindre ordnes som et **Vexelbrug**; dernæst at Jordens Renhed afhænger af disse 2 Betingelser og dermed, om Helbrakken kan indskrænkes eller helt undværes; endvidere at Jorden, dersom den er udpint eller af Naturen mager, alene kan komme i god Kraft ved stadig Tilførsel af Gødning, og endelig, at intet Sædskifte er godt og holdbart i og for sig, men at Landmanden maa være Herre over alle de Forhold, hvorpaa det hviler, for at begge Dele kan naas.

Tune Landboskole i April 1887.

Chr. Christensen.

Drægtigheds-Tabel beregnet for hver Uge i Aaret.

Drægtighedens Begyndelse.	Drægtighedens Ende. Hopper, 336 Dage.	Køer, 281 Dage.	Faar, 153 Dage.	Svin, 113 Dage.
Januar 1....	Decbr. 2	Oktober 8	Juni 2	April 23
— 8....	— 9	— 15	— 9	— 30
— 15....	— 16	— 22	— 16	Maj 7
— 22....	— 23	— 29	— 23	— 14
— 29....	— 30	Novbr. 5	— 30	— 21
Februar 5....	Januar 6	— 12	Juli 7	— 28
— 12....	— 13	— 19	— 14	Juni 4
— 19....	— 20	— 26	— 21	— 11
— 26....	— 27	Decbr. 3	— 28	— 18
Marts 5....	Februar 3	— 10	Avgust 4	— 25
— 12....	— 10	— 17	— 11	Juli 2
— 19....	— 17	— 24	— 18	— 9
— 26....	— 24	— 31	— 25	— 16
April 2....	Marts 3	Januar 7	Septbr. 1	— 23
— 9....	— 10	— 14	— 8	— 30
— 16....	— 17	— 21	— 15	Avgust 6
— 23....	— 24	— 28	— 22	— 13
— 30...	— 31	Februar 4	— 29	— 20
Maj 7....	April 7	— 11	Oktober 6	— 27
— 14....	— 14	— 18	— 13	Septbr. 3
— 21....	— 21	— 25	— 20	— 10
— 28...	— 28	Marts 4	— 27	— 17
Juni 4....	Maj 5	— 11	Novbr. 3	— 24
— 11....	— 12	— 18	— 10	Oktober 1
— 18....	— 19	— 25	— 17	— 8
— 25....	— 26	April 1	— 24	— 15
Juli 2...	Juni 2	— 8	Decbr. 1	— 22
— 9...	— 9	— 15	— 8	— 29
— 16...	— 16	— 22	— 15	Novbr. 5
— 23...	— 23	— 29	— 22	— 12
— 30....	— 30	Maj 6	— 29	— 19
Avgust 6...	Juli 7	— 13	Januar 5	— 26
— 13....	— 14	— 20	— 12	Decbr. 3
— 20...	— 21	— 27	— 19	— 10
— 27....	— 28	Juni 3	— 26	— 17
Septbr. 3....	Avgust 4	— 10	Februar 2	— 24
— 10....	— 11	— 17	— 9	— 31
— 17....	— 18	— 24	— 16	Januar 7
— 24....	— 25	Juli 1	— 23	— 14
Oktober 1...	Septbr 1	— 8	Marts 2	— 21
— 8..	— 8	— 15	— 9	— 28
— 15....	— 15	— 22	— 16	Februar 4
— 22...	— 22	— 29	— 23	— 11
— 29..	— 29	Avgust 5	— 30	— 18
Novbr. 5...	Oktober 6	— 12	April 6	— 25
— 12....	— 13	— 19	— 13	Marts 4
— 19....	— 20	— 26	— 20	— 11
— 26....	— 27	Septbr. 2	— 27	— 18
Decbr. 3....	Novbr. 3	— 9	Maj 4	— 25
— 10....	— 10	— 16	— 11	April 1
— 17....	— 17	— 23	— 18	— 8
— 24...	— 24	— 30	— 25	— 15

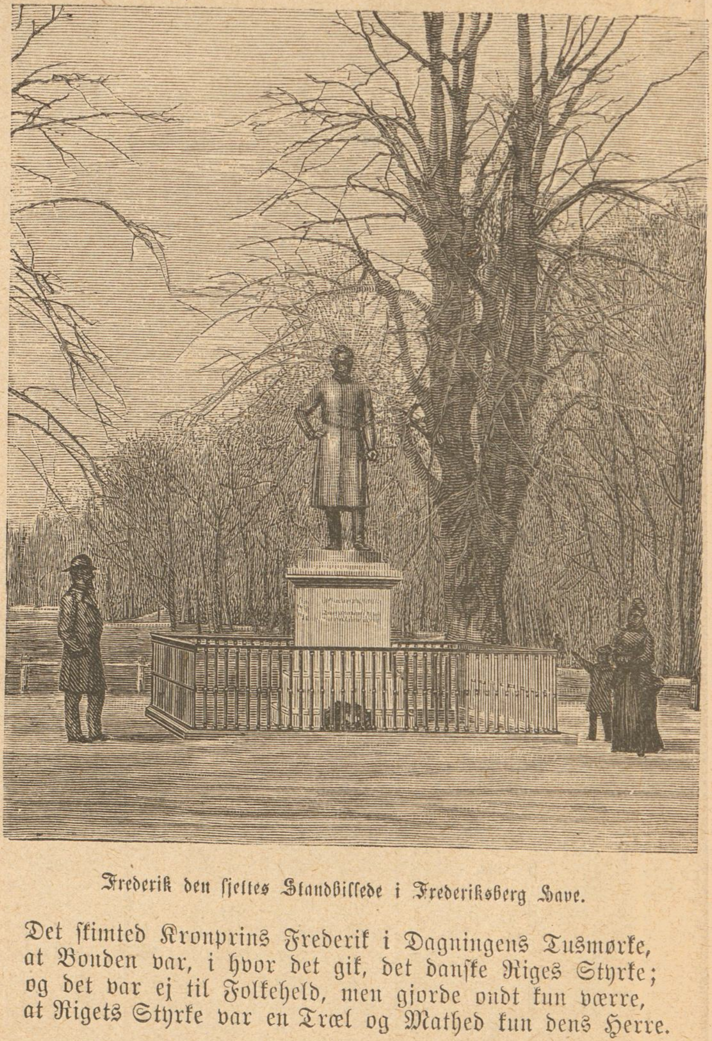

Frederik den sjettes Standbillede i Frederiksberg Have.

Det skimted Kronprins Frederik i Dagningens Tusmørke,
at Bonden var, i hvor det gik, det danske Riges Styrke;
og det var ej til Folkeheld, men gjorde ondt kun værre,
at Rigets Styrke var en Træl og Mathed kun dens Herre.

(Grundtvig).

For 100 Aar siden.

Kampen om Stavnsbaandet.

„Der staar en Sten paa Vesterbro,
det er en Ærestøtte
for Hjærtet, som i Kongebo
ved Bondens Trængsler blødte.“

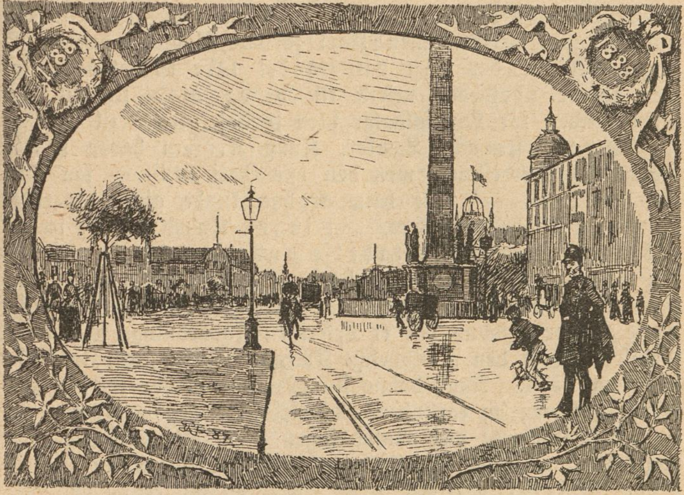

1.

Stavnsbaandet stod i Forbindelse med Landmilitsen, saaledes som denne indrettedes i Aaret 1701 af Kong Frederik den fjerde. Om der end ikke strax indførtes noget Stavnsbaand i dettes senere uheldige Skikkelse, saa maatte noget saadant dog næsten med Nødvendighed følge af en Ordning, der gjorde Værnepligten til en Skat paa Hartkornet, saaledes at et vist Antal Tønder Bonde-Hartkorn skulde levere en Soldat og afløse ham med en anden, naar han havde udtjent.

Det var altsaa nødvendigt, at der var ungt Mandskab i Reserve, hvor et Nummer blev ledigt; men det faldt ikke altid godt i Lave. Den store nordiske Krig samt den Omstændighed, at Landsoldaterne behandledes haardt, og at de Løfter, Regeringen havde givet dem, ikke blev holdte, gjorde Soldatertjenesten frygtet af Bønderne. Godsejerne blev ogsaa utilfredse med Indretningen og klagede over, at Officererne borttog de bedste Karle, saa der blev Mangel paa dygtige Gaardfæstere. Det var vel nærmest af Hensyn til Godsejerne, at Kong Kristian den sjette ophævede Landmilitsen faa Dage efter sin Tronbestigelse 1730. Men han gjenoprettede den ved Forordning af 4de Februar 1733. Ligesom tidligere kom Værnepligten til at paahvile Hartkornet, og det blev nu Herremændene, der kunde afgive hvilke Karle, de vilde, til Soldater af deres Bondergods. Uden Herremandens Tilladelse turde derfor ingen Karl forlade Godset i den stavnsbundne Alder, der først var fra det 14de til det 36te Aar, men senere udvidedes nedad til 9 og opad til 40 Aar. Tjenestetiden for Landsoldater blev forhøjet fra 6 til 12 Aar.

Det var stramme Lænker, Kong Kristian havde paalagt Danmarks Bondestand; men den 1ste Juli 1746 — faa Dage før han døde, — viste han, at han kunde gjøre det endnu bedre; thi da bestemte han, „at ingen Landsoldat indtil videre skal have Tilladelse andetsteds at nedsætte sig end paa det Gods, hvorfra han er udskreven, og hvor han skal være pligtig at antage Gaard.“ Dette haarde Lovbud var et Led i en Forordning, som udkom i Anledning af den almindelige Kvægpest, der hjemsøgte Landet 1745 og 1746. Naar denne Forordning tillader toldfri Indførsel af Kvæg og forbyder Udførsel af Kvæg og Huder, saa er Sammenhænget med Anledningen klar, hvorimod det synes noget søgt, at Bønderne skulde være stavnsbundne for Livstid, netop fordi der var Kvægsyge. Allermindst kunde det synes at vedkomme de militære Indretninger. Nogen Trøst var der dog i, at Lovbuddet kun skulde gjælde „indtil videre“, men denne Trøst skuffede; thi Loven vedblev at være gyldig. Senere fandt man, at Bonden endnu havde for megen Frihed, da han ikke var stavnsbunden, før han var 9 Aar. Altsaa blev 1764 den stavnsbundne Alder rykket ned til 4 Aars Alderen.

I tidligere Tider havde Bønderne paa Sjælland og nogle af de nærmest liggende Øer været „vornede“, det vil sige, at de ikke uden Herremandens Tilladelse turde forlade det Gods, hvorpaa de var fødte. Vornedskabet ophævedes 1702.

Nu var Stavnsbaandet kommet i Steden for og omfattede ikke alene de omtalte Øer, men ogsaa Jylland og Fyen, og nu var det naaet saa vidt, at det med Rette hed om Bønderne i 1787: „De er vornede, men de kaldes ikke vornede;“ thi ganske vist var det nyfødte Barn ikke stavnsbundet og blev det først, naar det fyldte 4 Aar, men i saa spæd Alder kunde der dog ikke gjøres væsentlig Brug af Friheden. Danmarks Fæstebønder — og det vil sige den langt overvejende Del af Bondestanden — var altsaa omtrent Herremændenes livegne Trælle fra Vuggen til Graven.

Med Bondens Undertrykkelse var det i en lang Aarrække gaaet frem fra ondt til værre, og man maa dobbelt undres, naar man husker, at de to Konger, under hvem Trykket voxede stærkest, Kristian den sjette og Frederik den femte, ikke var ondsindede Tyranner, men milde og velmenende Mænd. Skylden laa hos deres „slette Raadgivere“ (Grev Kristian Reventlows Ord), som ikke vilde og kunde se, at man var inde paa en Vej, der ikke blot var uretfærdig i sig selv, men ogsaa maatte føre til Landets Ødelæggelse. Og dog var Landets Tilbagegang kjendelig paa alle Maader. Landbruget lammedes, saa det frugtbare Danmark næppe kunde sulteføde sin egen Befolkning, der endog var i Aftagen; Kjøbstadnæringen stod i Stampe, Herremændene, selv de der var skrappest i at udnytte deres undergivne, blev heller ikke altid rige af det. Man vidste intet bedre Raad end at gjøre Bondens Aag tungere og tungere, saa maatte det dog hjælpe omsider.

Men det hjalp ikke. Mangen Bondekarl flygtede ud af Landet, skjønt der var fastsat haard Straf derfor; men den raa Mishandling i Soldaterstanden og den ikke meget mildere hos Herskabet var det nok værd, at en rask Karl vovede noget for at undgaa. Andre Karle, som blev hjemme, vilde helst leve ugifte for ikke at sætte Børn ind i Verden til en saa ynkelig Tilværelse. Herremændene savnede dog ikke Tvangsmidler. Den Bondekarl, der nægtede at modtage en Gaard eller et Hus i Fæste, kunde gjøres til Soldat i 12 Aar, og vilde han bag efter endda ikke fæste Gaard, kunde han atter gjøres til Soldat i 6 Aar eller endog ligefrem sælges eller gives bort til at være Soldat for et fremmed Gods eller ved et „gevorbent“ Regiment. Da mangt et Gods kun udgjorde 2 á 300 Tdr. Hartkorn var det tit et meget lidet Omraade, som en Bonde kunde bevæge sig paa. Han maatte modtage

den Bolig, Herremanden bød ham, og stundum blev det ham foreskrevet, hvilken Kvinde han skulde gifte sig med.

Det vilde selvfølgelig være urimeligt at paastaa, at Datidens Herremænd til Hobe var en Bande af Menneskeplagere. Tværtimod var mange af dem velsindede Mænd, der havde deres undergivnes Tarv for Øje. Det lykkedes da ogsaa for adskillige ved Mildhed og gavnlige Foranstaltninger at bringe deres Godser i en taalelig god Tilstand, skjønt ogsaa mange paa Grund af Fejlsyn og Fejlgreb ikke nær naaede at udrette det gode, de tilsigtede. De forstod ikke Bønderne og forstodes ikke af dem. Disse var da heller ikke Mønstermennesker; thi Trællekaar avler Trællelyder. De maatte opslide sig selv og deres Trækdyr i Herremandens Arbejde, der var ingen Haabets Sol, der lyste for dem selv, og saa tog de sig Sagerne saa let, som de fik Lov til.

Hovedskylden laa hos Systemet, saadan som det ved en Række af Lovbud og selvgjorte Regler var fastslaaet. Der var lagt en alt for uhyre Magt i Godsejernes Hænder. Magten frister saa let til Misbrug, og Misbrugen laa nær, hvorimod den rigtige Brug af Magten næppe var let at finde sig til rette med.

Regeringen saa, at Landet gik tilbage, og greb til Midler derimod. For at hjælpe paa den aftagende Folkemængde indkaldte man Tyskere til at befolke Jyllands Heder og øste store Summer ud dertil, saa vel som til at fremme Fabrikvæsen og sligt, der ogsaa mest dreves ved Udlændinge; thi man havde tabt Tiltroen til Danmarks menige Befolkning. Forventningerne gik dog ikke i Opfyldelse.

Der var imidlertid højtstaaende Mænd, som saa, hvori Grundskaden laa, og hvor Oprejsningen skulde søges i et agerdyrkende Land, men flere af dem fjærnedes i Unaade. Der nedsattes en Kommission, men den udrettede intet varigt for Bondefriheden. Dens Forslag om Stavnsbaandets Løsning blev uden Følger, og rigtig nok naaede man til, at Hoveriet indskrænkedes og bestemtes; men det varede kun kort; thi efter Struenses Fald vendtes der tilbage til ældre Skik og Brug, hvilket vil sige, at Hovbonden skulde uden Vægring staa paa Pinde, naar han fik Hovbud.

Det var først efter, at den unge Kronprins Frederik (senere Frederik den sjette) 1784 havde overtaget Regeringen i sin sindssvage Faders Navn, at der begyndte at lyse en Morgenrøde for Bondestanden. Blandt den unge Fyrstes Raadgivere var der Mænd med varmt Fædrelandssind og klart

Statsmandsblik, og som besad Prinsens Tillid. Mærkeligt nok kom Stødet til den store Omvæltning fra en lidet betydende og for øvrigt ukjendt Mand. En Herredsfoged Bjerring i Viborg indsendte nemlig til Rentekammeret et Forslag om en mere betryggende Fremgangsmaade i Fæstebønders Dødsboer, og Forslaget, der vandt Kammerets Bifald, blev af dets „første Deputerede", Grev Kristian Reventlow, foredraget for Kronprinsen. Greven, der med ligesindede Venner ikke blot havde overvejet Bondesagen, men ogsaa udfoldet en ikke ringe Virksomhed for den i snævrere Kredse, greb nu Lejligheden til i korte Træk at skildre hele den ulykkelige Tilstand, hvori Danmarks Fæstebondestand dels med dels uden for Loven var nedsænket, samt hvad der kunde gjøres derimod. Han tilføjede, at der vel vilde gaa nogen Tid, inden en gjennemgribende Omordning kunde iværksættes; men den 18-aarige Kronprins, bevæget af de varme Ord, svarede, at naar Sagen var saa vigtig, maatte man heller begynde den i Morgen end opsætte den til i Overmorgen. Greven tog dette Ord som et saare betydningsfuldt Varsel. Mægtige Mænd stod ham bi ved de yderligere Forberedelser, og den 25de August 1786 nedsattes „den store Landbokommission", som skulde overveje Bondesagen og fremkomme med Forslag til nye Bestemmelser.

2.

Kommissionen bestod af 16 Medlemmer, der var høje Embedsmænd eller store Jordgodsejere og til Dels ogsaa begge Dele. Det var især Grev Reventlow og Justitsraad Kristian Kolbjørnsen, hvis Meninger kom til at gjælde. For flere af de andre Medlemmer stod Sagen fra først af mindre klart, og der var nogle, som var helt imod de Lovforandringer, som tilsigtedes.

Bondefrihedens Modstandere i Kommissionen havde et Syn paa Sagen, som vist var temmelig almindeligt hos Datidens Godsejere. De betragtede Bønderne som deres Ejendom, som de havde faaet ved Arv eller Kjøb. Sig selv betragtede de som en Slags Fyrster under Kongens Overhøjhed, og som saadanne havde de blandt andet den Pligt at levere Soldater i Forhold til det Hartkorn, de ejede; men det var deres egne Folk, ikke særlig Kongens eller Landets; de skulde værne den Plet Jord, der tilhørte deres Herskab, skjøndt de rigtig nok indordnedes som Led i hele Landets Hær. At Værnepligten skulde være personlig og ikke en Hartkornsydelse, syntes dem

helt utænkeligt. Et Kommissionsmedlem, der var en meget driftig Besidder af store Jordgodser, fandt det saare „ubilligt, at den Proprietær, som med Bekostning, Flid og Indsigt havde skaffet sig mange Folk, skulde levere Soldater for andre Godser, hvis Ejere ikke havde gjort det samme. Ejheller bliver Landet derved folkerigere, at man trækker dem ind fra et Gods til et andet, hvilket er en besynderlig Maade at tilvende sig andres Ejendom paa“. Han tilføjer, at man med samme Ret kunde tage hans „Frugt, Korn, Skov, Penge osv. for at give det til en anden, som havde ødt sit“. Han vilde altsaa have Bønderne betragtet som Herremændenes Ejendom, og han brugte stærke Udfald imod Bondefrihedens Venner. Denne ivrige Haandhæver af Godsejermagten var maaske slet ikke Bondeplager. I det Indlæg, hvori Grev Reventlow tog hans Udtalelser under Behandling, omtalte han paa agtelsesfuld Maade den Mand, hvis Meninger han imødegik. Og Behandlingen virkede. I den næste Betænkning, hin Godsejer fremkom med, forklarede han, at han ikke mente det saa ilde med sin Ejendomsret over Bønderne, han stillede endog selv Forslag til bedre Vilkaar for disse; men da hans Forslag, ikke toges til Følge, trak han sig tilbage fra Forhandlingerne.

Et andet Kommissionsmedlem kæmpede endnu skarpere for Godsejernes virkelige og selvtagne Rettigheder. Da Talen var om den Revselsesret, som Herremændene for sig selv og deres Betjente havde tiltaget sig over Bønderne, pukkede han paa „Danske Lov 6—5—5“, som siger at „Husbond maa revse sine Børn og Tyende med Kjæp og Vaand, og ej med Vaaben“. Han hævdede, at Herremanden der kaldtes Husbond over sine Bønder, maatte have denne Rettighed over dem med Hustruer og Børn. Den samme Ret skulde han kunne meddele Ridefogden og Ladefogden, og hvem han ellers vilde. Henvisningen til det anførte Lovsted kunde efter fleres Mening ikke forkastes saa aldeles som den helt uhjemlede Brug af Træhest, Gabestok og spansk Kappe, der var bleven indført paa de fleste Herregaarde som Tugtemidler for Bønderne. Den samme Herre mente da ogsaa, at „Friheden vilde utrolig forværre Tiggeriet, ja muligen anledige Tyve- og Røverbander“.

Men disse og andre stærke Paastande blev imødegaaede med overlegen Dygtighed af Reventlow og Kolbjørnsen og desuden af Gehejmeraad Luxdorf og Etatsraad Hansen o. fl. Skridt for Skridt vandt Frihedsvennerne Fremgang. Der var nogle af Godsejernes formentlige Rettigheder og

Herligheder, der hvilte paa saa lovløs Grund, at de maatte falde ved det første Hug, og der var Lovbestemmelser, hvis Skadelighed var saa indlysende, at de kun lod sig fastholde af den, der forsætlig vilde lukke Øjnene. Den Indbildning, at Bønderne var Herremændenes personlige Ejendom, kunde ikke holde Stik for en fornuftig og lovkyndig Prøvelse, saa lidt som for den oplyste offentlige Mening, der tog livlig Del i Sagen. — Der var i Fæstevæsenet betydningsfulde Tilfælde, hvor Herremanden baade var Part og Dommer i Sagen og enten selv eller ved sin Forvalter kunde skalte i Bondens Bo paa den vilkaarligste Maade; der var en saadan Mangel paa tydelige Lovbud, at Bonden næsten var værgeløs over for en samvittighedsløs Herre eller Forvalter. At komme til nogenlunde Enighed om sligt lod sig med nogen Vanskelighed opnaa. Den første betydelige Frugt af Kommissionens Virksomhed var derfor to Forordninger af 8de Juni 1787, som indeholdt vigtige Bestemmelser om Forholdet mellem Godsejer og Fæster, saa den sidste sikredes mod adskillige Overgreb og Uretfærdigheder, som hidtil havde gaaet i Svang til Dels paa Grund af Lovgivningens Ubestemthed.

Det var nogle af Fæstningens Udenværker, som herved faldt; men Kjærnepunktet, Stavnsbaandet, var endnu tilbage. Det falder saa let at sige, at den enevældige Regent „løste Stavnsbaandet"; men kun faa gjøre sig det klart, hvor store Vanskeligheder her optaarnede sig. Det var en Indretning, der var udvidet og slaaet fast med Lovbud efter Lovbud, og som paa det nøjeste var sammenkjædet med Landets Forsvarsvæsen. Ja, og ellers ogsaa med hele Landets timelige Velfærd; thi Godsejerne ansaas for at være Landets Styrke og Bøndernes Herskab og Forsyn. Bøndernes Opgave var kun at afgive Soldater og at dyrke den Tiendedel af Landets Jorder, der dreves under Herregaarden. Fæstegaardens Forder var en Biting. De skulde bare svare deres Ydelser og saa lægge dygtig mange Børn til, som kunde tjene Kongen som Soldater og tjene Godsejerne ved at trælle paa Hovmarken. Des værre opfyldte de ikke Forventningerne; thi baade Afgifternes Udredelse og Folkeformerelsen lod adskilligt tilbage at ønske.

Fra en enkelt Side blev det fastholdt, at Stavnsbaandet var Godsejernes uangribelige Ret, der heller burde udvides end indskrænkes. Endnu var jo dog Mandkjønnet indtil det 4de Aar og Kvindekjønnet for hele Livet ikke stavnsbundet. Det store Flertal i Kommissionen mente dog, at nogen Lettelse

burde der ske, og enedes snart om, at Lovbestemmelsen af 1ste Juli 1746, der „indtil videre“ stavnsbandt endog de udtjente Soldater for Livstid, burde nu omsider efter over 40 Aar have udspillet sin midlertidige Rolle. Under ihærdigt Samarbejde kom Flertallet da ogsaa til det Udslag, at Stavnsbaandet helt skulde ophøre, men ikke pludselig, da det maaske kunde have uheldige Følger paa flere Maader, hvis den værnepligtige Ungdom paa en Gang gaves frit Valg af Opholdssted. Det fandtes rigtigt, at det unge Mandkjøn fra 14 Aars Alder skulde være stavnsbundet, indtil det havde aftjent sin Værnepligt eller var 36 Aar. Mandspersoner under 14 eller over 36 Aar skulde være fri fra den Dag, da Kommissionens Forslag blev til Lov, og Stavnsbaandet skulde helt være hævet fra den 1ste Januar 1800. For at der ikke skulde mangle Mandskab til Hæren, naar Herremændene ikke længer havde noget Ansvar i den Henseende, foresloges der andre Forholdsregler, der i større eller mindre Grad vidner om Bondevennernes gode Tro til Frihedens Virkninger paa Bondestanden.

Paa Grund af Stavnsbaandets Sammenhæng med Forsvarsvæsenet indhentede nu Kommissionen de øverste Militærmyndigheders Erklæring, og fra Generalitets Kollegiet fremkom den 10de Marts 1787 en Betænkning, der var temmelig indholdsrig, da de høje Herrer havde ikke faa Indvendinger at gjøre. De fandt, at det var aldeles galt at løse Stavnsbaandet, og over for Bondestandens unge Mandkjøn slog de om sig med saa stærke Ord som „Dovenskab“, „uordentligt Levned“, og „umenneskelig Fejhed“. Med Hensyn til Værnepligten betegnede de Herremanden som „Kavtionist og Selvskyldner“ for Bondekarlen, og denne som en „uvederhæftig Debitor“. Bonden kunde ikke taale Frihed. At Stavnsbaandet ikke hvilede paa Drengen før 4 Aars Alderen, havde de intet at indvende imod, men at de skulde være fri til det 14de Aar, var for meget. Det var at „slaa dem værge- og tøjleløse i en Alder, da de ej vide at styre sig selv og ej kjende deres eget Vel“, — „at den Alder, der er passeligst til Undervisning i Kristendom, Sædelighed og Tugt skulde spildes og forødes i Selvraadighed og deraf flydende Forsømmelighed og Løsgængeri“. Generalitetet talte i denne Anledning om „at forraade Bondestandens vankundige Ungdom“, og syntes at have glemt, at Bondedrengene havde Forældre. Det høje Kollegium optraadte i det hele paa en overlegen

og for Kommissionen fornærmelig Maade. Det forsøgte sig endog i Vittighed og spøgefulde Lignelser.

Svar udeblev ikke. Fem af Kommissionens Medlemmer tog en for en Generalitetets Skrivelse og plukkede de struttende Fjer af den, i det de paaviste, at den indeholdt en Mængde Urigtigheder, Urimeligheder og Selvmodsigelser. Herrerne i Generalitetet havde vel sagtens ypperlig militær Indsigt, men hverken i Lovkyndighed eller i Kjendskab til Landboforholdene kunde de hamle op med Kommissionen, som nu desuden i Maaned efter Maaned havde forhandlet om Sagen. Det var til at undskylde, det var ogsaa den hovmodige og fornærmelige Optræden, der især fremkaldte Kommissionens skarpe Kritik.

Næste Skrivelse fra Generalitets-Kollegiet var ganske tam og slet ikke vittig, ikke en Gang grov. Man holdt sig til Realiteten, og som en klog Krigsstyrelse trak man sig stiltiende tilbage fra de mest uholdbare Punkter. Der vexledes flere Indlæg, men nu førtes Kampen, uden at der gaves saa hvasse Hug som i det første Sammenstød.

Styrelsen for Søværnet kom nok saa godt fra det. Ogsaa den blev adspurgt og var ligeledes stemt for Stavnsbaandets Vedbliven; men da Kolbjørnsen fremdrog og belyste det uholdbare i de paaberaabte Grunde, saa strøg Sømændene Flaget med den Erklæring, at de mente at have Ret, men vilde overlade Afgjørelsen til højere Myndigheder.

Og til disse højere Myndigheder, nemlig Kongen og Kronprinsen, indgaves den 28de April 1788 en af Kolbjørnsen forfattet og af 13 Kommissionsmedlemmer underskreven Forestilling, der indeholdt et paa klare og udtømmende Grunde støttet Forslag til en Forordning om Stavnsbaandets Løsning og Værnepligtens ny Ordning. Som Bilag til Forestillingen medfulgte de Indsigelser, der var fremkomne fra de øvrige Medlemmer af Kommissionen og fra Overbestyrelsen fra Land- og Søkrigsmagten. I Henhold til de indsendte Forslag udkom saa den 20de Juni 1788 Forordningen om Stavnsbaandets Løsning, hvor Kongen i Indledningen erklærer, at „den Frihed, som derved tilsiges Bondestanden skal være uigjenkaldelig“.

Denne Handling vakte Jubel trindt om i Landet; thi den oplyste offentlige Mening, havde længe været paa det rene med, at Bondestandens Frigjørelse fra Godsejernes Undertrykkelse var et uafviseligt Tidernes Krav og en nødvendig Betingelse for Landets Opkomst. Med megen Del-

tagelse var den offentlige Opmærksomhed fæstet paa hele den betydelige Række af Landbolove, hvoraf den om Stavnsbaandets Løsning var Midtpunktet. Men ogsaa Modstanderne var paa Færde for at forebygge og kuldkaste, og de var mange og mægtige. Derfor maa man med Taknemmelighed og Højagtelse mindes de ædle Fædrelandsvenner — der for største Parten selv var Godsejere — som dygtig og djærvt og klogt drev Sagen igjennem trods Modstanden og de mest nærgaaende Angreb; især skal det ikke glemmes, at Takken for en meget væsentlig Del skyldes den unge Tronarving. Der gjordes atter og atter Forsøg paa ved allehaande Skræmmebilleder at bevæge ham til at standse Udviklingen og skrue Sagen tilbage. Frihedens Talsmænd afmaledes som overspændte Sværmere eller som noget endnu værre, som det vilde være rigtigt at bortfjærne fra Kongens Raad. Men han holdt fast ved den en Gang fattede Beslutning om Bondefriheden, saa det var med fuld Føje, at Kolbjørnsen udtalte: „Kristian svor ved sit kongelige Ord, at den skulde staa urokket, og Frederik, som lagde dens Grundvold, skal mandelig forsvare den baade imod aabenbare Anfald og mod listig Underfundighed, der kryber i Mørket."

Den **20de Juni 1888** er **100** Aarsdagen for Stavnsbaandets Løsning. Det var en Regeringshandling, hvis fulde Berettigelse et Aarhundredres Erfaring i rigt Maal har godtgjort. Paa den Grundvold hviler de nu forsvundne Menneskealderes Fremskridt i Lykke og Velvære for Land og Folk, og de Mænd, som den Gang under store Vanskeligheder lagde Grundstenen for Bondestandens Frihed og Fremgang, fortjener at mindes og højagtes af enhver dansk Mand.

Denne korte Fremstilling af Kampen om Stavnsbaandet er væsentligst grundet paa den saakaldte „store Landbokommissions" i sin Tid offentliggjorte Forhandlinger.

C. A. Thyregod.

Fra Hovmarkerne.

Af K. Mejborg.

For et Par Aar siden indtraf en lille Begivenhed, som blev Gjenstand for megen Omtale i det nordlige Vendsyssel. — Jeg husker ikke saa lige Tiden, og Stedet vil jeg ikke nævne. — Det var et mildt og fugtigt Efteraar, da det kneb svært med at faa Vaarsæden ind. Det gik, som det gaar i Reglen under saadanne Omstændigheder. Var det Opholdsvejr, flyttede Folk Kornet og sled det bedste, de kunde. Haabet voxede, naar Sæden næsten var tør, og der blev sagt: Hvis Vejret bliver staaende, kan vi kjøre ind i Morgen. Mismodet fik Overhaand, naar Vinden slog om, naar det atter regnede, og Arbejdet var spildt. Endelig fik Bønderne det sidste af deres bjærget, og skjønt det maatte indrømmes, at meget af den Sæd, der var kommen i Hus, var temmelig simpel, saa blev dog Sindene lettede ved Bevidstheden om, at Folk i Almindelighed havde deres paa det tørre.

For Proprietærerne og Forpagterne vedblev det derimod at se sort ud. Særlig var der en Herregaard, hvor der var stor Frygt for, at det meste af Avlen skulde raadne paa Markerne, og den skal vi høre lidt nærmere om. — Hen imod Slutningen af September, da der var kommet nogle kolde, klare Dage, havde Forpagteren givet Ordre til at kjøre ind. Som han nu stod uden for Ladegaarden og førte Tilsyn med sine Karle, opdagede han, at der kom Folk kjørende paa alle Veje. — Han havde let ved at iagttage dem, for Gaarden ligger paa en Banke, og der er fladt Land rundt omkring. — Han undrede sig over alle de Vogne, og hans Forundring steg, da de kom nærmere og nærmere. Da de til sidst svingede ind paa hans egne Marker, kunde han ikke være i Tvivl om, at det var Godtfolk, der vilde hjælpe ham, og kort efter havde han Troen i Hænderne. Det var Bønderne paa Godset, der var blevne enige om at gjøre frivilligt Hoveri. — Samme Forpagter var en gjæstfri Mand, og derfor plejede Folk at være velkomne i hans Hjem; men saa velsete fremmede som de, der kom den Dag, kunde dog ingen paa Gaarden mindes. Disse Gjæster gjorde Gavn for Føden, og de blev ved at ar-

bejde, til de hvæssede for Kaalen. — For at vise sin Taknemmelighed gjorde Forpagteren et Høstgilde, som der gik Ry af over hele Egnen. Ved den Lejlighed sammenlignede Folk Nutid og Fortid og drøftede meget af det, de havde hørt af Forældre og Bedsteforældre.

Blandt det, der særlig kom paa Tale, var Sæderne og Skikkene i fordums Tid, først og fremmest Forfædrenes Vilkaar paa Hovmarkerne.

Der var nogle, der havde hørt en Del om den berygtede Niels Brigsted Møller paa Birkelse og om andre ligesindede Forvaltere og Fogeder; de paastod, at Prygl havde hørt til Dagens Orden, og at Hundehul og Træhest var Straffe, som de fleste Bønder havde prøvet. Der var andre, som kunde fremføre mange Exempler paa Jydens Djærvhed og paa hans Tilbøjelighed til at sætte haardt imod haardt; de mente, at de færreste Vendelboer havde taget mod Prygl. I Samtalens Løb gjorde de gjældende, at hvor der blev fortalt ondt om Folk, var der altid nogle, som førte mere Sladder, end de kunde staa ved. Sluttelig paastod de, at det ikke alene ikke havde gaaet saa strængt til i Almindelighed, som visse Folk troede, men at det endogsaa mange Gange havde været ret fornøjeligt for Ungdommen at samles paa Hovmarkerne. — Paa det Omraade kunde Folk altsaa ikke blive enige.

Naar vi tænker os om, kan vi ogsaa nok forstaa, at det ikke er let at fælde en Dom, som kan passe paa alle Forhold, thi der har jo været Forskjel paa Herremændene og Forskjel paa Bønderne, stor Forskjel paa Sæderne og Skikkene i de forskjellige Landsdele, og endnu større Forskjel paa Vilkaarene i de forskjellige Aarhundreder.

Af egen Erfaring kan vi slutte, at der aldrig har været en Tid saa god, at den ikke har medført en eller anden bitter Erfaring, og aldrig en saa ond, at den ikke har bragt nogle lyse Minder; men i det vi gjentager Ordene, som staar i den gamle Salme: „Sorrig og Glæde de vandre tilhobe; Lykke, Ulykke de gange paa Rad", saa hævder vi tillige, at der har været nogle Tidsrum, hvor Lykke og Velsignelse blev rigelig uddelt, og andre, hvor Ulykker og Plager fulgte Slag i Slag.

Af Historien ser vi, at ligesom de sidste hundrede Aar har hørt til de bedste, vort Folk har haft, saaledes har de foregaaende halvandet hundrede hørt til de værste.

De Tider var saa onde, at vi ikke kan læse om dem uden at blive dybt grebne og inderlig bedrøvede; men just fordi Sindet kommer i stærk Bevægelse, maa vi tage Vare

paa, at vi ikke gjør Tidsrummet værre, end det virkelig var. Vi maa huske paa, at Trællekaar i Reglen skaber Trællesind, og at overdrevne Beretninger om raa Behandling, som Bønderne taalte, uden at de satte sig til Modværge, altsaa er Haan mod Bondestanden.

Vil vi danne os en Mening om de stedlige Forhold, maa vi ikke glemme, at de sjællandske var langt slettere end alle andre, og at de følgelig ikke maa overføres paa de øvrige Landsdele. Da dette forhen ofte er sket, kan vi ikke være taknemmelige nok mod de jyske og fynske Bønder og Bøndersønner, som i senere Tid med ihærdig Flid har bragt Efterretninger fra deres egen Hjemstavn. De har blandt andet lært os, at selv paa de berygtede Hovmarker kunde det gaa sømmeligt til. — Her skal anføres et Par Uddrag af Beskrivelser fra Vejleegnen.

I den ene, der har til Overskrift: „En human og fremsynet Godsejer", hedder det:

„Det bør ikke betvivles, at jo mangen en Godsejer, endog i hin Tid og lige saa vel som Kongerne, havde Hjertelag til at ønske deres Bønder bedre Kaar og til at virke derfor. Historien har indgravet os Navnene paa nogle saadanne, som stod oppe ved Kongetronens Fod. Dog ogsaa i Jyllands Heders smaa Jordegodsers Ejeres Hjærter kunde der strømme ædelt Blod, som holdt sig varmt trods Datidens Kulde. Til denne Klasse hørte min Farfaders og hans Faders „Husbond", Claus Switzer til Jullingsholm i Sønder Omme Sogn, nu Vejle Amt. Han havde behandlet sine Bønder faderlig i 30—40 Aar, indtil han omtrent 1756 solgte Hovgaarden paa offentlig Auktion uden Bøndergods. Kort før eller efter dette Salg havde han sine Bønder samlede paa Hovedgaarden og erklærede dem frie for Hoveriet mod en Pengelandgilde, omtrent 2½ Rdlr. for hver Td. Hartkorn aarlig. Derhos lovede han at tragte efter at faa Bevilling til at sælge dem deres Gaarde som Selvejendom paa en eller anden Maade, efterhaanden som de kunde faa Lyst og Evne til at kjøbe dem. De fleste Fæstere gruede ved Overvejelsen af Pengevilkaarene, hvilke de mistvivlede om nogensinde at kunne udholde. De havde vistnok kun saare uklare Begreber om, hvad det vilde komme til at betyde for dem at være Selvejere. Kun deres taalelige Fortid under dette menneskekjærlige Herskabs lange Regering foremalede de sig. De frygtede for Fremtiden, og Vemodets Taarer randt de fleste paa Kinderne ved Forestillingen om Skilsmissen fra den gamle og elskede „Husbond".

Den ædle Olding søgte at berolige dem, og jeg husker fra min Bedstefader endnu følgende Sætning af hans Afskedssamtale: „Jeg kunde have solgt jer, Børn, til en anden, men jeg nænner det, minsæl, ikke.“ — Unægtelig ikkun liden, men indholdsrig er denne Rest af Afskeden, som jeg herved søger bedre bevaret, end den er i mit gamle Hoved. Den ædle gamle flyttede bort, og hans Bønder kjøbte deres Fæstegaarde efterhaanden, som de fik Evne dertil. Betænk Tiden 1756. Hvilken Menneskekjærlighed! Hvilken Fremsynethed! Og Claus Switzer var ingen ung fantastisk Sværmer. Det var ikke tomme Ord; det var Gjerninger, han udøvede mod sine Fæstere, længe førend nogen dansk Lov opfordrede dertil. Han solgte Gaarden fra Hoveriet, og hans derved saa halvvejs frigjorte Fæstebønder fik siden efterhaanden deres Gaarde for en billig Pris af hans Afkom.“

Om Hovarbejdet i Almindelighed skriver samme Forfatter:

„En stor Del af Hovarbejderne var unge, muntre Folk, som levede kun i Dagens Timer og overlod andre at have Omsorg for Aarenes Gang. Det selskabelige Hovarbejde gik dem som Leg, og det var dem en vigtig Æressag blandt Medarbejderne at vinde godt Haandelag for Arbejdet.“

En anden Mand har givet os en udførlig Beskrivelse af en Hov-Dag i Horsens Egnen. Hos ham heder det:

„Den Dag, der blev sagt til Hove at slaa Herregaardens Enge, maatte der staas tidlig op. Ordren lød altid at møde ved Solopgang, og de, der havde ½ Mil at gaa, maatte desaarsag være paa Benene før Dag. Hen paa Formiddagen, omtrent Kl. 10, kjørte 2 Høstvogne af hver By omkring og samlede Madkurve til Slaafolkene hos vedkommende Madmødre. Disse Kurves Indhold bestod hovedsagelig af Sødgrød og Pandekager, samt Brød, Smør og tillige lidt røget Flæsk og Kjød. Kl. 12 holdtes nu Middag og spistes i det grønne, derefter toges en Middagslur, helst i Træernes Skygge, der var let at finde i denne skovrige Egn. Det var i Almindelighed afpasset saaledes, at der kun var ubetydeligt tilbage at udrette efter Middagssøvnen, og saa begyndte Lystigheden. Dugen bredtes paa Græsset, og der arrangeredes et Maaltid, der gjaldt baade for Mellemmad og Aftensmad. Et Par af de yngste Arbejdere var udnævnte til at gaa omkring med Øl i Spande, i hvilke der svømmede et eller to Træbægre, hvoraf enhver drak efter Godtbefindende, da Her-

skabet en saadan Dag offererede 2 Tdr. godt Øl til Arbejderne, som blev dem tilkjørte. Naar Maaltidet var endt, og Øltønderne næsten tømte, bankede Ladefogden med en Stok paa Tønderne, og dette Signal kjendte man og flokkedes om Vognen, hvorpaa de var; derefter holdt Ladefogden en Tale og sagde: „Værer gode til Lyd (ↄ: vær stille) og tag jeres Hatte af! Lad os nu takke Gud for en god Dag og bede ham om at skjænke os en god Aften og Nat. Gaar I hen og hjem og taler godt til hinanden. Efter en god Tiltale følger et godt Gjensvar. Hvad I ikke bryder (forser jer med) i Aften, behøver I ikke at bedre (gjøre godt igjen) i Morgen eller en anden Dag, naar vi samles igjen.“ Dernæst sagde han: „Vort høje Herskab har i Dag skjænket os 2 Tdr. Øl, og for min Part takker jeg dem godt, baade dem, der har skjænket os det, og dem, der har lavet det,“ hvorpaa alle istemte højt: „Ja vi andre gjør ogsaa!“ Ladefogden istemte nu et Salmevers, der begyndte: „Alle samtlig os bevare“. Og hele Forsamlingen stemte i med. Til Slutning sagde han: „Tak for god Lyd!“ Hvorpaa alle svarede: „Tak for jeres Tale.“ Nu begyndte først rigtig Lystigheden. En Musikant spillede Violin, og Dansen gik for sig med Liv og Lyst paa det grønklædte Gulv med Himlen til Loft og grønne Bøge til Vægge. Dansen, hvori flere af Herregaardens Tyende og besøgende deltog, vedblev til Midnat. Saa begav Forsamsamlingen sig paa Hjemvejen.“

Disse Vidnesbyrd, som angaar en forholdsvis ny Tid, støtter sig paa mundtlige Beretninger. Det er kun et Par Stykker, vi her har faaet Plads til; men om saa skulde være, kunde vi fylde mange Blade med andre lignende. Dertil kunde vi føje skriftlige Beretninger om Bøndernes øvrige Forhold, som delvis angaar „rige og fornemme Bønder“, og som oplyser os om, at der ogsaa i det 18de Aarhundrede var Stor-Bønder, som var saa formuende, at de ikke alene havde Sølvskeer og Sølvbægre, men endogsaa Sølvkrus og Sølvfad.

Vil vi gaa endnu hundrede Aar længere tilbage og betragte Tilstanden i Frederik den andens og Kristian den tredjes Tid, da maa vi fæste Opmærksomheden paa, at Landboerne fortrinsvis lagde sig efter Kvægavl, og at Agerdyrkning kun havde ringe Betydning. Der var mangfoldige Bøndergaarde, hvor der kun blev saaet 5 til 6 Tønder Korn, og mange Herregaarde, hvor der ikke engang var 50 Tdr. Land under Ploven. Den Gang var det ikke usædvanligt, at mindre for-

mende Herremænds Agre laa Ren om Ren med Gaardmændenes uden at være udskiftede fra Bymarken, og hvor dette Forhold fandt Sted, var der altsaa egentlig talt ingen Hovmark. De større Gaarde havde derimod allerede i de Tider deres egne indhegnede Marker, i hvilke de nærmest boende Bønder skulde gjøre Hovarbejde. Om dette har vi do gikke mange Oplysninger, og de faa, der er bevarede, afgiver som oftest kun Beretning om, at Bønder satte sig til Modværge, naar Herremænd vilde tvinge dem til at give Møde. For at bøde paa det Savn, som her er tilstede, skal vi fremdrage nogle andre Vidnesbyrd om Tidsalderens Sæder, som kan give Læseren et Indblik i Bondestandens Forhold.

I det 16de Aarhundrede var der endnu mange Træk af det daglige Liv, som stemte overens med Sagatidens. At Mænd, som i øvrigt var hæderlige, gjorde sig skyldige i Drab, var ingenlunde sjælden, og Grunden til, at disse greb til Vaaben, var gjentagne Gange den, at Kvinder havde ægget til Blodhævn. Folk, der færdedes uden for Hjemmet, var altid fuldt bevæbnede. Selv i Gildesgaardene, paa Gadestævnet og ved Kirken mødte de med Øxer og Spyd. Der foreligger Beretninger om, at jyske Bønder pløjede med Sværd ved Lænd, og at de midt under Arbejdet lod Plovene staa, medens de udkæmpede en Kamp med Nabosognet. Der er mange Exempler paa, at Retsbetjente, som skulde foretage Udpantning, blev drevne bort med Hug og Slag, og der er flere Vidnesbyrd om direkte Trods mod Kongerne. Der er nemlig Breve fra Kristian den tredjes og Frederik den andens Tid, som viser os, at Vestjyderne svarede Kongens Skattekrævere, at de ingenlunde vilde yde og give mere, end de selv fandt for godt, og der er et, der beretter, at da Erik Podebusks Foged i Aaret 1558 havde oplæst Kongens Brev for Vendelboerne, da stødte Fæstebonden Bertel Hansen fra Hundslund (Dronninglund) sit Spyd i Jorden, udstødte Datidens Krigsskrig, opfordrede sine Fæller til at gjøre Oprør og paa gammel Vis bekræfte deres Beredvillighed til at følge ham, i det de greb om Spydstagen. — Det vil sikkert enhver indrømme, at de Folk, vi lærer at kjende gjennem saadanne Vidnesbyrd, er Mænd med stærke Lidenskaber og trodsig Vilje, ingenlunde forknytte og underkuede Stakler.

Var man end i Stridens Hede tilbøjelig til at lade Vaabnene skille Trætten, saa blev der dog næppe udøvet nogen Uret, uden at denne blev indanket for Herredstinget, for Landstinget og for Kongen selv, om det var nødvendigt. Der foreligger mange Klager, som den Tids Bønder

har sendt til Kongerne, og dette er i og for sig ikke noget daarligt Bevis for, at der var Retfærdighed i Landet; thi havde der ikke været Ret at faa, da havde sund Sands jo lært de undertrykte at lide i Stilhed. Disse Klager faar saa meget mere Betydning for os, som vi ser, at Bønderne endogsaa turde klage over Kongens egen Slægt. Det bedste er, at vi kan forfølge Sagernes Gang og overbevise os om, at forurettede fik Oprejsning.

Som bekjendt var Lensmænd og Godsejere forpligtede til at forsvare deres Undergivne mod fremmedes Overgreb, og vi har ingen Grund til at formode, at de forsømte at opfylde denne Pligt. Selv fra en Tid, da Bondestanden havde mistet en stor Del af sin Anseelse, foreligger der Breve, som viser os, at den gamle, danske Adel varmt tog sig af Bønderne. Atter og atter ser vi, at Herremænd, som ikke selv kunde komme til Hove, paalagde dem, der omgav Kongen, at tale en eller anden Bondes Sag. Den Hjælp, der paakaldtes, omfattede ikke alene dem, der havde lidt Uret, men ogsaa dem, der havde forset sig og var idømte Straf. Som et Exempel blandt mange skal anføres en Skrivelse, der i Aaret 1632 er sendt til Iver Vind fra Kristian Grubbe til Lystrup. Heri hedder det: „Saa beder jeg dig paa det venligste, som min gode Broder og Ven, at du vil hjælpe til gode og tale med Hans Majestæt, at Hans Majestæt naadigst vil efterlade min Bondesøn hans Forseelse, eller — om ikke andet kan være — at han da kommer til at sidde i Taarnet paa 8 Dages Tid; thi det var Synd at tage Livet af hannem. Jeg forser mig til, at du gjør herudi, hvad dig muligt kan være."

Den jævne Tone, om gaar igjennem dette Brev, er betegnende for Slutningen af det 16de og Begyndelsen af det 17de Aarhundrede; thi Jævnhed i daglig Omgang var et af Datidens største Fortrin. Som et godt Vidnesbyrd kan anføres, at Herskab og Tyende paa ikke faa danske Herregaarde daglig samledes til Morgen- og Aftenbøn.

Danmark.

Af Alfr. Ipsen.

Slet ingen knejsende Stammer,
kun lidet, der rager op;
blødt Skovbølgens Grønt sig kammer,
mildt runder sig Top ved Top;
en Skov, som Vinden har bøjet,
alt staar forkrøblet og dukt;
kun lidet, der standser Øjet,
og lidt, som giver det Flugt.

Besindig Stien sig vinder
til Vejrs mod den sidste Kol,
og tidt paa Vejen den svinder
i Bakkekløfternes Fold;
men paa de skraanende Banker,
hvor Foden snublende gled,
staar Birken i dybe Tanker
og ser sig smilende ned.

Og der, hvor Skoven saa standser
i Elle og purlet Krat,
der løber Bækken og danser,
og saa tager Engene fat;
men hist, hvor Landet mod Vesten
sænker sig goldt og strængt,
har Heden til Ly mod Blæsten
sin Kappe lunende slængt.

Og alting bøjes og krøges,
det blev en fattig Natur,
om ikke de voxende Bøges
Kroner fik rejst en Mur;
thi mat er Sommerens Styrke,
og knap er Tiden til Væxt
mod Vintrens rugende Mørke
og Stormens Dommedagstext.

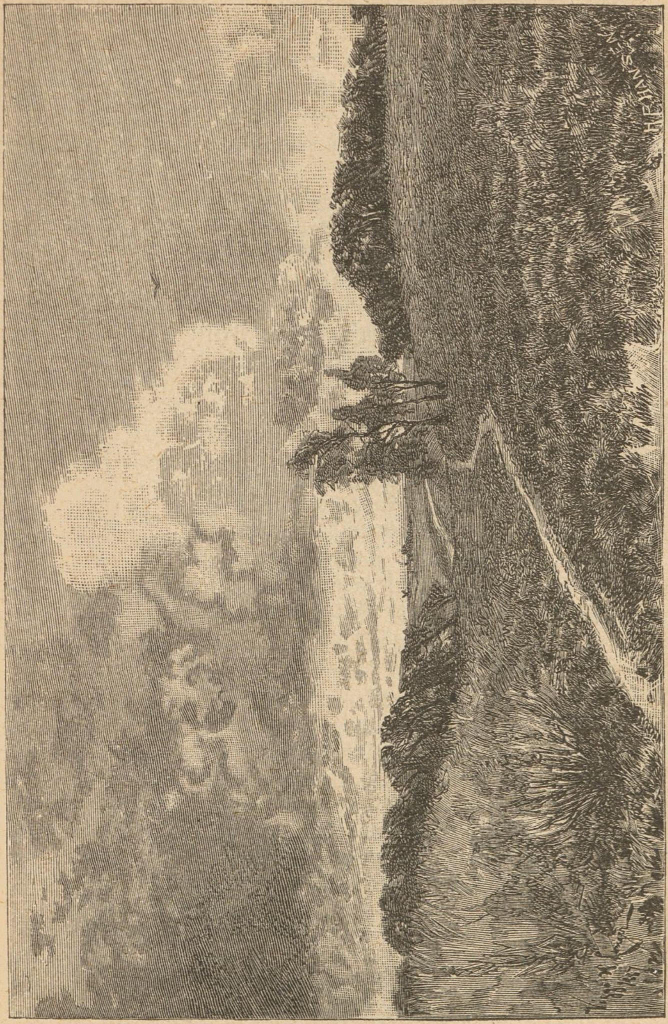

Dog, hver Gang Foraaret kommer
med Fuglesus over Strand,
hver Gang den korngule Sommer
faar klædt det fattige Land,
da blinker det op fornøjet
bag Drivernes smeltende Flom
og stryger Haaret fra Øjet
og ser sig smilende om.

— Det dufter i stærke Strømme,
det glitrer fra Lind og Bøg,
og Landet ligger i Drømme
af blaahvid Sommersolsrøg;
men op fra Skoven sig svinger
fjærn som en mindskende Prik
en Falk paa spilede Vinger
med sikkert spejdende Blik.

Den ser, hvor Agrene skraane,
hvor Aaerne bugte sig frem,
og ud, hvor Søerne blaane
bag Klitternes hvide Bræm,
hvor Marken standses af Bugten
med Krans af nejende Siv.
Den griber et Billed i Flugten,
i Fugleflugts-Perspektiv:

Slet ingen knejsende Stammer,
kun lidet, der rager op,
blødt Skovbølgens Grønt sig kammer,
mildt runder sig Top ved Top;
den ser over Byen og Banken
ned til den Lavvandsbugt:
et Billed, der griber Tanken
og fængsler den i dens Flugt.

Udstillingen 1888.

Hvem har ikke kjendt den gamle, hvidstøvede Stubmølle indenfor Vesterport? Selv tilhørende det Kjøbenhavn, som forsvinder, stod den som en løjerlig Grænsepæl mellem den gamle og den moderne By — til den ene Side Volden med Filosofgangens brede Trækroner, Stadsgravens stille Vand og det lystige Tivoli — til den anden Side Vesterbros brede Passage med sin uhyre Strøm af Fodgængere og Kjøretøjer, sin øredøvende Buldren, Skrigen og Raslen, nu og da gjennemskaaren af Damppibens Hvin fra det nære Banegaardsterræn.

Nu er Møllen forsvunden; Volden, Stadsgraven, Filosofgangen: alt er sløjfet, planeret, jævnet ud til en uhyre, jordgraa Flade, et Areal, som ingen Bondegaard skulde have nødig at skamme sig ved. Ikke desto mindre maa man dog op paa Taget af en Sporvogn, om man vil have Udsigt over denne „nye Jord", thi største Delen er allerede omgiven af et højt Plankeværk; men Sporvognstaget frister, thi man hører allehaande travle Lyde derinde fra, store Træstilladser rage hist og her i Vejret, man aner et hemmelighedsfuldt Arbejderliv bag Bræddevæggen, selv om man ikke ved, at det er her, den store Udstilling i 1888 skal afholdes. Thi saaledes er det; det er denne Plads, der er udset til at være den vældige Aréna, hvor ikke blot hele Nordens Landbrug, Haandværk og Kunst vil sætte hinanden Stævne, men hvor ogsaa de store Kulturlande have givet Løfte om at lade sig repræsentere ved deres ypperste Frembringelser, — hvor Flid, Snille og Kunstsans paa de forskjelligste Omraader ville kæmpe om Prisen, hvor Tusender fra alle Nordens Egne ville strømme til for at modtage om end kun et overfladisk Indtryk af, hvad Fortid og Nutid har virket i det nyttiges og skjønnes Tjeneste, hvor det skal vises, at „Kampen for Tilværelsen" ikke blot giver Blod, Skrig, Sved, Raseri, men ogsaa formaar at sætte Frugter, der bære Vidnesbyrd om, at Guddomsgnisten endnu ikke er slukt i Menneskeaanden.

Selve den store Udstillingsbygning vil komme til at vende sin Forside imod Vesterbros Passage og ligge saa meget tilbageskudt paa det store Terræn, at der foran den vil blive Plads til Porttaarn, Plæner og Blomsteranlæg. Gjennem tre mægtige Portaler, flankerede af slanke Taarne og Gavle, træder man ind i Forhallen, der vil komme til at ligge noget højere end den øvrige Bygning, og hvorfra man saaledes vil

faa en glimrende Udsigt over hele det uhyre Rum. Prægtige, brede Trapper føre fra Forhallen ned til Længdeskibet, der strækker sig langs med Halmtorvet og Vestervoldgade, helt ned til Ny Stormgade; det faar en Udstrækning af 312 Alen, et Maal, man først ret forstaar, naar man erindrer, at Aarhus Domkirke, Danmarks længste Bygning, kun maaler 148 Alen. Dette Langskib skæres af et noget kortere Tværskib, saaledes at Bygningen altsaa faar Korsform, og over Skæringspunktet opføres en mægtig Kuppel, hvis Galleri faar en Højde af 31 Alen over Gulvet (den nærliggende, anselige Industriforeningsbygning er kun 20 Alen høj), og hvis Flagstangsknap vil række 90 Alen op i Luften (Rundetaarn er ikke 60 Alen højt).

Man ser deraf, at det i alle Maader er en kæmpestor Bygning, Talen her er om. Tegningen er given af Arkitekt M. Nyrop med Motiver fra den nordiske Middelalders Træbygningskunst, og det er ogsaa Træ, der her skal benyttes som Hovedmateriale. Derved opnaas tillige, at man kan anvende en rig og mangeartet Dekoration og bryde Ensformigheden af de store Flader ved Anbringelse af Gallerier, Søjler og Portaler, Taarne, Spire og Gesimser, ligesom ogsaa af Udskæring. Rolige Farver, især brune, grønne og røde ville i Overensstemmelse med Stilen blive anvendte, og en rig Forgyldning kaste oplivende Glans over det hele Værk.

I Snestormen den 12te Marts 1887 sloges den første Pæl i Jorden. En eneste kort Sommer vil Bygningen straale i al sin Pragt og Storhed, bugne af uvurderlige Skatte, overfyldes af Tusender, og ved Udgangen af Aaret 1888 vil saa den vældige Bygning være jævnet med Jorden og den tomme Plads tilbagegivet Kjøbenhavns Magistrat med Tak for Laanet. Men bliver denne Bygnings hele Tilværelse saaledes ikkun et kort Sommerliv, tør det dog haabes, at dette ikke vil have været forgjæves. De uhyre Fremskridt, Landbruget i de sidste Aartier har taget, den inderlige Forbindelse der mere og mere voxer frem mellem Haandværket og Kunsten vil saaledes her blive ret anskueliggjort; saa vel Haandens som Aandens Arbejde vil ud fra disse Sale og Gallerier tage nyt Opsving hele Norden over; nye Ideer ville udspringe herfra; Sammenligningen med de store Landes ypperste Frembringelser vil mane til fortsat Flid og Udholdenhed; til de fjærneste Arbejderhjem i Norden vil Udstillingen kaste sine oplivende, befrugtende Straaler.

I Aaret 1852 havde Kjøbenhavn sin første Industriudstilling; Udstillingerne i Aalborg, Nakskov, Aarhus

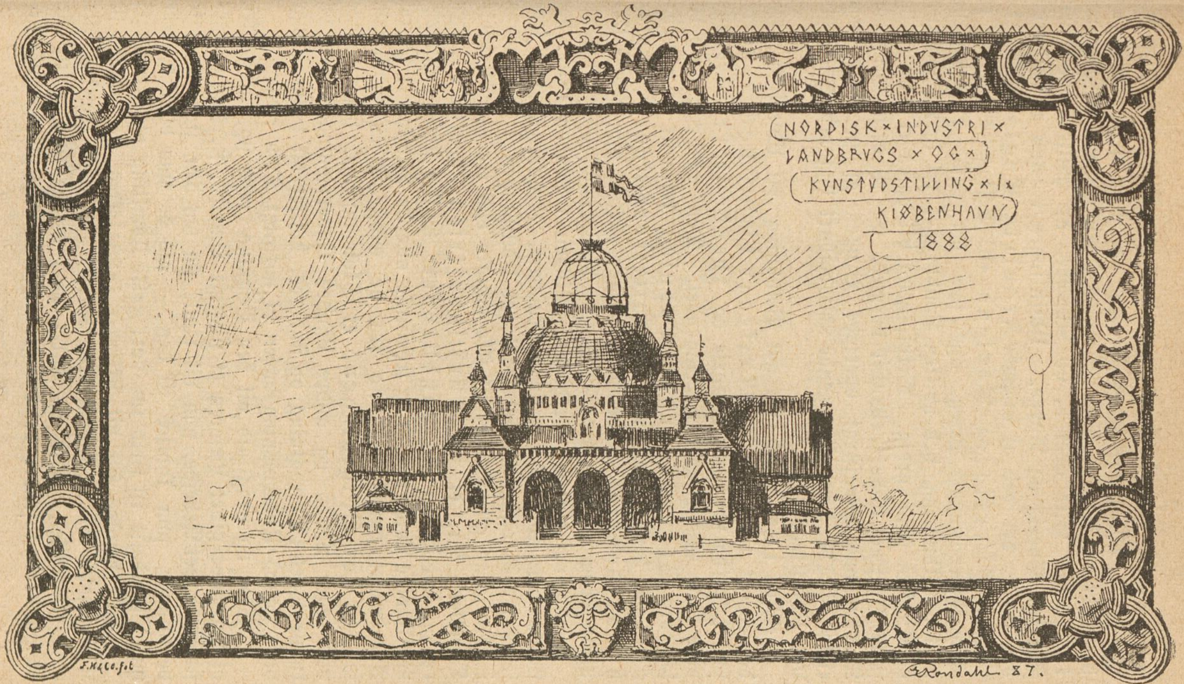
NORDISK × INDUSTRI ×
LANDBRUGS × OG ×
KUNSTUDSTILLING × I ×
KIØBENHAVN
1888
F. H. & Co. fot.
Rondahl 87.

og Odense fulgte efter med et stedse voxende Tal af Udstillere — alle overfløjedes de dog af den nordiske Industriudstilling, som afholdtes i Kjøbenhavn i Sommeren 1872, der talte over 3,700 Numere, af hvilke et betydeligt Tal fra Sverig og Norge. Udstillingen i 1888 er imidlertid den første, der ved at indbyde Frankrig, England, Tyskland, Østerrig og Rusland til Deltagelse vil faa et mere internationalt Præg, lige som det ogsaa er den første nordiske Udstilling, ved hvilken Landbruget vil staa Industrien og Kunsten jævnbyrdig. Selvfølgelig vil ogsaa et ualmindelig stort Dyrskue blive forbundet dermed, og til dette Brug har Kjøbenhavns Magistrat overladt Brugen af en Plads paa cirka 14 Tdr. Land beliggende umiddelbart bag ved den egentlige Udstillingsplads.

Men i høj Grad forøget Betydning vil Udstillingen faa derved, at 1888 er et Mærkeaar i saavel Landbrugets som i Industriens Historie og tvende store Festdage ville kaste Glans over Foretagendet. Den 20de Juni vil saaledes Stavnsbaandets Løsning fejre sit hundredaarige, den 12te Juni Industriforeningen sit halvhundredaarige Jubelaar. Begge Fester afholdes i Udstillingsbygningens store Festsal, et Rum paa 4000 □ Alen.

Ligesom det var Verdensudstillingen i London 1852, der skabte det store Kensingtons-Musæum, Krystalpaladset, saaledes næres ogsaa nu det Haab, at Udstillingen i Kjøbenhavn i 1888 maa give Stødet til ikke mindre end tre nye Musæers Oprettelse her, et for Kunstindustrien, hvortil Trangen er saa følelig, et for Landbruget, hvilket sidste i historisk Rækkefølge skulde optage og fremstille alle de Redskaber, hvoraf Agerbruget har betjent sig fra de ældste Tider indtil nu, samt et for Oplysningen, et Skolemusæum, hvori baade vort eget Lands og andre Landes Undervisningsmidler vil kunne tages i Betragtning og studeres, hvilket vil kunne bringe vort Lands Undervisningsvæsen et mægtigt Trin fremad.

Stor og pragtfuld vil den Bygning rejse sig, af hvilken vi her have givet Læseren et flygtigt Omrids, stort og mangesidigt er det Arbejde, som vil samle sig om den, store de Forventninger, som knyttes til den — gid de maa blive kronede med Opfyldelse til Held for vort Folks Udvikling og Fremvæxt!

Alle danskes Hu vil sikkert i 1888 lokkes og drages til Kjøbenhavn af de Vidundere, Kunst, Snille og ihærdig Flid har fremtryllet. Gid da Aaret maa bringe Wvne til alle de Hundrede tusender det bringer Lyst til en Kjøbenhavnsrejse.

Naadigfruens Løfte.

Af Ingvor Bondesen.

Med Tegninger af H. P. Lindeburg.

Fra Borgporten førte en Dør ind til Spindestuen. Den var et stort Værelse med fire hvidkalkede Vægge, Murstensgulv og tre højtsiddende Blyvinduer. En Tranlampe hang ned fra Midtbjælken; den brændte. Det tunge, røde Lys dannede en sælsom Modsætning til det kolde, hvide Maaneskin, der i fulde Strømme vældede ind gjennem Vinduerne og tegnede lange, skjæve Firkanter paa Gulvet. Man saa alle Rokkene, som stod i Geled langs den ene Væg, Hasperne og Uldkurvene, Karterne og de fyldte Tene paa Hylden, de kringlesnoede Garnbundter paa Væggene; men henne midt paa Gulvet sad to unge Piger og drejede deres Hasper med rivende Hurtighed. For hver hundrede Omgang lød et Smæk fra den sindrige Træmekanisme, der var anbragt paa Opstanderen, og saa standsede Vinden, et Fed var fuldt, en Uldgarnstraad blev i Hast knyttet derom; Svøbet tog atter Fart.

Langsomme, klingende Slag lød oppe fra det høje Hus, fra Taarnuret.

„Det var tolv, Bodil," sagde den ene af Pigerne.

„Nu er jeg ogsaa færdig," lød Svaret. Bodil rejste sig, strøg Uldsnuggene af sit Forklæde, tog Garnet af sin Haspe og kringlede det sammen. Derpaa hang hun det op ved Siden af de andre Bundter og stillede sin Haspe hen ved Siden af de andre Hasper.

Bodil gik hen imod Vinduet, hen i det fuldeste Maanelys og saa op imod Himlen. Hun trak med et lille Gys Skuldrene i Vejret og gabede hørlig.

„Saa Bodil! nu kan vi gaa," sagde den anden Pige, rejste sig og stillede sin Haspe hen i Rækken til de andre.

I det samme gik Døren op, en Dør, der var modsat Døren til Borgporten. En høj Dame traadte ind. Hun bar en langhalset Flaske under den venstre Arm og holdt et stort Glas i Haanden. Pigerne nejede.

„Nu skal I, for Dyden, slukke Lampen og gaa hjem. Hvad tænker I paa, at blive siddende her til over Midnat. Det var ikke Meningen."

„Vi var ogsaa paa Vej," svarede Pigerne. „Maa vi vise Naadigfruen, hvad vi har spundet."

„Det maa I, men først skal I have et Glas Mjød. I kan nok trænge til en Hjertestyrkning oven paa saadant et Nattearbejde."

Fruen skjænkede et bredfuldt Glas og bød Bodil. Hun nejede, tog Glasset af sit Herskabs Haand og nippede til Mjøden.

„Nej, nej, min Pige! Nu drikker du ud til Bunden."

Bodil vilde gjøre Indvending i al Beskedenhed.

„Der hjælper ingen Snakken. I har en lang Vej hjem, og det er koldt ude."

„Jeg bliver fuld," sagde Bodil med en lille, klædelig Latter.

„Vist ej; nu tømmer du Glasset."

Da Pigerne havde drukket hver et Glas, satte Fruen baade Flaske og Glas fra sig i Vinduet.

„Lad os saa se, hvad I har bestilt. Jeg lovede eder en lille Ducør hver, fordi I er mine flinkeste Hovpiger; men „Forsagten" var større, end jeg tænkte."

Pigerne kom hver med sit Bundt.

„Men kjæreste Børn!" udbrød Fruen og slog Hænderne sammen. „Har I haspet det? Ja saa kan jeg forstaa, at I ikke er blevne færdige før nu."

Pigerne saa skjælmsk til hverandre; Fruen holdt Garnbundterne op imod Lampen og pillede ud i Traadene.

„Ja det er, som det skal være," sagde hun og klappede dem begge paa Kinden. „Men siden I nu har været saa flinke, vil jeg give eder Valget mellem to Ting, Jeg havde tænkt at forære eder hver et net Syskrin; men hvis jeg nu paa Naadigherrens Vegne lover jer, at I selv maa vælge til Mand den Karl paa Godset, I holder mest af, hvad foretrækker I saa?"

Pigerne lo og turde ikke møde Fruens Ansigt, skjønt det var mildt som en nyslaaet Toskilling.

„I er nu i Giftealderen, Børnlille! Og det hænder ikke ofte, hverken for Adelspiger eller Bondepiger, at der gjøres dem sligt Tilbud. Men maaske I gjærne vilde have lidt Betænkningstid? Hvad siger du, Karen?"

„Jeg vil bede om Syskrinet," sagde Karen.

„Naa, det vil du," sagde Fruen. „Og du, Bodil?"

„Jeg vil bede om det andet," svarede Bodil og blev rød til op over Ørene.

„Altsaa, Karen faar Skrinet, og Bodil Manden. Det er et Ord. Og skynd jer saa at komme hjem, I Natravne! Jeg skal nok laase og slukke."

Pigerne takkede saa mange Gange for Naadigfruens Godhed. Fruen rakte Haanden frem til Kys; de nejede atter,

ønskede god Nat og gik; man hørte deres Fodtrin over Vindebroen; Taarnuret slog halv et; Lampen i Spindestuen sluktes, og det blev dødsstille ude og inde paa den gamle Herregaard.

Arm i Arm fulgtes de ad, Bodil og Karen, ud ad den lange, hvidfrosne Vej, der over Grønnevangen førte ad Landsbyen til. Over de store Skove, der snart skød sig nærmere i store Tunger, snart trak sig langt tilbage imod Synskredsen, laa et diset, ubevægeligt Sølvlys. Ikke et Løv rørte sig, ikke en Sky var at se paa Himlen; højt oppe stod den runde, gule Maane.

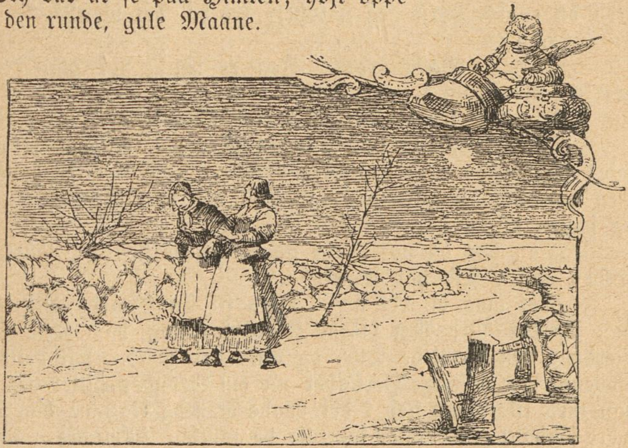

„Har han en god Gaard, Bodil?“ spurgte Karen og dæmpede fortrolig Stemmen.

„Hvem?“

„Din Kjæreste?“

„Har jeg en Kjæreste?“

„Det kan jeg da vide, siden du vragede Syskrinet.“

„Nej, han har slet ingen.“

„Men saa faar han vel?“

„Nej, han faar ingen Gaard.“

„Faar han ingen Gaard! Hvem er det da? Aa, nu ved jeg det!“ udbrød hun ivrig og knugede Bodils Arm.

„Hvem er det da?“

„Maa jeg sige det?“

„Det maa du godt.“

„Det er den nye Ladefoged. Det er Esben. Er det ikke, Bodil?“

„Det kan nok være; men du skal ikke tale om det til nogen.“

„Nej tænk, har Esben friet til dig! Hvad siger dine Forældre til det? Kan de lide at faa Ladefogden til Svoger?“

„Det gjælder mest, hvad Herskabet kan lide; nu har jeg Naadigfruens Ord.“

„Ja, det staar hun vist gladelig ved, naar det er Esben. Han har en høj Stjærne hos Naadigherren.“

„Bønderne tykkes da ogsaa godt om ham. Han er bestemt; men han overfuser ingen.“

„Nej tænk, at du er Kjæreste med Esben Ladefoged! Ved du ellers, hvem jeg halvvejs troede, det blev?“

„Naa?“

„Jakob i Bækgaarden. Jeg er rigtig nok glad ved, at det ikke blev ham.“

„Hvorfor troede du, det skulde blive ham?“

„De sagde, han rendte svært efter dig, og han har ogsaa ladet sig forstaa med for mine Brødre, at han vilde have dig. Jeg gad vide, om Naadigfruen stod ved sit Ord, hvis du kom og sagde, at du var Kjæreste med ham“.

„Han har da nok ellers staaet højere hos Herskabet, end Esben nogen Tid har staaet.“

„Det maa du vel sige. Han fik sin Gaard udskiftet, og han flyttede ud; han saaede Kløverfrø, og han satte Stengærder; han plantede Pile, og Gud ved hvad. Alt dette nymodens, som de unge Herskaber nu om Stunder hitter paa, var han med til. Han sled i det baade Dag og Nat, og han skulde være saadant et Mønster for alle de gamle. Men det er forbi.“

Bodil svarede intet.

„Baade din Fader og min Fader sagde tit nok til ham, at han skulde lade være med de Kunster; det var bare en ny Spekulation af Herremændene, for at de bedre kunde suge Bønderne ud.“

„Herskabet havde nok ogsaa lovet ham Arvefæste paa Gaarden, naar han havde faaet Gærderne i Orden.“

„Ja vel, og saa skulde Hoveriet afløses. Først paa Bækgaarden, siden paa de andre Gaarde. Jo—o! For at det rigtig kunde gaa ud over Bøndernes Pengepung. Den kunde da Fader regne ud. Men Jøsses, Bodil! Lad dig aldrig mærke med, at vi to har gaaet og talt om de Ting.“

„Du er vel bange for, at jeg skal sladre til Ladefogden, Karen.“

„Jøsses, Bodil! Saa skarnvorn kunde du vist aldrig være. Saa vilde du da ogsaa gjøre din egen Familie ulykkelig. Jeg ved nok, din Fader gaar saa lunt og stille og snakker for det meste Herskabet efter Munden; han er ogsaa med, naar

der skal prøves noget nyt, og han ikke kan slippe; han fik ogsaa Kløverfrø til Prøve, men det kom ikke op."
„Det gjorde det nok ikke."
„Nej, for han strøede det hele paa Møddingen."
„Jeg ved ikke, hvad alt det kommer dig og mig ved."
„Var det ikke saadan, at vi kom til at tale om Jakob i Bækgaarden! Nu er det helt gaaet i Staa for ham, baade med Stengærder og Pilehegn. Og i Efteraaret fik han ikke pløjet en Fure, siger de."
„Skal vi ikke tale om noget andet, Karen?"
„Hvad skal vi tale om!" udbrød Karen lidt utaalmodig. „Du vil bare tænke paa din Ladefoged, kan jeg forstaa. Aa Gud, Bodil! Jeg er saa glad over, at det ikke blev den anden. Du skal se, det gaar ham aldrig godt. I Vinter har han begyndt at kjøbe Stude op. Træffer Naadigherren ham paa de Veje, saa kommer det ham dyrt at staa."
„Det kan vel ogsaa tænkes, at Folk fortæller mere, end de ved Rede til."
„Dette er ikke Løgn, for han kjøbte to af Farbror i Egense, og han fik dem væk med en Ærøbaad."
„Han betalte dem vel?"
„Betalte dem, Bodil! Du ved da nok, at Bønderne ikke har Lov til at sælge Fedekvæg til andre end deres Herskab. Men ude langs Strandkanten ligger der gjærre nogle store Ærøbaade, og ved Nattetide smugler de ud baade Træ og Kretur. Ovre i det tyske faar de tre Gange mere for det."
„Jeg har nok hørt det. Ja, du gaar vel ad Gangstien, Karen?"
„Josses ja. Jeg gaar rigtig nok den nærmeste Vej hjem, jeg kan komme. Vi skal vaske i Morgen."
„Saa god Nat da, og til Lykke med Skrinet!"
„God Nat, Bodil, og til Lykke med din Ladefoged! Jeg skal nok holde Mund, til du selv giver mig Lov."
Pigerne var naaede Byen; Karen krøb over en Stænte for at skyde Gjenvej ned over Toften til hendes Forældres Gaard; Bodil fulgte Gaden.
Da hun naaede Stævnet, skimtede hun en høj Karl, som stod med Hænderne i Lommen under et af de store Træer. Han sprang hurtig frem af Skyggen og gik hende i Møde.
„God Aften, Bodil!" hilste han.
„God Aften, Jakob!"
„Jeg har ventet længe paa dig. Jeg havde ingen Ro. Jeg faar aldrig mere Ro, dersom du ikke — —. Er det helt forgjæves? Tør jeg ikke nære det bitterste Haab?"

„Du skal lade mig have Fred, Jakob," sagde Bodil og vedblev at gaa — lige ud. „Jeg har sagt dig min Mening. Jeg kan ikke sige om."

„Hvorfor kan du ikke? Hvad har du imod mig, Bodil?"

„Jeg har ikke noget imod dig."

„Hvorfor vil du saa ikke være min Kone? Jeg kan ikke leve dig foruden. Jeg kan ingen Ting bestille, naar jeg ikke maa faa dig. Du er i mine Tanker Dag og Nat. Jeg kan ikke gjøre ved det."

„Nu skal du lade mig gaa."

„Du skal sige mig, hvorfor du ikke vil," sagde Jakob heftig og stillede sig midt i Vejen for hende, saa hun blev nødt til at standse. „Har du en anden Kjæreste?"

„Det kommer ikke dig ved," svarede Bodil. „Lad mig gaa, siger jeg."

„Jo, det gjør," udbrød han med dirrende Stemme. „Jeg har gjort saa stort et Arbejde," vedblev han og pegede ud imod sin Gaard, „at jeg har Ret til at spørge, hvorfor du nægter mig min Løn."

„Jeg skylder ikke dig nogen Løn. Hvis der er Mening i dit Arbejde, faar du nok Løn for det uden mig."

„Hvis du vil være min Kone, er der Mening i mit Arbejde, og da skal Bækgaarden inden ti Aar være bedre Gaard end de bedste to i Byen, fri for alle Tyngder og saadan i vort Eje, at ingen Herremand eller Foged skal kunne sætte os ud af den. Men vil du ikke det, da er alt, hvad jeg har gjort, ikke en sur Sild værd, for jeg har arbejdet alene for dig."

„Det gjør mig ondt for dig, men jeg kan ikke."

„Ja, men hvorfor?" raabte han og greb hende i Armen.

„Fordi jeg har en Kjæreste." Hun veg angest tilbage.

„Naa, det har du!" gispede han og slap hendes Arm. „Ja, saa er jeg fortabt." Han slog Hænderne for sit Ansigt, og der kom en Lyd fra hans Strube som en Hulken; men i næste Nu stirrede han hende med sorte, gnistrende Øjne ind i Aasynet og udbrød: „I skal aldrig faa en lykkelig Time, du og han! Jeg forbander jert Bord og jer Seng! Du er en Troldhex."

Og inden Bodil kunde afværge det, havde han slynget sine Arme om hende, knuget hende til sit Bryst og presset sine hede, tørre Læber mod hendes Mund. Bodil udstødte et Nødskrig; han slap hende med en Voldsomhed, saa hun nær var falden om. Hun lukkede Øjnene; hun ventede et dræbende Slag; men i samme Nu hørte hun ham sætte af Sted

i Løb ned ad Gaden. Mere død end levende naaede hun sine Forældres Port.

I øvrigt vidste hun næppe selv, da der var kommet mere Ro i Sindet, om hun skulde le eller græde over Aftenens Slutningsspil. Sjælelykkelig var hun dog inderst inde; den blanke Glæde var det, som skinnede ud af hendes smukke Øjne, og hver Gang hun tænkte paa Naadigfruens Løfte, skjælvede hendes Hjærte af Fryd; Bodil havde ikke blot en Kjæreste, nu — det har hver eneste Pige hele Jorden over — nej, hun havde en Kjæreste, som hun turde kalde sin, som skulde blive hendes Mand, i hvis Hus hun skulde bo, og som intet uden Døden skulde skille hende fra. Men saa kom dette med Jakob; hun havde aldrig set en Mand saa ulykkelig, saa tilintetgjort, som han der stod for hende med Ansigtet i sine Hænder; hun var inderlig bedrøvet for hans Skyld, og hun var ogsaa vred for Alvor, oprørt over de onde, ugudelige Ord, han havde udstødt; hun var angest for Forbandelsen, de indeholdt, angest for at han skulde gjøre en Ulykke paa sig selv eller paa Esben, thi han maatte snart faa at vide, hvem hendes Kjæreste var.

Aa, saa galt gik det vel næppe; det var nok mere den krænkede Stolthed, der i Øjeblikket kogte over, end egentlig Hjærtesorg. To Gange havde hun sagt nej; det var mere, end han kunde taale. Han var den stolteste Karl, hun havde kjendt, alt for stolt af en Bondekarl at være. Derfor havde han flyttet ud; han vilde heller bo ene mellem Skove og Ufører og have Stenmur om alt sit end have sine Agre og sit Hjem Side om Side med de andre Bymænd. Derfor greb han efter det nye med begge Hænder, sled og slæbte for at faa en Gaard, der skulde blive bedre end de to bedste i Byen; derfor vilde han med Vold og Magt have Bodil til sin Kone; hendes Fader var jo dog den mest velstaaende og mest ansete Mand i hele Bylavet. Alt det var der intet at sige

til; tvært imod fandt Bodil det al Ære værd, at han, den fattige Karl, nyttede Tid og Omstændigheder, brød sin egen Vej og lod haant om at være Hovbonde, naar han kunde blive Arvefæster; hun kunde ogsaa godt se, at han var en smuk Karl, høj og rank med det sorte, krøllede Haar og de brune Øjne, — langt kjønnere end Esben. Men nu var Esben den, hun holdt af — hun vifte ikke hvorfor; Esben var jævn og støt, den anden voldsom og vild; Esben turde hun stole paa; den anden var hun ræd for.

Det kunde godt være, at Jakob, trodsig og stædig som han var, opgav det hele, nu hun saa afgjort havde vist ham Vintervejen. At Arbejdet var gaaet helt i Staa ude paa Bækgaarden, var maaske nok en Følge af den Kurv, hun allerede i Efteraaret havde givet ham. Han havde begyndt at slaa sig paa ulovlig Kreaturhandel; en skjønne Dag rømte han maaske fra det hele; men hvad han gjorde eller ikke gjorde det kunde hun ikke have paa sin Samvittighed; hun skulde da ikke ofre sin Lykke for en fremmed Karls Griller.

Alligevel var han et Skaar i denne Lykke. Hver Gang hun ret vilde drømme om Esben og det lille teglhængte Hus i Skovhjørnet, traadte Jakob imellem. Det gyste i hende, naar hans frygtelige Forbandelse randt hende i Hu, og saa var det atter, som om hun fornam hans voldsomme Favntag, hans brændende Kys. Stundum kunde hun blive betagen af en overtroisk Forestilling om, at Mørkets Magter i hin maaneklare Nat havde slaaet en Tryllering om dem, saa hun for evig var viet til ham, og at hint forfærdelige Kys var Pagtens ubrødelige Segl.

Det blev Foraar og Sommer, uden at Bodil en eneste Gang siden hin Aften havde set Jakob; desto mere blev der talt om ham i Byen. Han var bleven et helt andet Menneske, i alle Henseender gik det ned ad Bakke med ham, og Bymændene begyndte at føle ligefrem Velvilje for ham. Han havde ikke faaet pløjet eller saaet uden det halve af sin Bygmark; han havde været indkaldt til Godskontoret for Restancer; han havde drukket Ridefogden kanonfuld, han der forhen ikke var at formaa til at nippe til den kjære Brændevin; han havde gjort Mytteri mod Ladefogden og var to Gange kaldt op til Naadigherren, som havde givet ham en ordentlig Irettesættelse — kort sagt: han begyndte at ligne andre gode Bønder, og der var aldrig mere Tale om at opstille ham som Mønster; tvært imod: de gamles Spaadom var gaaet i Opfyldelse; hele Sognet kunde nu se, hvad disse nye Kunster førte til.

Bodil havde fortiet for Esben sit sidste Møde med

Jakob; hun var bange for et Sammenstød mellem de to. Hun havde ogsaa atter og atter paalagt Karen at bevare sin Hemmelighed og Esben at passe paa sine Øjne og sin Mund, at de ikke skulde forraade deres Forhold, ja hun undgik ham paa enhver mulig Maade, baade naar han gav sig Ærende til hendes Fader, og naar hun blev tilsagt til Hove, uden at det var den gode Karl muligt at faa Mening i de Grunde, Bodil altid havde paa rede Haand, naar han bad hende om Forklaring. Paa den Maade haabede hun at trække Tiden ud, indtil Jakob paa en eller anden Maade havde gjort sig umulig — længe kunde det næppe vare, og saa skulde hun nok fortælle Esben alt, saa skulde den andens Forbandelse være død og magtesløs for evig.

Skoven slog Ring om den store, bølgeformede Slette, der denne Sommer var Herregaardens Græsmark og i Følge den nye holstenske Driftsmaade Aaret tilforn var besaaet med Kløver. Høsletten var i fuld Gang, ja for saa vidt næsten tilendebragt, som lange Rækker af graa, duftende Høstakke drog sig Bakke op og Bakke ned over det lysegrønne, stubbede Græstæppe; kun i et Hjørne under Skoven laa endnu det vejrede Hø i lange Striber, som det var faldet for Leen og ventede paa River og Forke. Der ovre gik en enlig Mandsperson, en undersætsig Karl i Skjorteærmer, og stak med sin Knortekjæp op i Høet; nu og da bøjede han sig ned og følte paa det; ellers var der ikke et Menneske at se i den store Mark; men henne fra en Lavning, hvor en enkelt Vidjebusk hist og her betegnede Hovedgrøftens Linje, lød Latter og Munterhed; Hovfolkene var ved Mellemmaden; men man skyndte sig ikke til Arbejdet igjen, thi hvad der manglede, var gjort paa en Times Tid, og der var endnu længe til Aften. Solen brændte stikkende varmt; gjennem et Udhug i Skoven saa man Herregaardens høje Mønning sitre i den hede Luft, medens Solstraalerne blinkede paa Spirets gyldne Kugler.

Op over de lave Steder af Skovbrynet hævede sig paa en Gang en tung Sky af dyb, violblaa Farve; den naaede de højeste Bøgetoppe, steg højere og højere. Nu naaede den Solen. En tæt, mørk Skygge med skarp skaaret Linje jog hen over Marken; nogle Svaler for med strakte Vinger gjennem Luften, som om de vilde fly den truende Byge.

Da Skyggen jog hen over Marken, saa Karlen i Skjorteærmer hurtig op imod Luften; derpaa tog han med raske Skridt Retningen ned imod Lavningen, hvor Hovfolkene havde lejret sig. Der laa Karle og Piger, Mænd og Koner mellem hverandre og drev alle Haande Løjer, Kraftprøver og

Smidighedskunster. Skjæmt og drillende Tilraab fløj fra Mund til Mund — Ordene var ikke altid de fineste, men Vanen havde hærdet de Øren, som hørte, og Pigerne var ikke bange for at give Svar paa Tiltale. Bodil og Karen var der, og Jakob fra Bækgaarden ligesaa; han havde denne samme Dag faaet Vished for en Mistanke, han længe havde næret mod Esben og Bodil, og var nu den lystigste af dem alle; han havde lige taget en fuld Trepægleflaske op af sin Trøjelomme og bød den rundt i Forsamlingen.

Et almindeligt Jubelhyl fra Mænd og Karle hilste den grønne, langhalsede. „Nej det er for galt, Jakob," sagde en af Bymændene. „Lad os vente med det, til vi er færdige med Stakkene. Nu har vi faaet nok for denne Gang, tykkes mig."

„Vrager du Skjænken, Jeppe!" udbrød Jakob. „Er I andre lige saa fornemme!"

„Nej, nej!" lød det i Kor. „Du er en Stadskarl, Jakob; Jakob i Bækgaarden skal have et Hurra."

I det samme havde den undersætsige Karl naaet Lejrpladsen. Med sindig Basstemme sagde han:

„Vent med det, Folk! Det trækker op til Torden. Lad os først faa den Klat trillet sammen, der er tilbage."

„Byd Ladefogden en Taar!" raabte Jakob til den af Mændene, som han lige havde rakt Flasken til.

Ladefogden tog Flasken, men i Steden for at drikke rakte han den til Jakob, i det han sagde: „Er det din, saa sæt Proppen i og put den i din Lomme en lille halv Times Tid. Saa siger jeg Tak for en Dram; men nu skal vi have Høet i Stak, inden Regnen kommer."

„Nei, saa min Salighed skal Flasken først tømmes," raabte Jakob rød i Hovedet. „Bliv liggende, Piger! Bliv liggende for Satan! Den første, der gjør Mine til at rejse sig, førend denne Flaske er tømt, jager jeg min Fork i Livet."

„Hvad siger du?" tog Ladefogden Ordet med lidt hævet Stemme. „Er det mig eller dig, der kommanderer her?"

„Det er mig," svarede Jakob rask, „saa længe denne here kan dryppe, er det mig. Siden skal du have Ordet."

„Saa det er det. Men nu vil jeg raade jer til at gjøre, hvad jeg siger, Folk. Det staar I jer bedst ved."

Pigerne rejste sig, og nogle af de ældste af Mændene begyndte at lette paa sig; men det gik trevent, thi Flasken øvede sin Tiltrækningskraft selv paa Kvinderne. En to, tre unge Karle laa og lo af fuld Hals.

„Skaal, Niels Rytter!" raabte Jakob og satte Flasken for Munden.

Ladefogden vendte sig. I det han gik, sagde han: „De som gaar med mig, staar sig bedst.“

De fleste af Konerne og Pigerne var allerede paa Vej; et Par af de besindigere Mænd fulgte Ladefogden; Arbejdet tog paa ny sin Begyndelse.

Et Øjeblik efter kom atter et Par Karle, røde i Hovederne, højrøstede og leende; man hørte Jakobs ivrige Protest fra Grøften.

Fem Minutter efter kom tre eller fire.

Det knagede i Skovhegnet. Et Par store, plettede Jagthunde for ud paa Marken og satte afsted i store Kredse med Snuden sporende langs Jorden.

Strax efter kom en middelhøj Mand med graasprængt Overskjæg, mørkegraa Jakke og lange Støvler, Hat paa Hovedet og Stok i Haanden. Det var Naadigherren.

Han gik lige hen til Ladefogden. „Naa, det gaar jo flinkt. Vi har nok ogsaa Regnen lige over Hovedet.“

I det samme kom Jakob med de sidste to Karle op fra Lavningen. De to Karle dinglede slemt, men Jakob gik høj og strunk ned imod de andre Hovfolk, i det han svang den tømte Flaske i Luften.

Herremanden og Ladefogden saa dem ikke for den Høstak, de stod ved. Men saa begyndte Jakob at raabe:

„Ser I det, Folk! Nu fik vi tømt Flasken li'godt. Og nu ærgrer det jer, at I ikke blev og fik noget med. Nej, I springer, lige saa snart I ser den tykke Knort af en Ladefoged. Og hvad har I for det, I usle Øg og Plovbæster!“

Herremanden gav Ladefogden et Vink, trak sig tilbage og vedblev at holde Høstakken mellem sig og Karlene, der stedse kom nærmere. Hovfolkene sled i Høet og svedte Angestens Sved over den ulykkelige Skryder, men vovede ikke ved noget Tilraab eller Tegn at give ham Vink om Sagernes Stilling. De lod, som om de hverken hørte eller saa. Denne fuldstændige Ligegyldighed fra Hovfolkenes Side opirrede Jakob end mere; han standsede ud for den største Flok af travle Arbejdere og raabte:

„Sikken de kiler paa! Er I gale alle sammen? Hvad rager det os, om Herremandens Hø kommer i Stak vaadt eller tørt? Naar vi naar vor „Forsagt“, inden Solen gaar ned, saa har ingen over os at kommandere. Men I er nogle Krystere og Kællinger alle sammen! Hvad vil de gjøre os, naar vi holder sammen? Hvor er du henne, Esben Ladefoged! Gaar du og græder, fordi jeg ikke vilde lystre dig? Pip en Gang, ihvor du er?“ raabte Jakob og vendte sig om imod

Skoven og imod den Høstak, der skjulte Herremanden og Esben. Begge hans Ledsagere lo af fuld Hals.

„Ja, jeg skal give dig Pip en Gang!" raabte Herremanden rasende og sprang med hævet Stok løs paa Jakob. Begge Jakobs Adjutanter blev saa forfærdede ved det uventede Syn af Naadigherren, at de med et Brøl sank paa Knæ, men Jakob kastede i et Nu Flasken og Træskoene, vendte sig til Flugt og pilede afsted saa hurtig, han kunde løbe, ned imod Lavningen, hvorfra han var kommen.

Herremanden satte uden Betænkning efter. Esben stod et Øjeblik raadvild; saa fulgte ogsaa han i fuldt Løb; alle Hovfolkene stod med opspilede Øjne og forfærdede Miner og stirrede efter Jagten, indtil Personerne en efter anden dukkede under Bakkekammen og forsvandt i Lavningen.

Hvad enten nu Jakob havde faaet for meget Brændevin eller handlede med Overlæg: nok er det, han sagtnede Løbet; Herremanden vandt ind paa ham, og da Jakob naaede Hovedgrøften, var hans Forfølger ham saa nær, at han i næste Øjeblik kunde vente at blive strakt til Jorden af Herremandens tunge Stok. Men nu vidste Jakob ogsaa, at de var uden Vidner. Pludselig vendte Vildtet sig og for med umindsket Fart lige mod sin Forfølger, og saa haardt og uformodet

kom Sammenstødet for den sidste, at han uvilkaarlig slap sit Vaaben og med begge Hænder gjorde et krampagtig Greb i sin Modstanders Skuldre for at holde sig oppe. Følgen var, at de faldt begge, trillede rundt et Par Gange paa det skraanende Jordsmon og kæmpende nærmede sig Grøften. Her lykkedes det Jakob at komme oven paa; ved et velrettet Bid af sine stærke Tænder i Naadigherrens Underarm gjorde han sig fri og kunde nu med Udsigt til Redning have fortsat Flugten langs Grøften og gjennem det nære Ellekrat naaet Skoven; men Naadigherrens Stok laa saa nær for

Haanden, og Blodet var i Kog; i et Nu havde han den fat, og just som det ved en rask Bevægelse var lykkedes Herremanden at komme op paa Knæerne, faldt et Slag af den stærke Egespire med gjennemskærende Kraft over Ryg og Skulder. Herremanden udstødte et Skrig og sank sammen under Slaget. „Ja, se nu er Turen til dig at pippe, din gamle Tyran!" skreg Jakob og løftede Stokken til et nyt Slag; men i det samme havde Esben naaet Valpladsen; Stokken fløj Jakob af Hænderne, og i næste Nu laa han overmandet paa Grøftekanten med Ladefogdens Knæ paa sin Strube og begge Haandled skruede fast i hans Jærnnæver.

„Vil Naadigherren tage en Stump Snor, som ligger i min højre Buxelomme," sagde Esben, „saa skal vi snart have Krammen paa ham."

Stønnende af Smerte kravlede Herremanden nærmere, og ved forenede Anstrængelser lykkedes det dem at faa Karlen bagbunden, uagtet han gjorde al den Modstand med Arme, Ben og Tænder, som var tænkelig. Et Par haandfaste Karle blev kaldte hid for at transportere Forbryderen i „Hundehullet", og Herremanden fulgte selv med for at vogte paa sin Fange, medens Ladefogden vendte tilbage til Høet og det øvrige Mandskab.

Himlen var under alt dette bleven mørkere og mørkere; man hørte nu og da Tordenen rulle i det fjærne bag Skovtoppene, og inden Herremanden havde naaet Gaarden med sit Jagtbytte, brød Uvejret løs; Høhøsten var forbi for denne Sinde.

En Stafet kom ud til Ladefogden, der med sit hele Mandskab havde søgt Ly for Uvejret under Skovhegnet, med Ordre fra Naadigherren om at føre samtlige Hovfolk op til Gaarden, at der strax kunde blive optaget Forhør over den fængslede Forbryder. Saasnart derfor den værste Skylregn var forbi, drog Esben med hele sit Kompagni op over den vaade Græsmark — et bedrøveligt Tog af tavse, forslidte, forkuede Skikkelser med Forke og River paa Baggrund af den faldende Regns tætte, graa Strimer.

Da de kom til Borgporten, satte Karlene deres Forke og Kvindfolkene deres River op til Muren, stampede, saa godt det lod sig gjøre, Leret af deres Træsko, rystede Regnen af Trøjer og Tørklæder og traadte en efter anden ind i den store, lave Borgestue, der laa lige over for Spindestuen og var et fuldstændigt Sidestykke til denne. Der kunde vel være en fyrretyve Hovfolk i alt. Det lange Skivebord langs Vinduessiden stod tomt, men bag Tværbordet længst oppe stod

Naadigherren iført sin røde Kaptajnsuniform med Guldbroderi paa Krave og Opslag og med lang Kaarde ved Siden. Til højre og venstre for ham sad Godsforvalteren og Ridefogden, hver med Skrivetøj og Papir foran sig. Noget til Siden for dem stod hele Gaardens Tjenerskab, saa vel det mandlige som kvindelige; desuden de tvende Karle, som havde transporteret Jakob i Hullet.

Da Esben havde meldt, at samtlige Hovfolk var til Stede, gav Naadigherren de to Karle et Vink og bød dem følge med en Tjener for at hente Fangen ind. Det varede ikke mange Minutter, før han kom, gjennemblødt indtil Skindet og med Lænke fra Haand til Fod, men lige rank og trodsig.

Ladefogden havde imidlertid paataget sig at opstille Hovfolkene i ordnede Rækker, saa de dannede en Halvkreds omkring den anklagede og i øvrigt fyldte hele den nederste Del af Stuen fra Væg til Væg. Derpaa tog Herremanden til Orde:

„Det undrer eder kanske at se denne Karl, som nys gik fri og frank om iblandt jer andre at blive ført frem her for Skranken med Lænker om Hænder og Fødder. Uden Aarsag er det dog ikke, som I nu selv skal faa Lejlighed til at dømme om, thi det er derfor, jeg har ladet Eder kalde. Og hermed erklærer jeg Gaardretten for sat."

Naadigherren tog efter disse Ord Sæde, Godsforvalteren rejste sig, bladede frem og tilbage i en stor Protokol, der laa opslagen foran ham og begyndte saaledes:

Indstævnte Jakob Nielsen, som er Fæster af den under Godset liggende Udflyttergaard, Bækgaarden kaldet, og staar her for Skranken, anklager jeg paa vort naadige Herskabs Vegne for adskillige grove Forseelser i det samlede Hovlags og Gaardens Tjenerskabs Nærværelse og opfordrer ham til at svare for sig og gjendrive Beskyldningerne, om han det formaar; men hvis han ikke evner dette, da vil han have at lide den Dom, vort naadige Herskab maatte anse ham med.

Godsforvalteren rømmede sig og vedblev:

Først er at nævne den Landgilde, som indstævnte er skyldig, og som udgjør 14 Skp. Rug, 15 Skpr. Byg, 28 Skp. Havre, 2 Daler Gjæsteri, 1 Otting Smør, 1 Faar, 1 Lam og 1 Gaas. Denne Landgilde skulde efter Loven være erlagt til Mortensdag under Bøde af 1 Mk. Sølv og inden 14de April under Fæstets Fortabelse, men er ikke endnu af indstævnte berigtiget.

Dernæst har jeg paa vort naadige Herskabs Vegne at fører Klage over den store Forsømmelighed, indstævnte udviser med Hensyn til Driften af den ham betroede Gaard, saa han

trods gjentagne Advarsler og Paamindelser har ladet Halvdelen af sin Bygmark og hele sin Rugmark ligge hen upløjet og usaaet.

Endelig har indstævnte i Dag som ogsaa tilforn vist sig opsætsig og trodsig paa Hovmarken mod sin nærmeste foresatte, Ladefogden; han har søgt at forlede Hovfolkene til Oprør, i det han tildels har truet paa Livet, dels har søgt at lokke dem ved Brændevin; han har forhalet Arbejdet, skjønt det truende Uvejr lod forudse, at Høet derved vilde tage Skade; derefter har han skreget op over al Marken og udskjældt det samtlige Hovlag for Krystere, Kærlinger og dem med flere Ukvemsord begegnet.

Til sidst har han sat Kronen paa sine Forbrydelser ved voldelig at overfalde vor naadige Herre, der han med denne troede sig ene og af alle upaaagtet, løftet Stok imod ham, og er det ej til at forudse, hvad Udgangen kunde have blevet, om ikke i rette Tid Hjælp var kommen til."

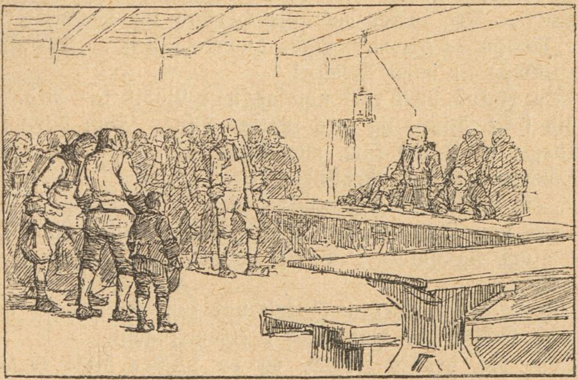

Med disse Ord satte Godsforvalteren sig, og Naadigherren spurgte den anklagede: „Har du noget at fremføre til Undskyldning eller Forsvar, da tal frit."

Jakob slog trodsig med Nakken. „Det gjør vist lige meget, hvad jeg har at sige eller ikke, naar Godsforvalteren er Anklager og Herremanden Dommer."

Naadigherren blev rød i Ansigtet og sprang op fra sin Stol. „Denne Karl," raabte han, „sætter min Taalmodighed haardt paa Prøve. „Jeg har med Vilje stævnet ham for min Gaardret i Steden for Birkeretten for at kunne fare mildt frem imod ham, thi han har en Gang tegnet til at blive en

dygtig og brav Bonde; træd frem, hvem af jer gode Folk, der ved ham noget til Undskyldning. Og er der usandt Ord i den Klage, som vi rejser imod ham, da sig til. Vi ønsker ikke at dømme ham anderledes, end vi kan forsvare det for hver Mand, for Gud og vor Samvittighed."

En urolig Mumlen løb igjennem Kredsen; men ingen traadte frem.

„Saa dømmer jeg," tog Naadigherren med hævet Røst atter Ordet, „at Fæstebonde Jakob Nielsen af Bækgaarden har forbrudt sit Fæste og dernæst skal være at hensætte ti Aar i Odense Tugthus for Opsætsighed og voldeligt Overfald paa sin Husbond. Men vil han indanke denne Dom for nogen højere Ret, skal det staa ham frit for; thi jeg er ikke optraadt som Dommer i min egen Sag for at søge ubillig Hævn over ham. Tager du mod denne min Afgjørelse, Jakob Nielsen?"

„Ti Aar i Tugthuset for et Nakkedrag — det er rigelig betalt," svarede Jakob med et kruset Smil, „men det er mig ligegyldigt. Jeg takker det høje Herskab for naadig Straf."

„Retten er hævet," sagde Herremanden. „Før Forbryderen tilbage til hans Fængsel."

Da Jakob blev ført ud, saa han Bodil tæt ved Døren, kridhvid i sit Ansigt og med fugtige Øjne. Hun vilde trænge sig tilbage, da Jakob kom, men kunde ikke: i det han blev ført forbi, hvæsede han til hende:

„Til Lykke med dig og Esben."

Det var sket, det som Bodil havde haabet paa: Jakob havde gjort sig umulig; Bodil havde intet mere at frygte af ham.

Nogle Dage efter at Jakob var ført til Odense, mødtes Bodil og Esben ved Hovleddet i Skumringen.

Han tog hendes Haand, og de fulgtes tavse ad Landsbyen til.

„Hvorfor er du altid saa sørgmodig nu, Bodil!" sagde Esben med sin brummende, trohjærtede Stemme. „Og hvorfor undgaar du mig? Er du ikke saa glad ved mig, som du har været?"

„Jo, Esben, men jeg har en ond Samvittighed; deraf kommer det."

„Hvad skal det sige? Du har da hverken stjaalet eller — — hvad har du en ond Samvittighed for?"

Nu fortalte hun ham om Mødet med Jakob hin Vinternat, om hans frygtelige Forbandelse og de sidste Ord, han havde henvendt til hende i Borgestuen.

„Ja, han er et desperat Menneske, men han faar nu Løn som forskyldt."

„Han var en dygtig Karl, Esben; det vil du ikke nægte. Og jeg kan ikke faa Bugt med den Tanke, at det er mig, som har ødelagt hans Fremtid og sat ham i Tugthuset. Du hjalp da ogsaa til," sagde hun bittert; „du faldt over ham bag fra og bandt ham, som naar de binder et Slagtelam."

„Vilde du heller, at han skulde have Naadigherrens Død paa sin Samvittighed?"

Ellen sukkede dybt og trak sin Haand til sig.

„Det ser næsten ud, som om Jakob har forhexet dig. Men sig din Mening rent ud. Holder du mere af ham end af mig?"

„Nej, Esben. Jeg er ræd for ham!" udbrød Bodil og greb igjen sin Kjærestes Haand. „Men jeg er saa ræd for ham, at jeg aldrig kan blive lykkelig eller glad mere. Aa, det kan du ikke forstaa."

„Nej, det kan jeg ikke forstaa," svarede Esben lidt utaalmodig. „Fordi en forrykt Karl finder paa, at du skal være hans Kone, og saa ter sig som besat, naar han hører, at du har lovet dig hen til en anden, skulde du tage dig det nær! Saadan en Sprællefyr skulde have et Livfuld Hug, at han vover at tale en andens Kjæreste til paa den Maade. Han maa skamme sig, den Pjalt!"

„Jakob er ingen Pjalt, Esben!" tog Bodil varmt til Orde. „Han har vist, hvad han duede til: jeg har set det Arbejde, han har gjort. Han har slidt og slæbt med en Udholdenhed og et Mod, saa ingen kan forstaa, at han har kunnet udrette alt det; men da han hørte, at han ikke kunde faa til Kone den, han vilde have, faldt han sammen, saa tog han — ja vi skulde næsten tro, han tog Skade paa Forstanden. . ."

„Du mener altsaa, det havde været bedst, om han havde trodset sin Vilje igjennem?"

„Aa nej, det mener jeg slet ikke."

„Naa, men var der saa andet at gjøre for dig end at sige nej og for ham at finde sig i sin Skæbne."

„Ja, du havde vist ikke taget dig det nær, men alle er jo ikke lige koldblodige."

Bodil stak i at græde.

„Naa, min gode, lille Ven!" sagde Esben og lagde sin Arm om hende; „Bare du holder ad mig, som du siger, saa kommer vi nok over det. Jakob har ærlig forskyldt sin Straf."

„Aa, du er — Hvad gjorde han da?" udbrød Bodil heftig og rev sig løs."

„Han gjorde, hvad han kunde for at slaa Naadigherren fordærvet."

„Naa, men hvem var det, der løb efter ham med Stokken? Hvem var det, der vilde have slaaet ham fordærvet? Og det bare, fordi han ikke lige paa Timen vilde lystre den stormægtige Ladefoged, og fordi han raabte „Pip en Gang" efter ham. Hørte jeg ikke selv det hele? Og det lægger I ham i Lænker for, og du hjælper til, og saa smider I ham ud af hans Gaard og sætter ham ti Aar i Tugthuset. Det kan være, at du og din Herre har Ret, betragtet paa eders Vis, men jeg vil angre til min Død den Lod og Skyld, jeg har i Jakobs Ulykke, og jeg kan ikke, det siger jeg dig, Esben, rent ud, jeg kan ikke staa for Alteret med dig, saa længe Jakob sidder i Odense Tugthus."

„Jeg tror snart, at du er lige saa kuller som Jakob," brummede Esben. „Gid du maa beholde din Forstand og komme til dig selv igjen inden alt for længe."

De skiltes som Uvenner, og Esben gik ad Herregaarden til i stort Sindsoprør. Han ventede de følgende Dage paa at faa Bud eller Hilsen fra Bodil; men der kom intet. Saa kunde han vide, at alt var forbi mellem dem; han tænkte, at kunde Bodil se ind i hans Hjærte og i Jakobs Hjærte, vilde der være mere at ynke hist end her; men Esben havde i sin Magt at skjule for andre, hvad han tænkte og følte; hans solbrændte Hud og firskaarne Skikkelse forraadte intet, og naar Bodil saa ham i Hovmarken, altid den samme, holdt hun sig mere og mere for overtydet om, at han kun havde haft liden Overvindelse ved at sige sig løs fra hende.

Det stundede imod Jul. Bodil havde atter været i Hovdag paa Gaarden, men var bleven tidlig færdig denne Gang; da de andre Piger og Koner i Skumringen tog deres Tørklæder over Hovederne for at gaa, tog Bodil i det Sted et Par blanke Lædersko frem, som hun stak Fødderne i. „Hvad skal det betyde? Skal du have Herskabet i Tale?" spurgte en af Pigerne. „Ja, gaa kun I i Forvejen," svarede Bodil. „Jeg skal snart være hos eder."

Et Øjeblik efter stod Bodil for Naadigfruen.

„Naa, kommer du endelig," sagde denne uden at lade Bodil komme til Orde, „jeg kan tænke, du nu vil bede mig indfri mit Løfte. Hvorfor er du ikke kommen før, Karen har faaet sit Skrin for længst. Hvad synes hun om det?"

„Aa, det er saa pænt."

„Naa, du misunder hende vel ikke! . . . Hør, lille Bodil! Du ser saa bleg ud, og det har du gjort længe. Er du ikke rask?“

„Ikke rigtig, og saa er jeg ogsaa angest, og jeg har en ond Samvittighed.“

„Men Herre min Gud! Er det Spøg eller Alvor?“

Bodil stak i at græde, saa det var let at vide, at det ikke var Spøg.

„Hør, min gode lille! Nu skal du fatte dig og komme frem med det hele. Jeg kan godt lide, at du kommer til mig. Jeg skal ogsaa nok hjælpe dig, hvis jeg kan; det ved du nok.“

„Ja tusend Tak, jeg vidste ingen andre at gaa til. Naadigfruen kan naturligvis, og I har jo lovet, at jeg maa vælge den Mand, jeg vil have og selv bestemme Tiden, men nu er jeg saa ræd for, at Fruen vil blive vred over min Bøn.“

„Hvad er det for Snak, Bodil! Tror du ikke, jeg vil holde mit Løfte!“

„Ogsaa naar det er Jakob Nielsen?“ spurgte Bodil og næsten dukkede Hovedet, som om hun ventede et dræbende Lyn fra oven.

„Jakob Nielsen,“ gjentog Fruen spørgende. „Jeg troede saa vist . . . naa men . . . ja hvem er Jakob Nielsen?“

„Ham der kom i Tugthuset,“ stammede Bodil, sank ned for Naadigfruens Fod og greb hendes Haand.

„Du gode Gud — ham!“ udbrød Fruen og veg forfærdet tilbage. „Er du fra Forstanden, Barn? Hvad kommer den gale Karl dig ved? Er du Kjæreste med ham?“

„Nej, nej! Men jeg maa alligevel. Jeg tør ikke andet. Jeg kan ikke andet. Naadigfruen maa ikke sige nej.“

„Rejs dig op min Pige, og lad os tale fornuftig om det.“

Bodil betroede nu sit gode Herskab hele sit Hjærtes Historie. Hun kunde ikke længer udholde at stride imod, hvad hun ansaa for sin Pligt. Hun vidste, at naar Jakob fik hende til Kone og fik sin Gaard igjen, vilde han blive den dygtigste og flinkeste af alle Naadigherrens Fæstebønder. Gaarden stod jo fæsteledig endnu; ingen anden end Jakob havde vovet sig i Lag med det Uføre. Han havde begyndt godt, og det var alene Bodils Skyld, at han blev en Forbryder og kom i Tugthuset. Hun vilde indestaa for ham; hun maatte ofre Hjærtets Ret. Hun fik aldrig Fred, om hun ikke gjorde det.

Fruen overvejede længe.

„Tror du, at Naadigherren lader ham komme ud og giver ham sin Gaard tilbage efter det, han har bedrevet?" spurgte hun langsomt.

„Naadigfruen lovede, at jeg maatte vælge til Mand, hvem jeg vilde, og faa ham, naar jeg lystede," sagde Bodil sagte.

„Men det faldt mig dog ikke ind, at du vilde tage ham lige ud af Tugthuset."

Naadigherren vilde aldrig komme til at angre det; Jakob vilde igjen blive et Mønster paa en Bonde; han vilde tage fat med endnu større Kraft. Hvad Herskabet havde villet, var gaaet aldeles i Staa; Mistilliden til det nye var bleven større end nogen Sinde før. Herskabet havde faaet Hævn over Jakob, men samtidig dermed tilintetgjort sine egne Planer. — Det var omtrent Meningen af Bodils lange Tale.

„Ja, nu skal jeg sætte din Sag frem for Naadigherren. Ser du, Herren har en Svaghed, som vi maa nytte. Altid naar han straffer, hvad man har forbrudt mod ham selv, frygter han bag efter for at have gjort Uret, og derfor er han i slige Tilfælde ikke saa vanskelig at bøje til Mildhed. Ja ja, min lille Pige! Gaa du kun nu hjem. Jeg maa jo se til at staa ved mit Ord, og vi finder vel paa Raad."

Otte Dage efter blev Bodil kaldet op paa Gaarden. Hun blev tilsagt at møde i Skrivestuen.

Da hun med bankende Hjærte traadte ind, var der kun en Skriver til Stede. Uden at se op fra sine Papirer pegede han paa Døren lige over for. Det var Døren ind til Naadigherrens Værelse.

Bodil bankede sagte paa og traadte ind. Der sad Naadigherren og Fruen, og inden for Døren stod Jakob.

„Ja, nu har Naadigherren opfyldt dit Ønske, lille Bodil," sagde Fruen, „og vi har begge talt med Jakob. Han har lovet at blive en tro Underdan og at blive dig en god Mand. Saa give nu Gud, at I maa blive lykkelige begge to. Jakob faar sin Gaard igjen, og Naadigherren eftergiver ham alle Restancer og giver ham Heste og Kør tilbage. Nu kan I følges ad begge to hjem til dine Forældre og fortælle dem, hvad I har i Sinde, og at Herskabet giver sit Samtykke."

Bodil saa, at Jakob var mere bleg, men endnu lige rank. Hun saa ogsaa, at der laa et eget mildt Alvor over hans Træk, og der stod Taarer i hans Øjne.

De kyssede begge paa Haand — Naadigherren og Fruen, takkede, det bedste de kunde, og fulgtes ad ud igjennem Skrivestuen, ud over Vindebroen, ud over Grønnevangen.

Bodil havde faaet Fred; men det var Dødens Fred. Alt som de tavse fulgtes ad, blev hun mere og mere frysende kold indvendig. Pligtens Krav var fyldestgjort; nu meldte Hjærtet sig.

Jakob brød først Tavsheden.

„Jeg ved ikke, hvordan jeg skal takke dig, Bodil. Naadigherrens Højmodighed og din store Godhed imod mig har gjort mig til et nyt Menneske," sagde han lavt. „Jeg skal nok gjengjælde dig det. Jeg skal aldrig glemme dig dette, Bodil. Tør jeg saa ogsaa haabe paa, at du vil komme til at holde lidt af mig."

„Nej," svarede hun mat og stenhaardt.

„Bodil! Hvad siger du? Du vil dog ikke tage alt fra mig igjen, lige som du har givet mig tilbage til Livet og Lykken."

„Jeg har gjort, hvad jeg maatte gjøre. Jeg vil ikke love, hvad jeg aldrig kan holde."

Han tav et Øjeblik. „Du er haard imod mig, Bodil. Men du har gjort mig lykkelig, og jeg skal heller ikke helme, før jeg har gjort dig glad."

„Du kan aldrig gjøre mig glad," svarede hun heftig. „Pin mig ikke. Jeg har gjort, hvad jeg skulde gjøre."

„Nej, Bodil!" udbrød han og Blodet steg ham til Hovedet. „Saadan vil jeg ikke tales til. Nu skal du vælge et af to; enten skal du holde af mig og blive min Kone eller ogsaa — men naar vi ser os til, har du nok ikke slaaet Ladefogden af Tankerne endnu."

„Ham kan jeg aldrig slaa af Tankerne", brød det ud af Bodil; „han er den eneste, jeg holder af; men jeg har vist ham bort; jeg har ofret hans og min Lykke for din Skyld, fordi din ugudelige Forbandelse var over mit Hoved, fordi jeg ikke kunde have din Usselhed paa mig. Vi kan vel slide Livet sammen ude i Bækgaarden, og jeg skal kue mit Hjærte, ihvad jeg end maa lide derved; men forlang ikke af mig det, som tilhører en anden. Sidste Vinter, da du talte mig til, lod det, som var det dig kun om at gjøre, at jeg vilde flytte ud til dig i Bækgaarden. Det har jeg nu sagt ja til, og mere kan jeg ikke give."

Jakob tav stille en Stund.

„Ja, saa faar jeg nøjes med det, Bodil," svarede han omsider med en underlig sindig Røst og var atter bleg som før; „men saa mener jeg ikke, det er værd vi følges ad op til Byen. Du vil have lettest ved at fortælle dine Forældre det, naar I er ene."

Bodil saa forundret, mistænksomt paa ham.

„Og hvor gaar du saa hen?"

„Jeg gaar over til min Moster og ligger der i Nat. Hvis du saa tykkes om det, kommer jeg i Morgen, at vi kan gjøre Aftale om Lysning og Bryllup."

„Ja, lad det være saadan," svarede Bodil. „Men du skal saa ikke denne Vej."

„Nej, jeg skal lige modsat. Jeg vil sige dig Farvel og Tak."

„Farvel. Ingen Aarsag."

Bodil gik. Jakob blev længe staaende for at se, om hun ikke skulde vende sig; men det gjorde hun ikke.

Jakob gik med langsomme Skridt og Hænderne i Lommen et Stykke tilbage; saa stod han stille en Stund og saa lige ned i Jorden; derpaa syntes han at fatte en rask Beslutning; han løftede Hovedet og gik til.

Da han paa ny nærmede sig Herregaarden, begyndte det stærkt at mørknes. Oppe paa det store Hus saas allerede Lys hist og her; nede ved Gravene stod Kusken og vandede Heste.

Jakob hilste. „Du har vel ikke set noget til Esben Ladefoged for nylig?"

„Jo, han gik for et Øjeblik siden her forbi og ind i Hestehaven. Vil du tale med ham, træffer du ham der. Han gik ud for at hente en Spade, han havde ladet staa der i Middags."

Jakob gik ud i Hestehaven. Esben kom ham i Møde med Spaden paa Nakken.

„God Aften, Esben!"

„God Aften. Hvad vil du mig?" spurgte Esben kort, svang Spaden fra Skulderen og jog Bladet dybt ned i den bløde Jord.

„Jeg vil tale med dig om Bodil. Du har vel hørt, at hun har bedet godt for mig hos Herskabet og vil have mig til Mand."

„Gaa væk fra mine Øjne, din Skurk!" raabte Esben med dirrende Stemme, „eller jeg dyr mig ikke. Du er værre i din Ondskab end den ledeste Djævel. Gaa væk, siger jeg," og Esben løftede Spaden ude af sig selv.

„Hun siger noget nær ligesom du," sagde Jakob og blev trodsig staaende. „Hun vil nok gifte sig med mig, men hun kan ikke lide mig."

„Ikke det. Det er underligt nok."

„Men jeg har svoret, at hun skal komme til at lide mig, Esben," hviskede Jakob med sammenbidte Tænder og greb Ladefogden haardt i Armen.

„Rør mig ikke, din forbandede Hund!" raabte Esben og rev Armen til sig. „Hvad er din Agt? Vil du af med Livet? Vil du hidse mig op til en Ulykke for at faa mig i Slaveriet? Du har ikke det nødig. Bodil og jeg har ikke mere med hinanden at skaffe. Du har spillet dine Kort fint; men du er en Djævel, Jakob; og jeg siger: Gud naade Bodil! Hun ved kun lidt, hvad hun gjør."

„Men jeg ved nu, hvad jeg gjør," sagde Jakob og kæmpede for at blive rolig. „Og jeg ved nu, hvordan Sagerne staar, hvordan Bodil har det, og hvordan du har det. Nu gaar jeg ad det tyske til."

„Hvad gjør du?"

„Slet saa led en Djævel, som du tror, er jeg ikke. Bodil har gjort det for mig, som ingen anden kunde gjøre. Hun vilde have gjort mere endda, men da det kom til Stykket, blev det hende for drøjt. Det er dig, Esben, der er hendes Kjæreste; jeg bliver det aldrig. Jeg rømmer i Nat; der bliver nok en Baad her nede, som tager mig med, og saa bliver det dig, der holder Bryllup med Bodil."

„Hvad siger du? Rømmer du?"

„Du maa gjærne fortælle Herskabet det i Morgen. Min første Tanke var at gaa op til Naadigherren, da jeg rigtig havde hørt Bodils Mening, og bede ham skikke mig i Tugthuset igjen, og saa paa Livstid helst; men Friheden er alligevel en stor Ting, og Naadigherren vilde kanske blive gal i Hovedet, naar jeg kom paa den Maade, og lade det gaa ud over Bodil. Jeg vil blot give dig et Raad: du skal bede Herskabet om at faa Bækgaarden i Fæste. Du er Karl for at gjøre noget ud af den Gaard, og det ærgrer Naadigherren, at den staar fæsteledig, og at han halvt skal være til Vidunder for sine

Bønder og de andre Herremænd her omkring. Jeg indestaar dig for, at om ti Aar er Bækgaarden Numer et af alle Gaarde i en Mils Omkreds."

„Ja, men vil du da ikke selv have den? Herskabet . . ."

„Nej nej. Skal det gaa godt, maa jeg ikke være for nær ved dig og Bodil. I Dag er det gode oppe hos mig; den Dag, der bliver lyst i Kirken for jer to, indestaar jeg ikke for mig selv. Naa, Farvel, Esben! Og til Lykke! Hils Bodil!"

Jakob var ude af Marken, inden Esben endnu ret havde besindet sig og atter faaet Spaden paa Nakken.

Den følgende Dag blev Bodil igjen kaldt op paa Gaarden. Hun kom atter gjennem Skrivestuen og var om muligt denne Gang endnu mere beklemt om Hjærtet, da hun bankede paa, end Dagen forud. Men inden for Døren stod Esben med et skinnende lunt Smil over sit brede, solbrændte Ansigt; det var jævnet og klaret alt sammen, og der stod blot tilbage at spørge Bodil, om hun vilde flytte ud til Bækgaarden med Esben i Steden for med Jakob Nielsen, som var rømt den foregaaende Nat.

Og Esben og Bodil blev et Par mønsterværdige Bønderfolk, og Bækgaarden blev Mønstergaard. Ti Aar efter var Udskiftningen paa Godset i fuld Gang, Stavnsbaandet løst og Hoveriet afskaffet. Stengærder og Pilehegn rejste sig om hver Mands Gaard, og de unge Gaardmænd smilte ved Tanken om, at de gamle saaede Kløverfrø paa deres Mødding.

Gud ser Sandheden, men aabenbarer den ofte sent.

Af Leo Tolstoi*).

Med Tegninger af Jenny Nyström.

I Staden Wladimir boede en ung Kjøbmand ved Navn Aksiaanof. Han havde to Handelsboder og et eget Hus.

Hvad det ydre angik, var Aksiaanof lyslokket og saa godt ud; og han var en stor Skjælmsmester og Visesanger. Som ung svirede han dygtig og øvede ofte Spektakler, naar han blev drukken; men efter at han var bleven gift, opgav han Drikkeriet og kun sjælden var der noget paa ham at sige.

*) Denne lille Fortælling af den navnkundige russiske Forfatter har vundet en overordentlig Udbredelse i Rusland. Den er en i al sin Korthed mesterlig Tegning af russisk Tankesæt og Karakter. Flere Gange særskilt udgiven i store Oplag udkom den alene i Aaret 1885 i mindst tre Oplag hvor iblandt et paa 40,000, et andet paa 20,000 Expl.

En Sommer skulde Aksiaanof rejse til Marked i Nishni Novgorod. Da han tog Afsked med sin Familie, sagde hans Hustru:

„Rejs ikke i Dag, Ivan Dmitrievitj, jeg havde en styg Drøm om dig i Nat.“

Aksiaanof lo. „Du er vel bare ræd for, at jeg skal slaa til Tøjet paa Markedet?“ sagde han.

„Jeg ved ikke selv, hvad jeg er ræd for,“ svarede Hustruen, „men jeg drømte saa stygt — det forekom mig, at du kom hjem fra Staden og tog Hatten af, og da jeg saa til, var hele Hovedet graat paa dig.“

Aksiaanof brast i Latter. „Det ene bedre end det andet! Vi faar nu se, hvordan Handelen gaar, mulig at jeg har nogle smukke Gaver med hjem.“

Og han sagde sine kjære Farvel og rejste.

Da han havde rejst Halvvejen, kom han i Selskab med en bekjendt Kjøbmand og tog ind sammen med ham for Natten. De drak Te sammen og lagde sig til Ro i to Værelser, der stødte op til hinanden. Aksiaanof plejede ikke at sove længe; han vaagnede midt om Natten, og da han fandt det heldigt at rejse, medens det var lidt svalt, vakte han Skydsbonden og bød ham spænde for. Han gik senere ud i Køkkenet, gjorde op med Værten og rejste.

Da han havde kjørt fire Mil, gjorde han atter Holdt for at fodre Hestene, og selv lagde han sig til Hvile i Forværelset paa Gjæstgivergaarden. Ved Middagstid gik han ud paa Trappen og gav Ordre til at tænde Somovaren*), skaffede sig derefter en Gitar og begyndte at spille. Pludselig kommer en Trespænder med Bjælder farende op til Gaarden, og ud af Vognen stiger en Herre i Uniform, fulgt af to Soldater. Han gaar hen til Aksiaanof og spørger ham, hvem han er, og hvorfra han kommer. Aksiaanof fortæller alt, som det er, og spørger, om han ikke vil drikke en Kop Te med ham. Men Embedsmanden bliver mere og mere nærgaaende med sine Spørgsmaal. Hvor han havde tilbragt sidste Nat? Om han havde været ene eller sammen med en Kjøbmand? Om han havde set Kjøbmanden om Morgenen? Hvorfor han havde forladt Gjæstgivergaarden saa tidlig? Aksiaanof begyndte at undres over, at man saadan spurgte ham ud om alt muligt; han fortalte alt, som det var tilgaaet, og sagde til Slut:

---

*) russisk Temaskine (Selvkoger).

„Men hvorfor spørger De mig saadan ud? Jeg er hverken nogen Tyv eller Skurk. Jeg rejser i eget Ærende, og De behøver aldeles ikke at holde Forhør over mig.“

Da kaldte Embedsmanden paa Soldaterne.

„Jeg er Lensmanden,“ svarede han, „og Grunden til, at jeg udspørger dig, er den, at Kjøbmanden, som du tilbragte forrige Nat sammen med, er bleven myrdet. Lad os se, hvad du har med dig.“ Han vendte sig til Soldaterne og bød: „undersøg ham!“

De gik ind i Stuen, tog Vadsækken og Tasken og begyndte at løse op og søge. Pludselig drog Lensmanden en Kniv op af Tasken og raabte:

„Hvis Kniv er dette?“

Aksiaanof saa op; han ser, at de har taget en blodig Kniv op af hans Taske, og bliver forskrækket.

„Hvorfra kommer Blodet paa Kniven?“

Aksiaanof vilde svare, men kunde ikke faa et Ord frem. „Det ... det ved jeg ikke ... det er ... Kniven ... den er ikke min.“

Da sagde Lensmanden:

„I Morges fandtes Kjøbmanden myrdet i sin Seng. Ingen anden end du kan have gjort det. Stuen var stængt inde fra, og ingen anden end du har været der inde. Her har du en blodig Kniv i din Taske, og Resten staar skrevet i dit Ansigt. Sig, hvordan du myrdede ham, og hvor mange Penge du tog.“

Aksiaanof tog Gud til Vidne paa, at det ikke var ham, der havde gjort det, at han ikke havde set Kjøbmanden, siden han drak Te med ham, at Rublerne, som han havde, 8000, alle var hans egne, og at Kniven ikke var hans. Men Røsten kval-

tes, hans Aasyn var blegt, og han dirrede fra Hoved til Fod som en Forbryder.

Lensmanden kaldte paa Soldaterne, befalede dem at anholde ham og sætte ham paa Vognen. Da han med bundne Fødder blev løftet op paa Vognen, korsede han sig og brast i Graad. Man tog fra ham alt, hvad han havde, og sendte ham til Fængslet i nærmeste Stad. Til Vladimir skikkede de Bud for at underrette Folk om, hvad han var for en Fyr, og alle Kjøbmænd og Stadens øvrige Indbyggere erindrede, at Aksiaanof som ung havde drukket og slaaet om sig, men ellers været et bravt Menneske. — Saa kom han for Retten; — og han blev dømt for at have myrdet en Kjøbmand paa Rejsen og stjaalet 20,000 Rubler.

Aksiaanofs Hustru var sønderknust af Sorg over Manden og vidste ikke, hvad hun skulde tænke. Børnene var endnu alle smaa, det ene havde hun endnu ved Brystet. Hun tog hele Flokken med sig og rejste til den Stad, hvor hendes Mand sad i Fængsel. Strax vilde man ikke give hende Adgang til ham, men omsider fik hun overtalt Opsynet, og man førte hende til Manden. Da hun saa ham i Fangedragt og Lænker, sammen med Forbrydere, segnede hun til Jorden og var længe uden Fatning. Senere samlede hun Børnene omkring sig, satte sig trøstende hos ham og begyndte at tale om Hjemmets Anliggender og udspørge ham om alt, hvad der var hændet, hvilket han da fortalte.

„Hvad skal vi dog tage os til?" raabte hun slutteligt.

„Vi maa vende os til Kejseren," svarede han. „Man kan ikke gaa under, naar man er uskyldig."

Hustruen fortalte da, at hun allerede havde indgivet et Bønskrift til Kejseren, men at det ikke var naaet frem. Aksiaanof svarede intet, men sad kun og stirrede ned mod Jorden. Da sagde hans Hustru:

„Det var ikke for intet, jeg den Gang — du husker nok — drømte, at du var bleven graahaaret. Nu er du virkelig graanet af Sorg. Aa, du skulde ikke have rejst den Gang."

Hun førte Haanden gjennem hans Haar.

„Vanja, Hjærteven!" sagde hun, „betro din Hustru Sandheden: er det ikke dig, der har gjort det?"

„Kan ogsaa du tro sligt om mig?" sagde Aksiaanof smertelig, gjemte Ansigtet i Hænderne og brast i Graad.

Saa kom Fangevogteren og sagde, at Konen og Børnene maatte gaa. Og Aksiaanof tog for sidste Gang Afsked med sin Familie.

Da Hustruen var gaaet, gjenkaldte Aksiaanof i Erindringen, hvad de havde talt om. Da han kom i Hu, at endog hans Hustru havde kunnet mistænke ham og spørge, om det var ham, der havde dræbt Kjøbmanden, sagde han for sig selv: „Jeg skjønner, at ingen anden end Gud kan vide Sandheden, kun til ham maa jeg bede, og kun af ham tør jeg vente Barmhjærtighed."

Og fra den Tid ophørte Aksiaanof med sine Benaadnings-Ansøgninger, ophørte at haabe og bad kun til Gud.

Aksiaanof dømtes til Knut og Strafarbejde for Livstid. Saaledes blev det ogsaa.

Hans Ryg blev flænget af Knutens Slag, og da Saarene blev lægte, blev han tillige med andre Fanger sendt til Siberien.

I 26 Aar levede Aksiaanof her i Fængsel. Haaret paa hans Hoved blev hvidt som Sne, og Skjægget voxte tæt og graat langt ned over Brystet. Hele hans Livlighed forsvandt. Hans Ryg bøjedes, han bevægede sig langsomt, talte kun lidt, lo aldrig, men bad ofte til sin Gud.

I Fængslet lærte Aksiaanof at sy Sko, og for de Penge, han fortjente, kjøbte han „Helgeners Liv“ og læste, naar det var lyst i Fængslet; men paa Helligdagene gik han i Fængselskirken, læste Apostelsagaerne og sang ved Alteret, — han havde endnu en smuk Stemme. Inspektøren yndede Aksiaanof for hans Ydmyghed, og Fængselskammeraterne ærede ham og kaldte ham „Farfar“ og „en Gudsmand“. Naar de vilde bede om noget i Fængslet, skikkede Kammeraterne altid Aksiaanof til Inspektøren, og naar der var Trætte mellem Fangerne, kom de altid til Aksiaanof og bad ham være Voldgiftsmand.

Hjemme fra fik Aksiaanof aldrig Brev, og han vidste ikke, om hans Hustru og Børn levede eller ej.

En Gang kom nogle nye Fanger til Fængslet. Om Aftenen samlede alle de gamle Fanger sig om de nye og begyndte at spørge, hvilken Stad eller By de var fra, og hvad enhver af dem havde gjort. Aksiaanof satte sig ogsaa paa Bænken tæt ved de nyankomne og hørte med sænket Hoved paa, hvad de fortalte. Blandt Fangerne var en høj, kraftig

Mand paa en 60 Aar, med graat, klippet Skjæg. Han fortalte hvorfor han var bleven taget:

„Jo jo, Venner, jeg er kommen hid for ingen Verdens Ting. Jeg spændte en Hest fra Slæden for en Mand. Saa tog de mig og sagde, at jeg havde stjaalet. Men jeg sagde, at jeg vilde bare se at komme lidt fortere afsted — Hesten slap jeg igjen. Jeg var forresten gode Venner med Manden. „Alt i sin Orden," siger jeg. „Nej," sagde de, „du har stjaalet." Men det er netop det, de ikke ved, hvad og naar jeg stjal. Der skete noget en Gang — jeg havde fortjent for længe siden at komme her til, men de kunde ikke overbevise mig; nu har de ført mig her til ulovlig. Nej, jeg lyver, for jeg har allerede en Gang før været i Siberien, men opholdt mig da ikke længe her ovre.

„Hvor fra kan du være?" spurgte en af Fangerne.

„Jeg er fra Vladimir, Borger der i Staden, og hedder Makar Semjaanof."

Aksiaanof løftede Hovedet op.

„Ikke skulde du have hørt Tale," spurgte han, „om en Kjøbmandsfamilie Aksiaanof i Staden Vladimir? Om de Folk lever eller er døde?"

„Skulde jeg ikke have hørt det? Det er rige Kjøbmænd — Faderen er ufortjent bleven sendt her til Siberien. Netop en lignende Ulykkesfugl som jeg. Men du selv, gamle, hvorfor er du her?"

Aksiaanof talte ikke gjærne om sin egen Ulykke. „For mine Synders Skyld," sagde han og sukkede, „har jeg maattet gjøre Strafarbejde nu i 26 Aar."

„Men hvad kan det være for Synder?" spurgte Makar Semjaanof.

„Naturligvis har jeg fortjent det," sagde Aksiaanof og vilde ikke tale mere om den Ting; men de andre Fanger fortalte den nyankomne, hvorfor Aksiaanof var kommen til Siberien. De fortalte, hvorledes en Mand paa en Rejse havde myrdet en Kjøbmand og gjemt Kniven hos Aksiaanof, og hvorledes denne derefter var bleven uskyldig dømt.

Da Makar Semjaanof hørte dette, saa han paa Aksiaanof og slog sig paa Knæerne med begge Hænder. „Det var underligt, det var forunderligt! Du er bleven gammel, Farfar."

De begyndte at spørge ham om, hvad det var, han havde forundret sig over, og hvor han havde set Aksiaanof før. Makar Semjaanof svarede ikke, men sagde blot: „Forunderligt, at vi skulde mødes her!"

Ved disse Ord faar Aksiaanof den Tanke: Mon ikke den Karl skulde vide, hvem der myrdede Kjøbmanden? Og han sagde: „Enten har du hørt noget herom, eller du har set mig før?“

„Skulde jeg ikke have hørt om det! Verden er jo fuld af Rygter. Ja, det er nu længe siden; hvad jeg hørte, har jeg nu i alt Fald glemt.“ sagde Makar Semjaanof.

„Muligt at du hørte, hvem der myrdede Kjøbmanden?“ spurgte Aksiaanof.

Makar Semjaanof lo og sagde: „Ja det er tydeligt nok, at det har han, i hvis Taske de fandt Kniven. Om ogsaa en anden havde lagt den der, saa — den, der ikke bliver nappet, er ikke Tyv. Hvorledes var det for Resten muligt at lægge Kniven i din Taske? Den laa jo ved dit Hovedgærde? Du maatte jo have hørt det?“

Da Aksiaanof hørte disse Ord, for Mistanken gjennem ham, at det var denne Mand, der myrdede Kjøbmanden. Han rejste sig og gik sin Vej. Hele den Nat laa han søvnløs. Der hvilede som et Tryk over ham, og han syntes at se som i en Drøm: først sin Hustru, som hun var, da hun sidste Gang fulgte ham til Marked. Han saa hende aldeles tydelig, saa levende, saa hendes Ansigt og Øjne og hørte, hvorledes hun talte til ham og smilede. Siden saa han, forekom det ham, sine Børn, som de var paa den Tid, — smaa, den ene en lille Knort og den anden paa Armen. Og saa kom han sig selv i Hu, som han da var — glad og ung; erindrede, hvordan han sad paa den lille Trappe paa Gjæstgivergaarden — der hvor de tog ham — og spillede Gitar, og hvor glad han da var til Mode. Saa erindrede han sig Henrettelsespladsen, hvor de piskede ham, og Bøddelen og Tilskuerne og Lænkerne og hele sit 26-aarige Fængselsliv og tænkte paa sin Alderdom. Og der kom en saadan Fortvivlelse over Aksiaanof, at han nær havde lagt Haand paa sig selv.

„Og alt dette er denne Skurk Skyld i!“ tænkte han.

Der rejste sig i ham en saadan Forbitrelse imod Makar Semjaanof, at, om han ogsaa skulde bringe sig selv i Ulykke, saa vilde han have Hævn over ham. Han læste Bønner hele Natten, men kunde ikke faa Ro. De efterfølgende Dage holdt han sig paa Afstand fra Makar og saa ikke til ham.

Saaledes gik to Uger. Om Nætterne kunde Aksiaanof ikke sove, og han blev betagen af en saadan Fortvivlelse, at han ikke vidste, hvad han skulde gjøre ved sig selv.

En Nat gik han omkring i Fængslet og opdagede, at der

blev kastet Jord op under en Bænk. Han standsede og saa nærmere til. Pludselig kom Makar Semjaanofs Hoved stikkende frem under Bænken og tittede paa Aksiaanof med forskræmt Aasyn. Aksiaanof vilde gaa videre for at slippe for at se ham, men Makar greb ham i Armen og betroede ham, at han gravede en Udgang under Muren og hver Dag bar Jorden ud i Støvleskafterne og strøede den ud paa Vejen, naar de førtes til Arbejde.

„Men hold tæt, gamle," sagde han, „jeg skal skaffe dig ud med. Men siger du det, pisker de mig til Døde, og du skal heller ikke slippe let fra det — jeg slaar dig ihjel."

Ved at se sin Dødsfjende, dirrede Aksiaanof fra Hoved til Fod af Vrede; han rev sig løs og sagde:

„At hjælpe mig ud er ingen Nytte til, og om du tager mit Liv, betyder det intet. Du har allerede for længe siden dræbt mig. Angive dig eller lade være at angive dig — det faar falde, som vor Herre tilsiger mig i mit Hjerte."

Den følgende Dag, da Fangerne førtes ud paa Arbejde, mærkede Soldaterne, at en af Fangerne strøede nogen Jord ud. De undersøgte Fængslet og fandt Hullet; Inspektøren kom til, forhørte alle og spurgte, hvem der havde gravet Hullet. Ingen bekjendte. De, der vidste det, forraadte ikke Makar Semjaanof, da de vidste, at han for denne Bedrift vilde blive pisket halvt til Døde. Da vendte Inspektøren sig til Aksiaanof. Han vidste, at Aksiaanof var en paalidelig Mand. „Gamle," sagde han, „du plejer at tale sandt, sig mig for Gud, hvem der har gjort det."

Makar Semjaanof stod, som om der intet som helst var paa Færde, og saa paa Inspektøren og ikke saa meget som skjævede til Aksiaanof.

Aksiaanofs Hænder og Læber dirrede, og han kunde længe ikke sige et Ord. Han tænkte: „om jeg dølger det — hvorfor skulde jeg tilgive ham, da han dog har bragt mig i Ulykke? Har han ikke fortjent at betale for min Lidelse? Men angiver jeg ham, bliver han pisket ihjel paa Stedet. Og hvis jeg nu mistænker ham med Urette. Ja og for Resten, hvad hjælper det hele mig?"

Inspektøren sagde endnu en Gang: „Naa, hvordan har det sig, gamle? Tal Sandhed. Hvem er det, der har gravet?"

Aksiaanof saa paa Makar Semjaanof og sagde: „Jeg har ikke set det, jeg ved det ikke."

De fik ingen Rede paa, hvem det var, der havde forsøgt at grave sig ud.

Følgende Nat, da Akſiaanof lagde ſig paa ſin Brix og forſøgte at ſove, hørte han, at nogen kom og ſatte ſig ved hans Fødder. Han ſtirrede frem i Mørket og kjendte Makar.

„Hvad mere vil du mig?" ſagde Akſiaanof. „Hvad har du her at gjøre?"

Makar Semjaanof tav. Akſiaanof rejſte ſig.

„Hvad vil du?" ſpurgte han. „Gaa din Vej, eller jeg raaber paa Vagten."

Makar Semjaanof bøjede ſig ned mod Akſiaanof og hviſkede: „tilgiv mig!"

„Hvad ſkal jeg tilgive dig?" ſpurgte Akſiaanof.

„Det var mig, der myrdede Kjøbmanden, og det var ogſaa mig, der gjemte Kniven hos dig. Jeg tænkte paa at myrde dig med, men ſaa hørte jeg Tummel i Gaarden; jeg ſtak Kniven i din Taſke og ſprang ud ad Vinduet."

Akſiaanof tav maalløs. Makar Semjaanof traadte ud fra Brixen og knælede ned.

„Tilgiv mig, tilgiv mig, for Guds Skyld!" bad han. „Jeg ſkal bekjende, at det var mig, der myrdede Kjøbmanden, — du ſkal blive fri og faa Lov at drage hjem."

„Det kan du gjøre, men for mig er alt tabt," ſagde Akſiaanof. „Hvor ſkulde jeg nu tage hen? .. Min Huſtru er død, Børnene kjender mig ikke mere; jeg har intet Sted at gaa hen."

Makar Semjaanof rejſte ſig ej fra Gulvet, rørte ved Jorden med Panden og ſagde:

„Tilgiv mig, Akſiaanof! Jeg ſyntes, det var bedre at blive piſket end at ſe dig nu ... du ſkaanede mig ogſaa ... angav mig ikke. Tilgiv mig for Kriſti Skyld. Tilgiv mig elendige Misdæder!" hulkede han.

Da Akſiaanof hørte, at Makar Semjaanof græd, begyndte han ſelv at græde.

„Maatte Gud forlade dig!" ſagde han. „Maaſke er jeg hundrede Gange værre end du!"

Og pludſelig følte han ſit Sind lettet. Og han ophørte med at længes efter Hjemmet og vilde ikke forlade Fængſlet, men tænkte kun paa ſit ſidſte.

Makar Semjaanof lyttede ikke til Akſiaanof, men angav ſig ſom ſkyldig i Drabet.

Da kom der Tilladelſe til Akſiaanof om atter at vende tilbage til Hjemmet, men da var han død.

„Vandgang.“

Haandtegning af **A. Dorph.**

Det er let nok for den, som har sit paa det tørre.
at raade en anden: at gaa paa Ho'det i Vandet.
Men for ham, der skal gjøre Forsøget, maa jeg spør'e,
om Sagen ej bliver noget fuldstændig andet?
I saadan en Kasus bør man optræde varlig
og betænke sig lidt — det er ganske forklarlig.

V. O.

Bjærgmanden som Fadder.

Jysk Sagn ved Evald Tang Kristensen.

Saa var der endnu en Historie, a skal have fortalt, inden den gaar mig fra Hænde. Det var om en Bondemand, der havde Kreaturer gaaende paa hans Mark og saa en Hyrdedreng til at passe det. Nu var det en Dag, han gik og saaede Frø af en bitte Pose, og da han havde afsaaet, vilde han hen og se til Drengen og Kreaturerne, men da gik Manden og græd og var harmet, og det faar Drengen Sigte paa. Saa spørger han om: hvad der var ved det med Faaer? Det var nu saadan et Stykke nunter Dreng. Ja, han vilde jo ikke sige det, men han maatte til det, for Drengen æskede ham.

Det var da ikke andet, end at Bondemanden skulde have Barn i Kirke paa æ Søndag, og nu vidste han nok af at sige, at han havde en Bjærgmand paa hans Mark, se ham skulde han have bøjen med, om det skulde være godt, ellers kunde han gjærne have Held til at miste et Kreatur eller to. Saadan var det ikke at byde ham, men bød han ham, saa var hans Naboer og Slægtninge misfornøjede med det, og dem turde han heller ikke gjøre imod.

„Faaer, a skal nok gaa hen og byde ham, saadan at det kan blive til Fornøjelse paa begge Sider,“ siger Drengen.

Se, nu skulde han jo bydes hæderlig, og han skulde jo ogsaa bydes saadan, at han ikke skulde komme, det var der en Kunst ved. Men Drengen vilde have den Pose med sig, som Manden havde haft at saa Frø af.

Saa gaar han nu hen til Højen og træffer godt nok Bjærgmanden. Ja, han skulde da hilse fra hans Husbond, om han ikke vilde være af den Godhed at komme til Barselgilde hos dem den Dag og den Time.

Jo, Bjærgmanden takkede jo og tog imod Indbydelsen, det var til Maade. „Men sig mig en Gang, jeg skal vel af med noget til Faddergave?“

Ja, siger Drengen, det var jo Skik og Brug

Men nu var han selv kjed af at gaa og slæbe paa det, „og du kunde vel ogsaa gjærne tage Faddergaven med i Dag! Skulde du ikke have noget at tage den i?“

Jo, han havde denne her bitte Pose. Saa havde Bjærgmanden en Buttel staaende ved en Side med Solvpenge i og han stovte (styrtede) da en hel Del af Pengene i Posen

„Sig mig nu, om det kunde være tilstrækkeligt," siger Bjærgmanden, „er der nogen, der giver mere?"

„Ja—a, de fleste giver mere," siger Drengen.

Da vilde han ikke være saa ringe, at han skulde give mindst, og saa kylte han en Slant til i Posen.

Nu spørger han jo igjen, om nogen gav mere. „Ja," siger Drengen, „der er vel nok nogle, der giver mere endnu, men det kan jo nok gaa an. Det sagde han nu paa Skrømt, for at den anden skulde kyle noget mere i, det var jo da æ Ærende af det. Saa blev Bjærgmanden halvt ond og kylte det sidste i Posen, der var i Buttelen. Jo, nu takkede Drengen for Gaven og var i Døren for at gaa, nu havde han jo mere, end han vel kunde bære.

„Men sig mig en Gang, hvem der kommer med til Barselgildet," siger Bjærgmanden, det var han nysgjerrig efter at faa at vide.

Ja, der kom dem, og der kom dem, og der kom Jomfru Maria, og Vorherre Krist var ogsaa bøjen," sagde Drengen, „for de andre Naboer og Slægtninge bryder min Husbond sig ikke om."

„Ja, saadanne fine fremmede de kommer vel sildig og rejser tidlig, saa jeg kan vel sagt sidde i en Krog, de Staaend de er der," mente Bjærgmanden, „jo, saa skal jeg nok komme, det kan du hilse hjemme."

Men saa vilde han ogsaa gjærne vide, hvad Musik de skulde have, „for det er jo Skik, at de somme Steder har Spil og Dans til Barselgilder, og det skal I vel ogsaa have, naar det skal være saa fint."

Ja, de skulde have Trommespil, siger Drengen.

„Trommespil! Nej, hold lidt, saa kommer jeg ikke, for i Fjor var jeg gaaet ud paa Marken en sommerhed Dag, og da kom jeg rent snavs affted. Der kom en Tambur efter mig med en Tromme, og han slog mit ene Laar i Stykker med Trommestikken, saa jeg har været lam siden den Tid og aldrig faar min Førlighed mere."

Da var det Torden, han mente, der havde slaaet ned paa ham.

Saa kom Drengen hjem med den Besked, at Bjærgmanden kom ikke, men her var lige godt hans Faddergave, en hel Sølvsæk. Den var ikke at kimse ad, og Drengen blev højt anskreven hos Manden siden den Tid.

(Fortalt af **Jens Dalum.**)

Fanden og Prokuratoren.

Folkeæventyr ved J. K.

En Gang i gamle Dage var der i en By en Prokurator. Han var en fin Mand, der altid gik med svær Guldkjæde ned over Maven, Guldringe paa Fingrene og en lang, sølvknappet Stok i Haanden J Nakken havde en ganske lille Pisk, som altid virpede frem og tilbage, naar han gik, og han var paa Færde baade tidlig og sildig saa vel i selve Byen som paa Landet der omkring. Sædvanlig havde han en stor Pakke Papirer under Armen; Thi Sagen var, han var ogsaa Vinkelskriver. Han kunde skrive Fanden et Øre af, sagde man. Desuden førte han Processer i Mængde, — der var ikke den Sag saa gal, uden han kunde vinde den — og han tjente Penge som Smul. — Allermest holdt han dog nok af — det vil sige saadan i det skjulte — at laane Penge ud imod høje Renter, for det var noget, som gav i Skjæppen, saa det kunde forslaa. Et hundrede Procent, det kunde blive til noget! — Og saa kostede det ham jo endda ikke saa farlig stor Ulejlighed, for det var Pengene selv, som gjorde Arbejdet, og ham selv alene, som fik Fortjenesten. — — Naa, ja! — Helt dølges kunde det jo ikke. Man hviskede saa jævnt om det og kaldte ham i Smug for en ækel Aagerkarl; men alligevel tog alle Hatten dybt af for ham, og det var kun det, som han brød sig om.

Saaledes gik det nu i mange Aar, og da han blev gammel, var han en hovedrig Mand.

Saa var det en Gang, at han en dejlig og mild Efteraarsdag var gaaet ud for at nyde den friske Efteraarsluft. Den gjorde ham saa godt i hans gamle Skrog, fyntes han. Det var saa mildt og stille, Bladene dryssede ned, og der var en salig Fred over hele Naturen. — Ak, ja, — tænkte han —, gid man dog nu ogsaa paa sine gamle Dage kunde faa Lov til at leve i Fred og Ro. — Han havde jo nemlig aldrig Ro, enten det saa var Vinter eller Sommer; altid var der Uro og altid Bekymringer. — Og heller ikke nu slap han fri; thi som han gik videre frem ad Vejen, kom han i Tanker om, at han jo skulde ud hos den stakkels Gaardmand Per Nielsen, som boede en halv Milsvej der ude paa Landet. Gaardmanden skyldte ham endnu en hel Del Renter for et Laan,

som han forgangen Aar havde givet ham, og disse Penge havde han sandelig ikke Raad til at miste . . . Ja, det fik ikke at hjælpe, Forretningerne gik fremfor alt. — Han havde jo rigtig nok kun tænkt at gaa lidt ud at spasere; men han maatte alligevel af Sted.

Han fik da travlt og tog til Bens ad Vejen ud til Bonden. — — Mons Tro han nu ogsaa skulde blive nødt til at smide ham fra Gaarden? Det var dog en farlig Ulejlighed. — —

Ak, ja! — Hvad var saa det hele med at tjene det Par Skilling! — Nu var han snart kjed af alt det Slid. — Han behøvede det jo da heller ikke længere . . . 50,000 Specier ejede han, — hæ! — Det var da ikke nogen lille Skilling! — Men nu skulde det ogsaa høre op. — Nu til Vinter saa vilde han trække sig ud af det hele, anbringe sine Penge sikkert og godt, og derefter vilde han nyde Livet. — Nyde Livet? — Ja, hvorfor ikke! — Skulde han gifte sig? — Nej, saa dum var han dog ikke. — Nej, men han vilde kjøbe det dejlige, hvide Hus, som laa i den store Have uden for Byporten. Han havde jo Prioriteter i det; det skulde han faa for en billig Penge. — Næste Foraar vilde han flytte der ud, og saa kunde han have det saa godt, som Dagen var lang, og fra Morgen til Aften gaa og pusle i den dejlige Have. — Ja, — og saa en lille Vinkjælder vilde han anlægge sig. — — Ha, ha, ha! — Ja, hvorfor ikke? — Hvorfor ikke? — Han havde jo Raad til det! — Og en Hønsegaard! — Ah! — Kyllingesteg! — — Og saa vilde Byens rige Kjøbmænd, ja selv Byfogdens, komme ud for at besøge ham. De vilde rose hans Mad og hans Vin, ja, hvem ved, han kom maaske endogsaa ind i Byraadet . . . Hm! — Ja, men hvis de nu blev ved at sige, at han var en . . . Der var forleden Dag en Dreng, der paa Gaden havde raabt efter ham: Der gaar den gamle Aagerkarl! — — Aa, pyt! Han kunde jo stifte et lille Legat for — for forældreløse Aager. — — Aa, Snak! — Forældreløse Pigebørn eller saadan noget. Saa forstummede al den Tale. — Ja, og saa vilde han i det hele søge at blive respektabel — hæ — hæ! — Vandre i et nyt Levned, som det saa kjønt hedder! — Han vilde gaa i Kirke og nu paa sine gamle Dage sørge en Smule for sin Sjæl. — Det havde han sgu aldrig tidligere haft Tid til at tænke paa — Ja, saadan skulde det være! Nu var det besluttet! Og styrket ved dette sit faste Forsæt gik han nu fornøjet videre.

Som han nu gik, blev han indhentet af en anden Vandringsmand. De hilsede paa hinanden og blev ved at holde Skridt sammen. Prokuratoren kom til at se paa den fremmede. Han var klædt som en formuende Bondemand med Sølvknapper i Kjolen. Kun syntes Prokuratoren, at han saa' saa vist paa ham; der var noget knivsskarpt i hans Blik, som han ikke kunde lide. — De talte imidlertid sammen baade om det ene og det andet; om hvor dyrt Kornet var, hvor strængt det var for den fattige Mand og om, hvor dejligt det

vilde have været, hvis man havde Raad til at komme ham lidt til Hjælp; men det var det nu ikke til at tænke paa i saadanne strænge Tider; enhver havde nok i sit eget Læs at trække.

Da de havde gaaet et Stykke sammen, indhentede de en Mand, som drev af Sted med en fed So; men det gik kun langsomt fremad.

I det de gik forbi, raabte Manden: „Wh, dit forbandede Hovede! — Kan du nu se, du kan humme dig!“

Men Soen havde ingen Hastværk. Den gav sig rolig til at rode i Vejkanten.

„Nej, saa gid da ogsaa Fanden hente dig ned i hede Helvede!“ skreg Manden forbitret og bankede løs paa Soen.

„Hørte du,“ — sagde den fremmede til Prokuratoren — „han kaldte paa mig? — Det var den første!“

„Paa hvem?“

„Paa mig! — Ja, jeg er — hm, — naar jeg selv skal sige det, en meget bekjendt Personlighed . . . Skulde Prokuratoren mon aldrig have hørt Tale om mig?“

Nu skulde Prokuratoren til at se rigtig paa den fremmede, og da han saa Hestefoden, behøvede han ikke at spørge om, hvem det var, han havde for sig: Det var ingen anden end Fanden selv, han var kommen i Følge med.

„Tør jeg spørge, hvor den gode Mand skal hen?“ spurgte Prokuratoren, og han begyndte allerede at ryste lidt i Buxerne.

„Aa, jeg skal saamænd ikke længere end til den By hist ovre,“ svarede Fanden.

„Naa, ja der skulde jeg jo ogsaa over,“ sagde Prokuratoren. — „Tør man spørge om Herrens Ærende?“

„Jo,“ sagde Fanden, „jeg skal sige ham, jeg har af ham, den gamle der oppe, ham som du ved nok, faaet Bestilling paa just i Dag paa et bestemt Klokkeslet at hente en stakkels Sjæl der ovre i den By.“

„Hu — ha!“ sagde Prokuratoren — „Han har vel saa været — hm, — ja jeg mener, han har vel saa været en slem en?“

„Aa, ja!“ svarede Fanden, „Han har nok brugt at flaa sine Kreaturer levende.“

„Levende! Aa — fy, fy, dog for al Landsens Ulykke, — det var dog ækelt,“ sagde Prokuratoren . . . „Men sig mig,

Hr. . . . Hvorfor tog I ikke den gode So, som for nylig blev jer tilbudt?"

„Nej," svarede Fanden, „man maa jo da ogsaa være manerlig. Den fattige Mand havde just kjøbt Soen. Den skulde være Vinterføde baade for ham selv og hans Hustru og Børn."

„Pyt!" sagde Prokuratoren. „Ja, skulde man høre efter al den Snak! — Nej, man maa, min Sjæl, tage sit, hvor man finder det, og saa holde godt fast paa det."

„Ja, aa ja," sagde Fanden, „der kan i Grunden være noget om det; men i Dag skal jeg ogsaa kun have den tredje, som bliver mig tilbudt, saadan lyder min Ordre."

Lidt længere frem ad Vejen kom de forbi et fattigt Hus. Paa Dørtærskelen sad et Barn og skraalede af fuld Hals. Kærlingen kom i det samme springende fra Brønden: „Aa, din forbandede, bøvede Unge! — Gid Fanden maatte ta' dig!"

„Naa", sagde Prokuratoren, „der er jo igjen et nyt Tilbud."

„Aa," sagde Fanden, „hun mener det ikke, hun elsker alligevel det Barn. — Det var den anden, som blev tilbudt mig; hvem mon saa den tredje skal være?"

Omsider naaede de den Landsby, som de begge havde bestemt sig til, og de fulgtes begge ad op til Per Nielsens Gadeport. — Gaardmanden selv stod uden for.

„Goddag!" sagde Prokuratoren. „Jeg kommer for at hente den Smule Rente, jeg har til gode."

„Ja, Gud hjælpe os!" svarede Per. „Rente! — Vi har kun det tørre Brød og tit nap og knap det! Vor Moer ligger syg, Kreaturene dør os fra, og Avlen er næsten ingen. „I maa ha' lidt Barmhjærtighed med os!"

„Ja," sagde Prokuratoren, „jeg er min Tro selv en fattig Mand, og mine Penge maa jeg have. Kan I ikke betale Renter, saa maa jeg tage Gaard og det hele; i Morgen saa kommer Fogden, og saa maa I rykke ud!"

„Men, Hr. Prokurator, for Guds Skyld, giv os dog lidt Henstand!" sagde Per og kastede sig paa Knæ.

„Henstand!" skreg Prokuratoren. „Det kjender jeg slet ikke, det Ord! — Farvel!" — Og Prokuratoren vendte Ryggen til for at gaa sin Vej. Fanden fulgte bag efter. — Da kunde Per Nielsen ikke længere styre sig, men han skreg efter ham:

„Ja, saa gid da ogsaa at Fanden maa tage dig, din forbandede Bondeflaaer!“

„Jh!“ raabte Fanden til Prokuratoren, „Saa var det jo dig, jeg skulde hente! — Du blev den tredje! Og det var min Tro vel ment. — Ha — ha — ha!“

J det samme stod Fanden der i sin ledeste Skikkelse, tog uden videre Prokuratoren i Kraven og fløj væk med ham, og man har ikke siden hørt noget fra ham.

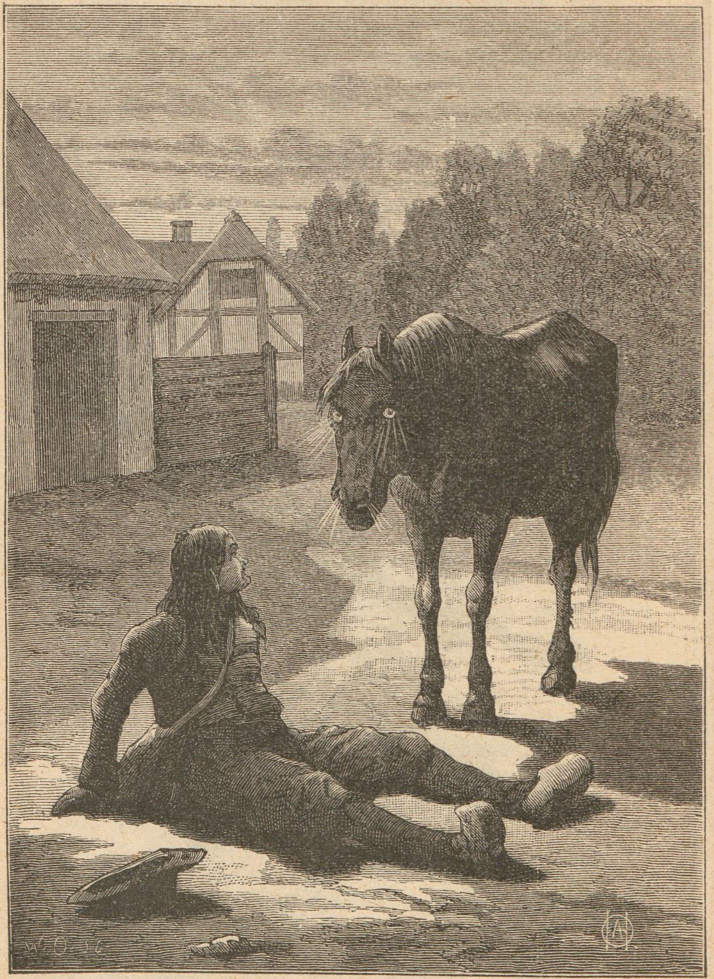

Helhesten.

Med Tegning af O. Hermansen.

Helhesten er aabenbart af hedensk Rod, men er senere bleven en Art Kirkevare og kjendes i Sagnene og Folketroen kun som saadan. Den viser sig som en stor sort, firskoet Hest, der altid gaar jævnt og sindigt midt ud ad Gaden med en klaprende Lyd, som om Skoene vare løse — fra Kirkegaarden og hen til den Gaard eller det Hus, hvor den skal varsle Døden, hvorfor man og endnu har Talemaaden at træde som en Helhest, naar nogen gaar støjende og med klodsede Trin. I gamle Dage havde hver Gaard sit Gaardøg, som det kaldtes, der stod bunden indenfor Porten; det benyttedes hyppigt af de besøgende til at ride hjem paa om Aftenen, da Gade og Vej gjærne var i en maadelig Forfatning. Naar man saa, Mand eller Kvinde, var kommen til sin Port eller Dør, bandt man Grimen om Halsen paa Øget og lod det gaa ene tilbage. Hændte det nu, at en silde Vandrer, maaske fra en Naboby, var bleven træt af at gaa og da mødte en saadan Hest, satte han sig mangen Gang op at ride, og saaledes kunde det stakkels Øg ofte gaa det meste af Natten frem og tilbage, inden det slap lykkeligt og vel ind ad sin egen Port. Men nu skete det mere end én Gang, at Gaardøget forvexledes med Helhesten, saa Folk kom til at ride paa den. Saaledes en Mand, der skulde gaa fra Dalby ad Skelenborg til. Hesten gik midt igjennem det værste Søle; Manden forsøgte at faa den til Siden, hvor der var mere tørt, og da han ikke havde Tømme, gav han den med sin flade Haand et Slag paa Siden af Hovedet. Men da faldt Hovedet af Hesten, og i Forskrækkelse herover faldt Manden med. Han kom dog atter paa Benene, og da han saa sig om, stod Hesten hel og holden midt paa Vejen og stirrede paa ham med et Par gloende Øjne. Ellers slap han med Skrækken

Det fortælles ogsaa, at Vægteren i Ærøeskjøbing engang mødte Helhesten og red paa den hele Byen rundt. Tilsidst bandt han den ved et Træ; men næste Morgen, da han vilde se til den, hang der en Høvlspaan i Grimen.

Helhesten kaldes ogsaa „Dødens Bedemand“. Ved Frisenborg beskrives den som en sort, hovedløs, trebenet Hest.

Ovenstaaende er, med Forfatters og Forlæggers Tilladelse, meddelt af en nylig udkommen interessant Bog: „Æventyrets Dyreverden“ af Ingvor Bondesen. Det er vore rige Samlinger Æventyr, Folkesagn og Folketro, der har afgivet Hovedmaterialet til denne Bog, idet Ff. i en Række livfulde Billeder fører frem for Læseren alle hine naturlige og unaturlige Dyreskikkelser der spiller en saa stor Rolle i den æventyrlige Folkedigtning, i Overtroen og i Ordsproget, og som greb saa dybt ind i vore Fædres hele Tanke- og Følelsesliv. Udarbejdelsen maa kaldes særdeles vellykket. Det smukt udstyrede Værk er prydet med 44 fortræffelige Tegninger af Dyremaler O. Hermansen, hvoraf omstaaende „Helhest“ er en Prøve. — (C. A. Reitzels Forlag. Pris 3 Kr. 50 Ø.)

Teori og Praxis.

En sadler Hest, en anden rider den;
vi lægger Bro, de fornemme slider den;
men derfor er vi
li'saa gode som de —
hvem har egentlig Grund til at blære sig?
det eneste, som
det drejer sig om,
er dog det, at man jævnt kan ernære sig.
Jeg har nu til Valgsprog — aa Povl, stik
i Lommen og giv mig en Svovlstik!
Piben gik ud; jeg glemmer at bakke —
altsaa til Valgsprog: immer honnet,
men stadig paa Ho'det sin egen Kaskjet,
forlang kun din Ret,
saa behøver du aldrig at takke.
Du skal ikke, om og der er største Billighed
— det Raad er krabat —
forlange af Folk den mindste Villighed
og allersidst af en Kammerat,
saa er man fri, er sin egen Herre;
men det glemmes kun altfor tit desværre.
Jeg vil, at vi alle, hver eneste en
skal lære at støtte paa egne Ben
og ikke som nu i saa mange Stykker
klynkende hinke omkring paa de Krykker,
som Storfolk rækker os,
i det de forstrækker os
med en Gave, et Laan, en Dyrtidsbevilling —
det er det, der fordærver Smaafolks Stilling.

Se det er nu min Teori, som det kaldes;
jeg ønsker blot, det var din og alles.

Saa, nu gik Piben ud igjen!
Naa ja, jeg maa tro det,
der er ikke andet end Aske i Ho'det;
— ja saa faar du Tak for Laanet, min Ven,
og far vel saa længe — de andre er mødt!
Nej, men det er Kunsten: immerhen støt!
med det Princip bliver ingen til Skamme.
— — Hør, Povl! lad mig faa en Skraa med
det samme!

Ingvor Bondesen.

En lovende Nutidsungdom.
Tegning af Emil Rosenstand.

Nagelsmedden.

Fortælling af
Zakarias Nielsen,
til Tegninger af
Jenny Nyström.

Nej, det var ikke til at forstaa, at Solen vilde sidde og ødsle sit skjønne, varme Lys paa et saa elendigt Stykke Tilværelse som Jokums Faarehus.

Henrik stod hver Morgen og sendte misundelige Øjekast over mod Gaarden. Ikke saa meget som en Smule Guldtraad kunde Solen trække gjennem Værkstedet, hvor han selv stod; men vælte et helt Skybrud af varmt, tindrende Lys over dette raadne, skrutryggede Tag der ovre det havde den Raad til!

Men en Morgen opdagede han, at der var en Engel, der havde sin Gang i Huset, en Engel med en Strippe, og fra den Morgen forstod han Solens Smiskeri.

Aldrig i sine Dage havde han set noget saa frisk og straalende som denne lyshaarede Mø. Han stod ved Filebænken ved det aabne Vindue og kunde godt have indladt sig paa en lille Morgenpassiar med hende; men det var, som hans Tunge lammedes af Undren og Forbavselse ved hendes pludselige Tilsynekomst, og det hele, han drev det til, var et dumt-forfjamsket Kast med en Knibtang til Huen som Svar paa hendes lyse Godmorgen.

„Hvem var hun?" spurgte han Svenskehøkeren, der strøg forbi.

„Hinnor? Ho ho! Ja, kan De hugge hinnor, min Ven! .. Der är Naglar! Ja' säger inte mer."

Paa sit gjentagne Spørgsmaal fik han at vide, at det var Jokums Datter, „en ren Delikatesse med half Hundred Tusan af desse hersans! Men spyds, nederdrægtig spyds!"

„Jokums Datter! Jokums Datter!" klang det i et syngende Brus for Smeddesvendens Øre.

„. . . Nej, Jokum Larson,“ lød det ude fra Vejen, „inte det, der ligner Omsætning . . . maa låte dem ligge og ruttna . . . . ingen vil byte paa dem.“

Svenden stak Hovedet ud ad Vinduet. „Godmorgen, Jokum Larsen!“

„Godmorgen! — Ja ja, vil De gi'e siv Mark og otte for Stykket?“

„Hur mange er det, De har? Tre? Godt, skal vi säga like sju Mark?“

„Næ. . . æ, he he!“

Smeddesvenden betragtede nøje Gaardmanden, der stod og skruttede i sin luvslidte Vadmelstrøje, med Hænderne begravne i de hvide Lærredsbuxer, drejende de smaa Galteøjne afvexlende op paa Høkeren og ned paa sine Træsko.

„Skal vi säga sju Mark og fyra?“ spurgte Handelsmanden og slog resolut ud med sin Pibe.

„Næ, he he, næ. . . æ!“

„Farvel, Jokum Larson! Vi kan være like gode Venner för det, men ja' vil låte mig levande skalpera, om De faar det Bud af nogon annan!“

Smilende trak Henrik Hovedet tilbage og kilede paa med sit Arbejde . . . For Pokker, skulde her da ikke være et ordentligt Skæresnit i Smedjen? Han søgte og søgte, han var endnu ikke bleven rigtig hjemme i Værkstedet. Først for faa Dage siden var han ankommen fra Kjøbstaden, hvor den grædende Smeddeenke havde opsøgt ham og bedt og tigget ham paa Familieskabets Vegne om at overtage Styret i Værkstedet efter hendes afdøde Mand. Han var farlig ung, syntes Folk. Ja vel var han ung; men han skulde vise Ramløverne, hvordan en Sko skulde smækkes under en Hov og en Ring smides om et Hjul.

Tre gode Venner havde han allerede faaet her ude, nemlig Høkerfamilien, Mand, Kone og Datter, med hvem han et Par Aftener havde siddet og sludret gemytlig ved en Bajer. Høkeren, en tør, ranglende Kammerat med et gulagtigt Pergamentsansigt, var en brav Broder från hinsidan Sundet, der — efter et Par Aars Slid i Kaliforniens Miner — ved et underligt Skæbnekast var dumpet ned i Ramløv, hvor Høkerenken aabnede sine Arme for ham. Driftig og virksom, som han var, havde han arbejdet den lille Forretning saaledes op, at den nu omfattede en ret anselig Kjøbmandshandel, Ben- Klude- Skind- og næsten al anden Handel.

„Jeg fik ligegodt siv Mark og sex,“ fortalte Jokum glæde-

straalende, da han om Eftermiddagen traadte ind i Smedjen efter at have været inde i Kjøbstaden med sine tre Skind.

„Det var som Pokker! Saa tjente Jokum Larsen hele 6 Skilling ved den Rejse!“

„Ja, Gu' gjorde jeg saa. Naa, det er jo itte saa meget, men lidt en Gang og lidt en aa'n .. hvorfor skal man gi'e noget bort?“

„Nej, hvorfor skal man gi'e noget bort?“ gjentog Henrik og tørte sig om Næsen. „Man faar ikke noget til givendes selv.“

„Nej Gu' gjør man ikke nej. ... Hør mellem aa'n Snak, De kunde forære mig en Nævefuld Nelliker, jeg skulde have pikket lidt Læ'r under Anes Tøfler.“

„De kan lade en Dreng løbe ned med dem, saa skal jeg sætte et lille fint Beslag under. Det skal Jokum ikke give noget for.“

„He, he, ja naar det er, at De vil, he he...“

Smøgende af sin lille forkullede Næsepibe og pyntet med gul Lærredskrave og højrødt Slips spankede Svenden Søndag Eftermiddag over i Gaarden med de færdigskoede Tøfler.

„Nej dog, se pæne!“ udbrød Ane og sendte ham et flygtigt Skraasmil, der varmede helt igjennem hans 21-aarige Hjærte. „Saadant et fint Beslag med Tunger i Næsen! Hvad koster det?“

„Er betalt!“ svarede Svenden i det han kavallermæssig stak Hagen frem og gjorde et flot lille Buk. „Naar Jomfruen er fornøjet med Arbe'det, saa er det Betaling nok.“

„Nej, vi har nok Raad til at betale et Tøffelbeslag,“ svarede hun lidt afvisende og satte Tøflerne fra sig. „Men det kan jo Fa'er afgjøre, naar De en Gang skriver en Regning. Værsgod og sid ned!“

Jokum vred sig uden at turde tage Ordet, og da hun lidt efter kom frem med en Dug og et røget Faarelaar, trak han sig med en gnaven Brumlen tilbage til Kakkelovnskrogen. Hvad han sagde, kunde Henrik ikke høre, men da Ane paa Tilbagevejen gik forbi ham, standsede hun et Øjeblik og hviskede halv højt: „Jeg maa vel have Lov at byde et fremmed Menneske en Bid Brød?“

Efter at Jokum havde siddet en Tur og snøftet og spyttet, med Albuerne paa Knæerne, rejste han sig og druntede ud.

Smeddesvenden lod Blikket glide hen over det rene, sandstrøede Gulv og betragtede de røde Sirtseskapper over Vin-

duerne, Glasvaserne paa Kommoden og den ferniserede Naturtrappe med Blomster ved Havevinduet. Overalt opdagede han en Sans for Orden og Hygge, som man den Gang kun sjælden sporede i et Bondehus der paa Egnen.

„Med Forlov," spurgte han, da Bordet var dækket, og Pigen havde taget Plads paa en Stol ved Kommoden, „har De inte kommet meget til —?" (han nævnte her Kjøbstadens Navn). „Jeg synes grandgivelig, jeg har set Dem spasere sammen med Værtshusholder Ole Mikkelsens Datter."

„Jo, Restavratør Mikkelsen er min Onkel."

„Saa... aa... naa... ja, jeg synes jo nok... hm. Det er en gemytlig Familie."

„Det er rare Folk, ja."

„Ja, det er vist meget rare Folk. Det lader til, at Sønnen slaar sig til Ro ovre i Jylland. Han skal jo være bleven en vældig Pranger, efter Sigelsen."

„Ja, han er Handelsmand. Han kjøber nok Heste ind til Regeringen. Jeg har for Resten ikke set ham, siden min Moder blev begravet for to Aar siden."

„Nej saamænd."

Det var da morsomt, at han kjendte Mikkelsens, fandt hun. Den Husmoderværdighed, der hidtil havde hvilet over hendes ranke Skikkelse, forsvandt mere og mere, efterhaanden som de kom nærmere ind paa Livet i Kjøbstaden. Aa, saa mangfoldige fælles bekjendte de havde! Da det kom til Stykket, havde de endog været sammen ved en stor, offentlig Maskerade, hvor de begge havde moret sig saa „kostelig". „Der var hende — kan De huske hende — Amagerkonen med Rødbederne?"... „Ja, og Lirekassemanden med Abekatten!"... „Ok ja ja, og den tyske Komediantspiller med Trianglen!"

Pigen rejste sig og tog Plads ved Bordet, Samtalen tog mere og mere Fart, hendes Øjne lyste med Ungdommens hele Liv og Skjælmeri.

Smeddesvenden var helt fortumlet i Hovedet, da han kom hjem; han laa og drømte om Rosenkinder og ildfulde Øjne den hele Nat.

*   *
*

Ved at aande i den ramløvske Luft lærte Henrik hurtig at bøje sig for den Respekt, hvormed Byen saa op til gamle Jokum — en Respekt, der vel ikke gjorde stor Stads af Jokums egen fedtede Person, men som nejede saa meget dybere for hans „Nagler".

Hvordan det nu havde sig, saa meget var vist, at der stod en forunderlig Lysning i Luften over denne Gaard. Han kunde staa om Morgenen og stirre med en vis ærbødig Undren over mod den, medens de vidunderligste Billeder fra et hidtil ukjendt Tryllerige traadte frem i Solglansen, med Tagenes grønne Mospuder som Baggrund.

Hver anden Dag havde han Ærende over i Gaarden, og hver Gang kom han hjem med Hede i Kinderne.

Smeddekonen kunde ikke forstaa, hvad der gik af den unge Svend; han kunde sidde og falde i Staver med en Flæskeskank i Haanden.

Foraaret og Sommeren gled stille hen; men Efteraaret meldte sig med et Bras, der rystede hele Ramløv op. Det var Stængetræerne over Jokums gamle Faarehus. I Aaringer havde de krympet og givet sig under Vægten af hans Krop, naar han laa og rodede mellem Ærteknipperne for at finde et Hønseæg; med ynkelig Knæk og Klage havde de tigget ham om en hæderlig Afløsning efter tredive Aars tro Tjeneste; men Jokum vilde ikke lytte til deres Ansøgning. Saa greb de en Dag til Fortvivlelsens Selvhjælp og lod ham dumpe.

Det blev et slemt Fald for gamle Jokum. Da Smeddesvenden om Søndagen gik op for at se til ham, havde han taget Afsked baade med

Stængetræer, Nagler og det hele. Ane sad og græd i en Krog i Haven, hvor Henrik efter nogen Venten i Stuen opsøgte hende. Hun bebrejdede sig, at hun ikke havde været imod den gamle, som hun skulde; men han trøstede hende med jævne, hjærtelige Ord og vovede for første Gang at lægge sin Arm om hendes Liv.

„Hvis jeg bare kunde rigtig trøste Dem, Ane! De ved ikke, hvor oprigtig jeg ... hvor gjærne jeg ...“

„Jo, jeg ved det godt, Henrik,“ afbrød hun ham hulkende og bøjede sig ind imod hans Bryst. „Du er den eneste, der forstaar mig.“

En overstrømmende Lykkefølelse, blandet med inderlig Deltagelse, sitrede ham gjennem alle Aarer, i det han knugede hende ind til sig.

* *
*

Og Lykken gik i stærke, jublende Strømme igjennem hans Bryst, medens Efteraarstaagerne drev over Markerne. Hemmeligholdelsen af deres unge Kjærlighedspagt øgede Trylleriet, som lyste over deres natlige Møder bag det gamle Faarehus — det velsignede gamle Faarehus, der stod saa diskret og skrukkede for dem.

Men underligt var det med den lille, koparrede Karoline, Høkerens Datter, der før saa ofte havde siddet og stirret paa ham med sit dybe, syttenaarige Barneblik og rødmet af stille Henrykkelse, naar han spøgende trak i hendes Nakkepisk — hun blev mere og mere tavs og trak sig med en underlig nervøs Uro bort fra ham, naar han nærmede sig hende. Høkeren og Madamen derimod var venlige og gjæstfri som altid. Der kunde være saa hyggeligt og rart i den lille Dagligstue, naar Toddydusten bølgede ud i Luften, og Cigarerne sendte deres blaa Skruer til Vejrs, medens Latter og Skjæmt højnede Stemningen. Høkeren fortalte Historier fra Minerne, smøgede Ærmet op og fremviste et Ar, hvor en Revolverkugle „hade svuppet“, fortalte om Skovbrande og „Kabylere“. En Gang — forsikrede han — havde han været to Døgn i en Flok Menneskeæderes Hænder; „men de gad inte ha' Ulejlighet med at gnage mig; der var för litet paa Knoklerne“. Saa klinkede man og lo. Undertiden, naar Spille-Nilaus viste sig i Butikken for at faa en Pommerants efter en anstrængende Dagvandring med Violen, blev han hentet ind

for at gnide en Dans eller synge en af sine lystige Viser. Altid var der Humør i Huset.

Anes Morbroder og Nabo, Gaardmand og Sognefoged Niels Mikkelsen, en gammel, kæmpemæssig Sugepompe paa tre Alen, blev beskikket som hendes Formynder, men han drak bare hendes Rom og Tevand og lod hende regere med Gaarden, som hun vilde.

Ane strøg hurtig Sorgen af sig, men vedblev efter fornem Skik at gaa sørgeklædt hele Vinteren. Det sorte Tøj fremhævede hendes lyse Skjønhed paa en højst virkningsfuld Maade, samtidig med at det ligesom forhøjede det stærke Myndighedspræg, der lagde sig over hendes Væsen, alt som hun kom rigtig i Gang med at tage imod den Honnør, der fra alle Sider vistes hende som fri, selvstændig Gaardejerske. Hendes Adfærd over for Henrik blev paafaldende kølig. Det var, som hun først nu havde faaet Øjnene op for, hvilken uhyre Afstand der var imellem dem.

Saa kom hendes Fætter tilbage til Egnen med en Duft af Dannelse, der virkede paa hende som en berusende Drik. Samme Fætter, Karl Mikkelsen, var en kjærnesund Gut, der i 64 havde faaet Sølvkorset for tapper Daad. Efter sin Hjemkomst fra Krigen havde han i nogle Aar været Skytte paa en Herregaard i Holbækegnen, forpagtede derefter en Bondegaard, som han dog snart maatte gaa fra, og slog sig omsider paa Handelen, der efter hans eget Sigende gik „saadan la la“ — et Udtryk, som han kunde henkaste med en vis indholdssvanger, men højst elskværdig, jovial Flothed, naar han ved et velbesat Lidkjøbsbord tog sin store, brune Saffians-Tegnebog frem og smed et Bundt Hundredekronesedler hen imellem Glassene. Ved Ansigtets livlige Minespil, det rødhvide Baand i Knaphullet, Klædernes flotte Snit, Signetringen paa Pegefingeren og et helt Arsenal af gyldne Kanoner og Pistoler i Urkjæden indgød han Forestillinger om Fornemhed og grundmuret Vederhæftighed. Ved Fastelavnsgildet hos Farbroderen, Niels Mikkelsen, holdt han Taler for Konge og Fædreland og imponerede alle Mennesker ved sin lette, overlegne Boltren i Samtalerne, hvori han med en dannet Verdensmands Kyndighed indstrøede Ord som „Jurisdiktion“, „Sola-Vexel“, „Konjunkturer“ og mangfoldige andre, der fik store Syner til at glimte for de ramløvske indfødte.

Ane var stolt af sin Fætter.

„Jeg ved ikke, om jeg maa have den Ære at engagere

Frøkenen endnu en Gang?" hed det hvert Øjeblik, og hver Gang svarede hun med et lille Knix: „Med Fornøjelse, Hr. Mikkelsen." Det hele var Spøg; men det var med en egen stolt-rusende Fornemmelse hun lagde sin Albue til Rette paa hans Skulder, medens han med den højre Arm tæt fastklemt om hendes Liv og med den venstre stift fremstrakt indtog en lidt krumbøjet Stilling, der indeholdt Forvarsler om en frygtelig Hvirvelvind i næste Nu.

Søndagen efter blev der lyst i Kirken for den unge Gaardejerske og hendes Fætter.

„Men Gud bevares, hvad er dette for noget?" spurgte Henrik, da han fik hende i Tale.

„Ja, det kunde ikke blive til noget med os to; det maa du selv kunne indse, naar du tænker dig rigtig om."

„Hvorfor er jeg dig ikke god nok?"

„Vi passer ikke sammen."

„Jeg troede dog, jeg kunde stole paa dig." En usigelig Smerte fortrak hans Ansigt.

„Det er heller ikke min Mening, at jeg saadan rent vil slaa Haanden af dig. Skulde det være, at du en Gang ..at jeg en Gang kunde være dig til Tjeneste — hvis du skulde blive trængende til Penge eller saadan — saa skal jeg ikke .... og jeg er vis paa, at Mikkelsen heller ikke vil sige nej."

„Penge? Vil du byde mig Penge?" spurgte han og lo underlig vildt.

„Ja, det var vel ikke din Ære for nær at tage imod en Haandsrækning, om saa skulde være?"

Hun maalte ham fra øverst til nederst med et Skraablik, der ligesom strøg haanende ned over hans luvslidte, lidt forlorne Svendepynt.

„Ane," sagde han med dirrende, hvidblaa Læber, „jeg troede dog, at du vilde holdt dig for god til at byde mig et Plaster af den Slags. At du vilde smide mig til Side for min Fattigdoms og Ringheds Skyld, det fik at være — du har jo Lov at gjøre, som du vil — men at du vil sætte Hælen paa mig bag efter, det er for meget."

„Jeg ved ikke af, at jeg..."

„Men saa meget kan jeg sige dig, at den Dag skal du aldrig opleve, da du skal se mig ligge paa Knæ for dig og række min Hue frem."

Hun stod og saa paa ham med et usikkert Smil og drejede Nakken overlegent.

„Og nu siger jeg dig Farvel! Gid du maa nyde din Rigdom med Lykke og Helsen! Jeg skal nok klare mig!“

* * *

Som et mægtigt, stønnende Havdyr havde Panserfregatten „Danmark“ kæmpet sig igjennem Nordsøens og Kanalens graagrønne Bølgemure. Trods Chefens indtrængende Paastand havde Maskinmesteren nedlagt bestemt Forbud mod at benytte de utætte Kjedler; at digte og reparere disse om Bord var umuligt, følgelig var Skibet henvist til Sejlene.

Med strygende Nordost styrede Fregatten forbi Eddystone, hilste Plymouth med en dundrende Salut og ankrede under Mount Edgecombe. Her fra forhaledes Skibet med Hjælp ind under Orlogsværftets Maskingrav, og snart hamrede alle Hænder, der kunde føre et Stykke Værktøj, paa de utætte Kjedler.

Den nervespændende Paapasselighed under Kampen med Luftens og Havets vilde Aander, det strænge Arbejde saa vel til Vejrs som paa Dækket havde vakt en vis Spænstighed, en vaagen Energi hos de blaa Gutter — ikke mindst hos Henrik. Soldatertjenestens friske, strænge Pligtliv, det haarde, uvante Arbejde til Vejrs, hvor han maatte slide med Sejlene og samtidig vogte paa hvert Trin i Pert og Vanter, tog hans Tanker fangne og staalsatte hans Vilje. Baade Baadsmanden og Underbaadsmændene havde længe lagt Mærke til ham for den støtte Kraft, han udfoldede under Udøvelsen af Tjenesten. Han var tilsyneladende rolig og fattet; men saa man nøje til, kunde man undertiden opdage underlige, rødlige Glimt i hans Øjne. I de ledige Timer paa Nattevagten kneb det med at holde de gjenstridige indre Kræfter i Tømme. Der kunde gaa en vild, bidende Smerte igjennem hans Bryst ved Tanken om hende der hjemme; aldrig i Verden vilde han kunne glemme hende, aldrig vilde hans Blod blive renset for den Bitterhed, der kogte i hans Aarer. Naar Kammeraterne sad under den luv Lønning og fortalte Krøniker eller sang de bekjendte Viser „Den Sømand er saa lidet estimeret“ og andre lignende, da kunne han sidde og tvære og glo galt til dem, som om han misundte dem deres sorgløse Sind; han gik da ogsaa mellem de andre for en af disse uregerlige Fyre, der ikke er bange for noget, men som ofte ender paa en ulykkelig Maade. Men de kjendte ikke Henrik Justesen Holm.

Medens „Danmark“ laa under Reparation, fik han Lej=

lighed til at gjæste en Fætter, der var Værkfører paa en Maskinfabrik. Besøget i de store Værksteder, hvor Baalene flammede, og de vældige Damphamres Slag rystede Jorden, hvor de mægtige Parallelsaxe tavs bed fra sig og de hydrauliske Punsmaskiner drev deres blanke Stempler gjennem Jærnpladerne, gjorde et stærkt Indtryk paa den se- og lærelystne Smeddesvend; men endnu mere fangedes hans Interesse ved et Besøg i en nærliggende Sømfabrik, hvortil Fætteren ogsaa skaffede ham Adgang. Ved at se, hvordan Tilvirkningen af de bekjendte store Søm eller Spiger, der anvendes til Jærnbaneskinnernes Fæstelse til Svællerne, gik for sig, faldt han i formelig Henrykkelse. Efter at Jærnstykkerne havde passeret en Stukkemaskine, der forsynede dem med et hageformigt Hoved, blev de i glødende Tilstand førte ind imellem et Par Valser, af hvilke den ene var forsynet med en exentrisk Kam og den anden med en tilsvarende dyb og bred Fure, i hvilken Sømmet ved det umaadelige Tryk modtog en smuk tilskærpet Form.

Det var, som nye Livsaander vaktes i ham ved Synet af alt dette. I lang Tid derefter tumlede hans Indbildningskraft med Søm og Maskiner, medens uklare Længsler og Ønsker spøgede i hans Bevidsthed. Dog — alle Fremtidsdrømme maatte foreløbig vige for de Pligtbud, der for Tiden holdt ham i Trit.

„Danmark“ passerede spanske Finisterre, satte Kursen syd efter og ankrede en skjøn Dag paa Cadix' Rhed, hvor den indtog Vin, der senere daglig skulde uddeles til Mandskabet i Middelhavet. Det var just ikke altid de heldigste Steder, de danske Gutter søgte, naar de havde Landlov; men Henrik gik med paa Galejen, svang sig med de sortøjede Møer og sugede af den unge Malaga. En Aften førte Pilotaen*) ham og nogle Kammerater ind i et Værtshus, hvor en lille, fyldig Pagita med kulmørke, glødende Øjne viste den smukke, nordiske Gut den Opmærksomhed at kaste sig paa hans Skjød og slaa Armen om hans Hals; men ved Lugten af hendes fedtede Haar og ved at se den Frækhed, hvormed hun stirrede ham op i Øjnene, fyldtes han med Væmmelse og skød hende fra sig med Udraabet: „Rejs Fanden i Vold, din spanske Tøjte!“ hvorefter han for ned til Slæbestedet, hvor han tog Plads paa en af Stenkajerne og henfaldt i en pinlig Døs ved

---

*) Pilotas, Førere, der giver sig af med at vise Søfolk om.

Tanken om den skjønne, ranke Pige, der en Gang havde været hans.

Da Fregatten efter en sex Maaneders Faren fra Havn til Havn i Middelhavet, spanske Sø og Kanalen en solklar Foraarsdag fik Kjending af „Skagens hvide Banker", var det, som gik der et varmt Pust over de hjemmekjære Gutters Hjærter, ogsaa over den tavse Smeddesvends.

„Nord, du gamle Norden
er mit Fødeland!
Hvor jeg for paa Jorden,
dulmed ingen Strand
disse dybe Længsler,
denne Kjærlighed,
som mit Hjærte fængsler
til din grønne Bred,"

lød det om Aftenen fra Bakken, hvor Mandskabet tømte Punschebægrene.

Det var i April, at Kommandoen blev strøgen; men Henrik, der frivillig havde meldt sig til fortsat Tjeneste som Overkonstabel, afgik til Logisskibet, hvor han derefter gjorde Tjeneste som Underofficer med to Snore. I Slutningen af Maaneden maatte han med paa et fire Maaneders Togt med Øvelsesskibet, Kadetkorvetten. Dette Skib holdt sig dog i de hjemlige Farvande i den første Tid. I Pinsen søgte og fik han Orlov paa et Par Dage, som han benyttede til et Besøg hos sin gamle Moder og en Sviptur ud til Ramløv.

Fra denne sidst nævnte By havde han intet hørt siden sin Bortrejse, hvorfor han i høj Grad forbavsedes ved at opdage, at Anes gamle Stuelænge var forsvunden og havde givet Plads for en ny, herskabelig Bygning med Kamgavle og Veranda, ligesom han overraskedes ved at se, at den entreprenante Høker havde faaet rejst sig en anselig Pavillon skraas over for bemeldte nye Stuebygning.

„Skalpera mig, har vi inte der vor gode Ven Henrik Holm!" lød det et Sted oppe fra Himmelrummet, da Henrik spankede forbi Høkerstedet. „Jaha — jo, det er jag!" lød det videre, og Soldaten fik i det samme Øje paa det bekjendte knoklede Pergamentsansigt, der stak frem af et Glughul i Gavlbræddерne.

„Goddag, Petterson! Naa, hvordan lever De? Jeg ser, at De har faaet bygget Dem en ny flot Dansesal."

„Om ja' har? Vent lidt, ja' kommer ner." Hovedet forsvandt, men kom i næste Øjeblik til Syne i Lodøren, præsenterende sig med den gamle „slitna Hat" paa Nakken. „Ja' vil ta Gift paa, at De aldrig har set Maka til Salon. Kom her!"

I det de drejede hen imod Indgangen til den nye Bygning, fik Henrik ligesom et Stød i Hjærtekulen ved Synet af en ung Kvinde, der sad bøjet over et Haandarbejde ovre i Verandaen. Hun saa op, blev urolig og gjorde Tegn til at ville rejse sig, men satte sig atter til Ro og lod, som hun intet havde set eller hørt.

Høkeren slog Fløjdørene op. Aftensolens Lys, der siedes igjennem et Par for Gavlvinduerne ophængte Dannebrogsflag, lagde et æventyrligt, rødbrunt Dæmringsskjær over det store, øde Rum.

„Og De skulde høre en Rennesangse!" sagde Høkeren, der stod og forklarede alle Salens Dyder for den lidet opmærksomme Tilhører. „Ta' mig Tusan, om inte Musikken ljuder som en Or'værk i Kyrkan .... hej da, du der .... Nilaus!" raabte han efter Spillemanden, der netop hinkede forbi, „kom hit og giv os en Opus!"

Den lille, stridhaarede Stabejs kravlede op ad Trappen til Orkestergalleriet og begyndte fra den øverste Affats at slide i Kvinten, saa den skreg og hvinede ud i Rummet.

Karoline kom springende: „Men hvad er dog det .... nej dog!"

„Det er en Polka, lille Jomfru!" Og med en underlig febrilsk Lystighed slyngede han Armen om den rødmende Mø og svang hende i næste Øjeblik over Gulvet med saa kraftige Kast, at hendes spraglede Sirtseskjole og gyldne Nakkepisk slog vildt ud i Luften. Hver Gang de svirrede forbi Døraabningen, skjævede han med et hoverende Smil ud og slyngede med et flot Nakkekast en god Del overlegen Ligegyldighed over mod Verandaen.

Efter at have sat et Par flækkede Surbrød med Smør og Rullepølse til Livs og strammet sig op ved et Par gode 8 Graders Hiverter og en Bajer gav han alle gamle Griller en god Dag og satte sit sunde, brune Ansigt til Vejrs med ægte Sømandshumør.

„Skal vi saa ha' de sidste Nyheder, Petterson!" udbrød han og slog Høkeren paa Skulderen.

„Nyheter? Ja hvad vet ja'? Jo, ta mig Tusan, har vi inte faaet en liten Mikkel her ovre i Gaarden! Der var stort Barselkallats førleten Søndag."

„Ja saa!“

Ock, De kan tro, det gaar lystig der ovre. Hver annan Dag et Rykind af Prangare og Skuespillere, en evig Brasan op med Kyllinger og Ænder, og Klingklang med Portvin og Champagne. Og hvert Øgonblick er de selv paa Farten — til Komedie, Baller og Maskerader. Det gaar inte, det gaar als inte i Længden — nej ta' mig Tusan, om det gjør, nej!“

„Aa, de har jo „Naglar“ nok.“

„Ja Naglar! Men Naglar er runde, min Fa'er! Nej gamla Jokum Larson, han forstod det better, han naglade Laaget til paa Boxan.“

Manden for her ud i Butikken for at hente et Par Cigarer.

Ved at kaste Blikket til Siden opdagede Henrik, at Karoline efter gammel Vis stod og saa paa ham med et beundrende Glødeblik.

„La' vær' med de Øjne, Karoline!“ sagde han og kastede en Prop hen i Hovedet paa hende.

Et lille Smil drog som en Lysning over hendes Aasyn, men pludselig trak hun Kinderne i Lave og blev blussende rød. De Øjne? Skulde der ligge en Sigtelse for noget stygt i disse Ord? Som om hun noget eneste Øjeblik havde tænkt paa at lokke for ham med Øjnene. Det var grimt, det var stygt af Henrik!

Da han skulde til at gaa, maatte han opsøge hende i

Køkkenet, hvor hun stod og stirrede ud af Vinduet med røde, vandfyldte Øjne.

„Hvad er det for noget Tosseri, Karoline! Det var jo rene bare Plaser, det med Øjnene.“

Med megen Anstrængelse fik hun hævet Blikket op til hans blottede Hals, men den lille, fine Hage sitrede som i Graadkamp, da hun sagde ham Farvel.

* * *

I tre Aar hørte man intet om Henrik. I tre Aar gik den lille, tavse Pige og tumlede med sin Kjærligheds Minder og Savn. Stille og indesluttet, som hun var af Naturen, hengav hun sig i sin Sorg med en lille Martyrs tavse Resignation. Hendes Sjæl var som en dugget Rude, overdraget med et af Varmen under dens Møde med kølige Strømme tilvirket Slør; ingen formaaede at se, hvad der gjemte sig bag Sløret, men hun gik sin stille Gang uden at knurre — vejede Puddersukker af, skar Klipfisk i Stykker og skrubbede Gryder, alt som det kunde træffe, og alt sammen med alvorlige, tankefulde Træk i sit Aasyn. Proper og nydelig var hun altid selv.

Det begyndte at krible med højtidelige Flagrefornemmelser bag Byens Stendiger og Tjørnehækker, da et Par Ingeniører med en Flok vimse Medhjælpere en Dag viste sig paa Marken og foretog de første Forberedelsesarbejder til det nye Jærnvejsanlæg, om hvilket Egnens Interesser i saa lang Tid havde kredset. I Aanden saa man allerede en lang, brun, leddet Slange komme glidende med Hvislen og Snøften fra Østkanten ind imod de bekjendte røde Taarne fjærnt ude i Soldisen mod Vest. „Den skal bli' bra før Traktan, den Jærnväg!“ spaaede Høkeren og tegnede med sine amerikanske Erfaringers Farvestifter et glimrende Billede af det gryende Liv, som et nyt Jærnvejsanlæg betegner for en Egn. I Parenthes kan bemærkes, at Hr. Petterson nok for sit eget Vedkommende kunde trænge til lidt økonomisk Afstivning, da hans Bedrift var bleven noget vaklevorn i de senere Aar, navnlig efter Bygningen af den flotte Dansesal, der langt fra kunde forrente sig.

Netop som man var bedst i Færd med at drøfte Jærnvejsnyheden, rystedes Luften af en anden Nyhed — den, at Henrik Justesen Holm var kommen tilbage og havde kjøbt Smeddestedet, hvilket han agtede at udvide til en storartet Nagelfabrik.

Saadan gik i det mindste Snakken. Vist var det, at han havde kjøbt Stedet; men hvordan det havde sig med Nagelspørgsmaalet, vidste man ikke ret. Niels Mikkelsen havde en Dag mødt ham i Kjøbstaden og henkastet en Ytring om, at han nok havde tjent sig nogle „Naglar“. (Ramløverne talte stadig om „Naglar“ efter Svenskehøkeren). „Aa,“ havde han da svaret, „det kan være smaat nok; men nu agter jeg at smedde mig nogle selv.“ Deraf Rygtet. Men denne Udtalelse, der nok faldt med en vis selvsikker Klang, blev noteret af Ramløverne som et stolt Ord og gav siden Anledning til, at Henrik fik Navnet Nagelsmedden.

I halvtredje Aar havde Henrik opholdt sig i England, hvor hans Fætter havde skaffet ham en vellønnet Plads. Med alle Evner i fuld Groning og en rig Skat af praktiske Erfaringer var han nu kommen tilbage for at grunde sig en selvstændig Virksomhed paa den hjemlige Jordbund. De henrundne Aars Flid og Kampe havde sat deres Mærker i hans Aasyn, hvor Alvorens rolige Præg og Mandighedens stille Energi havde gjort Musklerne faste. Et kraftigt, mørkt Helskjæg dækkede hans Underansigt og gav ham et mandigt, intelligent Udseende. Hans Tale faldt rolig, men med en Vægt, der vidnede om, at han selv stod bag. Den ulykkelige Kjærlighed, der har plukket saa mange Viljer i Stumper og fremkaldt saa mange tragiske Mølledamsdramaer, havde for ham været et Isbad, der havde hærdet hans Natur og gjort hans Viljes Senestrænge faste som det Metal, han arbejdede med. Men der laa endnu Giftdraaber paa Bunden af hans Sind, gjemte i en Lønkrog, til hvilken ingen — knap nok han selv — havde Adgang. Hans stolte, selvfølende Natur var bleven ramt saa dybt af den Haan, hvormed han var bleven traadt ned, at han ingen Sinde kunde glemme sin Ulykke.

Naar han nu paa ny havde slaaet sig ned i Landsbyen, hvor han havde faaet sit Grundstød, da var han — det følte han godt selv — bleven ført af en instinktmæssig Trang til Hævn, eller om ikke til Hævn, saa dog noget, der var i Slægt dermed, en Trang til at rejse sit Hoved med den ubøjelige Mandsstyrkes Trods lige for Øjnene af hans Ulykkes Ophav. Det var hans Haab, at han ved Hjælp af den nu indvundne Dygtighed og den Driftighed og Arbejdsgriskhed, hvormed han var vendt tilbage, skulde grunde sig en Fremtid, for hvis Resultater hun og hele Egnen skulde komme til at neje med Respekt.

Saa tog han da fat med den lille Driftskapital, han

dels selv havde sammensparet sig, dels laant af sin Fætter. For at give Plads i Værkstedet lagde han Bælgen paa Loftet og forsynede den med en Luftkanal ned til Ildstedet. Snart maatte han dog anskaffe sig en Bælg til. Selv lavede han sig en nydelig og hensigtsmæssig Drejebænk med Svinghjul og Spindel, forsynede derhos Bæglisterne med et komplet Sæt af nye Sømdorne og Snit, udbedrede Boremaskinen og istandsatte alt det øvrige Værktøj. Uge for Uge voxede hans Kundekreds, i en vid Omegn gik der Ry af den kunstfærdige og driftige „Nagelsmed“; fra Byer helt „nede fra Landet“ søgte man hans Hjælp til Istandsættelse af Tærske- og andre Maskiner, og fra en Herregaard i hans egen umiddelbare Nærhed, hvor Smedden afgik ved Døden, fik han alt Arbejdet. I Løbet af et Aar antog hans Bedrift et saa stort Omfang, at han maatte holde to Svende og et Par Drenge. Saa kom Jærnvejsanlæget med nye Tilbud. Han kunde faa næsten alt det Arbejde, han kunde overkomme — med Hestebeslag, med Istandsættelse af Jordvogne, Beslagning af Trillebøre osv., men sin bedste Trumf havde han endnu i Baghaanden: Leveringen af et stort Parti Svællesøm.

Men det kneb frygtelig med Pladsen. Det vilde blive nødvendigt nu at antage et Par Svende til; men hvor skulde han gjøre af dem, og hvor skulde han sætte Maskinerne, som han havde skrevet efter. Han havde nok tænkt paa at udvide Smedjen, men det blev noget Kludderi. Da faldt hans Tanker en Dag paa Pettersons Dansesal. Ja ja! Det var en „förtjusande“ Ide, fandt Hokeren, der heller end gjærne overlod ham „Pavillonen“ for tre Fjerdeparter af, hvad den havde kostet ham selv at opføre. I Løbet af et Fjerdingaar blev den store Murstensbygning omdannet til et anseligt Værksted med en lille Dampmaskine og et Valseværk til Fabrikation af Svællesøm, og nu gik det lystig med Stempelslag og Surren af Hjul og Valser Dagen igjennem, samtidig med at Amboltene sang og Filene skreg ovre i det gamle Værksted. Og det var, som Ildene i Esserne og Kulbaalet i Dampmaskinen kastede Glans over det ganske Ramløv, alle var stolte af den storartede Bedrift, og med Respekt for den „myrderlige Hov Penge“, han tjente, og i villig Erkjendelse af hans Fortjenester af Byens Berømmelse ombyttede man efterhaanden Navnet „Nagelsmedden“ med hans Stammenavn Holm, der nu passede saa meget bedre, som han var bleven en fin Mand, der diskurerede og konfererede med Entreprenører, Ingeniører og mange andre fornemme Herrer.

Ogsaa til en jysk Jærnvej paatog Henrik sig Leveringer af Svællesøm. Aar for Aar tog hans Virksomhed bestandig større Opsving, Lykken var ham gunstig, Sundheden bredte sin Broncefarve over hans Aasyn, og fra Driftighedens Grottekværn dryppede Gulddraabe paa Gulddraabe ned i hans Kasse. Trods alt dette savnede hans Tanker det unge Sinds Flyveevne, det følte han godt selv; men en Erstatning havde han i den hoverende Glæde, han følte ved at tænke paa den Ydmygelse, hun der ovre maatte lide ved at se ham Dag for Dag stige i Velstand og Anseelse, samtidig med at hun selv sank dybere og dybere.

Thi hun sank Aar for Aar. Det var gaaet hende og hendes Mand som Petterson — de havde forbygget sig. Hertil kom deres ødsle Liv, der for længst havde bragt den sidste Rest af gamle Jokums Nagler til at rulle. Ane havde fra først af befundet sig vel ved det nye, „fornemme" Liv; men det evige Sjov i Huset, hyppige Barnefødsler, Mandens ofte ubehøvlede Adfærd mod hende havde, i Forbindelse med de bestandig voxende Bekymringer for Fremtiden, gjort hende træt og bitter. Og efterhaanden som hun mærkede, at hendes Skjænderier prellede af paa Mandens tykhudede Børstenatur, trak hun sig mere og mere tilbage i sit eget kolde, kjærlighedsløse Selv, og lod ham solde og ture, som han vilde. Det ene Laan blev optaget efter det andet, men der var intet Forslag i Pengene. Undertiden tabte han ved Keglespil i Kjøbstaden 2—300 Kroner; men han bar sit Tab som den flotte Mand, der bag efter gav Champagne til hele Spilleselskabet. Humøret stod altid højt — splintre mig ingen Ynk her!

Henrik havde hidtil ikke haft noget at gjøre med Mikkelsen, der lod smedde i Nabobyen; men en Dag sagde det Knæk i „Proprietærens" Tærskemaskine, og der stod han. Henrik fik Bud og istandsatte ogsaa Maskinen. Hermed var Isen brudt. Snart kom Mikkelsen med en Dørlaas, snart med et fornaglet Gevær, inden lang Tids Forløb havde Henrik faaet alt hans Arbejde.

„Nogle forbandede Pengeforhold, vi har i dette pjaltede Land!" klagede Mikkelsen en Dag. „Har jeg ikke faret om fra den ene Sparekasse til den anden for at faa usle, lumpne 1000 Kr. til Laans; men tror De, der er nogen af dem, der ejer Penge!"

Et hurtigt, ildnende Pilglimt for gjennem Henriks Tanker.

„Dem kan De faa hos mig," sagde han med en egen vild Glans i Øjet og snoede sit Mundskjæg med rystende Fingre.

Mikkelsen saa op. „Da var det . . . splintre mig godt, Det skal De ha'e Tak for, Holm."

„Jeg har ikke Pengene for Øjeblikket, men jeg skal komme op med dem en Dag i næste Uge."

„Gud bevares, Gud bevares, saa meget haster det heller ikke." Det var — saa splintrede han endnu en Gang — et honorabelt Tilbud.

Det var med en egen vellystig Glæde, Henrik imødesaa det Øjeblik, da han skulde give Ane det Ydmygelsens Slag tilbage, hvormed hun en Gang havde sat ham i Knæ. Han vilde vælge et Tidspunkt, da han vidste, at Mikkelsen ikke var tilstede. Rolig og rank vilde han træde frem for hende. „Jeg har lovet at laane Dem 1000 Kr., værsgod!" „Jeg tager ikke imod Penge af Dem," vilde hun formodentlig svare. Men da skulde han slynge hende hendes eget Haansord i Øjnene: „A a det er vel ikke Deres Ære for nær at tage imod en Haandsrækning!" Han saa, hvor hun vaandede sig. Da var Timen kommen til at sige Kvit for 9 Aars Harme og Lidelse. Og hun skulde have denne Tugtelse — det var kun lige for lige . . . . nej nej, det var ikke lige for lige, tusende Gange var Forholdet ulige. Havde hun ikke sveget ham for et helt Livs Lykke? Havde hun ikke ved sin Utroskab lagt en brændende Gift, en Menneskeforagt, en evig nagende Bitterhed ind i hans Sjæl!

En Eftermiddag saa han fra Maskinværkstedet, at Mikkelsen og hans Farbroder, Sognefogden, laa ude i Haven under et Æbletræ og dampede af deres Piber. I en Fart lavede han sig til, stak sin Tegnebog i Lommen og tog Vejen langs Havediget, hvor han standsede et Øjeblik ved et Kighul i Læplantningen. En Bakke med en Romflaske og to Par Kopper stod ved Siden af de to Gaardejere, et gammelt Fattiglem, der formodentlig havde opsøgt dem i et eller andet Fattighusanliggende (Mikkelsen var Formand for Sogneraadet), stod foran dem og dirrede i en højst ophidset Tilstand.

„Ikke sandt," raabte Mikkelsen og vendte sit røde, øllede Ansigt op imod den gamle. „Herren vilde nok have et helt nyt Loft, helst Gibsloft, hvad? Død og salte Pine: Gibsloft med Malerier og Krusedulller, hvad! . . . . Noget, der kunde ligne efter Herskabet, he he he!"

„Ja, det har altid været Deres Vane at føre det store

Ord over for Fattigmand; men den Tid kan komme" — den gamle løftede her sin Knokkelhaand og truede — „da min gode Propetær kan blive smidt ind i den selv samme Stue, og saa kan

det være, at Propetæren nok kunde finde det resonlig, at Loftet blev tætnet, saa Regnen ikke pjasker lige ned i Sengen."

Henrik gik videre og drejede ind ad Tofteporten. En

Stund blev han staaende i den halvmørke Portaabning og betragtede et Par Børn, der løb inde i Gaarden og legede med en Kattekilling. Han lagde Albuen op paa en Vogn og stod og gispede i en halv sammensunken Stilling. Endelig rettede han sig og gik videre.

Men det var i en underlig forpint, forplumret Sindsstemning, han nærmede sig Indgangen. Det var, som den Hævnfølelse, der i 9 Aar havde ligget og ulmet i hans Hjærte og som — ham selv bevidst eller ubevidst — havde dannet en af hans Livs Grunddrifter i disse Aar, nu pludselig, da han stod ved hendes Tærskel, sank sammen med en slap Hvisken: „Hvad er der saa ved det?"

Men hans Beslutning var tagen; rask bankede han paa Døren og traadte ind.

Ane stod ved et lille Mahognibord og syede Baand i en Barnehue. Hun saa bleg og opslidt ud. En blaatærnet, lappet Nattrøje sad og posede om hendes fyldige Legeme, og Haaret stak frem i uordentlige Tjavser og Bukler under en snavset Morgenkappe. Paa en Stol ved Siden af hende laa en Barneløjert med et brændt Hul. I det hun fik Øje paa ham, antog hendes Aasyn et skarpt, dødningehvidt Udseende; men hun strammede sig op med den Rest af gammel Myndighedsfølelse, hun endnu havde tilbage.

„Det var nogle Penge, som jeg har lovet at laane jer," begyndte han og tog sin Tegnebog frem.

Hun stod og aandede i kvalfuld Trods og formaaede ikke at sige et Ord. En lang, pinlig Pavse indtraadte. Bleg og dirrende stod Henrik og famlede med Tegnebogen.

„Jeg ved ikke, om De vil tage imod dem?" spurgte han endelig og rakte et Bundt Sedler frem.

Endnu i nogle Sekunder holdt hun Værdigheden oppe.

„Værsgod!" bød han.

Da sank hun pludselig ned paa Stolen, lagde sig ind over Bordet, skjulte Ansigtet mellem Hænderne og brast i Graad.

Han stod et Øjeblik tvivlraadig og famlede krampagtig med Sedlerne. Saa lagde han dem i Tegnebogen igjen.

„Jeg kan jo ogsaa gaa ud og give Mikkelsen dem," sagde han og gik stille ud af Stuen.

Hvad var der saa ved det?

Her havde han gaaet og slidt i Aar efter Aar med Hjær-

tet fuldt af ondt Blod, but og muggen, kun ildnet op af en Driftighed, der, naar alt kom til alt, laante sin Varmeevne af en hævnlysten Dæmon. Nu havde han faaet Oprejsning; men havde denne gjort ham friere og gladere, havde den rullet Tæppet op for Sol og Lykke? Brændte der ikke et nyt Nag i hans Hjærte ved Tanken om den krænkende Tugtelse, han havde tilføjet hende? Hvad hjalp det ham, at hun nu krympede sig under sin Skæbne?

Han sad alene i sin Stue, med Hovedet støttet mod Haanden. Søndagsglæden, Fuglesangen, Ungdommens Jubel ude i i Byen var som en fremmed Verdens Røster for ham. Trist og koldt sled hans Liv sig hen, trods Maskinernes og Hamrenes Musik, trist og koldt og uhyggeligt var hans Hjem. Se — havde nu ikke Sidse — den gamle So — igjen glemt at tørre Støvet af Kisten? Og hvordan var Gulvet fejet? Papirslaser og Halmstumper i alle Kroge.

Saa hændte det en lys Sommermorgen, at der rullede et højst mærkeligt Tæppe op for ham.

En lille, proper, fin Pige med en stor, gul Nakkepisk gik forbi hans Vinduer. Han saa en blaa Silkesløjfe under en lille fin Hage, og i samme Nu gik der ligesom et Glimt fra en lys, dejlig Verden forbi hans Øjne — et Glimt hvori der var samlet saa megen Hygge og Skjønhed, saa mange lyse Løfter, saa megen trofast, øm Kjærlighed. Hans Hjærte rørte sig med en vidunderlig, bævende Glæde, det var, som al Livets opsparede Lykke nu meldte sig til Tjeneste.

Da Pigen kom tilbage, gik han ud til hende, førte hende med ind i sin Stue, lagde Armen om hendes Nakke og saa hende ind i Øjnene.

„Karoline, du kjære lille, gode Pige, vil du ikke nok være min Kone?"

To dugklare, tindrende Lykkestaarer perlede i hendes Øjne, i det hun med en Inderlighed, der ikke indeholdt fjærneste Spor af Tvivlraadighed, svarede:

„Jo, jeg vil gjærne!"

Maaneskins-Aften.

Hvad tænker mon den Skude-Skipper paa,
mens Maanen triner frem mod Himlens Blaa,
og Aftenbrisen snart gaar helt istaa,
og Skuden sindig sine Skanker letter
og vader som i lutter Guld-Palletter —?

Ja, hvad mon Skipperkonen tænker paa?
Mon fjærne Stemmer hendes Øren naa
og lader hende anende forstaa,
at der er tvende Verdner til i Livet,
hvis Rum-Fang kun er Kunstnersjælen givet —?

Hm hm! Saa saa!
Han tænker paa at slippe ind med Fragten
— Tørv og Kartofler — førend Toldbodvagten
faar Bommen lukket!
Og hun? kanske hun tænker just som han,
og dernæst, med lidt Vemod, paa, hvordan
den Kaffe smagte, som hun sidst har drukket!

Imidlertid gaar Maanen bag en Sky
og skjuler Landet og den store By —
og Baaden ror, og Skuden fremad nikker:
og atter Sundet i et Lyshav ligger.

Holger Drachmann.

Maaneskins-Aften i Sundet.

(Tegning af C. Neumann.)

Den første Spindelvæv.

De var nygifte og lykkelige. Hvedebrøds-dagene vare ikke til Ende, Ægteskabshimlen uden Skyer, alt lutter Smil og Solskin.

Men saa en Morgen da den unge Kone stod op, var hun forstemt. Manden undredes, thi Kvindeluner kjendte han endnu kun fra den elskværdige Side. „Hvad er der i Vejen min Kjære?“ lød det.

„Aa, jeg ved ikke hvad. Jeg er helt forstemt, mismodig …“

„Men hvorfor dog?“

„Ja det ved jeg ikke mere end du,“ lød det sørgmodige Svar.

„Jamen *jeg* ved det,“ lo han. „Det er *den* Spindelvæv, der oppe ved Loftet, der generer dig. For en saadan lille pillen Kone, som du, er Spindelvæv i Sovekamret ogsaa en højst ubehagelig Ting.“

„Hvor? Jeg ser ingen Spindelvæv,“ sagde Konen livlig og rakte Hals.

„Kan du ikke se der, oppe i Hjørnet? Staa op paa Stolen.“

„Nej, jeg kan virkelig ingen Ting se. Der *er* jo ingen Ting,“ raabte hun forundret.

„Nej, det er der virkelig heller ikke,“ svarede Manden hjærtelig leende. Det var en *indbildt* Spindelvæv. — Mon ikke dit daarlige Lune ogsaa er foraarsaget af en indbildt Spindelvæv? Tror du, at en hæslig Edderkop kan faa Ro til at virke sit stygge Spind i et lykkeligt og virksomt Sind, som dit?“

„Aa du har Ret,“ raabte den lille Kone smilende … „Jeg forstaar dig nok! Men *det* lover jeg dig: Hver Gang jeg bliver i daarligt Humør skal jeg tænke paa *den første Spindelvæv* paa vor Ægteskabshimmel og ikke glemme, at den var … indbildt.“ Og hun beseglede sit Løfte med et varmt Kys.

I Brydningstiden.

Fortælling af **C. A. Thyregod.**

Med Tegninger af **Knud Gamborg.**

1.

Palmesøndag den 4de April 1784 skulde der være Konfirmation i Timring Kirke, og fra den tidlige Morgenstund samledes Folk fra den tyndt befolkede Egn ad de lange, snedækte Veje. Vinteren holdt meget længe ved det Aar, og et tykt Lag nys falden Sne laa og glimrede i Solskinnet og blændede Øjnene.

Junker Ernst til Møltrup kom ridende fra sin Herregaard op mod Kirkebakken, men han vilde ikke i Kirke; thi han havde en Bøsse paa Skulderen og fulgtes af to hvide Mynder. Han vilde nok hen og fange sig en lille Hare. Junkeren var en fyrretyveaarig Mand, høj af Vækst, men noget smalskuldret. Han havde et langagtigt Ansigt med en himmelstræbende Næse og et temmelig i Øjne faldende Præg af Hovmod.

Anna Lukasses i Najbjærg kom listende ved sin Krykkekjæp vester fra ned mod Kirken, i det Junkeren var kommen denne forbi; men da hun saa den velkjendte Rytter paa den sorte Hest med de hvide Hunde, forlod hun den banede Vej og søgte ud i Heden. Som det gjaldt Livet, styrtede hun afsted og var hvert Øjeblik nær ved at falde; thi der ude i Lyngen var Sneen særlig dyb og løs. Først da Herremanden var forbi, søgte hun tilbage til Vejen. Hun havde dog slet ikke gjort noget, hvorfor hun behøvede at flygte; men Junkeren vilde saadan have det, og han var en Herre, der holdt sine undergivne strængt i Ave. Han var kommen til at nære den Tro, at det bragte ham Uheld at møde ældre Kvinder, og desaarsag havde han forordnet, at enhver saadan skulde undgaa et sligt Møde ved enten at vende tilbage eller vige langt ud til Siden. — Mange Jægersmænd, selv om de ikke var Junkere, har haft samme Tro; men de ved et sikkert Middel: De behøver blot at kysse den mødende gamle, i det hun gaar forbi, saa har det onde Varsel tabt sin Betydning. Junker Ernst kjendte Midlet, men yndede det ikke. Han havde selv

en gammel Kone hjemme, og for øvrigt vilde han, naar galt skulde være, helst kysse unge Kvinder.

Lukas Nielsens Kone havde ogsaa en Gang været ung, men nu var hun gammel og gigtbruden, derfor var hun listet af i Forvejen ned mod Kirken, hvor hendes yngste Datter, Pernille, den Dag skulde konfirmeres.

Pernille Lukasdatter var gaaet hjemme fra noget senere end Moderen. Hun var en syttenaars Pige, der var fuldvoxen og velvoxen med mørkt Haar og brune Øjne. Hun var lidt bleg, da hun det meste af Tiden sad inde og vævede; men hendes Kinder havde smukke Roser. Hun var en meget tækkelig Pige. Det syntes han nok ogsaa, Frands Egebæk, der fulgtes med hende; thi hans beundrende Blikke søgte hende jævnlig, medens hun gik bly med nedslagne Øjne. Frands var en rank, anselig Karl, velklædt for en Bonde at være. Han var ikke særdeles smuk af Ansigt, men han bar sit Hoved med det lyse, trodsige Krushaar kjækt til Vejrs.

„Men hvorfor" — udbrød han, medens de gik sammen — „hvorfor løber din Moder bort fra Vejen? — Aa, nu ved jeg det: der kommer Junkeren. Det er for hans Skyld, hun maa stejle af ud i Heden."

„Stakkels Moder!" sagde Pigen. „Hun vilde saa gjærne i Kirke i Dag, skjønt hendes Gigt var meget slem. Det er ikke rart for hende at løbe og tumle der ude mellem Lyngknoldene."

Nu var det de to, der skulde mødes med Naadigherren; men saasom de var unge og vakre, behøvede de ikke at rende deres Vej. De veg bare hen til Udkanten af Vejen, gjorde Front mod denne og blev saaledes staaende, Karlen med Huen i Haanden, Pigen nejende, i det Herren red forbi. Saaledes var den befalede Hilsepligt paa Godset.

Den mægtige Mand var saa naadig at standse sin Hest og lade sine Blikke dvæle ved Pigens tiltalende Skikkelse.

„Hvem er du?" spurgte han og pegede paa hende med Ridepisken.

„Lukas Nielsens Datter i Najbjærg," sagde Karlen.

„Lad hende selv svare! Hun er vel ikke stum," sagde Junkeren, som nu spurgte Pigen: „Skal du konfirmeres i Dag?"

„Ja, naadige Herre."

„Se paa mig, naar jeg taler til dig!" befalede han.

„Ja, naadige Herre "

Hun fæstede Blikket paa ham, men maatte strax sænke

W. O. sc.

Det onde Møde.

det igjen; thi der var noget i hans Øjne, der skræmmede hende. Nu sporede han sin Hest og red bort, og det unge Par havde saa ogsaa Lov til at forlade Pletten.

Lukas i Najbjærg var Trælbonde til Møltrup og havde i sin Tid slaaet sig ret godt igjennem; men saa var det faldet ind med Kvægsyge og Misvært, og da han og Konen blev gamle og affældige, gik det slemt tilbage med deres Vilkaar. De havde tre Døtre. Maren, der var ældst, var gift med Hans Larsen i Egebæk; Dorthe var ikke gift og havde ikke ret meget Haab om at blive det; thi hendes Ansigt var saa ilde medtaget af Kopperne, at man kunde blive bange for hende. Men hun var et flinkt Arbejdsmenneske og var til megen Nytte for sin Fader i Gaard og Mark. Moderen havde været dygtig til at væve, indtil Gigten tog Overhaand; men da havde Pernille, der var meget yngre end Søsteren, allerede lært Kunsten. Det sagdes, at det var Døtrenes Flid og Dygtighed, Lukas kunde takke for, at han endnu hængte ved Gaarden. Bedrøvelig var Tilstanden alligevel, mest paa Grund af det strænge Hoveri, der især var blevet ødelæggende i de sidste Aaringer, da Junkeren havde taget sig for at ombygge sin Herregaard.

Svigersønnen fandt da paa, at hans yngre Broder, Frands, skulde tage Ophold hos Lukas. Frands havde været noget forfløjen i sin tidligste Ungdom, men var ellers et meget dygtigt Menneske. Han var Snedker og Maler og var i Yndest hos Junkeren, der ofte havde Brug for hans Haandfærdighed ved sit Byggeri og ved de Kirker, han ejede og skulde holde ved lige. Frands fik Løfte om, at han ikke skulde udskrives som Landsoldat, og han blev fritagen for at tage fast Tjeneste, saa han kunde arbejde paa egen Haand, hvor han vilde der paa Godset. Til Gjengjæld maatte han gjøre ikke saa faa Arbejdsdage for Herskabet, naar dette havde Brug for den duelige Haandværker. De Friheder, han nød, maatte han betale temmelig dyrt med Arbejde; dog, saa var han ogsaa sin egen Herre den øvrige Tid.

Men han behøvede et Hjem og et Værksted, og da Lukas havde en Stue at leje ud, fik Broderen ham til at tage den, og det blev aftalt, at han i Steden for Penge skulde yde nogle Dages Arbejde i den travleste Tid som Husleje. Og Frands var en godmodig Fyr, naar han ikke blev traadt paa Tæerne. Han ydede ikke blot de aftalte Arbejdsdage, men var ogsaa tit ellers til rede med en Haandsrækning.

„Og hvem ved," sagde Maren til sin Moder, „hvordan

det kan gaa, naar Pernille bliver voxen. Maaske de to kunde blive gode Venner, og de saa kunde faa Gaarden i Fæste imod at forsørge jer to gamle. I kunde haardt trænge til at blive afløste."

Det slog for saa vidt til, at Pernille blev baade kjøn og rar, og hun og Frands var rigtig gode Venner, og efter hendes Konfirmation blev det saa bestemt, at de to med Tiden skulde have hinanden.

2.

Onsdag efter Paaske var Lukas tilsagt til at kjøre Murstén fra Møltrup Teglværk hen til Hovedbygningen, og han mødte da med sine magre og udslidte Heste. Selv var han ogsaa gammel og udslidt, krogrygget og sammensunken af Aar og Arbejde, en lille, bedrøvelig Bondeskikkelse i graa Kofte, graa Toplue og nogle spredte graa Haartotter omkring det for øvrigt skallede Hoved. Først paa Formiddagen gik det nogenlunde med Kjørselen, men da Sneen smeltedes af Solen, som derpaa blødnede den frosne Jord, sank Heste og Vognhjul dybt ned og sad helt fast til sidst.

„Brug Pisken, for Satan!" raabte Teglmesteren.

Lukas svang Svøben, men nænnede ikke følelig at slaa sine stakkels Dyr, som ogsaa anstrængte sig haardt nok. Men nu for Lorens Teglmester til og lod Stokkeprygl regne ned paa Bonden, der skød Ryg og stod taalmodig og lod sig mørbanke.

„Hold nu op!" bød Junker Ernst, som kom gaaende der forbi.

Pryglerlet ophørte, og Bonden rev Huen af og sagde: „Tak naadige Herre!"

„Hvad er det ogsaa for Krikker, du møder med?" udbrød Herren.

„Gud hjælpe mig! Jeg har dem ikke bedre."

„Det har du vel ikke; men du maa se at oppe dig, hvis du vil beholde Gaarden."

„Gid jeg var af med Gaarden paa en god Maade!" sukkede Bonden.

„Hvad mener du med det, din Æsel?"

„Jeg tror nok," forklarede han, „at min yngste Datter kunde blive gift med en skikkelig Karl, naar de maatte faa Fæstebrev paa Gaarden. Jeg og min Kone kunde faa vort Brød hos dem paa vore gamle Dage."

„Naa, det er vel Frands Egebæk, du tænker paa? Men Tøsen er jo kun et Barn."

„Hun er 17 Aar, med Forlov at sige."

„Hun er meget for ung. Send hende ud at tjene. Jeg tror, der kunde være Brug for hende her paa Gaarden. Lad saa Frands hjælpe dig med Gaardens Drift, og saa, naar en Tid er gaaet, har jeg ikke noget imod at love ham Fæstebrev."

„Tak naadige Herre!"

„Men husk paa, det vil alt komme an paa, om de unge er hørige og lydige mod deres Herskab, som de bør at være. Send Pigebarnet her ned til mig paa Søndag Formiddag. — Sæt din Hue paa Hovedet! - Nu maa du have Lov til at drage hjem i Dag."

„Tak naadige Herre!"

Junkeren fjærnede sig, og Bonden drog hjem, da han havde aflæsset Murstenene.

*   *   *

Hverken den mægtige Herremand eller den usselige Bonde havde nogen Anelse om de følgerige Begivenheder, der netop i disse Dage foregik i Kongens Slot. Det var jo det Aars Palmesøndag, at den unge Kronprins Frederik blev konfirmeret, og det var den selvsamme Onsdag efter Paaske, at han med fast Haand og støttet af ædle Fædrelandsvenner vristede Regeringsmagten fra den herskesyge Enkedronning og hendes frihedsfjendske Parti. Da gryede den Befrielsesmorgen, der inden ret mange Aar skulde kaste sit velsignede Lys ind i den saa haardt underkuede Bondes Hytte. Det var rart, at Lukas den Dag blev saa tidlig fri for sit Hovarbejde, men hvad Junkeren ellers havde sagt, fandt han ikke saa glædeligt. Naar Junker Ernst personlig valgte en Tjenestepige, saa traf Valget altid paa en af de smukkeste paa Godset, og man vidste nok, hvad det havde at betyde. Lukas og hans Kone sukkede over den Lod, der syntes at være beredt deres unge, uskyldige Datter; men lange Tiders haard Trældom havde lært dem at bøje Ryg for Magten, og de vidste, at Herremanden holdt haardnakket fast paa, hvad han en Gang havde besluttet.

Men Frands og Pernille havde ikke endnu lært at føje sig efter Junkerluner. De pønsede paa Udveje. Forældrene gav dem Lov til at handle, som de vilde, skjønt de var ængstelige for Følgerne. Saa tog Frands sin Pige ved Haanden og gik over til sin Søster Kristine, der var gift

med Thomas i Albæk. De boede paa Tanderup Gods under en skikkelig og godsindet Herremand. Pernille blev der, og Frands gik hjem igjen; thi han turde jo ikke tage Ophold andensteds end paa det Gods, hvortil han hørte.

Men da hun ikke kom til Møltrup til den fastsatte Tid, kom der stræng Ordre til Lukas om at indfinde sig og medbringe hende.

„Jeg maa jo der ned," sagde Manden. „Han slaar mig vel sagtens ihjel, naar jeg ikke bringer Pigen med. Bare han vilde gjøre det af med mig paa en Gang, saa fik jeg da Ende paa det."

„Lad mig gaa i eders Sted," sagde Frands.

Konen og den ældre Datter stemte i med, og efter nogle svage Indvendinger gav Lukas sit Samtykke, i det han sagde: „Jeg vil jo da helst være fri, saa meget mere, som jeg er helt syg. Det er, som mit Hjærte sad indeklemt mellem to Stene."

Karlen gik, og da han stedtes for Herren, sagde han, at han kom i Steden for gamle Lukas for at høre, hvad den naadige Junker havde at befale.

„Hvorfor kommer den gamle ikke selv?"

„For hans Helbred er ikke til det, des værre. Han er helt syg."

„End saa Datteren, som han skulde bragt med?"

„Hun er løben bort."

„Sludder! Jeg tænker, du vilde kunne finde hende, naar du blev muntret lidt."

„Det kunde jeg ogsaa; jeg vil ikke dølge Sandheden, og med Forlov at sige, at jeg holder saa meget af denne her lille Pige som af mit eget Liv. Jeg tror ogsaa nok, at jeg kunde blive en nyttig Tjener paa Godset, naar jeg maatte faa hende og faa Lov til at forsørge hendes gamle Forældre, og derfor vil jeg mindelig bede Herren være saa naadig at lade mig fattige Karl faa Lov til, at vi maatte komme tilsammen!"

„Naa saadan! At forsørge de gamle kan du min Sæl godt faa Lov til. De har jo en Datter til. Gift dig med hende, saa maa du faa Gaarden. — Hvorfor svarer du ikke? Er hun dig ikke god nok?"

„Hun er en meget skikkelig Pige; men jeg vil ikke have hende til Kone, formedelst at jeg har sat mit Sind til den anden."

„Der er ingen, der spørger om, hvad en saadan Hundsvot

vil eller ikke gjærne vil. Din Vilje sidder i min Haand, og jeg skal nok faa dig til at lystre, hvis jeg for Alvor bestemmer, hvem du skal giftes med. Den Bestemmelse har jeg dog ikke taget endnu, og nu kan du gaa for i Dag; men jeg vil raade dig til at tage dig i Agt!"

Karlen hilste i dybeste Underdanighed og skyndte sig bort og var glad ved, at det ikke blev forlangt, at han skulde røbe Pernilles Opholdssted. Det var dog ikke noget at glæde sig saa meget over; thi Herremanden havde sine Spytslikkere og Øretudere og vidste allerede, hvor Pigen var bragt hen. Efter at have raadført sig med sin snilde Ladefoged, Jakob Jakobsen, blev denne sendt over til Herren paa Tanderup for at forlange, at Thomas Albæk skulde tvinges til at sende Pigen tilbage.

„Hæ! Hvad Fanden har jeg med Thomas Albæks Bæverpige at skaffe. Lad det være hans egen Sag," knurrede Tanderupmanden, og med den Besked maatte Ladefogden gaa. Med Magt at føre Pigen bort fra det fremmede Gods kunde man let komme galt fra, og i slige Sager raadede Jakobsen altid til Forsigtighed ved Magtanvendelse. Det havde han Grund til; thi en Gang, da han i et sligt Tilfælde var virksom i sin Herres Ærende, havde han faaet en slem Dragt Prygl, der smagte ham Pokkers ilde. Frands Egebæk havde just ikke Ord for at være voldsom, men han var en haandfast Karl, som det var bedst at vide sig i Sikkerhed for, især naar man tillige kunde betage baade ham og Pigen alt Haab paa anden Maade.

Saa en Dag fik Frands Bud, at Junkeren vilde bortsende ham i et langvejs Ærende; det var sket oftere, og han havde heller ikke noget imod at se sig lidt om i Verden. Nogen Slethed var der aldrig blevet forlangt af ham, men derimod var der stundum blevet betroet ham større eller mindre Pengesummer at bringe hen eller hjem. Han var ikke fri for at være stolt af den Tillid, der vistes ham. Denne Gang fik han dog ikke Penge at fare med, men derimod et Brev, der skulde bringes til Rendsborg. Det var vigtigt, og det hastede, hvorfor der overlodes ham en Hest at ride paa, og han gav sig paa Vejen uden Tøven.

Men det var et Uriasbrev, han red bort med. Da han havde afgivet det, blev Hesten ham frataget, og han selv stukket ind i et Regiment som Soldat. Han var, som det ofte i den Tid var Tilfældet med Karle, som Godsejerne var fortørnede paa, bleven solgt eller foræret bort til „de Gevorbne".

Hvad Frands fik at gjennemgaa i denne sin nye Stilling, skal her dog ikke videre skildres, hvorimod vi vil vende tilbage til Sagernes Gang der hjemme.

Alle Herremandens virksomste Øjentjenere var nu paa Færde hver for sig for at formane Lukas til at hjemkalde sin Datter og lade hende komme til Møltrup. Baade hun og Forældrene skulde da faa det som Blommen i et Æg, da de i modsat Fald vilde blive drevne fra Gaarden. De gav dog ikke efter. De indrømmede, at det vilde blive tungt, om de for Resten af deres Levetid skulde tigge deres Brød, men hellere vilde de dog det end kjøbe Velvære for deres Datters Skam og Ulykke. Det var egentlig gamle Lukas, som var mest paastaaelig, og derfor var det ogsaa ham, som især skulde gjøres myg.

En Dag var han nede paa Gaarden at forrette en eller anden Hovgjerning, og der var sørget for, at hans Kone var der nede paa Arbejde. Det hed sig, at Manden var doven, og han blev dømt til at ride Træhesten. Han bad saa mindelig om Naade baade til Mennesker og til Gud; han var vis paa at maatte dø, hvis han, som Dommen lød, skulde blive siddende tre Timer i den pinefulde Stilling paa den skarpe Fjæl.

Det var dog ikke Meningen, at han skulde pines ihjel; thi der blev bragt Efterretning om, hvad der forestod, til Anna Lukasses, som lugede i Haven og strax kom farende og skreg himmelhøjt, da hun hørte sin Ægtefælles Nød. Hun glemte næsten, at hun var halt, i det hun tryglede enhver, selv Kuske og Staldkarle, som var komne tilstede for at sætte Stakken op paa Træhesten. Man henviste hende da til Jakob Jakobsen, der var kommen frem paa Vindebroen, hvor han stod og skrævede i hele sin Ladefogedværdighed. Knælende og grædende bestormede hun nu ham med sine Bønner.

„Ja—a, det var jo slemt nok for Stymperen,“ indrømmede han; „men han har Dæl' mæ' fortjent sin Straf, og da han er en stridig Hund i andre Maader, saa er der ingen Grund til at lade Naade gaa for Ret. Vilde han ellers være føjelig, saa —“

Konen forsikrede, at det vilde han være, naar han blot vidste, hvormed. Det fik hun saa at vide, og hun lovede, at Pernille skulde komme til Møltrup som Tjenestepige. Hun vilde øjeblikkelig gaa at hente hende, naar Lukas lige strax maatte slippe for Elendigheden. Det skete saa. Den gamle Stakkel blev løsladt og fik Lov til at gaa ud til Hovslidbet

igjen. Kummerlige Tanker gik gjennem det stakkels, forpinte Hjærte.

Den gamle Kvinde vilde nu til at humpe afsted op over Hedebakkerne for at hente Datteren; men Ladefogden var saa velgjørende, at han lod Kusken spænde for og kjøre hende. „for," sagde han, „du er jo maadelig til Bens, og hverken jeg eller Naadigherren har Sind til at plage Bønderfolk, naar de vil opføre sig, som de bør."

Saa bragte hun Datteren. Denne var bleg som Døden, men hun maatte blive paa Herregaarden, medens hendes Forældre traskede drøvelig hjem ad. Til en Begyndelse opførte Pernille sig nok ikke allerbedst i sin nye Tjeneste. Der skumledes om, at hendes Negle endog skulde have forsøgt sig i et Stykke Udgravningsarbejde, som Naadigherrens Ansigt bar Spor af. Alligevel spaaede man, at hun nok skulde blive tæmmet.

Og det blev hun.

3.

Der var to Steder, hvor den trælbundne Bonde i hin Tid søgte Trøst, nemlig i Kirken og Kroen. I Kirken hendroges Tanken og Haabet paa en lykkeligere Tilværelse i en anden Verden; i Kroen søgtes øjeblikkelig Trøst og Glemsel for Ulykken i den nærværende Verden. Og baade Kro og Kirke var der i Møltrups Nærhed; thi hist oppe paa Bakken stod den lille, taarnløse Kirke, og nede ved Aaen, endnu nærmere ved Herregaarden fandtes Møltrup Brohus med Herberg for rejsende og med Øl og Brændevin for alle, der havde en Skilling at omsætte i vaade Varer. Havde de ingen Penge, gaves der dog Udveje til at faa en Taar alligevel; thi Bromanden drev nogen Handel og afkjøbte Bønderne Uldvarer og Skind, og hvad de ellers havde at sælge, og han saa surt, naar de ikke fortærede nogle af Pengene paa Stedet. Traf det sig saa, der kom flere paa en Gang, saa drak og snakkede de til fælles Opmuntring og Adspredelse.

Hvad de da snakkede om? — Mest om Herremandens og hans Betjentes Haardhed og om, hvordan en og anden af deres Standsfæller dog vidste at sætte dem Blaar i Øjnene. At tilvende sig en Fordel ved at krybe og klynke var Gjenstand for Lovprisning, medens aaben og frimodig Adfærd var ilde lidt af Magthaverne og var altsaa noget, hvorved ved-

kommende skadede sig selv. Ved hundsk Ydmyghed kunde der opnaas mere end ved selvbevidst Dygtighed.

Noget Haab om bedre Tilstande sporedes i Almindelighed ikke; det fandtes ikkun hos raske og modige Ungersvende, der søgte at flygte ud af Landet. Ældre og bosatte Folk kjendte kun Forskjellen mellem et mindre eller mere strængt Herskab, og derom havde man Ordsproget: „Ondt Herskab bliver godt, naar man faar et værre."

* * *

En Aften i det tidlige Foraar 1787 sad Svend Pugdal inde i Brohuset og nød en Dram, og saa siger Bromanden til ham: „Ved du, at Frands Egebæk er kommen hjem?"

„Kommen hjem? Nej, det er han da vel ikke. Han er jo Soldat i Rendsborg."

„Nej, nu ikke mere. Kjæresten har taget ham fri."

„Kjæresten?"

Ja, hende, Pernille i Najbjærg; hende var han Kjæreste med; men saa var det, at Junkeren fandt paa, han vilde have hende ned til sig. Det var nok ikke med hendes gode Vilje, og man var ræd for, at Frands skulde gjøre Spetakler. Havde han truffet Junkeren eller Ladefogden ude paa en ensom Vej og givet dem nogle Tærsk, saa havde de haft dem. Det var meget sikrere at sende ham til Rendsborg og lade Kjæppedrengene tumle ham.

„Ja vel, men hvordan er han saa nu bleven fri?"

„Aa, det er let fortalt! Pernille er nu kommen hjem til Forældrene, formedelst at hun ventede sig et lille Barn, og det har jo allerede meldt sig. Hun skal navngive en Fader; men det maa ikke være den rigtige Fader, for det maa ikke være, da han er saadan en fornem Mand og en gift Mand tillige. Med lidt Penge vilde det rigtig nok være let at skaffe en Fader til Barnet og en Mand til Moderen; men hun! Hun er nok en lille stridig Satan og vil ikke have andre end sin gamle Kjæreste. Hvis han blev fri, og han saa vilde have hende og lade sig kalde Fader til hendes Barn, saa vilde hun finde sig i, at der blev løjet. Ellers skulde den rette Fader nævnes, for hun brød sig lidt om den Straf og Skam, der kunde overgaa ham. Se, saa var der ikke andet for, end at Frands maatte udløses.

„Det var sku kjønt af Pigen, at hun huskede paa sin

gode Ven, for det skal jo være et rent Helvedes Liv at være geworben Soldat i Rendsborg. Han tager sig vel ogsaa glat væk Skylden paa," mente Svend.

„Det stoler da hun eller i det mindste hendes Forældre paa, for det tog Tid at faa ham udløst, og derefter vilde Barnet ikke opsætte sin Ankomst til Verden. Saa kjørte Lukas og hans Kone den lille over til Præsten og fik ham døbt. Præsten havde vel nok sine Tvivl om, at det var Løgn med den Fader, der blev opgivet, men det tav han saa med."

„Den Slags Løgne skal der nok være Straf for; men Frands tier vel ogsaa til det."

„Det gjør han nok. Jeg saa, han kom her forbi lige før Aften og gik op til Najbjærg. — Drik en Gang til, inden du gaar!"

* *

Det var Aften, da Frands kom op til Lukasses; men den lave, lerklinede Stue oplystes sparsomt af Lyseklyuen, som brændte paa Arnen. Nærmest foran Ilden sad Moderen og den ældste Datter og spandt, medens Lukas noget længere tilbage var ved at sno Halmsimer. Pernille sad i Væven, og i en mørk Krog bag denne stod en Vugge, som hun af og til rokkede. Alt Arbejdet standsede dog, da Karlen traadte ind, men medens de andre bød ham velkommen hjem, skyndte hun sig ned af Væven, dukkede sig ned i Mørket og laa nu knælende og sagte hulkende over sit Barns Vugge. Forældre og Søstre lagde ikke Mærke til hende i deres Glæde over, at nu var Frands kommen, og nu skulde alt blive godt. Først da han havde sat sig ned og i synlig Spænding lyttede til den gyngende Vugge og den stille Graad, kom Moderen i Tanke om, at han vistnok savnede nogen, og halv ærgerlig udbrød hun: „Men Pernille da! Hvorfor kommer du ikke frem og byder velkommen?"

Lydig traadte hun ud i Lyskredsen og rakte sin skjælvende Haand til Vennen, der gik hende i Møde, medens hun holdt den anden Haand for Øjnene. Men i det samme brast hun i heftig Graad og stammede: „Jeg kunde ikke — kunde ikke — bjærge mig — jeg — —."

„Nu, det ved vi nok," afbrød Moderen hende. „Skab dig nu ikke, nu kan vel alt blive godt. Sid ned igjen, Frands, og lad os snakke om det. Hvordan har du haft det?"

Jo, han havde ikke haft det saa overmaade dejligt, sagde han. Han var betagen af inderlig Deltagelse for Veninden, der nu atter trak sig tilbage til sin Væv og gav sig til at sysle med denne, medens hendes Moder førte Ordet og for=

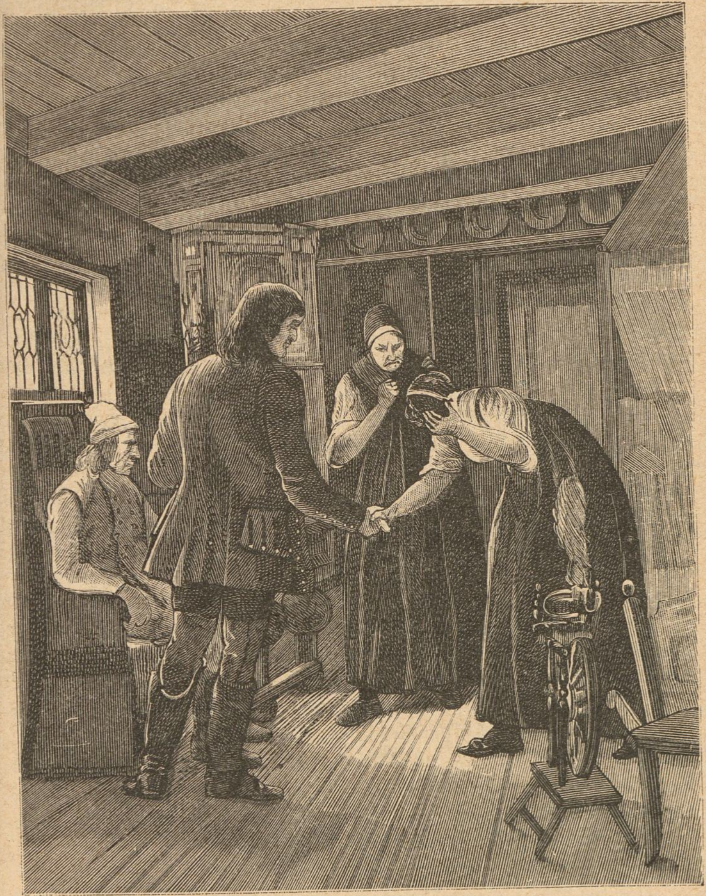

tale om deres Anliggender. De havde haft det taaleligt og vare blevne mildt behandlede af Herskabet. De havde ikke savnet Saakorn eller Brødkorn og ikke haft det sværere med Hoveri, end de havde kunnet udholde. Forvalteren havde

ogsaa lovet dem paa sin Herres Vegne, at den nye Fæster skulde faa fuldstændig Besætning med Gaarden og andre gode Ting. Og medens hun lod Munden løbe, og Lukas nu og da indskød et Ord i en mere nedstemt Tone, sad Pernille tavs og betragtede ufravendt og ængstelig det vexlende Minespil i Vennens Ansigt.

Før han gik her op, havde han været hos sin Søster i Albæk og sin Broder i Egebæk og havde begge Steder faaet en sand og overensstemmende Fremstilling af Sagen. Han syntes derefter, at Pernille var i meget høj Grad til at undskylde, og at det skete var fra hendes Side langt mere en Ulykke end en Brøde. Det var med et medynksomt og forsonligt Hjærte, han betraadte hendes Hjem, og da hun viste sig saa ydmyg og næppe turde nærme sig ham, var han lige ved at aabne sine Arme for at tage hende til sit Hjærte. Men Moderens Ord standsede ham. Han følte sig mere oprørt i Sindet, jo længer hun talte; thi det var snart, som hun betragtede Ulykken som en Lykke og Forføreren som en Velgjører; men fra dette Synspunkt kunde han aldrig indlade sig med Familien.

Konens Mening var dog nok ikke helt, som han opfattede den. Men hun var bleven gammel under Tryk og Trængsler, og de timelige Goder, som hun tit bittert havde savnet, havde en stor Vægt for hende. Hun mente, det var lige saadan med andre, og nu vilde hun lige strax gjøre Karlen rede for, at deres Nød og Fattigdom ikke var saa stor som forhen, og at der kunde være taalelige Udsigter i Fremtiden. Derved vilde hun stemme ham mere for den Forbindelse med hendes Datter, som hun af Hjærtet ønskede, fordi hun godt forstod, at det var den eneste Mulighed for, at Datteren kunde gjenvinde den tabte Livslykke.

Han syntes, at den Tankegang laa til Grund for den gamle Kones Ord, at de var „Naadigherren" taknemmelige for, hvad der var sket, og at han burde ogsaa være det. Men deri kunde han ikke samstemme, og da Konens Lovprisninger over Fremtidsudsigterne slet ikke lod til at ville faa Ende, rejste han sig koldt op og lavede sig at gaa.

„Vil du allerede bort?" spurgte den ældste Datter.

„Ja, det bliver sent. Aftenen er kort nu, og jeg har ogsaa andenstedes Ærende."

„Der er jo da et og andet at træffe Aftale om," sagde Lukas.

„Naa ja.., det er der jo Tid nok til siden."

Saa bød han Godnat. Ved Afskeden tog han Pernille i Haanden og sagde: „Vi to skulde vel ogsaa snakke noget sammen; men nu kan vi jo tit mødes."

Søster og Broder og Svigerinde søgte at faa hans sande Mening at vide, og den fik de ogsaa inden ret længe. Han holdt af Pernille endnu, og hvad der kunde være forset fra hendes Side, regnede han hende ikke til Last, men han vilde ikke være Junkeren taknemmelig for nogen Ting, ja han vilde end ikke svare for, at han ikke vilde hævne sig paa ham, hvis han saa Lejlighed dertil i et Øjeblik, da Harmen kogte op i ham. Han var villig til at gifte sig med Pernille og til at antage hendes Barn som sit eget; men saa skulde hun drage med ham langt bort til en fjærn Egn. Han vilde ikke leve med hende som sin Hustru i hendes Forførers Nærhed og med ham som sin Herre og Husbond.

Da det lod, som han trak sig tilbage fra det tilsigtede Giftermaal, begyndte Frændskabet at frygte for, at Pernille og hendes Forældre skulde blive dragne til Ansvar, fordi han var udlagt som Barnefader. Han forsikrede da, at han ikke vilde gjøre noget Skridt, der kunde volde hans fordums Veninde Fortræd. Alle Omgivelser vidste vel Rede om Sagen, der altsaa ikke kunde krænke hans Ære. Men Junkeren tog hans Vægring meget ilde op. Han havde ladet ham kalde op paa Skriverstuen og ved sin Forvalter ladet ham tilbyde Fæstebrev paa Gaarden i Najbjærg. Det var krævet, at han skulde gifte sig med Pernille og forsørge de gamle. Vilkaarene var for øvrigt fordelagtige. Han nægtede at modtage Fæstebrevet og kom derved alvorlig i Unaade hos Junkeren, der ikke taalte, at nogen modsatte sig hans Vilje, og havde til Valgsprog over for sine undergivne: „Vil du ikke, saa skal du!"

Derfor var det ogsaa forgjæves, at baade Lukas og Hans Egebæk prøvede at skaffe Frands et Fripas, at han kunde drage til et andet Gods og fæste Bo med sin Veninde. Junker Ernst forkastede ogsaa sine Øjentjeneres Raad, at han skulde straffe den gjenstridige Karl med at gjøre ham til Soldat igjen. Junkeren vilde adlydes ubetinget. Karlen skulde bøje sin stive Nakke, og vilde han ikke det med det gode, skulde han tvinges og plages til det og saaledes opstilles som et afskrækkende Exempel, at ingen i Fremtiden skulde tro, det kunde nytte noget at sætte sig op imod Herskabets Vilje.

Saa en Søndag midt i Juni Maaned 1787 indfandt den snilde Ladefoged fra Møltrup sig i Egebæk med Befaling, at Frands ufortøvet skulde give Møde paa Gaarden.

„Er der noget, jeg skal bestille?“ spurgte han. „Skal jeg tage Værktøj med?“

„Det var der ingen Tale om,“ sagde Jakob. „Men der er jo Værktøj i Møltrup Snedkerstue.“

„Ja vist,“ sagde Frands; „dog, det er der saa mange, der kludrer med, at det snart ikke er til at bruge; men lad gaa da!“

Saa fulgte han med: men da de vare komne lidt uden for Gaarden, sagde Jakob: „Sandt at sige, er der nok ikke Tale om noget værre Arbejde, end at du skal underskrive og modtage Fæstebrev paa Lukas Najbjærgs Gaard. Betingelserne kjender jeg ikke videre nøje, men det gjør du kanske selv.“

„Jeg kjender nogle af dem, men gaar ikke ind paa dem. Det har jeg sagt Forvalteren Besked om, da Fæstebrevet først blev mig tilbudt.“

„Men dermed er Naadigherren ikke tilfreds, og jeg er ræd for, der forestaar dig en haard Pust, hvis du ikke giver efter. — Hør lidt! Skulde vi ikke gaa ind i Brohuset og faa os en Taar Brændevin, vi kunde dog saa betænke os.“

Det var han villig til, og medens Jakob mente, at Brændevinen skulde stemme Frands mere medgjørlig, var denne fast bestemt paa fortsat Vægring. Skulde han have Prygl, vilde han slaa igjen, og derfor henvendte han sig i Smug til Bromanden.

„Du har jo et Brækkejærn eller et Koben. Laan mig det. Der er nok et Stykke Arbejde omme paa Gaarden, som jeg skal bruge det til.“

„Jeg har to,“ sagde Bromanden. „Du kan følge med og vælge.“

Han gik med ind i et Aflukke, hvor Bromanden havde sine Redskaber til ved Lejlighed at udbedre Broen. Der var de to Koben, svære, korte Jærnstænger med en kløftet Ende. Frands tog et af dem og stak det ned i sin dybe Kommelomme og fulgte saa med Bromanden ind i Skjænkestuen igjen.

Der holdt nu en Vogn for Døren, og dens Ejer, en høj, smækker Mand, gik frem og tilbage paa Gulvet. Det var en anset Kjøbmand fra Ringkjøbing, der kom fra Horsens og nu

bedede i Brohuset. Han benyttede Lejligheden til at falbyde Tobak, Salt og Tjære og sligt til Bromanden, som drev nogen Landhandel.

„Der er kun lidt at afsætte,“ sagde Bromanden. „Det er trange Tider for Bønderne.“

„Ja, aa ja!“ sagde Kjøbmanden, der talte meget hurtig og snøvlede lidt. „Ja, jeg kjender det. Jeg er selv bondefødt. Men vi maa haabe paa bedre Tider. Det lyser allerede. Kjender I den nye Forordning?“

Bønderne sagde, at de vidste ikke, hvad han mente.

„Saa er den ikke bleven oplæst ved Kirkerne her endnu. Det tænkte jeg dog. Den udkom for ti Dage siden. Nu, saa er jeg den første, der bringer eder den gode Tidende. Ved Forordningen af 8de Juni er det forbudt Herremændene at straffe Bønderne med Træhest, Gabestok og Hundehul. Der er ogsaa andre gode Ting i den, som jeg nu ikke husker. — Kjøber du saa nogen Tobak, Bromand?“

Men baade Bromanden og Bønderne var aldeles forbavsede ved Nyheden. Var denne bleven bragt af en mindre bekjendt og troværdig Mand, vilde de ikke troet den. Nu trængte de sig sammen om ham og vilde have mere at vide; men han huskede ikke mere. Han forsikrede kun, at han selv havde set Forordningen trykt med Kongens Navn under, og naar den ikke allerede var bleven oplæst i Timring Kirke, vilde det utvivlsomt ske næste Søndag. Nu meldte hans Karl, at hans Heste havde opædt, og saa steg Kjøbmanden til Vogns og kjørte bort.

Ladefogden og Frands gik nu om til Herregaarden og traadte ind i Skriverstuen, hvor Forvalteren paa ny forelagde ham Fæstebrevet med de omtalte Betingelser, som det nu ikke længer kunde tillades ham at undslaa sig for. Da han blev ved at vægre sig, blev det sagt ham, at naar han ikke vilde sit eget Vel, saa var det Herskabets bestemte Vilje, at han skulde tvinges. Han skulde nu ride Træhesten, til han blev føjelig. Frands talte om en Forordning, hvori Brug af Træhesten skulde være forbudt; men saa spurgte Forvalteren, om han var gal, om han troede at kunne bilde nogen ind, at Kongen vovede at udstede en saadan Forordning. Jakobsen fløjtede ud ad Vinduet og tilkaldte mandstærk Hjælp, saa kommanderede han: „Omkring! Marsch!“ og afsted gik det over Gaarden hen til Træhesten; men da Frands nu stod ved den, rev han Kobenet op af Lommen og gav den plumpe Dyrestikkelse en saadan Kindhest, at Hovedet røg langt hen ad Gaarden.

Trællemærket brydes.

Atter svang han det vældige Vaaben over sit Hoved, medens hans Vogtere veg rædde til Side. Træhesten var gammel og mør, udsat som den altid havde været for Vejr og Vind, og i en Haandevending laa den paa Stenbroen splintret i Stumper og Stykker.

Men nu aabnedes et Vindue i Herskabets egen Bolig, og Junker Ernst raabte rasende: „Svinebind ham, den Satan! Kast ham i Hundehullet, og lad ham ligge der, til han raadner.“

I et Nu blev Frands greben bag fra og kastet om paa Stenbroen, hvor han faldt saa uheldig, at han mistede Bevidstheden. Da denne vendte tilbage, laa han i Lænker med blødende Tinding i en mørk og stinkende Fængselskjælder.

Her laa han i det tætteste Mørke og uden andet Selskab end Mus og Padder. Ladefogden kom dog ned til ham en Gang om Dagen og bragte ham en Strippe Vand og noget Brød samt holdt Formaningstaler til ham og raadte ham til at krybe til Korset.

„Man maa fire for Magten, om den saa sad i en Hundehule, og Naadigherren er ingen slem Mand mod dem, han kan lide. Men hvad han vil have frem, det skal frem, og han har svoret højt og dyrt paa, at han nok skal bøje din stive Nakke. Du kommer min Sjæl aldrig levende op, hvis du ikke giver efter, og hvad skal man saa sige om det. Tjenere skal være deres Herrer hørige og lydige. Det staar baade i Lovbog og Katekismus, saa vidt jeg ved. Og det er jo slet ikke noget ondt, han forlanger af dig. Han vil jo blot, du skal tage mod den Pige og den Gaard, du selv før har forlangt at faa, og det er jo da ikke til at dø af, at hun har det bitte Barn. Jeg tror lige fuldt, at hun er et bravt og ærligt Kvindfolk.“

„Det tror jeg selv; men jeg vil ikke lade mig tvinge, om det saa gjaldt Livet.“

„Gu' minsæl gjælder det Livet. Det skal du nok faa at se, naar du ligger og omkommer i Skarn og Elendighed. Naar du er død og henne, vil du fortryde din Stivsindethed, men saa er det for silde.“

„Har I dog ikke siden hørt noget om den nye Forordning, han talte om, Kjøbmanden?“ spurgte Frands.

„Aldrig en Snus!“ lød Svaret, „og det vil man heller ikke høre mere om, formedelst at en saadan Forordning hverken er kommen eller vil komme. Godsejerne er, som ogsaa Naadigherren siger, Landets Grundpiller og Tronens Støtter, og

Kongen tør ikke blande sig i Forholdet mellem dem og deres Bønder. Skulde en saadan Forordning komme, vilde den minsæl snart blive ophævet igjen, som vi saa, det gik med de nye Hoveribestemmelser, der kom for nogle Aar siden. Herremændene taaler saa gu' aldrig, at der gjøres Indgreb i deres lovlige Rettigheder. Du kommer minsæl aldrig ud, før du nejer dig, go' Karl. Manden har Magten."

Ladefogden løj. Nu vidste han godt, at den omtalte Forordning var kundgjort. Junker Ernst vidste det ogsaa, men i Forvisningen om, at den ikke blev ved at gjælde ret længe, agtede han ikke at bryde sig om den. Navnlig vilde han ikke bryde sig om den for Frands Egebæks Vedkommende, da han for enhver Pris skulde tvinges.

Jakob Jakobsen holdt imidlertid nok af at adlyde sin Herre, men vilde dog ogsaa gjærne have sin egen Pels i Behold, og ved Frands's Ord faldt det ham dog ind, at det maaske ikke var heldigt at være virksom Haandlanger ved en saa aabenbar Overtrædelse af et Kongebud. Ja, hvis det gik galt, kunde den naadige Junker vel endog finde paa at fralægge sig al Skylden og bruge Jakob Ladefoged som Syndebuk. Men Jakob, der havde sig selv kjærest, fandt, at han ogsaa var sig selv nærest, og saa tog han Kappen paa begge Skuldre. Medens Junkeren troede, at Frands sad paa Vand og Brød i Lænker i Hundehullet, blev han om Andendagen løsladt og indsat i et andet Rum oven Jorden, hvor han ogsaa fik noget bedre Føde. Jakob sagde, at han formildede hans Fængsel af lutter Barmhjærtighed; men Frands troede ham ikke, og hvordan han saa bar sig ad, fandtes det en Morgen, at han havde brudt Hul i en Væg og taget Udgangsbillet.

Han tog sin Tilflugt til Amtmanden, hvis Sag det egentlig var at tage Bønderne i Forsvar mod Herremændene. Frands vidste dog godt, at det var klogest for Folk i hans Stilling at nedstemme Retfærdighedskravet, og han forlangte kun at blive løst fra Møltrup Gods, saa han kunde tage Ophold, hvor han vilde. Han fik fri Proces, og Amtmanden tog ham i sin Beskyttelse indtil Sagens Udgang. Det trak i Langdrag, og Junkeren vilde paa ingen Maade tilstaa ham Frihed.

„Om det saa skal koste den sidste Hvid, jeg ejer," sagde han, „saa skal det Bondebæst dog aldrig faa Ret over mig."

Ret fik han dog alligevel; thi Herremanden blev idømt en betydelig Pengebøde. Han lovede dog lige fuldt, at han endnu skulde volde Karlen hundrede Ulykker, hvis han ikke faldt til Føje. Sit Løfte vilde han vel ogsaa have holdt,

hvis der ikke var indtruffet Ting af større Vigtighed, som vedkom dem begge.

Man var naaet langt hen paa Sommeren 1788, og den 20de Juni udkom Forordningen om Stavnsbaandets Løsning. Det var jo især Adelsmænd og Godsejere, der som Kronprinsens Raadgivere gjennemførte denne Sag og fremmede alle de andre Lovarbejder, som i en Aarrække fremkom til Bondestandens Gavn. Man tager heller ikke fejl i at mene, at ikke blot disse højtstillede Mænd, men mangfoldige af deres Standsfæller var ædeltænkende nok til at bortse fra egen Fordel for Menneskelighedens og Fædrelandets Skyld og i Bondestandens Undertrykkelse at se den væsentligste Aarsag til, at baade Folkemængden og Almenvelstanden aftog mere og mere. Men der var andre, som harmedes over det Indgreb, der skete i deres formentlige Ret. Der var Herskaber, der behandlede deres Bønder mildt og var hjælpsomme imod dem, men dog nødig vilde give slip paa den kjære Magt, i det de fuldt og fast troede, at Bondefriheden vilde føre til værre Tilstande, fordi de mente, at Bonden var saa dybt nedsunken i Dovenskab og Daarskab', at han ikke vilde forstaa at bruge Friheden til andet end til sin egen Fordærvelse. Der var jo ogsaa en Del Bondeplagere, der søgte at udpine den sidste Skjærv af deres Bønder, og der var lunefulde Smaatyranner med Slavedrivernatur, og de saa med Forbitrelse paa Frihedsværket.

Man vil saaledes forstaa, at Junker Ernst for sit Vedkommende var yderst harmfuld over de nye Indretninger og havde saa travlt med at raadføre sig med lige sindede Standsfæller desangaaende, at han helt glemte at tage videre Hensyn til Frands Egebæk.

Denne forholdt sig ogsaa ganske rolig; thi han havde skjønnet, hvilken Velgjerning Stavnsbaandsløsningen var, skjønt den ikke lige strax kom ham til gode. Der var nemlig skabt en Overgangstid, saa kun Mandkjønnet under 14 eller over 36 Aar strax nød den fulde Frihed, der først skulde indtræde for alle med Aaret 1800. Imidlertid ytrede den store Begivenhed strax sin Virkning paa ham, hvilket navnlig viste sig i hans Forhold til Pernille. Men hendes Mening kjendte han gjennem sin Broder og Svigerinde, og nu begyndte han at nærme sig og tiltale hende fortrolig.

Saa var det en Gang i Høsttiden, at han gik over Najbjærg Mark og traf de to Søstre alene ved Arbejdet. Dorthe høstede, og Pernille bandt op. Som han nu gik ved Siden

af sidstnævnte, sagde han: „I har det nok knapt med Karlehjælp ved Arbejdet.“

„Vi har saa,“ sagde hun. „Min Fader kan nu næsten ikke bestille noget, der er Slid ved, og det falder svært nok at holde en fremmed til Arbejdet paa Hovmarken. Her hjemme maa vi hjælpe os, som vi kan.“

„Jeg kunde da gjærne komme og høste nogle Dage,“ sagde han.

„Ja, du kunde, men du vil vel ikke.“

„Jeg vilde, naar din Moder vilde lade være at snakke om det, som hun altid har paa Tungen, naar hun ser mig.“

„Jeg skal bede hende om at tie med det,“ sagde hun sørgmodig; „men det har jeg gjort før, saa jeg er ræd for, det ikke vil hjælpe. Jeg har sagt hende, at vi maatte være taknemmelige for, at du ikke lod mig tiltale, fordi vi havde — havde — løjet dig paa, og andet godt har jeg jo ikke at vente i dette Liv.“

„Ja, men skulde vi dog ikke tænke paa at komme sammen en Gang?“ sagde han pludselig med varm Klang i sin milde Stemme.

„Frands! Du gjør vel ikke Nar af mig?“ lød det bævende Svar.

„Nej, jeg gjør ikke, men vi to gaar jo begge og sukker efter Forsoning, og jeg tror ogsaa, at den kan opnaas. Jeg har lovet Gud og mig selv, at jeg ikke vilde bosætte mig med den Mand til Husbond og Herre, der har gjort os saa meget ondt, og som stavnsbunden Svend kunde jeg ikke drage andensteds hen. Folk har kaldt det Særhed af mig, og det maa de have Lov til, især da der nu er bedre Udsigter. Jeg er 30 Aar. Om 6 Aar er jeg fri Mand og kan drage, hvorhen jeg vil; vil du saa drage med mig, saa faar vi vel Tag over Hovedet, og med din Væv og min Høvlebænk haaber jeg næst Guds Hjælp, at vi kan ernære os iblandt fremmede. Naa, men vi har jo Tid at betænke os.“

„Jeg er betænkt,“ sagde hun stille, men med blussende Kinder. „Vilde du tage imod mig og...ikke forskyde mit stakkels lille Barn, saa er jeg rede til at drage med dig, hvorhen du vil. Det bliver trykkende for mine Forældre, der havde haabet at, du skulde blive deres Alderdoms Støtte; men det faar ikke at hjælpe. Ogsaa mig vilde det være meget imod at faa et Hjem af det Menneskes Naade, der har voldt mig usigelig mere Fortræd end nogen anden.“

„Men Pernille da!“ raabte Dorthe. „Staar du der og

holder Snak og lader Kornet ligge. Du tænker ikke paa, hvor meget der er for os to at bestille."

„Det er min Skyld, at hun glemmer sin Bestilling,"

sagde Frands; „men lad mig nu tage Meiejærnet, mens I hjælper hinanden at binde op, saa faar vi nok det oprettet."

Og han høstede vel et Par Timer og forlod først Pigerne, da de gik hjem til Middag. Dorthe fortalte hjemme, at han havde hjulpet dem, og hun føjede til: „Jeg havde snart

glemt, at han var saa rask en Høstkarl; men jeg havde ogsaa glemt, at Pernille kunde være saa glad og lykkelig, som hun var, da hun gik der ved Siden af ham."

„Hverken Karlen eller Pigen mistede ganske det Skjær af Glæde, som den Dags Møde havde udbredt over deres Ansigter. Der var dog ingen, der fik at vide, hvad de havde aftalt. Der var jo ogsaa en Ventetid af 6 Aar, og i den Tid kunde der ske mange Ting, som ikke var forudset. Det spurgtes da ogsaa, at der fra Godsejernes Side gjordes store Anstrængelser for at holde Bønderne undertrykte fremdeles.

Junker Ernst var ivrig paa Færde i den Anledning, og hans hensynsløse Færd var ikke langt fra at skaffe ham en Indflydelse blandt hans Standsfæller, som hans Evner langt fra berettigede ham til. Navnlig var han meget virksom for at skaffe Underskrifter paa den bekjendte Klage, som to Herremænd i Horsensegnen overbragte ved Kronprinsens Bryllup i Sommeren 1790 fra 102 jyske Godsejere.

Klagen gjorde ikke den forventede Virkning. Dens overmodige Tone, de usande Paastande og snæverhjærtede Synsmaader gjorde ingen Lykke hos den unge Fyrste og hans oplyste Raadgivere. Da det desuden kom frem, at der var Misligheder med Hensyn til Underskrifterne, blev der gjort Skridt til at drage vedkommende til Ansvar. Junker Ernst var en af dem, der blev indstævnet for Undersøgelseskommissionen, men enten af Frygt eller Trods undlod han at møde. Da der saa blev udsendt en Militærkommando for at hente ham, fandt denne kun et blodigt Lig. Han var omkommen ved et Vaadeskud, hed det, og det maatte man jo tro, da han fandtes død i det Værelse, hvor han havde sine Jagtvaaben.

Det viste sig nu ogsaa, at hans Formuesvilkaar stod paa yderst svage Fødder, og Møltrup fik strax et andet Herskab, som Frands Egebæk ikke havde noget imod at tage Fæstebrev af. Det blev saa alligevel ham, der som sin Ungdomsveninde's Ægtefælle overtog Lukas Nielsens Gaard og paatog sig at forsørge sine Svigerforældre i deres Alderdom.

Mod Strømmen.

Fortælling af **Anton Nielsen.**

Med Tegninger af **Anker Lund.**

De stod nede ved Aaen og saa paa dens rivende Fart. Det var den første Foraarsdag med mildt Vejr. Græsset pippede frem med tusende Spirer, Lærkerne sang. Der laa endnu nogle enkelte Snepletter paa Nordsiden af Bakkerne og i de dybe Vejgrøfter, men ellers var Sneen tøet op, og dens Vand havde givet Aaen Fart. Fader og Søn gik sig en Tur den smukke Søndag, men nu var de standsede paa Broen og saa paa det ilende Vand. Drengen, en lille sorthovedet, klarøjet Fyr, morede sig med at kaste Pinde eller Sten ned i Aaen.

„Tror du, denne kan sejle, Fader?“ spurgte han og kom slæbende med en stor Træklods.

„Ja, den bliver nok nødt til det,“ svarede Faderen, en ældre, graahovedet og krumbøjet Mand; det var Landsbyens Skolelærer.

Plask! Der kastede Drengen den store Klods ned i Vandet.

„Aa, kan du se, den gaar til Bunds, den vil ikke! — Jo, der kommer den op igjen! Men se! Den bliver hængende i Græsset ved Kanten. Aa, det var morsomt! Aaen kan ikke faa Magt med den! Jeg tænkte nok, den var for stor!“

„Ja, den gjør Modstand, men det varer nok ikke længe, for Strømmen er for stærk. Se, hvor den rykker i Klodsen! Saa! Der maatte den afsted.“

Drengen svarede ikke, men løb hen ad Vejen og kom snart tilbage, trillende med en stor Sten.

„Tror du ogsaa, Aaen kan faa Magt med denne, Fader?“

„Du kan jo se ad.“

Drengen væltede Stenen ned i Strømmen, den faldt henne ved Kanten paa et lavt Sted.

„Kan du se, Fader, den faar Lov til at blive liggende! Vandet kan ikke faa Magt med den. Nej se, hvor smukke, klare Vandstraaler der springer op om den!“

„Ja, men saa kommer den ingen Steder; den maa blive liggende der til evig Tid. Se, Træstykket er nu saa langt borte, saa vi kan knap øjne det. Enten er det nu bedst at være let som Træ eller tung som Sten?“

„Aa jo, det var morsomt at komme saa rask afsted — men saa kan man ikke standse, naar man vil. Nej se, hvor smukt Stenen ligger der i Solen! Og den kan Aaen ikke tumle. — Se, der kommer Møllerens Frederik i Baaden. — Aa, Fader; skal vi ikke gaa ned og sejle med — saa kan vi sejle næsten lige hjem?“

„Det er ikke værd, Albert. Vi fik nok Lov til det, men det er Synd at forlange — thi kan du ikke se, at han er helt forlæsset med at ro sig selv i denne tomme Baad imod Strømmen, og han kommer dog kun langsomt frem alligevel!“

„Men Vandet kan dog ikke faa Magt med ham!“

„Ja, dersom han ikke vilde slæbe paa Aarerne, saa skulde du se, hvor Strømmen vilde kjøre med ham.“

„Ja, men han er nødt til at slæbe, ellers kom han jo ikke hjem med Baaden.“

Denne lille Samtale imellem Skolelæreren og hans 10 Aars Søn var ikke saa betydningsløs, som det lod til. Faderen var fra først af en fattig Indsiddersøn, som i Skolen havde udmærket sig ved Sang og Skrivning. Efter Lærerens og andre Folks Mening havde Naturen, paa Grund af disse Gaver bestemt ham til at blive Skolemester, og Drengen fik sat sig det i Hovedet. Da han var bleven konfirmeret, fik han Præst og Lærer til at skrive sig nogle udmærkede Anbefalinger, og udrustet med dem begyndte han saa en Tiggergang hele Sjælland over, hos Præster, Herremænd og andre Honoratiores. For de Penge, han samlede, blev han forberedt til Seminariet. Ved at gjentage denne Indsamling i hver Sommerferie og ved at udstrække den over hele Danmark fik han efterhaanden betalt, hvad han skulde give til Seminariet, og fik en taalelig god Examen. Efter at han havde været Hjælpelærer i to Aar, blev der et godt Kald ledigt paa Egnen. Nu begyndte han en ny Tiggergang hos alle Sogneraaderne og de rigeste Gaardmænd, hos Præst, Provst, Amtmand og Biskop, om at

faa Kaldet. Og han fik det. Han var naturligvis paa sine Vandringer ofte bleven behandlet uforskammet og var bleven hundset baade af Herremænd, Lakajer, Præster og Storbønder. Det vilde være uretfærdigt at sige, at han syntes godt om denne Behandling, men han taalte den. Naar bare han fik noget i Posen, saa krummede han gjærne sin Ryg under Svøben.

Han blev gift og fik mange Børn og havde somme Tider svært ved at slaa sig igjennem. Men da han var forekommende imod de rige Mænds Børn i Skolen, saa gjengjældte de det med Gaver af Flæsk, Ost, Æg og Gæs; og det hjalp paa Spisekamret og derved paa Finanserne i det hele. Fattige Folks Børn gjorde han ingen anden Uret, end at han foretrak de rige Folks; men det var jo ogsaa nok.

Nu havde han opdraget og sat ud i Verden 5 Børn, og det lod til at gaa dem godt alle sammen. Faderen mente, som jo ogsaa kunde være rimeligt, at det skyldtes hans Opdragelse, hvis Hovedgrundsætning var:

„Min Søn, om du vil i Verden frem,
saa buk!"

Men den yngste, Albert, der var kommen som en Efternøler, han lod ikke til at være lærenem angaaende denne Krybe- og Bukkevisdom, skjønt den blev foredraget for ham ved enhver Lejlighed. Alt hvad Faderen sagde, mens han stod paa Broen, skulde være en billedlig Antydning af hans Leveregler, og det er rimeligt, at Albert, som havde hørt saa meget af den Slags, og som forresten havde en fin Næse, nok kunde lugte, hvad det var, der blev opvartet med.

Denne lille og stille Krig imellem Faderen og Sønnen blev ført, indtil denne blev konfirmeret. Albert kom, efter sit Ønske, i Lære hos en Tømmermester der i Byen, men Faderen sendte ham ikke ud i Verden med frejdigt Haab, saaledes som det var sket med de andre Børn, men med Tvivl og Hovedrysten. Hans Moder derimod, som ellers sjælden talte om andet, end hvad der angik Mad og Klæder, tog dog Ordet ved den højtidelige Afsked og sagde til stum Forfærdelse for Skolelæreren, men til inderlig Glæde for hans Søn:

„Farvel, Albert! Lad mig se, du bliver en rask Dreng og ikke saadan en Kællingepotte som dine Brødre!"

Fjorten Dage efter kom Albert hjem en Aften med forrevne Klæder og med et forslaaet Hovede. Han bad sin Moder om at lappe lidt paa det alt sammen, men han kunde jo ikke blive fri for at fortælle hvordan alt var gaaet til. Og det var da saadan, at Mesteren og hans Kone var tagne bort. Den Gang de saa havde spist Vesperkost der hjemme, var Svendene og den anden Dreng blevne enige om at gaa ind i Mesterens Have og plyndre et Pæretræ. Og da Albert

paa ingen Maade vilde med, havde de pryglet ham, skjønt han havde slaaet tappert fra sig.

„Men, Moder! Det bedste ved det hele var, at da de ikke kunde faa mig med, saa turde de ikke gaa ind i Haven, for de var bange, jeg skulde sladre."

„Det havde du da ikke gjort?" spurgte hun.

„Nej, du skal ikke tro det."

„Ja, det var unægtelig et vanskeligt Dilemma at komme i," sagde den højlærde Skolemester. „Pligten og Selvopholdelsesdriften i Strid — og det er stærke Magter begge."

„Du havde naturligvis gaaet med at stjæle Pærer," sagde hans Halvdel, lidt haanlig.

„Du kjender mig, Kone! — Men jeg vil dog sige, at det ikke, i den allerværste Betydning, kan kaldes at stjæle. Der er Forskjel paa at give efter for sin egen Fristelse og saa at give efter for en voldelig Pression."

„Ja, enten du havde givet efter for det ene eller for det andet, saa var dog Mesteren bleven af med sine Pærer," sagde Konen, hel oprørsk.

„Du kunde have undgaaet de Prygl og Flænger og derhos kommet i bedre Forstaaelse med dine Medarbejdere, som nu maa være fjendske imod dig," siger Faderen.

„De er heller ikke værd at være gode Venner med," mente Konen.

„Ja, bi lidt, til jeg bliver et Par Aar ældre, saa skal jeg klø dem igjen, for Mester siger, jeg bliver stærk," sagde Albert.

„Om et Par Aar faar du nok bedre Forstand og finder paa noget bedre at bruge dine Kræfter til," sagde hans Moder.

Efterhaanden blev det mere fredeligt med Tommerfolkene, skjønt der var ingen, som skulde rose sig af at have faaet Albert til noget, som han ikke vilde, eller som han fandt urigtigt. Da han fik udlært, var han meget dygtig og anset. Mesteren vilde beholde ham, saa længe han kunde.

Der var en Mand i Byen, som alle var enige om at kalde en Kjeltring, men kun i deres stille Sind. Møller, saaledes hed han, var kommen fra en Provinskjøbstad, hvor han havde tjent sig en stor Formue ved at være Kommis=

sionær, Aagerkarl og Møbellaaner. Da han fandt, at han var bleven rig nok, kjøbte han sig en Bondegaard i den Landsby, som vi fortæller om. Møller holdt nu helt op med Forretningen og blev meget from og gudfrygtig. Hans sølvhvide Haar skinnede i den øverste Kirkestol hver Søndag, og ingen gav saa meget som til de fattige som han — naar bare han kunde være vis paa at der blev blæst i Basuner, hver Gang han gav. „Hr. Proprietær Møller" var meget anset der paa Egnen. Vist nok kjendte enhver hans Fortid, thi Rygtet var kommet til Byen før han selv — „men, Herregud, vi har jo alle Fejl!" Og nu var han saa hæderlig, saa ærværdig og saa rig.

Han skulde have Sølvbryllup, den sølvhvide Mand. Man vidste jo nok, at han i Kjøbstaden havde staaet i Forhold til adskillige løsagtige Kvindfolk, „men, Herregud, vi har jo alle Fejl!" Og nu paa sine gamle Dage var han bleven saa kysk og ærbar. Han skulde ogsaa før have været en slem Tyran mod sin Kone, men nu gik det saa stille og fredeligt der i Gaarden. Man anede jo nok, at Stilheden kom af, at Konen omsider var bleven aldeles underkuet, men man vidste det i Grunden ikke, man maatte jo holde sig til det, man saa. Og alt, hvad man saa, var smukt. Men det, som var smukkest ved Manden, var unægtelig hans Rigdom, som han lod skinne ved alle Lejligheder; dog uden at prale og uden at ydmyge nogen dermed. Naar Møller gik sin sædvanlige Tur igjennem Gaden, da blottedes alle Hoveder, — kun et sort, trodsigt Hovede beholdt Hatten paa, og det tilhørte Tømrersvenden Albert. Men det sølvhvide Hovede syntes ikke at lægge Mærke dertil i al sin Storhed. Sølvbryllupsdagen var bekjendt for alle, og den skulde fejres med Kirkegang, Klokkeklang og al mulig Glans. Da fik Kromanden en lys Tanke: Der kunde ved Indsamling tilvejebringes en Hædersgave som ved en Deputation kunde overbringes Brudeparret. Og Indsamlingen begyndte. De rige mødte med deres Tikroner, de fattige med deres Tiører; de skulde dog ogsaa have Lov at være med. Kromanden kom med sin Liste hen til Tømmermesteren. Han gav 10 Kroner, Svendene gav to hver, Drengen en.

„Er det nu alle dine Folk?" spørger Kromanden, „for jeg vilde jo nødig skyde nogen fra ved saadan en Lejlighed."

„Lad os se! Nej, der havde vi s'gu nær glemt den vigtigste. Det er Formanden Albert; han staar inde paa sit Kammer og gjør en Tegning. Gaa kun ind til ham."

Da Kromanden med stor Selvtillid forelagde Albert sin

Liste, blev han, lige som han havde faaet en paa Øret ved at høre disse Ord:

„Jeg giver ikke noget til den Mand, han trænger ikke til det."

„Hvad siger du? Giver du ikke noget, Menneske?"

„Nej."

„Ja, du kan da vel vide, at vi giver ham ikke, fordi han trænger, men det er for at hædre ham."

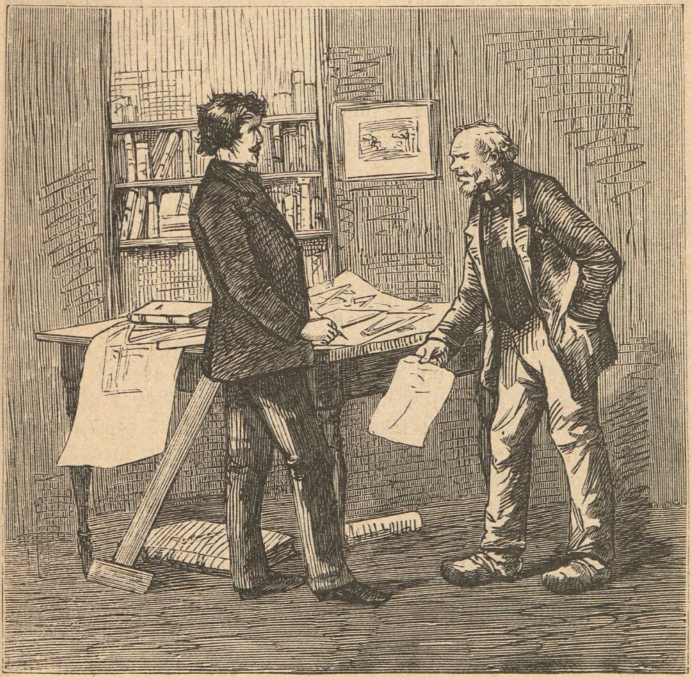

„Jo, det tilstaar jeg, lidt virkelig Hæder kunde han nok trænge til, men den kan jeg nu ikke opvarte ham med."

„Ser du, denne Liste bliver overrakt ham tillige med Gaven, og han faar altsaa at vide, hvem der ikke har været med."

„Det er mig kjært, at han faar Listen, for ellers kunde han gjærne tro, at jeg ogsaa havde givet Bidrag."

„Du vil altsaa være klogere og mere retfærdig end alle vi andre?"

„Det har jeg aldrig forlangt; men jeg vil bare have Lov til at gaa min egen Tur. Jeg har da vel Frihed til at gjøre, hvad jeg vil, ligesom I?"

„Gud bevares! Det har du. Det er kun frivillige Gaver ud af et kjærligt Hjærte, som jeg samler ind."

„Der løj du, Kromand, saadan som du aldrig har løjet før."

Kromanden satte et helt idiotisk Ansigt op, saaledes blev han ramt af dette Thors Hammerslag. Men da han havde fattet sig lidt, sagde han:

„Ja jeg vil bære over med dig for din Ungdoms Skyld — og for din hæderlige Faders Skyld — ellers skulde jeg lege med dig, som du har fortjent!"

Med disse Ord gik Kromanden, ildrød af Harme. Og han sørgede for at faa smækket Døren til, førend Albert kunde svare.

Sølvbryllupsdagen blev nu fejret med al mulig Højtidelighed. Men efter hvad her er fortalt, kan det vist ikke interessere nogen at faa Enkelthederne at vide.

Fjorten Dage efter kom Albert hjem og var meget nedslaaet. Da det ellers aldrig var Tilfældet med ham vilde jo Forældrene have Aarsagen at vide. Det var, at han havde faaet Afsked af Mesteren. Han havde spurgt om, hvormed han havde forset sig, og Mesteren havde sagt, at der var ikke Tale om nogen Forseelse, han vilde oven i Kjøbet give ham en udmærket Anbefaling; men der kunde jo gives Grunde, som ikke var til at nævne. Og det gjorde Mesteren meget ondt, at han skulde lade ham rejse.

„Det gjør nu ikke noget, jeg skal bort," sagde Albert, „for jeg kan sagtens faa Arbejde paa denne Tid, men det er saadan en brat og lumpen Maade at blive jaget bort paa. — Og saa denne hemmelige Grund!"

„Du har vel været stridig og uomgængelig mod dine Kammerater," mente Skolemesteren.

„Nej, vi er saa gode Venner. De holder af mig alle sammen."

„Nej, nu ved, jeg hvad der er i Vejen!" sagde Konen. „Det er rimeligvis kommet fra Møller, for jeg ved, at han har mange Penge i din Mesters Forretning. Og Møller har naturligvis faaet at vide, at du var saa godt som den eneste, der ikke vilde give til hans Sølvbryllup — og saa har han forlangt, at din Mester skulde afskedige dig."

„Skulde Mester være saadan en Pjalt!" udbrød Albert.

„Ja, det er nemt nok at kalde Folk for Pjalte. Men dersom nu Møller siger sine Penge op, saa er kanske din Mester ødelagt. — Og hvad var det ogsaa for en utidig Trodsighed, at du ikke vilde give et Par Kroner til Bryllupsgaven, men gav haanlige Ord i Steden for? Jeg, som havde den Ære at være Ordfører for Deputationen, blev meget pinlig berørt af din Opførsel, og jeg saa mig nødsaget til at lade indflyde et Par Ord i Talen om Ungdom og Uforstand, som var det eneste, der kunde afholde nogen fra at deltage i denne Hædersbevisning. — Og Hr. Møller tillige med flere, forstod det godt, at det skulde være en Undskyldning for dig, — men du har fornærmet ham altfor blodig."

„Du skal ingen Tak have for den Undskyldning, Fader, for jeg har ikke gjort noget, som behøver at undskyldes. Men i Morgen rejser jeg til Slagelse, saa er jeg da vel ikke Møller i Vejen."

Albert rejste nu efter sin Bestemmelse og fik ogsaa strax Arbejde. Alt gik godt en lille Tid, men saa begyndte Mesteren at blive ubehagelig imod ham. Han fandt sig deri en Tid og troede, at det var et forbigaaende daarligt Humør, men da det blev værre og værre, maatte han rejse fra ham. Albert gik nu fra den ene Mester til den anden i hele Byen, men ingen vilde have ham. Da blev han klog paa, at Møller maatte have sine Fingre med i Spillet, og han begyndte næsten at grue over dette Menneskes Hævngjerrighed.

Han rejste hjem og fortalte, hvordan det var gaaet ham, og hvad han tænkte sig som Aarsagen. Da tog hans Fader Ordet:

„Erindrer du Albert, at vi for mange Aar siden stod nede paa Broen en Søndag, og du kastede Sten og Træstykker ned i Aaen. Jeg søgte med Ord, der passede paa dit barnlige Begreb, at oplyse dig om, at det er svært at gaa imod Strømmen, men let at gaa med den."

„Jo, jeg husker det nok," svarede Albert.

„Men du har ikke fulgt mit velmente Raad; hvor du har truffet Strømme i Livet, der har du gaaet imod dem, og det har været din Ulykke. Men det er Tid at dreje Skuden endnu. Følg med den offentlige Menings Strøm, og vis den gamle Mand Ære som vi andre. Blot du vil sige ham et Par undskyldende Ord, vil han være forsonet, og alt vil gaa godt."

„Nej Tak Fader! Saa vil jeg dog hellere gaa til Bunds som Stenen, end jeg vil glide fremad med Strømmen. Det Vidnesbyrd, at jeg er et ærligt Menneske og ingen Fariser, det skal være min Ære, og den skal ingen tage fra mig. Naa, i Morgen rejser jeg og kommer ikke hjem, før jeg har noget bedre at fortælle. Men hverken I eller nogen her faar at vide, hvor jeg rejser hen, det er det sikreste."

„Du er en rask Dreng, Albert! Rejs med Gud!" sagde Moderen.

Albert rejste til Kjøbenhavn. Her gik han og spaserede i nogle Uger, da han ikke kunde faa Arbejde. Det var visselig ikke Møllers Skyld, men der havde været en meget stor Tilstrømning af Murere og Tømrere den Sommer, og der var forholdsvis kun lidt at bygge. Det var nogle tunge Dage for Albert. Vel var alt derinde nyt for ham, men han havde ikke Lyst til at bese noget.

Han gik tidlig i Seng paa sit ringe Kvistkammer, og da han ikke kunde sove Natten ud, laa han vaagen med mange tunge Tanker.

„Mon min Fader dog ikke havde Ret alligevel? Mon ikke alle Mennesker maa bukke sig og krydse for at komme Verden igjennem? Her sætter jeg halvanden Krone til hver Dag, det kan jeg ikke udholde ret længe. Og det var mig, der skulde lægge Penge op. Naar jeg nu ikke har flere, hvad saa? Bliver det saa ikke Enden alligevel, at jeg kommer til at rejse hjem og krumme Ryg for Møller? — — Men hvor for har jeg dog faaet saadan en Natur, naar jeg ikke maa følge den? Og det er dog det rigtige, jeg vil. — Nej, nej, før vil jeg være Sjover eller Natmand, før jeg skal begynde paa at logre eller bugte mig, naar det er den rigtige Vej at gaa lige."

Hver Gang han blev afvist, naar han søgte Arbejde, og hver Gang han var alene kom Fristelsen igjen, men han havde dog altid haft Magt til at besejre den.

Da han omsider sent maatte opgive Haabet om at faa Arbejde i Kjøbenhavn, vilde han rejse til Helsingør for at prøve sin Lykke der.

Han kom om Bord paa Dampskibet. Det var helt fuldt af Lystrejsende, som stod ved Rælingen og beundrede de smukke Kyster og raabte bestandigt: „Nej se!" „Hvor det er dejligt!" „Det er mageløst." Albert sad i en Krog paa Dækket, han var ikke oplagt til at se det skjønne, stakkels Fyr.

Og det var ham dog saa nær — langt nærmere end Kysten. Det var en Barnepige, der havde Opsigt med en lille Pige paa 5 Aar. Den lille var et meget livligt Barn, hun stod oppe paa Bænken og morede sig med at kaste Papirstumper ned i Vandet. Barnepigen morede sig just ikke. Hun havde ingen at tale med, intet Haandarbejde og hun var inderlig kjed af at høre Barnets ensformige og tankeløse Snak. Nu kom der en Gardist fra den anden Ende af Skibet; han satte sig hos Pigen, og nu gabede hun ikke mere. Han kjendte hende slet ikke, men han havde lagt Mærke til hendes smukke Ansigt og hendes uskyldige, naturlige Væsen. Altsaa satte Gardisten sig hos hende uden nogen foregaaende Præsentation, og skjønt de aldrig havde set hinanden før, kom de snart i en dyb Samtale; det var jo unge, muntre Wienesker begge to.

Pludselig udstødte hun et hvinende Skrig. Det lille Pigebarn var kravlet højt op og var faldet over Bord ved at se efter sine „Skibe“. Nu blev der Bevægelse paa Dækket! „Stop!“ raabte Albert til Kaptajnen, og derpaa kastede han Frakke og Støvler.

„Tag Dem i Agt, De har Strømmen imod Dem!“ raabte en ældre Herre.

„Det er jeg vant til. Saadan skal nu jeg have det!“ raabte Albert og sprang paa Hovedet i Havet.

I det første Øjeblik kunde man hverken se Barnet eller Albert. Barnepigen vilde styrte sig over Bord i sin Fortvivlelse, hun brødes af al Magt med dem, der holdt hende.

Albert fik hurtig Hovedet op over Vandet, og Barnet var ogsaa kommet op igjen, men han kunde ikke se det, fordi der gik lidt Sø. Skibet, der ikke kunde standse saa brat, var kommet et Stykke fra ham. Da gjorde han med al sin Kraft ligesom et Hop, derved fik han Barnet at se. Naa, hvor han maatte strække ud for at faa fat i det, inden det gik under igjen; det var „mod Strømmen“! Endelig naaede han det. De gav et Jubelskrig henne paa Skibet! Han vendte om og blev halv afmægtig optagen tillige med Barnet af Skibets Redningsbaad, der nu endelig var kommen i Vandet. Barnet aandede, men var bevidstløst. Da Albert kom op paa Skibets Dæk med Barnet i Armen, fik han et dundrende Hurra, hvorved den lille Pige slog Øjnene op. Hendes Fader tog Barnet, Moderen for hen og omfavnede ham, saa vaad som han var, men ingen af Forældrene kunde sige et eneste Ord. De fleste rejsende fik Taarer i Øjet ved denne Scene. For-

ældrene forsvandt i Kahytten med Barnet, og Styrmanden fik Albert ind i sit Lukaf, hvor han gav ham tørre Klæder og et godt Glas Vin, og derpaa var han i Stand.

„Hør Styrmand, maa jeg blive her i Deres Lukaf, til vi kommer til Helsingør?" bad Albert.

„Det maa de s'gu gjærne, min Ven! Men hvad Fanden vil De sidde her for i denne kvalme Hule?"

„Jeg holder ikke af at komme ud paa Dækket, for nu bliver jeg vist begloet og beundret af alle disse Kjøbenhavnere, og det kan jeg ikke lide; for De, som Sømand, ved jo nok, at der var ikke noget for en god Svømmer at vove ved den Tur."

„Ja, ved De hvad! Det var, Fanden gale mig, rask gjort. Og dersom De ikke var kommen, var Ungen s'gu druknet, det er afgjort. . . . Men hør! Tag min nye Uniform paa, saa er der ingen der kjender Dem."

Kort efter spaserede Albert omkring paa Skibet klædt som Styrmand ved det forenede Dampskibsselskab. Ingen lagde Mærke til ham, men han lagde Mærke til den stakkels Barnepige, som sad i en Krog og græd. Alle saa skjævt til hende og talte højt om hendes grænseløse Uforsigtighed og Letsindighed. Selv Gardisten havde forladt hende.

Da kom Styrmanden og kaldte Albert ned til de Forældre, hvis Barn han havde reddet. Faderen sagde:

„Hvad kan jeg gjøre for Dem til Gjengjæld, fordi de har givet os vort Barn! Jeg er ikke rolig, før jeg har gjort, hvad jeg kan, for at glæde Dem. Er De fattig?"

„Ja, men De vil da ikke fornærme mig ved at betale mig for at gjøre min Pligt!"

„Nej, fornærme Dem, det vilde jeg saa nødig. Men vær god imod mig, og sig mig noget, jeg kan gjøre Dem?"

„Jeg er Tømrersvend og trænger til Arbejde. Kan De paa en eller anden Maade hjælpe mig dertil!"

„Det er mig en let Sag, jeg er Tømrermester og trænger endogsaa til en Svend. Men derved faar jeg ikke gjort Afdrag paa min Gjæld til Dem. Er der ikke noget andet? Jeg hørte, De sagde, da De sprang ud efter mit Barn, at De var vant til at have Strømmen imod dem. De maa vel saa have nogen Modgang. Kan jeg ikke lindre den?"

„Det har De allerede gjort ved at love mig Arbejde. — Men siden De endelig vil have, det skal jeg bede Dem om noget — skjønt jeg ogsaa her faar Strømmen imod mig; jeg mener alle andres Mening."

„Det er lige meget, Deres Ønske er opfyldt. Lad mig høre det?"

„Vil De tilgive Deres Barnepige og beholde hende — dersom De da ellers ikke tidligere har haft Grund til at klage over hende."

„Ja, det vil jeg, skjønt alle Mennesker vil forundre sig over det."

„Ja det vil de sikkert."

„Men hvor har De lært hende at kjende?"

„Kjende! Jeg har aldrig set hende før i Dag og aldrig talt et Ord med hende. Men jeg synes, at jeg kan se paa hendes Anger, at, dersom De tilgiver hende, faar de aldrig nogen Pige, der er saa tro."

„Nu vel, det er afgjort. — Og maa jeg saa fremdeles hjælpe Dem hvis jeg kan, naar der er noget, som ligger Dem paa Hjærte?" Albert trykkede tavs hans fremrakte Haand.

Tømrermesteren boede i Helsingør, og derfor rejste Albert tilbage med samme Skib efter sit Tøj. Næste Dag arbejdede han paa sin nye Mesters Tømmerplads. Hvor han var glad! Nu skulde han aldrig mere være bange for at gaa mod Strømmen.

En Aften da han gik i den mørke Allé ud ad Marienlyst til, hørte han ilende Skridt bag ved sig. Det var en Pige, som aabenbart søgte at indhente ham. Han tænkte, at det var en løs Fugl, og fortsatte sin raske Gang. Men da hun kaldte ham ved Navn, blev han staaende. Det var Barnepigen hos Tømrermesteren. Hun var forpustet. Da hun kom til Aande sagde hun:

„Det var dog godt, jeg traf Dem en Gang alene. Jeg har længe ventet paa Lejlighed — og nu maatte jeg endda løbe paa Livet."

„Saa maa De altsaa have noget vigtigt at tale med mig om?" sagde Albert noget tilbagetrukken.

„Ja, det er vigtigt nok for mig. For jeg har længe længtes efter at takke dem, fordi De bad for mig hos mit Herskab. Nu skal de rigtig have inderlig Tak!" sagde hun og greb hans Haand.

„Hvad alle de andre gjorde, det berørte ikke mig. Jeg har maattet vænne mig til at gaa min Gang ensom, uden Medhold eller Følgeskab," svarede han med et Suk.

„Nu skal De da faa Følgeskab af mig et Stykke Vej," sagde hun smilende, mens hun tørte sine Øjne.

Han havde et Ærende lidt længer borte end Marienlyst,

men han standsede der ved Porten og sagde Farvel til hende. Og begge lod de til at finde dette ganske i sin Orden.

Tømrermesteren mærkede nok, at han havde gjort en god Fangst i Albert. Han satte ham snart til at være Formand ved sine største Arbejder og lønnede ham rigelig.

Der gik et Par Aar hen. Albert havde undertiden sagt til sin Mester, at han kom vist til at rejse til Kjøbenhavn for at lære noget mere af, hvad der angik hans Haandværk, men Mesteren fik ham hver Gang overtalt; han vilde ikke slippe ham. Mesterens Kone vilde heller ikke slippe Barnepigen, for det var gaaet i Opfyldelse, hvad Albert havde spaaet om hende. Og endelig — Albert og Barnepigen, de vilde nok heller ikke slippe hinanden, for de var blevne mere og mere kjendte efter den Begyndelse paa Dampskibet. De var just ikke forlovede. Ordet havde ikke bundet dem — og det var jo hans Skam, den sortlokkede Albert — men de forstod da nok hinandens Mening. Han var nu saadan en fribaaren Ungersvend i alle Maader, og alt, hvad der lignede Baand, havde han saadan en Rædsel for. Han forstod nok ikke rigtig endnu, at:

„— Kjæden af Kjærminder
man sagtens prise tør,
Jo stærkere den binder,
jo friere den gjør.“

Albert kom ikke ret tit hjem til sine Forældre, for Rejsen var jo lang og kostbar. Vel skrev han jævnlig, men han fik sjælden Svar. Hans Moder havde sagt en Gang, da han beklagede sig over, at han kun hørte saa lidt fra dem:

„Naar du ikke hører noget fra os, min Dreng, saa kan du være ganske rolig for, at der er ingen Ting i Vejen. Gaar der noget galt for os, saa skriver vi strax.“

Og Albert slog sig til Ro ved disse Ord.

Han rejste hjem hver Jul. Denne Gang han rejste, var det et halvt Aar siden, han havde hørt hjemme fra. Hans Forældre og Sødskende havde det godt og der var jo en stor Glæde over Albert, som de ikke havde set saa længe, og som tjente saa gode Penge. Derefter kom de frem med Nyhederne, og de var store:

Proprietær Møller var gaaet fallit. Han havde spekuleret i udenlandske Statspapirer og gjort mange andre vove-

lige Pengeomsætninger, saa han var aldeles blanket af. Hans Gaard var solgt, men Kreditorerne havde af Naade og Barmhjærtighed givet ham Lov til at bo i et lille Hus paa Gaardens Grund. Han tjente lidt ved at skrive paa Birkekontoret, men naar han ikke kunde mere, kom rimeligvis han og Konen ud paa Fattiggaarden. Alberts forrige Mester var ogsaa bleven ødelagt ved Fallitten, da han ikke havde kunnet skaffe de mange Penge, som han skyldte Møller. Mesteren, som var svagelig i Forvejen, havde taget sig det saa nær, at han var død efter en kort Sygdom. Og nu maatte Enken snart løbe fra det hele, hvis ikke hun kunde gjøre et godt Parti, eller der skulde komme en anden uventet Frelse.

Ja, nu havde Bladet vendt sig! Alle Vegne hvor Albert kom, blev der talt aabenlyst om, hvilken Skurk Møller havde været, og naar denne kom paa Gaden, var der aldrig et Menneske, der hilste paa ham. Vilde han tale med en, saa havde altid denne saadant et underligt Hastværk.

Vistnok havde Møller haft en meget uhæderlig Fortid, men denne Gang havde han dog ikke gjort andet, end at han havde bedraget sig selv. — Jo, han havde begaaet den værste af alle Forbrydelser: han var bleven fattig.

Det var nok skrevet i Stjærnerne, at Albert bestandig skulde sætte de gode Folk i hans Fødeby i Forundring, thi, tænk! Det var aldeles afgjort, mange havde set det, at han efter at have mødt den reducerede Proprietær paa Gaden havde talt længe med ham og var fulgt med ham hjem.

Den sidste Aften af Juleferien var Albert igjen sammen med sine Søskende i sit Hjem, og da kom Faderen frem med en Plan, som han flere Gange i Forvejen havde sigtet forblommet til:

„Hør, Albert, nu skal jeg sige dig noget, som vi alle sammen har talt om, inden du kom hjem, og som vi synes, er det bedste, du kan gjøre: Du skulde gifte dig med din Mesters Enke. Derved kunde du redde hende og hendes Børn fra Undergang og skabe dig selv en god Stilling. Du har naturligvis ikke selv de fornødne Midler til at overtage Forretningen, men efter hvad du har fortalt om din Mester i Helsingør, saa vil han vist nok gaa i Kavtion for, hvad der mangler."

„Naa, saa I er alle sammen enige om det?"

„Ja, vi mangler bare dit Samtykke, som jo unægtelig er det vigtigste."

„Men jeg synes dog ogsaa, Enken skulde have et Ord med at sige?"

„Hun siger Ja strax. Ellers vilde hun ogsaa faa den offentlige Mening imod sig, for jeg kan sige, at denne Plan er bleven omtalt og bifaldet i hele Byen."

„Hvad siger du, Moder? Er du ogsaa med?" spurgte Albert.

„Ja, jeg siger, at det kunde jo være godt nok, efter min Forstand; men jeg har ogsaa sagt hele Tiden, at Albert gjør det ikke."

„Ja, du kjender mig bedst, Moder."

„Aa vi kjender dig saamænd ogsaa!" sagde Faderen noget gnaven. „Du vil jo altid være imod alle andre. Gik du ikke forleden Dag og talte med den foragtede Person, denne Møller, som ingen her i Byen vil se til; du fulgte ham endog hjem."

„Nej, Fader, du tager fejl! Den Mand, jeg fulgtes med, det var den hæderlige Møller, som du holdt den smukke Tale til. Har han gjort noget uhæderligt siden?"

„Aa du er en — en — en —" stammede Skolemesteren i Brede.

„En Mand," udfyldte Moderen.

Alle lo, for de følte, det var det rette Ord.

„Men en Jærnmand er han," sagde Faderen formildet.

Albert slap alligevel ikke fra Hjemmet, før han havde sagt Faderen et tydeligt Nej til Giftermaalsplanen.

Og det kostede ham ikke nogen Overvindelse, for nu, ved denne Lejlighed, blev det ham klart, at han var bunden til den lille Pige i Helsingør, og at det var et Baand, som han med stor Glæde vilde være bunden med til sin sidste Dag.

Han fortalte det til sin Familie som Grund for hans Afslag, men de syntes just ikke alle, at det var en gyldig Grund.

Albert rejste saa til Helsingør. Men kort efter Nyaar kom der Brev til ham fra hans forrige Mesters Enke, om han vilde overtage Forretningen og give hende en ubetydelig Afstaaelse.

Da Albert fik talt med sin Mester om Sagen og fik hans Tilsagn om Hjælp, rejste han kort efter til sin Fødeby og fik snart bragt Forretningen paa Fode igjen. Og da han var kommen i Gang, tøvede han ikke længe, inden han rejste til Helsingør efter sin Barnepige. Hun havde næsten intet Udstyr; havde han taget Enken, havde han faaet fuldt Udstyr, endogsaa Børn med. Men han gik nu altid efter sit eget Hovede, den Albert.

Og i Tidens Løb blev det ikke saa sjælden der i Sognet at se unge Mennesker at arbejde sig op mod Strømmen. Men hver Gang saadan noget spurgtes, rystede de gamle paa deres kloge Hoveder og mumlede.

„Den Albert! Den Albert!"

Albert sørgede ogsaa for, at Møller ikke kom paa Fattiggaarden.

Et uheldigt Angreb.

Tegning af O. Hermansen.

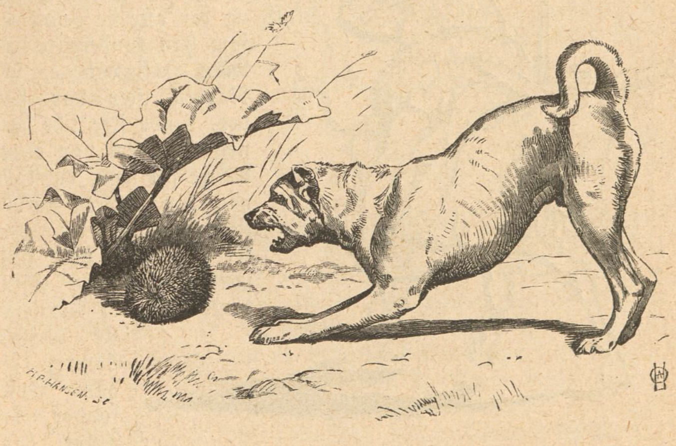

Hofmanden og Narren

Æventyr fra Sjælland ved **Jens Kamp.**

Med Tegninger af Alfred Larsen.

Der var en Gang her i Danmark en Konge, som havde en Hofnar, og han var den værste Skjælm, som kunde gaa paa Guds grønne Jord. Han spillede Hofmændene det ene Puds efter efter det andet, og han skaanede ingen. Ja, om det saa var Kongen selv, saa maatte han af og til taale Narrens Skjæmt.

Alligevel holdt Kongen af ham for hans mange Løjers Skyld og for alle de Pudserier, som han kunde hitte paa. Men Hofmændene, som Narren især var slem ved, kunde ikke lide ham, nogle af dem var endog bange for ham, endskjønt han kun var en stakkels lille pukkelrykket og spinkel Fyr. Og hvis Hofmændene gjorde Gjengjæld og efter Fortjeneste lønnede Narren for hans Spilopper, saa skulde han nok se sit Snit til ved Lejlighed at spille dem et endnu større Puds.

Saaledes var der i Kongens Gaard en Hofmand, som næsten var en Kæmpe af Vækst; men han havde just ikke opfundet Krudtet, og derfor blev han ofte til Skive for Narrens Drillerier. En Gang havde Narren spillet ham et slemt Puds, og da blev Hofmanden saa forbitret, at han satte sig for ikke længere at taale noget af denne latterlige lille Nar. Hof-

manden kjøbte da i al Hemmelighed et Par Gavtyve til, om Aftenen, naar alle andre sov, at gribe Narren og kneble ham, saa han ikke kunde give en Lyd fra sig og siden at behandle ham som et lille Barn.

Dette gjorde Skjælmerne ogsaa. De fik fat paa Narren, just som han vilde gaa til Sengs, de kneblede ham, for at han ikke skulde skrige og derefter svøbte de ham i List med Ble og alt, som et lille Barn, men saa fast, at han hverken kunde røre Haand eller Fod. Til sidst puttede de ham i en Sæk, saa kun Hovedet med Narrehuen stak oven for, og derpaa hængte de Sækken med Narren op paa en Krog over Slotsporten.

Her maatte da den arme Djævel af Nar hænge og kigge Stjærner hele den udslagne Nat.

Da man om Morgenen tidlig fik Øje paa Narren der oppe over Porten, kom hele Slottet næsten i Oprør. Alle Beboerne samlede sig i Gaarden for at se det Skuespil, og der blev en Latter og en Larm saa det var forfærdeligt. Til sidst kom Kongen selv, og endskjøndt han ogsaa maatte le ved at se Narren hænge som et Pattebarn der oppe paa Muren, saa befalede han dog, at to Mænd strax skulde krybe op paa en Stige og tage Sækken af Krogen. Siden fik man med stort Besvær Narren løst af Svøbet, saa at han endelig slap fri.

Denne grove Spas blev ikke saa snart glemt i Kongegaarden, og Narren blev i lang Tid herefter baade tidlig og sildig drillet med den Historie. Han ventede derfor ogsaa kun paa en Lejlighed til igjen at hævne sig paa den lange Hofmand.

Saa traf det sig en tidlig Sommermorgen derefter, at den samme Hofmand gik i den store Have eller Abildgaard,

som førte til Kongens Slot. Han fik da Øje paa et Bed med Jordbær, og strax gav han sig ivrig til at lede i Bedet for at finde et modent Bær. Endelig var han ogsaa heldig nok til saa tidlig paa Aaret at finde et stort modent Bær, og derover blev han meget lykkelig. Han lod det sidde, hvor det sad i Bedet, men hvælvede forsigtig sin Hat over det for igjen at kunde finde det, og derpaa skyndte han sig op paa Slottet.

Narren, der gik og drev omkring der i Nærheden, saa' alt dette, og han gjættede sig strax til, hvorfor Hofmanden

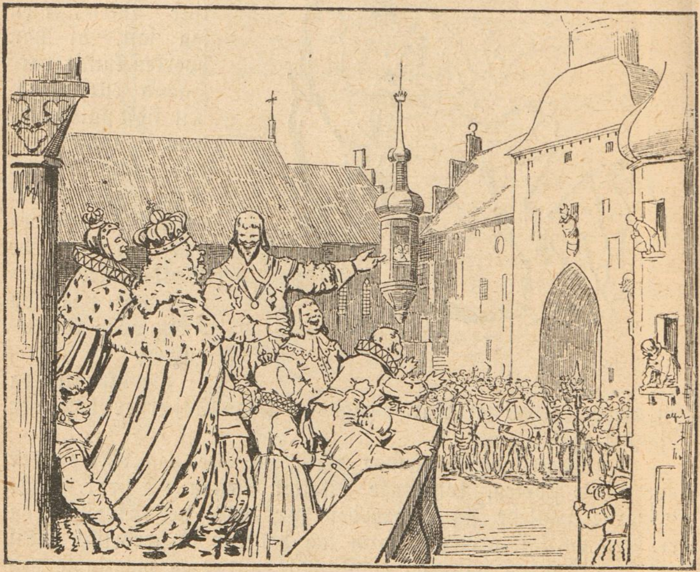

var bleven saa glad over at finde et modent Jordbær. Narren tænkte da, at her var den bedste Lejlighed til at spille Hofmanden et rigtigt Puds. Han spiste da Bærret; men i Steden for lagde han en Hestepære under Hatten og gik saa sin Vej.

Lidt efter kom Hofmanden baglænds ud af Slottet medens han bukkede og skrabede for hans Hjærtes Dame, som kom bag efter. Han fortalte hende, hvor overmaade lykkelig han var over, at han kunde byde sit Hjærtes Udkaarne noget rigtigt godt, som han havde fundet til hende, det var en fin Frugt, som endnu ingen saa tidlig paa Aaret havde smagt

Mage til; men hun skulde selv plukke den. Hvis hun vilde vise ham den Fornøjelse at tage til Takke...

Han løftede dermed Hatten og bukkede, i det han saa op paa hende med et lyksaligt Smil.

Hvor forbavset blev han derfor ikke, da hun — i Steden for at takke ham — udstødte et pænt lille Hvin, vendte ham

uden videre Ryg og gik stiv og stolt tilbage imod Slottet uden at værdige ham saa meget som et Blik.

Da Hofmanden saa Pæren, som var kommen i Steden for Jordbærret, blev han meget lang i Ansigtet. Han havde nu ikke alene for bestandig mistet sin Dames Yndest; men inden

en Time var gaaet vilde han ogsaa være til Latter for det hele Slot. Det var let for ham at gjætte, hvem der havde spillet ham dette Puds; men det skulde komme Narren dyrt at staa. Dog slaa ham ihjæl, turde han vel ikke; men Hævn vilde han have, han maatte rense sig for den Vanære, han havde lidt, eller ogsaa skulde den Spas koste Narren hans Liv.

Det gik, som Hofmanden havde tænkt: Snart var Historien over hele Slottet, og man begyndte spottende at tale om Hofmandens Pærer, lige som Narren advarede Damerne imod at spise Jordbær med de store, for saa fik de Pærer i Øjnene, og hvad han nu ellers kunde hitte paa for at spotte Hofmanden.

For at faa Narren afstraffet ilede Hofmanden til Kongen.

Da Kongen fik Historien at høre, kunde han knap bare sig for Latter; men han sagde da, at det rigtig var en skammelig Gjerning, som Narren havde bedreven, og at han fortjente alvorlig Straf.

Hofmanden vilde, at Kongen skulde jage Narren paa Porten.

„Nej," sagde Kongen, „er det nogen Straf? Saa drager han jo kun til en anden Kongsgaard og fortæller om, hvorledes han ustraffet har forhaanet en højbaaren Ridder med sit Hjærtes Dame . . . Nej, I skal selv Hr. Ridder straffe ham med at udfordre ham til en Dyst med Lanser ude paa Rendebanen. Lad ham saa undgjælde . . . jeg giver hans Liv i eders Haand."

Men Hofmanden mente, at det ikke kunde anstaa sig for ham at ride Dyst sammen med en Nar.

„Narren har ikke alene fornærmet eder, Hr Ridder, men endnu mere eders Dame. I maa da kæmpe for hendes Ære og straffe Fornærmeren. En saadant Forhaanelse lader sig kun aftvætte med Blod. Rid I derfor Dyst med ham, saa er hans Liv i eders Haand!"

Ja, saa lod Ridderen sig endelig ogsaa sige Han tænkte, at det i Grunden ogsaa var rigtigt, saadan en skammelig Gjerning burde koste Narren Livet.

Dystridtet mellem Hofmanden og Narren blev nu bestemt, og da Dagen kom, samledes Fruer og Jomfruer, lige som alle Slottets Folk og mange fremmede Tilskuere paa Svalen og Balkoner omkring Rendebanen for at se det Skuespil.

Til den bestemte Tid holdt Hofmanden — klædt i Jærn fra Top til Taa — for den ene Ende af Rendebroen, men Narren havde endnu ikke indfundet sig.

Men endelig kom han da, og han blev modtagen af en skraldende Latter, saadan saa han ud.

„Halløj! Her kommer jeg! God Tid har ingen Hastværk!"

raabte han, imedens han kom travende ind paa Banen, ridende paa et gammelt vindmagert Æsel og svingende et Kosteskaft som Lanse.

Han tog nu Plads ved den ene Ende af Broen, medens han med stor Alvor hilsede med Kosteskaftet op til Kongen, som ogsaa var til Stede og til alle de smukke Fruer og Jomfruer, som stod paa Svalen.

Da lød Trompeten. Hofmanden lagde Lansen tilrette og fo'r i Galop af Sted imod Narren. Denne paa sin Side klemte Hælene fast i Siderne af Æslet, stak Kosteskaftet frem med venstre Haand og greb med den højre en Skralde, som han svingede af al Kraft, imedens Æslet travede af Sted. Ridderens Hest var ikke vant til den Musik. Den stejlede og fo'r langt uden om Narren, saa Ridderen slet ikke kunde naa ham med Lansen og Tilskuerne lo, som de var besatte.

Nu begyndte de igjen fra den modsatte Side, men det gik lige saadan som første Gang: Narren brugte Skralden, og saa snart Ridderens Hest hørte den, tog Pokker ved den, og den var ikke at formaa til at komme Narren og Æslet nær.

„Ja, alle gode Gange tre!" raabte Narren, „vi maa prøve det endnu en Gang!"

Men det gik den tredje Gang, som det var gaaet de to foregaaende: De kæmpende kom ikke hinanden saa nær, at de kunde naa hinanden

„Ja," raabte Narren, „kan vi ikke komme til at stikke hinanden, saa er det ogsaa det samme, saa vil vi skyde!"

Narren greb da til en Pose, som han havde paa den ene Side, og Posen var fuld af raadne Æg. Under Tilskuernes jublende Latter greb Narren det ene Æg efter det andet og sendte det under forskjellige lystige Tilraab imod Hofmanden. Tilskuerne lo, jublede og klappede, og endnu før Narrens Pose var bleven helt tømt, maatte Hofmanden forfærdelig tilredt flygte bort.

„Haa, haa! Fikst du Pæren, Zakarias!" raabte Narren efter ham. „Ja, det er det værste med den Krig, man kommer saa let til Skade ved den," raabte Narren op imod Tilskuerne, i det han sænkede sit Kosteskaft hilsende til alle Sider.

„Hop saa min Skade!" udbrød han og stødte Æslet i Siden, hvorpaa han travede bort under Tilskuernes Latter.

Saaledes hævnede Narren sig paa Hofmanden over den Medfart, han havde faaet, og siden maatte Hofmændene taalmodig finde sig i Narrens Drillerier, om de endog under Tiden kunde være nærgaaende nok.

Amerikanere.

Ikke af den Slags.

Han havde en Flueskjærm under den ene Arm og et Bundt klæbrigt Fluepapir under den anden, da han igaar kom ind i en Ølhalle i Michigan Avenue og sagde:

„Hvorfor holder De dem ikke ude?"

„Hvad for no'ne?" spurgte Beværtningsmanden.

„De fordømte Fluer. De har dem her i tusendvis, og det er kun først paa Sommeren. Skal jeg sætte Flueskjærme i Vinduerne for Dem?"

„Hvorfor?"

„For at holde Fluerne ude."

„Hvorfor skulde jeg holde Fluerne ude? Fluer holder nok af at gaa omkring i Byen som andre Folk og se sig om; naar en Flue altid er tvungen til at være paa Gaden, kunde han lige saa gjærne være en Hest."

„Jamen de er dog en stor Plage. Jeg vil sætte Dem Skjærme ind for 3 Dollars."

„Tak ska' De ha'e, ikke for mig. Naar en Flue vil komme herind og opfører sig anstændigt, saa har jeg ikke noget derimod, naar han ikke opfører sig ordentligt, bliver han smidt ud, og det fordømt hurtigt og glem det ikke!"

„Saa prøv dog dette Fluepapir. Hvert Ark vil fange 500 Fluer."

„Hvem vilde fange dem?"

„Jeg — De — Enhver."

„Det kan jeg ikke med. Naar jeg lægger dette hersens Papir her paa Disken, saa kommer der en Fyr, der snyder sin Næse derpaa eller læner Armen paa det og spaserer af med det. Og det kunde ligne min Dreng, Jakob, at komme ind og slikke Sirupen af, bare for at ha'e Grin med sin Fa'er."

„Her vil jeg lægge et Papir ned paa Bordet, og naar der ikke er fanget tyve Fluer i fem Minutter, saa vil jeg ikke sige mere."

„Naar De fanger tyve Fluer, saa maa jeg faa en Pind og skrabe dem af, og det er s'gu for megen Ulejlighed. Næ, min Ven, lad Fluerne ha'e Lov til at leve og ha'e det en Smule behageligt. Jeg var selv en Gang en fattig Mand og ved hvordan det er."

„Jeg vil lade Dem ha'e syv Ark for ti Cents."

„Det er rigtigt, men den gaar ikke. Jeg synes det er en gemen Forretning for en voxen Mand som Dem at gaa omkring med Kneb og Humbug for at svindle og bedrage smaa Fluer."

„Ak, hvor forandret.“

Af Edv. Egeberg.

Med Tegninger af Alfred Schmidt.

Lampen var bleven tændt, og Kakkelovnen havde faaet sit Aftenfoder. Lænestolen var trukken hen til Arbejdsbordet, og jeg havde kastet mig i den med min bedste Pibe i Munden. Vinden kom brummende inde fra Skoven, gav et arrigt Hyl fra sig, fordi den skulde gaa udenom Hushjørnet, kastede som en uartig Dreng i Forbifarten noget løst Grus mod mine Vinduer og travede saa videre op ad Bakken bag ved Huset. Kort sagt, det var ret en hyggelig Aften — at være inde i.

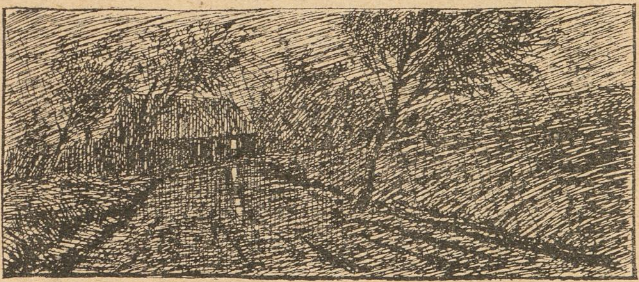

Da bankede det paa Døren, og én famlede ude i Mørket efter Laasen. Med Lampen i Haanden gik jeg hen og lukkede op, og Lyset faldt under den grønne Skærm først paa et Par ualmindelig miserable Ben. Det ene Ben af et Par tynde Buxer var foldet op og viste ret en ynkelig gammel Fjederstøvle med kun en Strop, medens det andet Ben med sine Frynser omtrent skjulte en Kammerat af en anden Vaabenart, en udtraadt Snøresko uden Baand. Inden jeg kunde faa Lampen hævet saa højt, at den kunde oplyse mig det Hoved, der befalede over, og den Krop, der bares af et Par saa beskedne Undersaatter, hørte jeg en Stemme, der slet ikke syntes at være i Familie med det, jeg hidtil havde set af Personen, sige: „Godaften, Hr. . . . . æ . . . . — jeg erindrer ikke Deres Navn. Jeg er Klaverstemmer, og man har sagt mig, at

De havde et Klaver, som trængte til at stemmes, derfor tillader jeg mig at se ind til Dem."

Det var ikke af de Stemmer, man almindelig hører i Forstuen, og som gjærne løfte sig til en Bøn om lidt til Nattelogis til „en fattig Haandværkssvend, som ingen Arbe'de har kunnet faa." Der var vel noget af Betlerklangen i den; men der var ogsaa noget distingveret, noget, som sagde, at den havde været brugt paa Steder højt over Gang- og Køk-

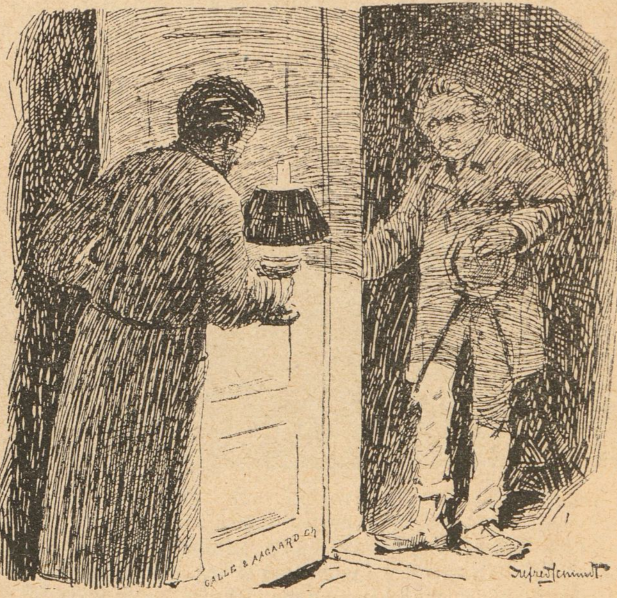

kentrapper. Jeg syntes, jeg havde hørt den Stemme en Gang før under andre Forhold.

„Træd inden for — her er koldt paa Gangen — saa kunne vi jo tale om Tingen."

Han traadte ind og kom til Sæde. Jeg tog Skærmen af Lampen, for at Lyset kunde falde ud i Værelset, saa jeg bedre kunde se hans Ansigt. Der var imidlertid intet ved det, som kunde sprede Klarhed over den dunkle Mindelse om et

tidligere Sammentræf, som Stemmen havde vakt. Det var et ganske almindeligt Drankeransigt paa sit sidste Stadium, hvor alt er Opløsning, og Trækkene fuldstændig udvidskede. Stemmen sagde imidlertid, at den en Gang havde tilhørt en Gentleman, og der var noget nonchalant ved hans Bevægelser, som vistnok havde klædt ham fortræffeligt i hans Velmagtsdage, men som stak saa underligt af mod hans reducerede Udseende og sjofle Klædedragt, og som fyldte mig med den inderligste Medlidenhed. Han var saa langt nede, at han ikke selv kunde føle Modsætningen.

Han havde smidt sig lidt flot i en Stol, kastet det opsmøgede Ben over det andet og lagt sig velbehagelig tilbage mod Stolryggen, medens hans sløve Blik mønstrede Værelset.

„Er De ikke sulten eller tørstig“, spurgte jeg, da vi havde bestemt, at han næste Dag skulde komme og stemme mit Instrument.

„Jeg havde ellers tænkt, at jeg vilde spise til Aften nede paa Gjæstgivergaarden; „men“ — tilføjede han med en Mine, der skulde antyde Gourmandens Kræsenhed — „man spiser ikke godt der. Derfor er jeg saa fri at tage mod Deres venlige Tilbud.“

Da jeg var gaaet ud for at rekvirere Maden, hørte jeg, at han rejste sig og gik et Par Gange op og ned ad Gulvet; saa stansede han, og efter et lille Ophold hørte jeg ham klimpre et Par Akkorder paa min Violin; derefter spillede han ganske dæmpet et sødt, lille Thema fra en af Mozarts Kvartetter, en lille vemodig Adagio. Jeg hørte godt, at han nærmest spillede for at prøve Violinen; men der var noget i Spillet, som forraadte en fortrinlig Violinspiller. Violinen syntes at tilfredsstille ham, og han begyndte at spille den op, idet han koblede en hel Del forskjellige Themaer sammen, smed dem i hvirvlende Hast fra sig og tog dem atter op, langsomt, et for et, kjælede for dem, gik til Bunds i et enkelt og spandt en Række glimrende Variationer ud af det. Derpaa kjørte han over i en norsk Springdans.

Pludselig gik der et Lys op for mig, nu havde jeg Nøglen til Gaaden. Jeg vidste, hvem han var. Min samlende Erindring havde faaet et paalideligt Fingerpeg, som viste tilbage til en af de stemningsrigeste Aftener i mit Liv, en Aften, da han derude var min Helt. Denne Aften med hele dens Poesi og afgjørende Betydning for mit Følelsesliv, blev ved denne lille norske Springer kaldt frem. Jo, det var de samme kaade Forslag, ved hvilke man uvilkaarlig føler sit

ungdommelige Overmaal af Kraft, gjør et løst vuggende Kast med Overkroppen og slaar Armen fastere om Pigens Liv. Da

var han med det opløste Brændevinsansigt et kraftigt, ungt Blod. Da havde han et svært, kruset, sort Haar i Steden for

de blege, høfarvede Tjavser, som kransede den fulde Maane paa Issen; de sløve, hornagtige, posede Øjne var den Gang dristige og klare, og de Skuldre, som nu, skarpe og sammensunkne, lignede et Par sammenfoldede Vinger indenfor den tyndslidte, dunede Overfrakke, vare den Gang brede og kraftige. Tiden og Drikkeriet havde handlet haardt med ham. — Han var paa en Aften næsten lige som denne for vel 20 Aar siden kommen til min Faders beskedne Bolig og var bleven modtaget med aabne Arme, ja, med Hyldest; thi hans Navn var allerede begyndt at blive nævnet blandt Hovedstadens opgaaende Stjærner paa Violinspillets Omraade. Min Fader og han vare Barndomsvenner, skjøndt min Fader var nogle Aar ældre. De havde som fattige Bønderdrenge tjent i samme By, leget sammen paa Markerne under Sommersol og i Efteraarsslud. Senere havde de arbejdet sig frem, hver paa sin Vis, og nu saas de igjen efter mange Aars Forløb. Han rejste omkring og gav Koncerter i Jyllands Byer, og det var paa en saadan Rejse, han var kommen til os.

Jeg var den Gang 14 eller 15 Aar, i Overgangsalderen, men meget tidlig udviklet. Vor fine fremmedes Navn havde jeg ofte hørt nævne i Hjemmet og altid med Beundring, og om hans musikalske Triumfer havde jeg læst i Bladene. Min Fader spillede selv en Del Violin og elskede Musik, og da han tidlig havde opdaget musikalske Anlæg hos mig og min ældste Broder, begyndte han at undervise os i Violinspil. Det gik imidlertid noget trevent! Vi to Brødre havde nemlig aldrig hørt andet Violinspil end min Faders, og hvorvel dette var sikkert og korrekt, var det dog ikke egnet til at anspore os, saa vi delte slet ikke Faders Begejstring for dette Instrument. Nu var han kommen i Besøg hos os, denne fremmede, som Fader saa tit havde omtalt som en Konge paa Violinen, og hvad bedre var: han havde sit eget kostbare Instrument med. — Der blev spist til Aften, og ved Bordet fortalte han sprudlende livligt om Livet i Kjøbenhavn, og da navnlig om Livet blandt Kunstnerne, og vi Brødre sad med aaben Mund og slugte alle hans Historier med al den Graadighed, som unge opvakte Mennesker paa Landet er i Besiddelse af, naar det gjælder Nyt fra den straalende Hovedstad, der for vor Fantasi fremstillede sig uden Vrange. Vi havde desuden nogle Aftener forud gjæstet Kjøbenhavn sammen med „Anders Tikjøb". Da vi rejste os fra Bordet, sagde Fader: „Naar vi nu har røget os en Pibe, faar vi vel lidt Musik, du?" Ja, han spillede ellers ikke godt saa tidligt paa Aftenen; men han skulde prøve.

De røg deres Pibe, og vi Drenge skjælvede af Forventning. „Lad os se dine Noder“, sagde han, „har du ikke noget, vi kan synge sammen, nogle Duetter?“ De gav sig til at rode op i Noderne, som laa paa Pianoet. „Halløj! Her har vi „Gluntarne“ “, raabte han, „lad os prøve dem! Du har jo en decideret Bas, og jeg kan nok synge Magisterens Parti!“ — Saa begyndte de at synge disse guddommelige Sange, som den forlorne Hellighed saa ofte har rynket paa Næsen ad; men som dog for alle ægte poetiske Sjæle er en Guldgrube af himmelsk Musik. Der skal ganske vist Forudsætninger til for at forstaa Grundtonen i disse, snart kaade, snart dybt vemodige Sange; man skal selv have levet et stemningsrigt Ungdomsliv for at forstaa dem. Har man det, saa vil man aldrig fordømme „Gluntarne“, men tvertimod i dem finde et styrkende Bad af forfriskende Ungdom. De ville, naar man i Livets Trædemølle er nær ved at skrumpe ind til en gammel, tør Filister, bringe Blodet til at flyde raskere i Aarerne og faa Øjnene til at glimte med Ungdomsglød. Naar jeg har hørt „Gluntarne“ synge af ældre Mænd og set dem rette Ryggen ved Mindet om Ungdomsvenskabet og Ungdomsmodet, der intet Steds ere blevne forherligede som i dem, saa er det blevet ganske varmt herinde i mig, og jeg har i mit stille Sind lykønsket disse Mænd til en vel anvendt Ungdom. Jeg forstod ikke den Gang „Gluntarne“, som jeg nu forstaar dem efter mit eget Ungdomsliv; men jeg fik, ved at se paa min Faders Ven, der gudeglad tumlede sig i de Stemninger, som Sangene bragte, en Anelse om, hvor skjønt Ungdomslivet maa være i sin Begejstringsrus, — hvor herligt det maa være, bovnende af Ungdomskraft og Skjønhed, snart at spille Bold med Tilværelsen som i „Impromtu-balen“, snart smelte hen i Gravtanker som i „En qväll på kyrkogården“, snart være fuld som paa „Nattmarschen i Sanct Eriks gränd“, eller blandt Sirenerne i „Schylla“, snart hæve sig til den reneste Andagt paa „Slottklockens“ Toner, snart synge „Serenader“ med Magisteren og begræde død Elskov med Glunten, sværme i Maaneskin paa „Slottsbacken“ og ved Solnedgang i „Eklundshofs-skogen“ og til Slut sige Farvel til Ungdomsvennen, som Glunten og Magisteren gjorde det paa „Flotsund“, samt tungsindigt græde over Glædens Kortvarighed som i Magisterens „Monolog“. Saa meget nemmede jeg da af „Gluntarne“ hin Aften, at deres inderste Kjærne er Graad, tunge Taarer over, at Livets Skjønhedstid varer saa kort, — hedenske, men skjønne Taarer. Der er et Parti i „Examens-sexa'en“, en yndig lille

Idyl: „O, hur stilla solen sjunker ned vid Rickombergas lunder", o. s. v. — enhver, der har sunget „Gluntarne", kjender det underskjønne Sted. Jeg vil ikke paastaa, at det er det mest musikalsk vellykkede Sted; men det vil jeg paastaa, at det er Grundtonen i Sangene, der her klinger frem som intet andet Sted. Simpelt, men rørende skjønt synger Magisteren for Glunten, som sover, om Engens Blaaklokker, der have ringet ham i Søvn, og som lede Tanken hen paa „andre klockor", der skulle lyde, naar han „får hvila här inunder", i Dødens dybe Søvn. Graaden er dæmpet af Naturromantiken til en sagte Hulken over, at Ungdommens blaa Sommerhimmel, hvor Illusionerne staa som hvide Skybanker, vil en Gang blive blygraa Efteraarshimmel, hvorfra Virkeligheden slaar én som kold Slud i Ansigtet, og over, at Engens Klokker, som ringe Livets Foraarstid ind, ville en Gang blive ombyttede med sorte Gravklokker, som ringe al Livets Glæde og Skjønhed til Graven. Han derinde sang den Gang dette Parti med en saadan Forstaaelsens Inderlighed, at jeg aldrig siden glemte det. Jeg var den Gang 15 Aar og stod altsaa paa Grænsen til Livets Guldalder, og han blev den, som for mig slog Dækket til Side og saa at sige sang mig ind i Ungdommen. Efter Sangen tog han sin Violin frem og spillede; men skjøndt han vist spillede langt bedre, end han sang, slog det dog ikke saadan ned i mig, som Sangen havde gjort; kun hvad der kunde bidrage til at uddybe den Stemning, som Sangene havde vakt, sank til Bunds i mit modtagelige, unge Sind, og hertil hørte den lille norske Springdans, som jeg nys havde hørt derinde fra. Der var noget af „Gluntarnes" Kaadhed i den, som den Gang tiltalte mig.

Han var imidlertid hørt op at spille derinde og sad, da jeg traadte ind, og sov i et Sofahjørne. Idet jeg lukkede Døren i, vaagnede han imidlertid og sagde: „Undskyld, jeg var nok falden i Søvn; jeg har gaaet temmelig langt i Dag, saa bliver man træt. Det er en ganske god Violin, De har; jeg tillod mig at prøve den, mens De var ude."

Men Spilleren var dog mange Gange bedre end Instrumentet", sagde jeg. Han smilede forbindtligt: „Ja, jeg har spillet godt en Gang, nu er det forbi. Jeg spiller kun en Gang i Ny og Næ, hvor man i Husene, hvor jeg kommer, har en Violin. Jeg har ingen — det vil sige, jeg har en ganske udmærket Italiener hjemme, en efterlignet Stradivarius, — men den er for god at føres med omkring paa mine Rejser?

„De vilde jo sagtens kunne faa en vellønnet Plads som

Violinist ved et eller andet Orchester i Kjøbenhavn, hvorfor søger De ikke en saadan?"

„Jeg har for nogle Aar siden været ansat i Kapellet; men" — og nu fulgte en lang, forceret Skildring af alle de Chicanerier, Intriger og al den Misundelse, man var udsat for paa et saadant Sted. „Jeg forlod saa Kapellet og rejste omkring og gav Koncerter. Siden søgte jeg Ansættelse ved et større Orchester i Kjøbenhavn; men der var meget værre end i Kapellet; nej, det duer ikke, min Herre! Jeg er meget mere frit stillet, som jeg har det nu."

Jeg kjendte nok af hans Historie til at vide, at denne let skitserede Livsbane ikke var frivillig valgt. — Maden kom ind, og han spiste, men kun lidt; desto mere drak han. Jeg havde glemt at forbyde min Kone at sætte Brændevinsflasken ind. Han begyndte at blusse og blev meget meddelsom. De sløve, halvslumrende Livsaander vare vakte til et potenseret Liv. Han glemte i sin Rus, at han var en ødelagt, fordrukken Mand, uden Energi og uden Evne til at gjennemføre de store Planer, hans overspændte Hjærne tumlede med. „Jeg rejser til Tyskland i Sommer og koncerterer syd paa fra Hamborg til München, og naar jeg saa har tjent nogle Tusinder, saa vil jeg tilbringe næste Vinter i Italien i Rom. Flere af mine Venner, nogle Malere og Billedhuggere, som jeg omgikkes daglig i Kjøbenhavn, har slaaet sig til Ro dernede. De vil modtage mig med aabne Arme. Det skal blive et Liv, noget andet end dette usle — ja i Grunden har jeg det s'gu ganske godt, som jeg har det; det vil sige, jeg maa jo arbejde en Del for at fortjene det Par Skilling, jeg behøver til mine smaa Fornødenheder; men ellers maa jeg ikke klage — men, min Herre, — her gjorde han et Forsøg paa at rette sig, og der kom Glans i de stive, stirrende Øjne —, jeg er egentlig Kunstner. Det er ikke min Bestemmelse et være tjenende Aand for indbildt musikalske Præstefruer og pjankede, klimprende Proprietærdøttre. Jeg er ikke født til at stemme Instrumenter for andre, jeg er skabt til selv at traktere et Instrument. Jeg har længe nok været Tjener, nu skal det være forbi. I dette Øjeblik føler jeg Kraften i mig til et nyt Liv. Jeg skal endnu naa at forbavse Verden med mit Spil."

Han blev ved at bygge Korthusene højere og højere, gaaende op og ned ad Gulvet, fægtende med Armene, slet ikke erindrende min Nærværelse. Efter en halv Times Forløb begyndte Reaktionen at indtræde. Han krogede igjen sammen, og Øjenlaagene faldt som tunge Forhæng næsten helt ned over

de matte Øjne. Den hendøende Handlekraft blaffede endnu et Par Gange op med vilde Planer, saa sank Luen ned i Asken,

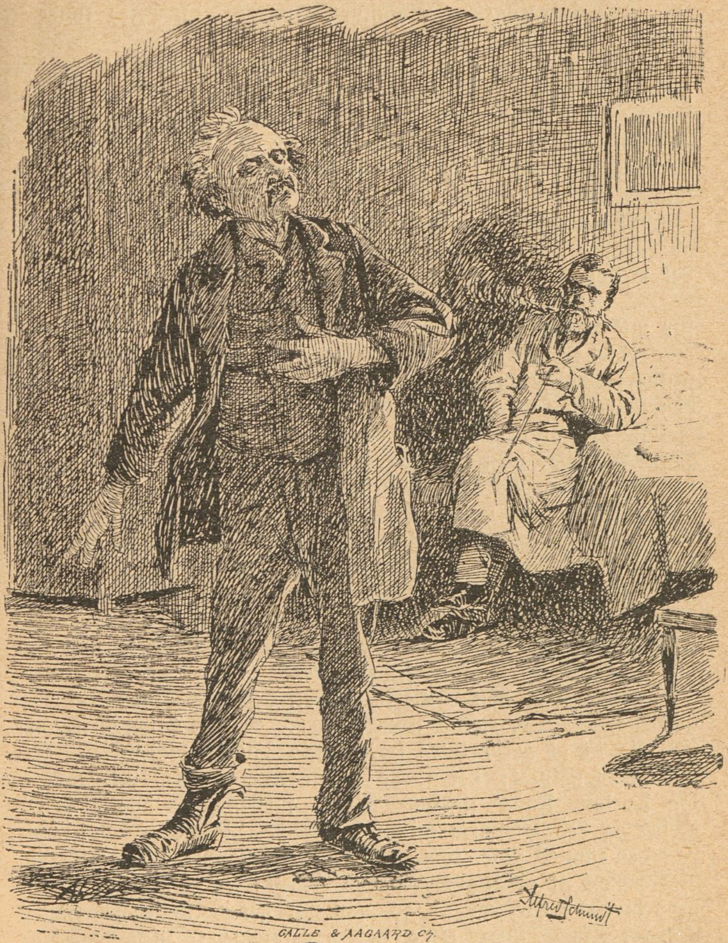

og den gamle faldt, udtømt som en Blære, man har stukket Hul paa, ned paa en Stol. Han sad et Par Minutter med

Hovedet i Haanden. Saa rejste han sig med sit sædvanlige udvidskede Brændevinsansigt, kun lidt mere sløvt end før. „Klokken er nok bleven mange, jeg maa afsted, inden de gaa i Seng paa Gjæstgivergaarden.“ Han rejste sig, men blev staaende.

„Er der noget, De ønsker“, spurgte jeg. Jeg kunde se, der var noget, der trykkede ham.

„Ja, jeg ved ikke, om jeg maatte anmode Dem om, at give mig saa meget i Forskud paa det, jeg skal have for at stemme Deres Instrument, at jeg kan betale mit Natteleje paa Gjæstgivergaarden. Ser De, jeg har ingen Pianoer stemt de sidste Dage, hm ... Folk begynde at trække sig tilbage fra mig, — og derfor ...“

Jeg tog min Pung frem og gav ham rigelig, saa rigelig, at han saa' saa forbavset og spørgende paa mig, som man kan det med et saa betydningsløst, slappet Ansigt som hans.

„Dette er for meget, meget mere, end De skal give mig for mit Arbejde.“

„Behold det kun“, sagde jeg, „og kom til mig, hvis det skulde knibe for Dem en anden Gang.“ Jeg kunde have knuget den gamle, fordrukne Fyr i mine Arme. Han fik vist en Følelse af, at der var en eller anden skjult Nerve tilstede i denne Velvilje; men han spurgte ikke videre. Da han gik, bad han om at laane min Stemmenøgle, da der var et Par Pianoer nede i Byen, som han først vilde gaa over, inden han kom til mig næste Dag. Hans egen Nøgle havde han tabt. En Klaverstemmer uden Stemmenøgle! Den Gaade var let at løse. Folk vilde naturligvis, paa Grund af hans sjofle Udseende, ikke have mere med ham at gjøre. Jeg laante ham min Nøgle, og han tog Afsked med en Verdensmands hele Belevenhed og gik ud i den mørke, stormfulde Aften.

Næste Dag kom han ikke til den bestemte Tid. Det blev Middag, han var endnu ikke kommen. Henad Aften besluttede jeg mig til at gaa ned og høre, hvad han var bleven til. Det var bidende koldt; det snede ganske fint, og den skarpe Vind jog de lette Fnug ligesom lange, slikkende Flammer henad Vejen og bed igjennem min tykke Kappe. Jeg kom til at tænke paa den gamles usle, tynde Klæder og fordoblede mine Skridt. Ankommen til Gjæstgivergaarden spurgte jeg Værten, om Klaverstemmeren var her. „Jo, han var her.“ Han var gaaet i Seng i Aftes, strax efter han var kommen; men da Pigen efter Ordre havde kaldt paa ham i Morges, klagede han over, at han var syg. Han laa vistnok i Sengen endnu — „tjah, han er et simpelt Menneske, han er færdig“, endte han med et Skuldertræk.

Jeg bad om at blive vist til Værelset, hvor han laa. Værten gik foran op ad en stejl Trappe uden Rækværk og med meget slidte Trin. Trappen endte ved et Loft, der hang fuldt af vaadt Tøj.

„Nu gaar De bare henad Loftet til Gavlkamrene. Det er Døren til Højre. De skal ikke komme for nær til Sengen, for det er Værelser, hvor vi lægge alle Slags, mest betlende Haandværkssvende, saa det kunde jo være, den havde Indkvartering foruden Svinet, som ligger i den", sagde han.

Efter at have manøvreret mig frem mellem lange Geledder af vaade Lagener, der daskede mig i Ansigtet, naaede jeg Døren, som var lige ind under det frostglinsende Tegltag. Jeg bankede paa. Intet Svar. Jeg tænkte, han sov, og bankede stærkere; men jeg hørte ingen Lyd derinde fra. Saa lukkede jeg Døren op og traadte ind. Det var kun et ganske lille Kammer med skraa Væg ind under Taget. Værelset delte Vindue med det tilgrænsende Rum, og der faldt gjennem de to tilfrosne Ruder — den tredje var ude og erstattet af en Kludebylt, som imidlertid ikke sluttede bedre, end at Sneen havde føget derind og dannet en lille Drive i Vindueskarmen — kun sparsomt Lys ind i Kammeret, hvis hele Bohave bestod af en Seng, som stod ind under Skraataget med Hovedgærdet mod Vinduet og en umalet Træstol, hvorpaa der stod en Flaske med et Tællelys.

„Godaften! Er De syg?" Han svarede ikke. Jeg nærmede mig Sengen. Det var begyndt at skumre, og i Hjørnet, hvor Sengen stod, var der næsten mørkt. Midt paa Gulvet standsede jeg for at lytte efter hans Aandedræt; men jeg hørte kun Vindens Blafren mod Taget og dens Hvislen gjennem den kludestoppede Rude. Jeg fik en Følelse af, at jeg stod over for noget stort, højtideligt. Det anede mig, at her i dette usle Rum havde været store fremmede, en fremmed, som Mennesket kun faar Besøg af én Gang, og som efterlader Stilhed og Tomhed, hvor han har været.

Jeg bøjede mig ned over Sengen. Jo, han havde været der, den knoklede, og taget med sig nogle usle Rester af en rigtbegavet Aand og efterladt et elendigt, ruineret Legeme. Der var ingen Dyne i Sengen, kun noget gammelt, skident Vaar, som ikke kunde varme tilstrækkeligt i en kold Vinter som denne. Staklen havde derfor bredt sine egne pjaltede Klæder ud over Sengen. Han havde kun Hovedet oven for Dækket. Øjnene stode aabne og stirrede ligesaa dødt og betydningsløst ud under de tunge Laag, som de havde gjort i levende Live.

Underkjæben var falden ned og aabnede Udsigten til en Række sorte Tænder. Man saa nu ret den fuglemagre, rynkede Hals. Jeg tvang de ophovnede Øjenlaag til at lukke sig helt. Det er underligt for sidste Gang at rulle Gardinet ned for de Vinduer, gjennem hvilke den bortflygtede Sjæl har modtaget saa

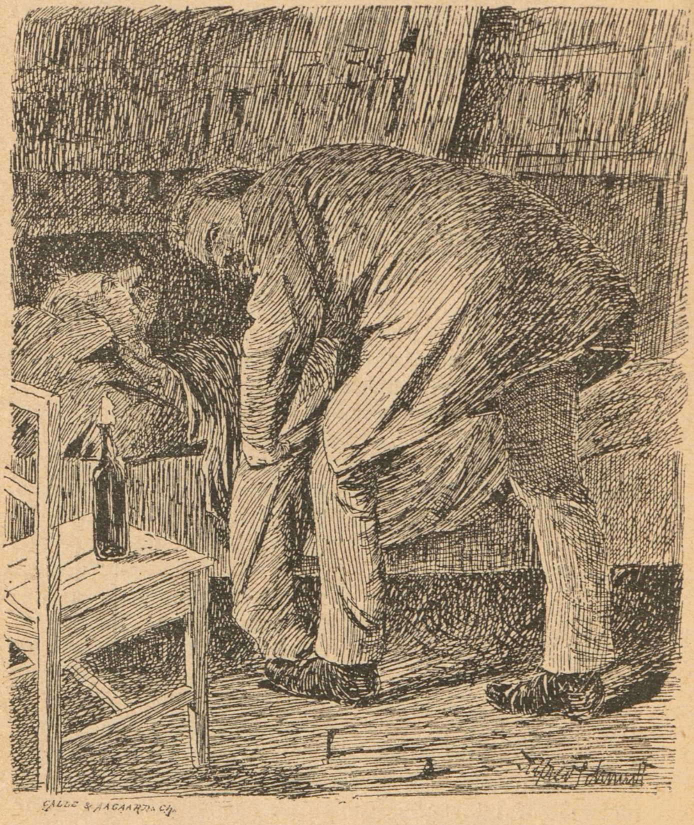

rige Indtryk. Hvilken mon den sidste Tanke havde været, som de havde gjenspejlet. Mon han var død under Storhedsdrømme — Reflexer af hans en Gang rige Kunstnerliv — eller han var vandret bort, drømmeløs, i dyrisk Ligegyldighed? Jeg tog Dækket

lidt til Side for at folde hans Hænder paa Brystet — han havde ingen Skjorte paa, men laa med sit skindmagre Legeme ganske nøgen i den usle Seng. Den frostkolde Vind sang hans Ligsang, og jeg syntes, den nynnede „Magisterens Monolog“:

Ach, hvad vårt lif är eländigt!
Fins någon frøjd på vår jordiska stråt,
Som ej børjas med ståt
Och så ändas med gråt? –
Nämn en sällhett, som varar bestandigt!

Hans Overfrakke gled fra Sengen ned paa Gulvet. Der var noget tungt i den ene Brystlomme. Det var min Stemmenøgle, Den delte Husrum med et gammelt, falmet Dameportræt. Ved det sidste Dagsskjær saa jeg, at det var en meget smuk Dame, vist nok en Skuespillerinde, med et Par dejlige Øjne. Maaske var hun den skjulte Aarsag til, at han var gaaet til Bunds i »Djupet vid bålens letheiska strand!« Hvem ved det?

Nogle Dage efter blev han begravet paa Byens Kirkegaard, og just den Dag, netop i det Øjeblik, da Præsten kastede den sidste Skovlfuld Jord paa Kisten, slog en lille Lærke sin Trille. Det var den første Lærkesang det Aar.

Prøvelse og Prøve.

Livsbillede fra Landet af **Knud Skytte.**

Med Tegninger af Carl Thomsen.

Det var en tidlig Morgenstund i Efteraaret 1878. Solen var ikke kommen, og den store velbyggede Landsby slumrede endnu fredelig, indhyllet i den tætte, hvide Taage, der laa over Egnen og skjulte baade Træer og Huse. Havde det været i den travle Høsttid, kunde vi nok have truffet Mennesker paa Benene og i fuld Virksomhed længe før Solopgang; men Markens rige Afgrøde var for længst bjærget i Hus, Rugen var saaet og Stubjorden pløjet, og desuden var det Søndag, det hastede slet ikke med at komme op.

Endelig hævede Morgenrøden sig op over de østlige Høje og Taagen begyndte at lette og fordele sig. Træer og Bygninger ligesom kastede Lagenet af sig og traadte tydelig frem i Morgenlyset, og den ene Skorsten efter den anden sendte sin hvide Røgsøjle op i Luften. Døre og Porte aabnedes. Inde i Gaardene klaprende Træskotrin paa Stenbroen, rumlende Skubkarrer, leende, snakkende, raabende Menneskerøster. Vindehundene glammede og raslede med deres Lænker, Kvæget brølede, Hestene prustede, stampede og vrinskede. Dørene gik op og i, Hanerne galede, Hønerne kaglede, Ænderne rappede, Kalkunerne pludrede — Landsbyen var bleven vaagen nu.

Det er dog ikke til nogen af de store Gaarde, men til et enligt lille Hus midt inde i Landsbyen, at jeg denne Gang agter at føre Læseren. Et pænt lille Hus er det med malede Vinduer, brune Stolper og aftavlede rød-hvide Vægge. Foran Huset ud til Gaden er der en lille Frugt- og Køkkenhave og bag ved en indhegnet Toft, hvor Koen kan gaa paa Græs om Sommeren. Huset har kun en Skorsten, og op ad den danser Røgen nok saa lystig, boltrer sig i vilde Hvirvler, gribes af Vinden og bliver borte i Luften. Der hænger modne Æbler i Espalietræerne langs Væggene, og Potteblomsterne inden for Vinduerne trykker sig tæt op ad de smaa, klare Ruder for at komme Dagslyset saa nær som muligt. I det hele er der noget sjælden renligt og indbydende ved Husets Ydre, og vi faar Lyst til at gaa inden for.

I Huset er der for Tiden kun to Beboere, en ung Kone og en lille Dreng. Han ligger og sover nok saa sødt og fredelig i sin Vugge midt paa Fjællegulvet i det store, nette Værelse, der tjener baade som Dagligstue og Sovekammer. Den unge Kone kommer ind fra Køkkenet, hvor hun har været sysselsat med at tænde Ilden op og sætte Mælk over til Davre. Med lydløse Fjed gaar hun hen til Vuggen, betragter med moderlig Ømhed den sovende Dreng, pusler lidt ved hans Puder og sætter sig saa hen til Bordet, fremtager en Avis og gjennemlæser med spændt Opmærksomhed en og samme Artikkel flere Gange. Hendes unge, friske Ansigt er præget med Bekymring og dyb Sørgmodighed, og i det hun lægger Avisen fra sig, knuger hun Hænderne i hinanden og siger inderlig med dæmpet Røst: „Gud Fader se i Naade til os alle og føre ham velbeholden hjem igjen!"

Saa staar hun op og henter en Snor, hvis ene Ende hun binder fast til en af Vuggens fire Hjørneknapper, medens hun snor den anden om sit ene Haandled, hvorpaa

hun forlader Værelset, gaar ud i Køkkenet, derfra ud i Nødset, som er lige ved Siden af, og sætter sig til at malke Koen, stadig med Snoren om Haandleddet, for at kunne rokke med Vuggen, i Fald Barnet imidlertid skulde vaagne og give sig til at græde, hvilket hun let vilde kunne høre gjennem begge de aabenstaaende Døre.

Men Drengen forstyrrer hende ikke. Hun er bleven færdig med Malkningen, har siet Mælken og spist sin Mælk- og- Brød-Davre, inden han begynder at bevæge Armene og gnide sig i Øjnene med de smaa, buttede Hænder.

Saa skynder hun sig hen til ham, et lykkeligt Smil breder sig over hendes Ansigt, og al hendes Sorg og Bekymring er for Øjeblikket glemt, i det hun skuer Barnet ind i dets store, blaa Øjne

„God Morgen, søde Jensemand! Mo'ers egen Unge! Har nok faaet sig en rigtig god Morgensøvn og været en gjæveste bitte Dreng, mens Mo'er gjorde Ild paa og malkede Bosse-koen!" siger hun, i det hun løfter ham op og lægger ham til sit Bryst. Det hover han, den lille Fyr, og han kvolkdrikker, saa det klukker i ham. „Aa ja, saamænd!" siger Moderen stille hen for sig, og hendes Tanker er atter ved Avisen. Hun langer ud og faar fat i den og gjennemlæser den samme Artikkel den ene Gang efter den anden, indtil Fyldebøtten endelig er færdig og ikke vil have mere. Saa lægger hun Bladet fra sig og giver sig til at klæde ham paa og vaske ham, og efter at det er besørget, med mange Kys og Kjærtegn fra hendes Side, faar han Lov til at kravle om paa det rene Fjællegulv, medens hun giver Koen Andengift og bliver færdig med sin øvrige Morgengjerning.

Den unge Kvinde hedder Andrea og er Træskomand Søren Taanings Hustru. I fire Aar har de været til Hobe, og alle mente, det var et rent Vovestykke af hende, da hun giftede sig med ham; thi vel var Søren en dygtig Arbejder, flittig og ihærdig, derhos velbegavet, godmodig og munter og saa frisk og sund af Helbred, at han aldrig kunde mindes at have haft en Sygdomstime, hverken som Barn eller voxen; men han „buldrede" en Gang imellem og kunde næsten aldrig komme ædru fra en Forsamling eller en Legestue. Denne Skavank var Andrea ingenlunde blind for, og hun sørgede og græd og gjorde ham Bebrejdelser, saa tit han gik over Stregen; men svige ham kunde hun umulig, saa fik Folk at sige og mene, hvad de vilde. Tidlig var de blevne Kjærestefolk, holdt inderlig meget af hinanden, og som Ægtefolk skulde de følges ad

gjennem Livet, det var en given Ting, som der ikke kunde rokkes ved.

Andreas Haab var, at saa snart de blev gifte, og hun kom til at leve daglig sammen med ham, skulde hun nok med det gode saa ham rent vænnet af med hans slemme Tilbøjelighed; men deri blev hun dog skuffet. Det „skred ham over" et Par Gange eller tre, og da kjærlige Formaninger altsaa intet syntes at frugte, blev hun utaalmodig og gav sig til at gaa haardt i Rette med ham og bruge bitre Ord; men derover blev han værre. Han slog sig helt til Flasken, gik paa Kroen, hvor han sad baade Nætter og Dage og svirede og drak, saa længe han havde en Skilling.

Saaledes gik de to første Aar af deres Ægteskab. Alt hvad han fortjente, drak han op. Smalhans kom i Huset, Konen maatte gaa omkring og vaske og slide og slæbe for Udkommet, Huset forfaldt, meget forsømtes, Armod tittede ud ad Ruderne, Konen knurrede og surmulede, og Manden drak og bandede — det var et elendigt Hus.

„Ja, vi sagde det nok. hvad vilde hun med ham?" var al den Trøst, Venner og Naboer havde til hende.

De fik en lille Pige et Aars Tid efter, at de var blevne gifte. Hende holdt Søren saa meget af, at han derover glemte at drikke, og Andrea haabede saa smaat, at han nu dog maaske vilde tage Skeen i en anden Haand. Det var han ogsaa kommen godt i Træk med. I flere Maaneder smagte han ikke Brændevin, var altid hjemme, arbejdede flittig, tjente dygtig Penge og var glad ved Kone og Barn.

Men saa fik hans gamle Kammerater fat i ham en Aften og trak ham med i Kroen Der blev han det meste af Natten, den næste Dag sov han, og da det blev Aften, tog han alle sine Penge med sig og gik i Kroen igjen Saaledes blev han ved i fire Døgn; thi nu kunde han ikke holde op, saa længe der var en Skilling tilbage. Hverken Barnets Smil eller Moderens Taarer og Bønner gjorde Indtryk paa ham mere, saa længe han var i Brændevins=Djævelens Vold.

Barnet, der hidtil havde været frisk og sundt, blev sygt og fik Krampe af den naturlige Aarsag, at Sorg og Græmmelse forgiftede Modermælken. Det blev stadig værre med Sygdommen, og den fjerde Nat kom en Nabokone over i Kroen, traadte ind til Svirebrødrene og sagde:

„Herre Gud, bitte Søren Taaning! du sidder her og drikker og dobler, og dit Barn ligger hjemme i Krampetrækninger! Doktoren har været der, og hun lever kanske ikke til Dag. Kom endelig hjem — Andrea har sendt mig."

Dermed gik hun. Søren var saa overkjørt og omtaaget, at han ikke ret havde fattet, hvad Konen sagde. Svirebrødrene fik ham bildt ind, at det var bare „et Fif af Kællingen for at faa ham narret hjem" — og han blev.

Da han hen ad Morgenstunden kom ravende ind i Stuen der hjemme, stod der et Tællelys og osede paa Bordet, Andrea var endnu oppe, og der sad et Par fremmede Koner hos hende.

„Hvordan har min bitte Pige det?" rallede den døddrukne og støttede sig til Bordet.

Hans grædende Hustru gik hen til Vuggen og borttog et hvidt Klæde — og der laa den lille Pige med lukkede Øjne og foldede Hænder — bleg og død.

Han stirrede paa Liget med sine fortinnede Brikker, og uden at ytre et Ord væltede han sig i Sengen med Klæderne paa.

Men om Morgenen, da Rusen var sovet ud, begreb han til fulde, hvad der havde ramt ham, og hvorledes det var kommet. Han følte sig til Mode som en Forbryder, og Sorgen og Angeren knugede ham, saa at han vaandede sig under Byrden. Andrea sagde hverken ondt eller godt til ham, men gik og syslede i Huset, tavs og stille som en, der næsten hverken kan sanse eller samle, saadan havde Modgangen taget paa hende. Denne Adfærd fra hendes Side gjorde Pinen værre for ham, og der brændte ham stadig et Ord paa Tungen, som han dog ikke fik udtalt, fordi han troede, at hun ikke vilde høre ham

Først paa Begravelsesdagen fik han Mon til at udtale det forløsende Ord. Hjemkommen fra Kirkegaarden tog han Andrea i sine stærke Arme og lovede hende dyrt og hellig, at naar hun vilde bære over med ham og hjælpe ham at bære den tunge Tilskikkelse, der ved hans Brøde havde ramt dem begge, skulde han blive et andet Menneske og aldrig smage Brændevin mere.

Hun hørte paa ham som i Drømme og sagde ja til, hvad han bad hende om, men tænkte i sit stille Sind, at det havde han jo lovet hende saa tit, og at saadanne Løfter ikke gjaldt længere, end til Brændevinstørsten kom over ham paa ny.

Men denne Gang var det dog Alvor. Det var kommet til et afgjørende Vendepunkt i Søren Taanings Liv, siden vor Herre havde rørt ved ham, og han fulgte Ærens og Pligtens Vej uden Slingren. De gamle Rødder, i hvis Ledebaand han saa længe havde gaaet, forsømte ikke lejlighedsvis at friste ham og prøve paa at faa ham ind i den gamle Skure igjen; men hverken deres Overtalelser eller deres Skoser og

Skamflikker virkede paa ham. Søren stod fast som en Mand, og da de fugtige Kammerater mærkede, at han ikke var til at rokke, lod de ham endelig være i Fred.

Med Ædrueligheden drog de gode Aander ind i det fattige Hjem. Der var Kjærlighed, Enighed og en god Forstaaelse. Alt tegnede nu godt for Fremtiden, og Ægtefolkene gjenvandt Tid efter anden alle de Goder, der, som det hedder i vor Børnelærdom, hører til Menneskenes „Nødtørft og Næring: Fred, Sundhed, gode Venner, trofaste Naboer og deslige".

Som Dagene randt, glattedes Rynkerne i den unge Kones Pande, hendes Kinder blomstrede atter, og de gode, velsignede Kaar tog Braadden af Sorgen i hendes Hjærte.

Der kom en lille Søn i den døde Piges Sted, og ham tog Forældrene som et Pant paa, at Gud havde hørt deres Bønner og vilde være med dem, og de følte sig saa lykkelige som ingen Sinde før.

De havde været gifte i tre Aar.

Saa kom de til at lægge Mærke til, hvad der stod i Aviserne om den store Jærnbanebro, der ved Aalborg byggedes over Limfjorden, og om den gode Fortjeneste, som dygtige Arbejdere der kunde have. Arbejdet havde allerede staaet paa i tre Aar, men det vilde vare mindst et Aar endnu, og der var Mangel paa Arbejdskraft. Søren gik og spekulerede paa dette i nogle Dage og besluttede endelig at nedlægge Træskomageriet, der ikke var videre indbringende, og melde sig som Arbejder i Aalborg, da han var vis paa at kunne holde ud med de bedste og tjene langt flere Penge der end hjemme. Andrea gjorde Indvendinger i Førstningen; men ved fornuftige Forestillinger overvandt han lidt efter lidt hendes Betænkeligheder, og hun begyndte at give efter. „Vare du saa ikke kommer i slet Selskab og slaar dig til Drik igjen," slap det til sidst ud for hende. „Nej," svarede han alvorlig, „for den Ting kan du være rolig, jeg drikker aldrig mere. Lad det være en Prøve, og du skal se, hvor fast jeg er." Han rejste.

Nu var hun altsaa alene i Huset med sin lille Dreng; men hun stolede paa Gud og sin gode, flittige Mand, og naar alt ellers gik vel, kunde den Skilsmisse nok overvindes. De gode Venner og Naboer svigtede hende heller ikke, og der kom jævnlig Brev fra Søren. Han havde det godt, var frisk og rask og tjente dygtig Penge, hele 10 Kroner om Dagen; thi ingen kunde slide som han, og hun skulde se, hvilken „Velstand" der blev i Huset, naar han var færdig og vendte hjem med alle de runde Kroner. At rejse hjem i Besøg turde han aldrig

tænke paa, hed det stadig; thi dertil var Vejen for lang og Tiden for kostbar. Nej, først naar der ikke var mere for ham at gjøre, vilde han vende tilbage til Kone og Barn med Lommen fuld af Penge, og saa skulde de leve sammen og have det saa godt.

Nu var Aaret gaaet, og Søren havde meldt sin Hjemkomst. Den, der blev glad, det var Andrea, og hun fortalte til alle og enhver, at den og den Dag vilde Søren komme hjem.

Men der gik en og to, der gik otte Dage — endnu kom der ingen Søren, og der kom heller ikke Brev fra ham. Andrea gik i en Feber og Uro, saa hun var færdig at miste Samlingen. De gode Venner og Naboer svigtede hende nu, da hun atter syntes truet af Modgang, og lavede et vældigt Rygte i Stand om, at nu havde Søren Taaning paa ny slaaet sig til Flasken og gik og svirede i Aalborg, og de var visse paa, at han hælmede ikke, inden han havde sat alle sine fortjente Skillinger over Styr. Et andet Rygte fortalte, at han var stukken af til Amerika og kom formodentlig aldrig hjem til Kone og Barn mere, medens et tredje Rygte berettede, at han var forulykket og havde sat Livet til under sit besværlige og farefulde Arbejde.

Andrea selv gruede mest for, at det sidste skulde være Tilfældet, og denne hendes Frygt fik Næring ved, at en Naboerske en Dag bragte hende en Avis, hvori der stod en Beretning om, at Nedstigningsrøret i en af Bropillerne var blevet slynget op i Vejret af den fortættede Luft, og at tre Arbejdere derved var blevne dræbte.

Det var denne Beretning, hun studerede saa ivrig hin Søndag Morgen, da vi første Gang besøgte hende og hendes lille Dreng. Der stod rigtig nok ingen Navne paa de forulykkede, saa afgjort var det ikke, at Søren var en af dem; men det var jo ikke saa sært, hun var bange for det, især da han tøvede saa længe og ikke lod høre fra sig. Det var en forfærdelig Uvished for den stakkels Kone at gaa i.

Om Eftermiddagen tog hun Barnet paa Armen og gik op at besøge sin Broder Kristian, der tjente for Kusk i Præstegaarden. Han var „kommen fra Sogne" med Præsten, og hun traf ham i Karlekammeret, hvor han sad og stoppede sine Strømper.

„Søren er ikke kommen hjem endnu, kan jeg se paa dig?" raabte Broderen hende i Møde, i det hun traadte ind ad Døren.

„I nej, han er ikke, Kristian," svarede hun sørgmodig og satte sig paa Stolen. „Nu har jeg gaaet her og ventet og ventet en hel Uge, og jeg har ham ikke endnu. Jeg er ræd for, han er kommen skidt afsted, enten paa den ene eller den anden Maade."

Han saa hastig til hende, vendte sig saa til Drengen og legede lidt med ham, inden han svarede:

„Saamænd er han vel ikke. Nu har han jo da holdt sig godt i det sidste Par Aar, og saa skulde jen da ogsaa haabe, at han vilde blive ved som begyndt — skjønt, der drikkes jo meget, hvor der daglig er saa mange Arbejdere samlede, og naar Lysten saa er der . . . "

„Det er ikke det jeg er ræd for!" afbrød Søsteren ham, maaske dog med lidt mere Overbevisning i Stemmen, end hun virkelig følte.

„Nej, det kan gjærne være; men han skulde lige godt ikke haft Lov at rejse," sagde Kristian bestemt; „han vidste ikke, hvad Folk han kom imellem."

„Aa nej, men det var jo den gode Fortjeneste, der lokkede, og vi vilde gjærne ud af vor Gjæld en Gang; men havde vi bare vidst i Forvejen, hvordan det gaar til der oppe, at han skulde fires ned under Vandet og lukkes inde i et bitte Kammer og staa og hakke og grave der med hele Fjorden over sig — nej, rele nok, om han saa var kommen afsted med mit Minde! Det er godt nok med den store Arbejdsløn; men naar jen skal gaa med Livet i Hænderne heleste Tiden, saa maa det rele være sure Penge at tjene! Nu er der jo igjen sket en stor Ulykke, og det er det, jeg er saa angest for, at Søren er en af de tre Arbejdere, der kom af Dage!"

„Saa — aa? Det har jeg ikke hørt noget om."

Hun trak Avisen op af Lommen og lod ham læse Beretningen.

„Det har jeg læst eller hørt før," sagde han tankefuldt, da han var færdig, „og jeg synes, det er længe siden. I, men det er jo en Avis fra 76, den er jo to Aar gammel!" tilføjede han leende, i det han rakte hende Bladet igjen og pegede paa Aarstallet.

„Nu har jeg aldrig set saa galt!" udbrød hun med klaret Aasyn, „og jeg, der gik her og sørgede, fordi jeg troede, min Mand var død! Aa ja, Herre Gud! Men du skal rigtig nok have Tak, Kristian, fordi du tog den Byrde fra mig — nu er det ingen Sag! Nu gaar jeg til Stationen. Du skal se, han kommer saa med Nordtoget i Eftermiddag." Og i sin Glæde

trykkede hun Glutten til sit Hjærte og kyssede ham den ene Gang efter den anden.

En Times Tid før Solnedgang saas en kraftig, rejseklædt Mandsskikkelse gaa og spanke rundt om Huset, hvor Andrea boede, ruske i Døren og kigge ind ad Vinduet.

„I, det er jo Søren Taaning, der er kommen hjem!" udbrød Konen i Nabogaarden, henvendt til sin voxne Datter. „Kom hid til Vinduet og se, om det ikke er ham?"

I det samme vendte han sig om, fik Øje paa dem og stævnede der over. Jo, vist var det ham, og et Øjeblik efter var han i Stuen hos dem.

„God Dag! Har I ikke set, hvor Andrea er gaaet hen?" begyndte han.

„Jo, for en Stunds Tid siden saa jeg hende gaa op ad Stien over Bakken hist ude," forklarede Konen og pegede gjennem Vinduet. „Hun er sagtens gaaet ad Stationen til for at se efter dig, som hun har gjort hver evige Dag hele Ugen igjennem. Det er sært, du ikke mødte hende; for du kommer da lige fra Toget?"

„Ja, men jeg kom op at kjøre fra Stationen ad en anden Vej," svarede han.

Konen vilde gjærne haft lidt mere Snak med ham; men han havde Hastværk, sagde Farvel og Tak og skyndte sig bort.

Al hans Træthed efter Rejsen er forsvunden, og med raske, ilsomme Skridt skynder han sig ned ad Gaden, op ad Stien over Bakken og videre fort ned igjennem Skoven paa den anden Side.

Imidlertid havde Andrea været helt ved Stationen og til det sidste holdt Modet oppe om at mødes med ham. Skuffet i dette Haab, træt og modløs begav hun sig paa Tilbagevejen. Tvivlen fik paa ny Magt over hende og fremtryllede for hendes indre Syn det ene Billede mørkere end det andet. Hun saa sin Mand i Værtshuset som et Svinebæst, paa Gaden som en fortvivlet, der, tomhændet og falden, ikke havde Mod til at komme hende for Øje mere. Sorg og Savn og Træthed overvældede hende til sidst, og da hun naaede Skovdiget, sank hun om af Udmattelse og stak i at græde og jamre sig.

Da Søren i rask Gang kom ned ad Vejen, hørte han heftig Graad paa den anden Side af Stænten. Fordybet, som hun var, i sine egne mørke Tanker mærkede hun ikke hans Komme, før han træder frem igjennem Stænten, og den kjære, savnede Skikkelse staar for hende. Med et Glædesskrig rejser hun sig op og kaster sig i hans Arme.

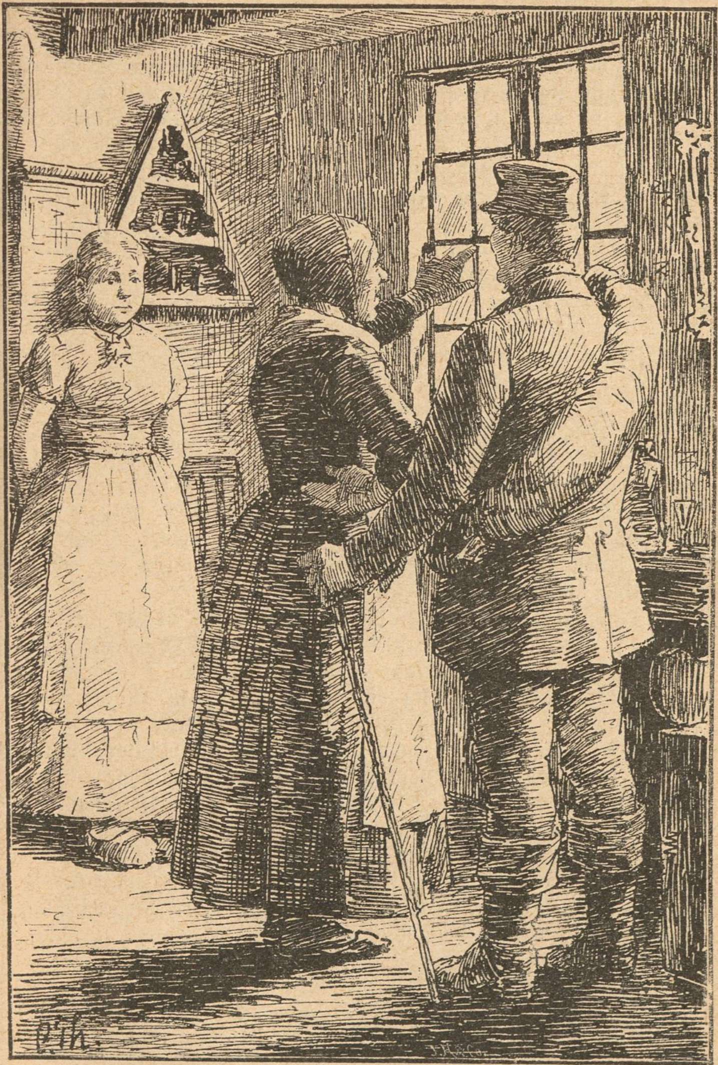
P. Th.

„Aa, Herre Gud, hvor ræd jeg blev . . . og hvor glad og lyksalig jeg nu er!" udbryder den unge Kone og kysser ham den ene Gang efter den anden.

Al hendes Kummer var endt; thi hun saa paa Mandens glade, rolig smilende Ansigt, at med ham var der ingen Ting i Vejen, og at han havde bestaaet Prøven som en Mand.

Og hvor Søren Taaning var henrykt over, „saa stor Drengen dog var bleven!" Efter en lang Omfavnelse og mange Kys og Kjærtegn tager han ham paa sin stærke Arm og rækker Konen den højre Haand.

Det dæmrer i den skjønne Efteraarsaften. Medens Køernes Brølen og de hjemdrivende Hyrders Raab lyder i det fjærne, vender Ægtefolkene langsomt hjem efter, fordybede i kjærlig Samtale, lykkeligere end de nogen Sinde havde været under deres korte, men haardt prøvede Samliv.

Han viste hende sin tykke, velspækkede Tegnebog. „Der er mere end nok til at klare hele Gjælden med," sagde han med straalende Ansigt.

Og hun fortalte, hvor bekymret hun havde været, og om den gamle Avishistorie, hun havde ladet sig narre af. „Men hvorfor kom du ikke i Søndags, som du skrev?" spurgte hun til sidst. „Aa, hvor jeg dog har ventet og været ulykkelig."

„I Søndags? Men hvor kunde det dog falde dig ind at jeg skulde komme i Søndags?"

„Ih, men du skrev jo, du kom den 12te, se det staar jo her i dit Brev." Hun trak Papiret frem fra Barmen.

„Nej, vist ikke, der staar jo den 19de."

I Brevet viste der sig virkelig at staa „den 19de" skjønt noget utydelig, saa at hun havde læst „den 12te".

„Du arme Kone!" sagde Søren med en munter Latter. „Først kommer jeg og narrer dig med min daarlige Skrift, og saa gjør de andre dig tummelumsk med en tosset, gammel Avis! Du har haft nok at døje; men nu skal det med Guds Hjælp være den sidste Sorg, jeg gjør dig."

„Ja, Gud ske Lov, jeg har dig lykkelig og vel her hjemme igjen, det er dog min bedste Lykke," svarede hun inderlig glad.

Drankerens Datter.

Fortælling af

Emanuel Henningsen.

†

Med Tegninger af

Emil Rosenstand.

Natten var brudt frem, og en pibende Sydveststorm med plaskende Regnbyger i Følge drog hen over Landsbyen. Man havde længe sukket efter denne Regn, thi Foraaret havde hidtil været ualmindelig tørt, og ude paa Markerne stod Korn og Græs i Stampe; paa sine Steder saa det ud, som om det rent vilde visne bort. Nu kom endelig Regnen og lysnede op i Udsigterne til en god Høst. Den ene vældige Byge drev hen over Byen efter den anden, vaskede Støvet af de fortørrede Blade, trommede paa Ruderne og plaskede i Vandpytterne under de rindende Tagskjæg, bag hvilke Spurvene sad lunt og tørt i Rederne. Inde bag de mørke Ruder i Byens Gaarde og Huse laa en og anden Familiefader en Stund vaagen i sin Seng og lyttede med Velbehag til Stormens og Regnens Larmen, indtil Søvnen atter gled hen over hans Øjenlaag, og han med et tilfreds Suk paany slumrede ind.

Der var dog et Sted i Byen, hvor Naturens Oprør ikke vakte ublandet Glæde; det var i et af Smaahusene, som med en lille Have forved laa nær ud til Bydammen, og hvor der endnu brændte Lys indenfor det nedrullede Gardin. Havde det været lyst nok, vilde man have set, at dette Hus i Modsætning til de fleste andre i Landsbyen havde et forfaldent og forsømt Udseende. Det var øjensynlig lange Tider, siden Murene var udspækkede og kalkede, og Taget trængte i lige Grad til en grundig Udbedring. Dette Hus havde af en eller anden Grund i mange Aar baaret Navn af Kulhuset.

Der sad en ung Pige inde i den lille Dagligstue, sysselsat med at rense en Haandsymaskine, der stod opstillet foran hende paa Bordet. En Bliklampe uden Kuppel sendte et

sparsomt Lys ud i Værelset, hvis Møbler og hele Udstyr var af det tarveligste Slags og forraadte fattige Kaar. Et simpelt Ur, der hang paa Væggen og udmaalte Tiden med skarp Dikken, viste, at det var over Midnat.

Den unge Pige havde skruet forskjellige Dele af Symaskinen og rensede dem omhyggelig for det oljeblandede Smuds, som havde samlet sig paa dem. Som hun sad der bøjet over Bordet, faldt Lyset paa et blegt Ansigt med smuktformede Træk, omgivet af et rigt kastaniebrunt Haar, der var fæstet op i en stor Knude i Nakken og strøget glat tilbage fra Pande og Tindinger.

Der hvilede et Udtryk af Uro og Ængstelse over dette blege Ansigt, og ikke sjælden holdt den unge Pige et Øjeblik inde med sit Arbejde for at kaste et Blik paa Uret og lytte efter Stormens og Regnens Larmen uden for Vinduet. En klagende Lyd fik hende til at springe op fra sin Stol og ile ind i Sideværelset, hvis Plads næsten optoges af to Senge. I den ene Seng laa der to sovende Smaadrenge paa fire og sex Aar, i den anden kastede en lille to Aars Pige sig urolig omkring med feberbrændende Kinder.

„Saa, saa, lille Karen“, sagde den unge Pige beroligende, medens hun dækkede den lille til med Dynen. „Er du tørstig?“

Hun holdt en Kop med Vand op til Barnets Mund, og den lille drak med Begjærlighed. Da Barnet var faldet tilbage i sin urolige Febersøvn, trykkede den unge Pige et Kys paa dets Pande og vendte med et Suk tilbage til sit Arbejde.

Lidt efter blev Husets Yderdør revet op, og der kom en tumlende ind i den snævre Forstue, en bandende og støjende Mand, som ikke stod fast paa Benene. Den unge Pige hørte ham først tumle over mod Væggen og derefter tilbage mod Døren, som smækkedes i med et Bulder, der rungede gjennem hele Huset. Hun skyndte sig hen og aabnede Dagligstuedøren, og en regndryppende Mandsskikkelse traadte ravende ind og sank ned paa en Stol. Et forsviret, fordrukkent Ansigt med taagede, rødsprængte Øjne og forpjusket Haar, fra hvilket Vandet drev ham ned ad Kinderne, en usselig sammenfalden Skikkelse med nervøst rystende Hænder. Et saadan Billede frembød Jens Hyle i dette Øjeblik.

„Hvorfor lu—lukker din Sa—Satens Tos ikke op for mig, naa—naar du hø—hører, at jeg kommer?“ sagde han med den lallende Udtale, som er Drukkenskabens Kjendemærke. „Er du for fi—fin, hva'?“

„Jeg lukkede op for dig, Fader“, svarede hun, som atter

havde gjenoptaget sit Arbejde. „Men vær nu stille og gaa i Seng; Karen er syg.“

„Være stille! Er jeg kanske ikke stille? Skal jeg kanske lægge mig under Bordet og lade være at trække Vejret? Eller hvordan?“

„Karen er meget syg, Fader“, lød den bønlige Røst.

„Ja, jeg er ogsaa syg . . . jeg har Kolden, har jeg . . . Bare fordi jeg ikke kan faa Penge til den Mixtur, der er saa god for mig . . . Og saa har det Rak gjort mig umyndig i mit eget Hus . . . de Satener! Har jeg ikke Lov til at sælge, hvad mit er? Hva'? Har jeg ikke? Det Dævels Kram! . . . Men jeg skal gaa lige til Kongen selv og fortælle ham

det hele, saa jeg kan faa Ret over de Tyveknægte, som har løjet mig paa . . ."

„Fader, gaa nu i Seng", sagde den unge Pige grædefærdig. „Du trænger haardt til at hvile dig . . . og husk paa, Karen er saa syg; hun kan ikke taale Støj."

„Støj, naa ja! Jeg kan heller ikke taale Støj, naar Kolden sidder mig i Kroppen. Jeg siger: lad vos være stille . . . ganske stille . . . Men det var den Mixtur, forstaar du . . . den maa jeg have Penge til, lille Anna . . . lad os sige, saadan en Krones Penge, lille Anna, min Datter. Hva'?"

„Jeg har ingen Penge at give dig, Fader."

„Naa saa! Ptøj! Nej saamænd! . . . Men Forpagteren har Penge, du . . . og han vil gjærne af med dem. Aa haa, du kan gaa i Silkekjoler, om du vil. Han betaler . . . han betaler det alt sammen . . ."

En flammende Rødme gød sig over den unge Piges blege Kinder, og hun fæstede et Blik fuldt af smertelig Harme paa den sammenfaldne Skikkelse, der sad rokkende paa Stolen foran hende.

„Vil du sælge dit eget Barn til Skjændselen!" udbrød hun heftig. „Ved den levende Gud, som ser, at jeg gjør alt, hvad jeg kan, for at holde os alle oppe, jeg overgiver dig til Fattiggaarden, hvis du nogen Sinde omtaler sligt igjen . . . Og nu skal du gaa i Seng uden Tøven, Fader!"

Hun rejste sig og gik hen og tog ham ved Armen, og uden at kny fulgte Faderen hende ind i det lille Aflukke, hvor han havde sin Seng. Da hun vendte sig for at forlade ham, holdt han hende tilbage og sagde i en modbydelig sledsk Tone:

„Nej, vi to, Anna, vi holder sammen . . . Aldrig værd at tænke paa det Vrøvl. Vi to holder sammen til det sidste, hva' du?"

Hun svarede ham ikke, men løsgjorde sig for hans Greb og gik tilbage til Dagligstuen, lukkende Døren bag efter sig. Men da hun havde hørt ham tumle om i Sengen, lagde hun sit Hoved ned paa Bordet og brast i en dæmpet hulkende Graad, der rystede hele hendes Legeme. Hun følte sig saa modløs og forladt som aldrig tilforn.

Da Anna var en halv Snes Aar gammel, havde hun mistet sin Moder. Faderen, som den Gang endnu kun havde

drukket i Smug, og som var anset for at være en ret dygtig Murer, havde kort efter giftet sig paa ny; men da hans anden Kone havde bragt en lille Kapital til Huset, begyndte Jens Hyle at fejre flere og flere „blaa Mandage“ henne i Byens Kro. Og disse „blaa Mandage“ fik efterhaanden en saadan Tiltrækning for ham, at han til sidst lagde Arbejdet rent paa Hylden og blev en Drukkendidrik af første Skuffe. Konens Formue blev snart ødelagt til sidste Hvid, og da der kom Smaabørn til Huset — to af dem var døde i en spæd Alder — blev det Stifmoderens og Annas Opgave efter bedste Evne at holde Nøden fra Huset. Moderen, som var en flink Syerske, lærte Anna at bruge Naalen baade med Flid og Dygtighed, men skjønt de begge med en god Vilje sled fra Morgen til sen Aften, rykkede Fattigdommen dem dog nærmere og nærmere ind paa Livet. De maatte ikke alene føde og klæde sig selv og Børnene, men ogsaa Jens Hyle, og forsynede de ham ikke af og til med Penge, solgte han bort af Husets Bohave, hvad han fandt for godt.

I denne trange Tid knyttedes der mellem Stifmoderen og Anna et Inderlighedsforhold, der ikke kunde have været stærkere, om de havde været forenede med Blodets Baand, og skjønt Datteren ved at tage ud mellem fremmede vilde have kunnet forskaffe sig ganske anderledes gode Kaar, end hun havde i Hjemmet, tænkte hun dog ikke paa at forlade dette og unddrage det sin Hjælp.

Da det yngste Barn kom til Verden, blev Stifmoderen heftig syg, og det varede ikke længe, før hun selv og andre saa, at det bar mod Døden. Hun pintes meget ved Tanken om, hvad der skulde blive af Børnene, naar hun var borte, og da var det, at Anna, som den Gang var atten Aar gammel, med den døendes Haand i sin lovede hende, at hun skulde være en Moder for dem, indtil de blev saa store, at de kunde sørge for sig selv. Det var et stort Løfte, hun der afgav, men hun havde i de siden den Tid henrundne to Aar trolig indfriet det.

Da Stifmoderen var død, drak Jens Hyle endnu værre end før, og det havde set galt ud for den Smule Ejendele, der endnu var tilbage i Huset, hvis et Par Mænd i Byen, som kjendte Forholdene, ikke havde foranlediget, at Faderen blev gjort umyndig, et Skridt, der gjorde Jens Hyle saa rasende, at han for en Tid maatte indlægges paa Amtets Sygehus. Da han blev udskreven derfra igjen, var han et fuldstændigt Vrag baade paa Sjæl og Legeme, en rystende

Stakkel, hvis Tanker kun sysselsatte sig med det Spørgsmaal, hvorledes han skulde faa fat paa Penge til at kjøbe Brændevin for. En Tidlang løste han dette Spørgsmaal ved at gaa omkring i Nabobyerne med den højre Arm bundet op i et Bind og samle ind til dens Kur og Pleje, men da dette Fif blev forældet, sank han ned til at blive en blot og bar Tigger, der kun adskilte sig fra andre Tiggere derved, at hans Tøj hverken var pjaltet eller urent.

Den Tortur, Anna gjennemgik ved at se Faderen synke dybere og dybere, afpressede hende mange Taarer og forvoldte hende mange søvnløse Nætter, ligesom hun ogsaa levede i en evindelig Angest for, at der skulde hændes ham en Ulykke, naar han i sin omtaagede Tilstand færdedes langt borte fra Hjemmet. Intet Under derfor, at hun, overanstrængt som hun var, af og til kunde tabe Modet og finde, at de Krav, Livet stillede til hende, tyngede haardt paa hendes unge Skuldre.

Da Solen stod op næste Morgen, skinnede den fra en blaa skyfri Himmel. Stormen havde lagt sig, og ude over Markerne, der, vederkvægede af den rigelige Regn om Natten, havde faaet et frisk og nyfødt Udseende, hørte man Lærkernes klare Triller. Selv Spurvene fandt, at der var indtraadt en heldig Forandring i Vejret; de holdt larmende Forsamlinger rundt om i Haverne og blandede deres gjennemtrængende Kvidren med Stærenes melodiske Fløjten.

Det var endnu tidlig paa Morgenen, da Anna traadte ud af Kulhuset og med hurtige Fjed ilede op mod et Bolsted, som laa et Bøsseskud fra Gaden inde paa Marken. Hun saa mere bleg og forvaaget ud end sædvanlig, og en heftig Uro stod præget i hendes Ansigt.

Hun traf paa en skulderbred ung Mand ude i Gaarden. Han lod til at være en fem og tyve Aar gammel, var høj og stærktbygget og smilede over hele Ansigtet, da han fik Øje paa den unge Pige.

„Saa tidlig paa Færde, Anna!“

„Ja, Karen er saa syg, Hans; jeg tør ikke lade være at sende Bud efter Doktoren“, svarede hun. „Vil du kjøre efter ham, Hans?“

„Det vil jeg rigtignok; saa tit du vil have det. Jeg skal strax lave Vognen til og tage afsted.“

„Aa, Tak . . . Tak, Hans! Det er en Skam allerede at gjøre dig Ulejlighed igjen, men jeg vidste ingen anden at henvende mig til."

„Ja, da vilde jeg ogsaa have taget det fortrydelig op, om du havde gjort det, Anna", sagde han hjærtelig. „Du ved jo, at jeg altid er glad ved at være dig til Nytte."

„Aa, ja, det ved jeg, men . . ."

„Naa, men?"

„Men man kan ogsaa misbruge sine Venners Godhed, mente jeg."

„Aa nej, Anna, det er der ingen Fare for."

„Tak! Saa skynder jeg mig hjem igjen."

„Ja, gjør du det; om en Time skal jeg være tilbage med Doktoren."

Dermed skiltes de, og Anna naaede snart igjen hjem til Kulhuset. Faderen havde endnu ikke ladet høre fra sig, og de to Smaadrenge sov trygt i deres Seng; kun den lille Pige var meget urolig og trak Vejret med Besvær. Hun var tillige brændende hed over hele sit Legeme, og hun smaaklynkede af og til i den Halvslummer, hvori hun laa hensunken.

Da Lægen indfandt sig, erklærede han Sygdommen for Lungebetændelse, anordnede varme Omslag om Barnets Bryst og Ryg og skrev et Par Recepter, idet han gav Anna Anvisning paa, hvorledes hun skulde forholde sig med den syges Pleje. Saa tog han afsted igjen, og Hans fik Recepten med sig for at faa Medicinen paa Apotheket, der laa nær ved Lægeboligen i Nabosognet.

Medens hun ventede paa Medicinen, blev hendes Sind tynget af en ny Bekymring. Hvad vilde Medicinen koste? Vilde Beløbet ikke overstige hendes Evne til at betale? Hun tænkte med et beklemt Hjærte paa de ti Kroner, hun havde til gode hos den rige Prokuratorfrue for leveret Arbejde. Havde hun nu endda haft dem til sin Raadighed! Fruen havde ikke været hjemme, da hun bragte Tøjet, og hvad kjendte vel saadan en rig Dame til, hvor haardt det faldt Fattigfolk at stride sig igjennem.

Alt imens kom Faderen paa Benene og forsøgte at nyde den Morgendrik, Anna havde staaende til ham. Han saa endnu mere affældig ud end Aftenen i Forvejen, og hans rystende Haand havde Møje med at holde Koppen fast.

„Doktoren har været her og set til lille Karen", sagde Anna til ham. „Det er Lungebetændelse, hun har."

„En forbandet Sygdom . . . de fleste dør af den", svarede Jens Hyle, som om han talte om en hvilken som helst Patient, kun ikke om sit eget Barn.

Anna saa paa ham og drog et dybt Suk. Saa vidt havde Drukkenskaben bragt ham, at enhver faderlig Følelse var udslukt i hans Hjærte.

Da han havde spist et Par Mundfulde af sin Mad, rejste han sig, fik fat i sin Hue og forlod Stuen. Strax efter saa Anna, at han gav sig paa Vej ned gjennem Byen.

Der gik endnu en halv Times Tid, saa kom Hans tilbage med Sagerne fra Apotheket.

„Har du lagt Pengene ud, Hans?" spurgte Anna.

„Ja, jeg har, men det kan vi altid afgjøre med hinanden",

svarede han hurtig. „Bare det nu vil hjælpe paa den lille Pige . . . Ja, nu maa jeg hjem. Hvis du skal have Bud efter Doktoren igjen, saa lad mig det bare vide. Og kan jeg ellers hjælpe dig med noget, saa maa du sige til.“

„Tak, Hans! Jeg ved ikke, hvordan jeg skal gjengjælde dig det.“

Hun rakte ham sin Haand, og han trykkede den fast i sin.

„Du kan gjengjælde mig det hundrede Fold, om du selv vil“, svarede han. „Men det kan vi tale om ved en bedre Lejlighed, naar du er fri for Bekymring for den lille. Dog, hør, en Ting vilde jeg gjærne sige dig med det samme.“

„Hvad er det, Hans?“ spurgte hun med bankende Hjærte.

„Du maa vogte dig for Forpagteren, Anna. Han er et daarligt Menneske.“

„Hvad mener du?“ spurgte hun igjen og blev afvexlende rød og bleg.

„Han har sneget sig her om Huset de sidste Aftener, og du maa ikke gjærne blive til Folkesnak, Anna. Han er en Slyngel, som ikke har Ære i Livet.“

„Jeg har ikke set ham!“ udbrød den unge Pige heftig. „Du tror mig dog vel, Hans?“

„Jeg tror dig som mig selv“, svarede han ivrig. „Jeg siger det kun, for at du kan tage dine Forholdsregler og ikke lade dig overrumple af ham.“

Det var i en meget bevæget Sindsstemning, hun tog fat paa sin Husgjerning, efter at han var kjørt bort. Hun havde længe anet, at Barndomsvennen holdt af hende, og det var længe siden, hun havde sagt sig selv, at hun besvarede hans Kjærlighed af hele sit Hjærte. Denne Dag havde skaffet hende Vished for, at hun ikke havde skuffet sig med Hensyn til hans Følelser. Men hvad hjalp det vel alt sammen? Hun kunde jo aldrig blive nogen Mands Hustru! Selv om hun aldrig havde givet sin afdøde Stifmoder det højtidelige Løfte om at blive en Moder for sine smaa Søskende, selv da kunde hun ikke have bragt det over sit Hjærte at forlade dem. Nej, hendes Livsvej laa afstukket for hende, og hvor megen Sorg og Forsagelse den end vilde medføre for hende, kunde hun dog ikke afvige fra den og give de smaa fra sig til fremmede.

Og Faderen, som var hjemfalden til Fattiggaarden, naar hun forlod ham! Hvormegen Sorg og Skam han end havde bragt over hende, kunde hun dog kun bruge Fattiggaarden som en Trusel imod ham, naar det kneb med at faa ham til at bøje sig for hendes Vilje. Hvad der gjorde hende mest

ondt var, at han ikke havde en saa liden Rest af Ære i Livet, at han havde afvist Forpagter Holms skamløse Forslag med Foragt. Denne Holm, som havde den nærliggende Herregaard i Forpagtning, var bekjendt over hele Egnen som en brutal Pigejæger. Han havde ogsaa kastet sine Øjne paa Anna, hvis hele Stilling syntes at udkaare hende til at blive et let Bytte, men den eneste Gang, han havde talt til hende, havde hun afvist ham saa energisk, at hun for Fremtiden havde troet sig befriet for ham. Hun saa nu med vredeblandet Bekymring, at hun havde taget fejl.

Hun havde imidlertid faaet Drengene paaklædt og ladet dem løbe ud i den lille Have for at skaffe den lille Pige mere Ro. Derefter satte hun sig til sit Syarbejde. Pludselig rejste hun sig igjen og tog Recepterne frem for at se, hvad Medicinen havde kostet. Fire Kroner i alt! Det var for hende en stor Sum, mere, end hun havde i sit Eje. Og nu hen ad Aften kom Hans uden Tvivl for at høre, hvorledes det gik med Barnet. Blodet strømmede hende til Hjærtet ved Tanken om, at hun skulde sige, at hun ikke kunde betale ham Pengene tilbage. Hun maatte se at laane en halv Snes Kroner, som kunde blive betalte med hendes Tilgodehavende hos Prokuratorfruen, thi Lægen skulde jo ogsaa have sin Betaling.

Rask til at udføre en fattet Beslutning, fik hun en Naboerske til at sætte sig ind i Stuen og tage Vare paa den syge, og strax efter stod hun i Præstens Studereværelse og bad med bankende Hjærte om det lille Laan.

„Men hvordan hænger det sammen, lille Anna?" sagde Præsten, en godhjærtet gammel Mand, som baade havde døbt og konfirmeret hende. „Din Fader var her jo nylig og fik fire Kroner til dig."

„Fader!" udbrod hun forskrækket. Tanken om, hvilken Lumpenhed han havde gjort sig skyldig i, greb hende saa stærkt, at hun brast i Graad.

„Naa, naa, Barn", sagde Præsten, idet han fik hende til Sæde i sin egen Stol og klappede hende venlig paa Skulderen, „jeg ser nok, at jeg har ladet mig narre. Men lad det nu ikke bekymre dig, lille Anna; det bliver min Sag. Se, her er Pengene, du ønsker . . . Det haster slet ikke med at betale dem tilbage; lad det kun blive efter Tid og Lejlighed."

Anna takkede ham bevæget og skyndte sig bort. Det sved i hende, at Faderen havde taget Anledning af sit Barns Sygdom til at slaa Præsten en Plade. Al menneskelig Følelse

maatte da være udslukt i den ulykkeliges Bryst. Hun vidste, at hun nu rimeligvis ikke vilde se noget til ham i flere Dage; thi saa længe han havde Penge at drikke for, vendte han ikke hjem.

Trods den anskaffede Medicin og den omhyggelige Pleje blev det i Dagens Løb slettere med den lille Pige. Feberen blev stærkere, og Aandenøden tog til.

I Mørkningen sad Anna bøjet over Sygesengen og lyttede med Angest til Barnets besværlige Aandedræt, da hun hørte,

at Døren til Dagligstuen blev aabnet, og at nogen traadte ind. I den Tanke, at det var Hans, rejste hun sig og gik ind i Stuen, men fandt sig i det Sted staaende over for Forpagter Holm.

Hun traadte et Skridt tilbage og udbrød:

„Hvad vil De her!"

„Jeg hørte, at et af Børnene var blevet sygt, og vilde spørge Dem, om De ikke trænger til en Vogn efter Læger. Jeg skal med Fornøjelse lade en af mine . . ."

„Nej, nej!" afbrød Anna ham. „Jeg kan faa Vogn andenstеds, naar jeg behøver det. Jeg ønsker ikke at have noget som helst med Dem at gjøre og beder Dem kun om at gaa."

„De er mig Pokkers knibsk, Frøken Anna", sagde Holm med en kort Latter. „Men vi kommer vel til rette med hinanden, tænker jeg . . . lad os tale om Sagen i Ro."

„Aa, lad mig dog i Fred, og gaa Deres Vej!"

„Godt; men om jeg nu har mere Lyst til at blive? Hvad saa?"

„Saa bliver De simpelt hen smidt paa Døren", lød det roligt bag ved ham, hvor Hans' Skikkelse viste sig i den aabne Dør. „Her gaar Vejen."

„Ja saa", svarede Forpagteren i en hoven Tone, „og hvem er det, der vil sætte mig paa Døren, om jeg tør spørge."

„Det er Bolsmand Hans Lund her i Byen, hvad De vel for øvrigt ved i Forvejen, og jeg lover ikke andet, end hvad jeg kan holde. Med det samme vil jeg dog sige Dem en Ting, og det er, at hvis De tiere vover at forulempe hende, der staar foran os, saa skal De bitterlig komme til at fortryde det."

„Ej se", sagde Forpagteren spottende, idet han dog tog det Parti at følge det Vink, Hans gav ham, om at forføje sig bort, „jeg vidste ikke, at jeg forstyrrede et ømt Møde. Jeg ser nu, at jeg er til Ulejlighed."

„Ja, De er", svarede Hans med et Stænk af Ophidselse i Tonen, „og havde De sparet Dem denne Uforskammethed, saa havde De sparet mig denne Ulejlighed."

Med disse Ord greb han Forpagteren i Nakken og sendte ham med et velanbragt Spark paa Hovedet ud ad Forstuedøren, saa at han styrtede hen ad Havegangen, med Hovedet ind i en Stikkelsbærbusk, saa lang han var.

„Det skal De faa betalt!" raabte han rasende og kom i

en Fart paa Benene igjen. „De kan være rolig for, at jeg ikke skal glemme det."

„Mange Tak", svarede Hans med et vist tørt Humor, „jeg har med Fornøjelse gjort det gratis."

Dermed lukkede han Døren og gik atter ind i Dagligstuen, hvor Anna nu stod og rystede af Skræk.

„Se saa", sagde han rolig, „nu tænker jeg, du for Fremtiden er fri for ham. Jeg kom nok lige til Pas."

„Ja, Gud ske Lov, at du kom, Hans", svarede hun dybt aandende.

„Hvordan staar det saa til med den lille Pige?"

Hun sagde ham det, og de gik begge ind og saa paa den lille Patient, der feberhed og med gispende Aandedrag laa hen i en Døs.

„Hvis det ikke bliver bedre i Løbet af Natten, skal jeg strax i Morgen tidlig hente Doktoren igjen."

„Tak, aa Tak!"

Han sad hos hende en halv Times Tid og søgte at indgyde hende Mod, uden at det dog ret vilde lykkes for ham. Dagens forskjellige Hændelser havde gjort hende nedtrykt og modløs, og det syntes hende, at hun kun havde liden Anledning til at haabe paa noget godt.

I Morgendæmringen drog den lille Pige sit sidste Suk i hendes Arme. Faderen var, som hun havde ventet, ikke kommen hjem om Natten.

Det var en solklar Sommerdag, at der var Grundlovsfest i Sømose Skov, hvor der i den Anledning var pyntet op med Dannebrogsflag, blomstersmykket Talerstol, Karusselbane, Beværtningstelte osv. Festligklædte Landboere bevægede sig i Klynger rundt om i den kjønne lille Skov, hvis Beliggenhed nær ud til Søen gjorde den til et yndet Valfartssted Sommeren igjennem.

Den „alvorlige Del af Festen" var endt. Man havde med en god Vilje raabt sine Hurra'er for Kongen, Fædrelandet og Grundloven, og den gemytlige Del af Festen havde taget sin Begyndelse. Musikken fra Dansepladsen, hvor de unge allerede svang sig lystig rundt, blandede sig med Lirekassens melankolske Toner henne fra Karussellen. Ved en Udkant af Festpladsen stod der en zigeuneragtig udseende Mand med to mørkhudede Børn og sang i Kor: „Gine, du dejlige

Mø, er du med paa den" og andre lignende mere yndede end just vellykkede Sange. Et lille Telt med en Tombola, hvor man kunde vinde de vidunderligste Ting, hvis man da havde en vidunderlig Lykke, var stærkt besøgt af den opvoxende Ungdom, medens den ældre Tel af det mandlige Samfund slog sig til Ro i Beværtningsteltene ved en eller anden Nydelse i Form af Bayersk Øl eller Toddy. Høstudsigterne var gode; man var derfor mødt med et godt Humør og en fast Beslutning om at more sig, og saa morede man sig ogsaa, hver paa sin Vis.

Der kom et Par gaaende hen over Festpladsen, efterfulgt af to Smaadrenge med glædestraalende Ansigter og en stor Sukkerkringle i Haanden, Det var Hans Lund, Anna og dennes Brødre.

Det havde kostet Hans en hel Del Overtalelse at faa Anna til at deltage i Festen. Til sidst havde hun dog givet efter for Børnenes Skyld, og nu var hun glad derved, thi Drengene var i den syvende Himmel af Fornøjelse over alle de Herligheder, der udfoldede sig for deres Blik. De havde redet et Par henrivende Ture paa Karusselhestene; de havde trukket Numre ved Tombolaen og vundet en Trompet, og de havde proppet sig med Sukkerstænger og Hvedebrød, saa længe de havde orket at faa en Bid ned.

„Det er alt for galt, som du lader de Slughalse regere", sagde Anna.

„Nej", svarede Hans, „de skal da ogsaa vide, at de er til Fest. Se saa, Drenge, vil I saa have en Ridetur igjen?"

Spørgsmaalet blev hilset med Jubel, og saa gik det løs paa Karussellen. Medens Drengene, opfyldt af barnlig Lyksalighed, svingede rundt med denne. sagde Hans:

„Jeg kunde have Lyst til at gaa en Tur med dig rundt om Skoven, Anna, men Drengene vil vist ikke synes om at komme bort fra Festpladsen. Mon vi ikke kan faa en til at tage sig lidt af dem imens?"

Anna lod Blikket løbe søgende om i Klyngen, som omsluttede Karussellen, og fik Øje paa sin Naboerske, der stod i Nærheden med en lille Pige ved Haanden. Hun fik hendes Løfte om, at hun vilde have Tilsyn med Drengene, og strax efter vandrede Hans og Anna ad den bugtede Gang, der førte langs med Skovens Udkant ud mod Søen og af og til aabnede vide Udsigter af stor Skjønhed.

Efterhaanden som de fjærnede sig fra Festpladsen, tabte den forvirrede Larm fra denne sig mere og mere, Dishar-

monierne fra de forskjellige Instrumenter forsvandt, og man hørte nu kun en dæmpet Gjenlyd af Tonerne, der frembragte en forunderlig gribende Virkning i den stille Skovensomhed.

„Hvor her er yndigt“, udbrød Anna og standsede uvilkaarlig for at lytte til de fjærne Akkorder.

„Ja, ikke sandt? Derfor vilde jeg ogsaa nok have, at du skulde have det med.“

En Klynge spaserende gik forbi dem og hilste. Det var alle sammen kjendte Folk fra Byen.

„Lagde du Mærke til, hvordan de saa paa os?“ spurgte Hans.

„Nej, jeg gjorde ikke.“

„Jo, de tænkte: se, nu er de da endelig blevne Kjærestefolk, de to; det er derfor ikke værd at forstyrre dem.“

„Tror du det?“ sagde Anna og blev blussende rød. Hun ønskede sig i dette Øjeblik mange Mile bort.

„Ja, vist tror jeg det, Anna“, svarede han med et Smil. „Og hvad er vel mere rimeligt, end at de har den Tro? De maa jo let have kunnet se, at jeg længe har holdt af dig, ligesom du selv har maattet se det. Og jeg tænker vel ogsaa, at du holder af mig. Ikke sandt, Anna?“

Hun blev med et ganske bleg, og Haanden, han havde grebet, laa kold og slap i hans.

„Aa, Hans . . . Hans!“ brast det ud af hende, „jeg kan jo aldrig blive din . . . aldrig!“

„Hvad kan du ikke?“ spurgte han, idet Smilet forsvandt fra hans Ansigt. „Hvad skal det sige? Holder du da ikke af mig, Anna?“

„Jo . . . aa, Hans, saa inderlig!“

„Men hvad er der da i Vejen?“

„Der er det, at jeg er Moder for to Børn, Hans“, svarede hun, idet hun med Magt betvang sin Bevægelse, „og dem kan jeg ikke forlade og give i fremmede Hænder. Du ser nok, Hans, det ikke kan ske.“

„Tror du da ikke, jeg har sagt mig det selv?“ sagde han rolig. „Jeg tager baade dig og Børnene; den Ting er afgjort for længe siden.“

„Nej, det kan ikke ske . . . det maa ikke ske!“ udbrød hun næsten heftig. „Du er god og kjærlig, Hans; jeg ved det . . . jeg ved det! Men det vil ikke kunne gaa at tage to fremmede Børn i dit Hus . . . det vilde blive til Ulykke for os begge . . . Tro mig, Hans, den Tid vilde komme, da du vilde indse, at du havde handlet fejl. Aa Hans, du maa

ikke være vred paa mig for det, men jeg kan ikke give efter i den Sag."

„Hvor du dog taler!" sagde han sindig. „Er det ikke, som om jeg var en Bussemand, der vilde gjøre Børnene Fortræd. Jeg troede at du havde mere Tillid til mig . . ."

De var langsomt vandrede videre hen ad Skovvejen. Nu afbrød hun ham med et ved at gribe ham krampagtig om Armen. Med et ligblegt Ansigt pegede hun frem for sig med en skjælvende Haand; derefter udstødte hun et dæmpet jamrende Udraab og slog Hænderne op for sit Ansigt.

Han fulgte med sit Øje Retningen af hendes Pegen og saa en mandlig Skikkelse ligge udstrakt under Træerne nogle faa Favne fra Vejen, og han saa øjeblikkelig, at det var Jens Hyle, der rimeligvis var bleven overmandet af de i Dagens Løb indtagne vaade Varer.

„Gaa om til Børnene", sagde Hans. „Jeg skal saa faa ham op i min Vogn og kjøre ham hjem."

„Jeg gaar hjem med Drengene med det samme", svarede hun grædende. „Al Glæde er dog nu ødelagt for mig alligevel."

„Ja ja, gjør du kun det, Anna. Men vær ikke saa bedrøvet; det jævner sig nok for dig altsammen."

Dermed skiltes de, og Hans gik hen og vendte den liggende om paa Ryggen. Ansigtets farveløse Udseende slog ham, og han lod i Hast sin Haand glide hen over det. Panden og Kinderne var iskolde. Den stive og kolde Haand, som Hans løftede op fra Grønsværet, og som tungt faldt tilbage, da han gav Slip paa den, havde forvundet sin nervøse Skjælven for stedse; Jens Hyle var død.

„Han levede som et Svin og døde paa samme Maade", sagde en af Mændene, som hjalp Hans med at faa Liget lagt op i Vognen. Det var Jens Hyles Ligtale, og den var baade kort og fyndig.

Festen gik uforstyrret sin Gang, og medens Vognen langsomt kjørte ud af Vejen med sin stille Passager, naaede den dæmpede Gjenlyd af Dansemusikken Hans's Øren og satte ham i en underlig tung Stemning. Han syntes, den lød som en vemodig Klagesang over et forspildt Liv.

Den Sindsbevægelse, Anna i de sidste Maaneder havde været Offer for, Sorgen over Barnets og Faderens Død, de idelige, daglige Bekymringer, det altopslidende endeløse Ar-

bejde — alt dette tilsammen lagde en Uges Tid efter Anna paa Sygelejet. Hendes Kraft var brudt, og allerede efter faa Dages Forløb havde Sygdommen grebet saaledes om sig, at hun svævede mellem Liv og Død. Lægen, som Hans hentede Dag for Dag, turde intet Haab give om en heldig Udgang af hendes Sygdom, men Hans kunde dog ikke gjøre sig fortrolig med Tanken om, at hun var tabt for ham. Han sørgede for, at hun fik en omhyggelig Pleje, og sad selv hver Dag en Time ved hendes Seng. Drengene havde han faaet anbragt hos en skikkelig Husmandsfamilie i Byen.

Det var kun sjælden, at den syge var ved sin Bevidsthed; for det meste laa hun enten hen i en tung Døs, eller hun var opfyldt af urolige Feberfantasier. Disse drejede sig i Regelen om Drengene, hvem hun mente truet af en eller anden overhængende Fare, som skulde og maatte fjærnes, og Sygevogtersken havde undertiden Møje med at forhindre hende i at springe ud af Sengen. Men alt som Dagene gik, og Kræfterne svandt, blev disse Anfald sjældnere. Den Strid, som kæmpede mellem Liv og Død, nærmede sig øjensynlig sin Afslutning.

Hans saa det med en stille Sorg, der bar noget af en stum Fortvivlelse i sig, og han sad nu i Timevis ved hendes Seng med Blikket fæstet paa hendes blege Ansigt.

Saa var der en Aftenstund i Mørkningen, at det atter lød som en jamrende Klage fra hendes Læber:

„Aa Gud, mine stakkels Drenge!"

Hans bøjede sig over hende og greb hendes Haand.

„Vær ubekymret for dem, Anna", sagde han. „Jeg skal sørge for dem."

Var det Indbildning, eller fornam han virkelig et svagt Tryk af den Haand, han holdt i sin? Han turde ikke sige det for vist. Da han bøjede sig dybere over hende, saa han, at hendes Øjne var lukkede, og at hun atter var slumret ind.

Var det et nært Forbud om Døden? Han havde hørt, at syge kort før Døden for et Øjeblik kunde faa deres Bevidsthed tilbage for derefter at gaa ud som et svagtbrændende Lys, der slukkes ved det sagteste Aandedrag. Havde hun haft et saadant kort lyst Øjeblik, og havde hun forstaaet det Løfte, han gav hende? Han vidste det ikke, men han følte, at det vilde være ham umuligt at forlade Pladsen ved hendes Seng denne Nat, hvad enten den vilde bringe en Afgjørelse eller ikke.

Og alt som han og Sygeplejersken sad og tog Vare paa

den syge, syntes det ham, at dennes Aandedræt efterhaanden blev fuldere og mere regelmæssigt. Han gjorde sagte Konen opmærksom derpaa, og denne hviskede:

„Ja, hun sover bedre, end hun har gjort det i lang Tid. Gud ved, om der ikke er kommen en god Vending i Sygdommen.“

Ved hendes Ord gik der en sitrende Gysen igjennem ham, og hans Øjne fyldtes med Taarer, der trængte sig frem med uimodstaaelig Magt.

Adskillige ængstelige Timer henrandt, Sygeplejersken sad tilbagelænet i sin Stol, men Hans vaagede endnu over den syge med Blikket ufravendt fæstet paa hendes Ansigt og pint af et svagt Haabs angestfulde Tvivl. Da drog den unge Pige pludselig et let Suk og aabnede Øjnene.

Han tog paa ny hendes Haand i sin og bøjede sig ind over hende.

„Aa, Hans, er det dig?“

„Ja, Anna.“

„Hvor er Drengene?“

„Dem er der sørget for; de har det godt. Men du skulde vist se at sove lidt igjen. Dog, vent lidt, lad os faa lidt af Medicinen.“

Han gav hende en Skefuld og klappede hende paa Haanden.

„Se saa, nu sover vi igjen, lille Anna.“

„Du er saa god, Hans.“

Det kom dæmpet som et Aandepust, og strax efter gled Søvnen atter hen over hendes trætte Øjenlaag. Da han havde forvisset sig om, at hun sov, listede han sig sagte uden for Huset, og her stillede det store stærke Menneske sig op med Panden støttet mod Muren og brast i en stærk, undertrykt Graad. Han følte sig forvisset om, at den syge var givet tilbage til Livet.

Og hans Haab blev ikke beskæmmet; fra den Stund af blev det hurtig bedre med den unge Pige. Allerede en halv Snes Dage efter sad hun, varmt tilhyllet, en Times Tid inde i Dagligstuen i en gammel Lænestol, som Hans havde faaet transporteret hen til Kulhuset, og Hans selv stod foran hende med et glædestraalende Ansigt og med hendes spinkle Haand i sin.

„Ja, men kan det ogsaa gaa, Hans?“

„Jeg ved det ikke, min Ven“, svarede han spøgende. „Men Børnene har du afstaaet til mig, mens du var meget

syg, og dem beholder jeg naturligvis. Om jeg maa faa dig med i Tilgift, maa du selv afgjøre. Hvad mener du?"

„Aa, Hans, du er alt for god til mig."

„Ja, Snak har vi nok af; men det var intet Svar til mig."

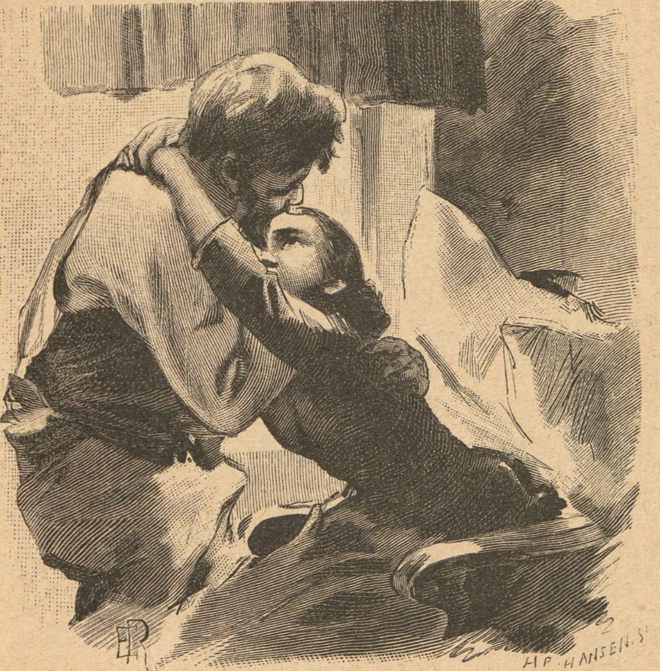

Hun trak ham nær ind til sig, og da han bøjede sig ind over hende, bøjede hun sine Arme op om hans Nakke og lagde sit Hoved ved hans Bryst.

Bedre Svar forlangte Hans Lund ikke at modtage.

I Faarevejle Kirke.

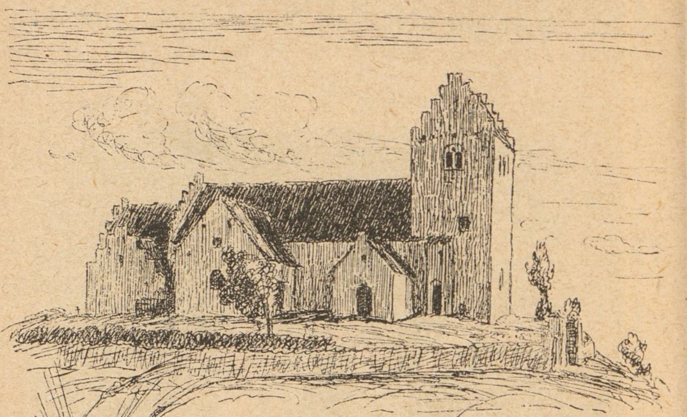

En Landsbykirke med Sol paa sit Tag
stod knejsende oppe paa Bakken.
Vi stævned der op en Sommerdag
i Hob under sorgløs Snakken.

Der fløjted Fugle, der vifted Græs,
det lufted med Høduft i Følge;
og stejl skød sig Bakken frem som et Næs
mod Engenes søgrønne Bølge.

Paa Toppen i Krans om det kalkede Hus
laa Tuer med duftende søde
Lavendelbuske i gulbrunt Grus
og Kors med Navn paa de døde.

Det syntes, som Solen gav lysere Skjær
og sved mere hedt end i Dalen.
Vi var jo og Himmelen mere nær,
maaske et halvt Hundred Alen.

Vi snakked om Egnen, mens op vi steg;
den smilte saa skovklædt fager.
Vi tav foran Døren, en Dør af Eg
med gamle, smeddede Drager.

Og saa kom vi ind. Fra Hvælving og Kor
og Alter med Kors og med Vunde
hedt pusted imod os et Blomsterflor
sin Aande fra blussende Munde.

I Gaar var her Bryllup. End Blomsterne stod;
blot hang de en Smule med Næbbet.
Ad Gulvet drog sig den Rosenflod,
som Bruden strøjsed med Slæbet.

Mens Duften os næsten bedøvede lidt,
frem gik vi ad Gangen den brede.
Saa bøjed Pastoren sit Hoved med et
og peged: „Der ligger han nede!"

Vi aabned Lemmen. Ingen Gravluft slog
imod os op og Vejret fra os tog;
tit lyste Dagen ned i dette Mørke;
det hændte ofte, Folk, som kom forbi
med Ungdoms Ynde og med Sundheds Styrke,
og sang en Sang der ude i det fri
og syntes, det var skjønt og rigt at leve,
steg ned i Kjælderdybet som nu vi
og fik en Hilsen af den døde Greve.

Os fulgte Rosenduft og Solens Skin,
der gjennem Kirkens Ruder strejfed ind,
ad Trappen, som os ned til Kisten bragte;
en halv Snes Trin, hvert af dem mørt og slidt;
de lyse Damedragters Folder vakte
til Live Støvet op for hvert et Skridt.
Og der han laa som Mumien i en Grotte;
han modtog koldt og fornemt vor Visit,
som det sig sømmed for en gammel Skotte.

I Kistens snevre Rum paa Ryggen strakt,
med skjøre Rester af sin Dødningdragt,
— et Lagen og en falmet Silkehue —
han laa med Huden tæt som Bark paa Træ
spændt over Hagens Kløft og Pandens Bue,
om Fingrens Led, om Anklen, over Knæ,
som garvet Læder om Skelettets Ribber;
gjemt hen tre Hundred Aar — ej som Trofæ,
blot rent tilfældig kapret af en Skipper.

Da han blev Fange, var han tredive Aar,
men disse tredive Somres Liv forslaar,
— hvis kun det gjælder Elskovs Drik den søde
og Beskhed suget ud af giftig Kiv,
men ingen Daad, som giver Fremtidsgrøde —
en hel Del mer end hundred Vintres Liv.
Han sejled ej med Fragt, men vilde slingre
med Livets Baad blot til lidt Tidsfordriv.
— Da greb ham Danskens arbejdsvante Fingre.

Ham, Fuglen, som var vant til rastløs Flugt,
snart skyhøjt oppe, snart langs Dalens Slukt,
men altid med sin Vinge spændt mod Vinden,
ham slynged plumpt man i et Fængselshul,
hvor Solen ej saa Blodets Brand i Kinden
og Fodens Stampen mod et slimet Gulv.
Man lod ham sprælle der, til Hjærnegløden
fik gnistret træt sig og var brændt til Kul;
saa aabnedes den gales Bur af Døden.

Vi syntes, mens vi tænkte paa hans Kaar
og spored Rester af hans røde Haar,
vi saa de elve Fængselsvintres Smerte
i Øjehulen lig et halvslukt Blik,
som spejled mat det hvileløse Hjærte.
Det var, som Angsten med sit hvasse Stik
drog fine Furer paa de smalle Kjæber,
og som et Skrig, han ikke skreget fik,
end bævred inde bag de brune Læber.

Og Damerne — den yngste med lidt Skræk —
i Medynk stirred paa de syge Træk
med Øjne, blide som af Daglys-Skjæret,
og mørke Øjne — de, som ellers ler.
Nu ænsed han det ej; det skulde været
tre Hundred Aar tilbage og lidt mer,
at Bothwell saa en Krans af Blik som denne!
Han havde smilt, den fine Kavaler,
og ladet sine egne Øjne brænde.

Man har givet ham i Mørket her en eneste Fælle,
som har Del i Grevens Gravsted og dets Fattigmands Kaar.
En ganske lille Kiste der i Kjælderen staar,
og i Kisten er et Barnelig af hundredaarig Ælde.

Der ses ingen nøgne Knokler, ingen smuldrede Rester;
de smaa Lemmer er saa buttede, og Kinden er saa rund.
Hvis man ikke vidste bedre, kunde let man tro, det kun
var et Billed skaaret sindrig ud i Buxbom af en Mester.

Om det saa er Barnesmilet, synes endnu det tilbage.
Over Støvets Lov bar Tiden dette Støv med særlig Gunst;
det er ikke balsameret, i det mindste ej ved Kunst!
Barnet druknede — det ved man — i et Saltefad med Lage.

Grevens Legem præparered man med Omhu til at gjemmes,
da man endelig omsider fik hans Hjærte pint i staa;
Barnet tumled sig og leged, den Gang Døden det traf paa,
ingen Liget vilde sikre mod at smuldre og forglemmes.

Men Naturen brød som Kunsten gennem Reglernes Skranke
og fik Lyst at spille Nisse for en enkelt Gangs Skyld,
stilled mod Pikanteriet op et Barnesmils Idyl.
Det var sikkert nok tilfældigt — men ser ud som en Tanke.

De er store Rariteter, baade Barnet og Manden,
han en spildt, fordærvet Høst, det en bortfrossen Vaar.
De beses med spændte Blikke; men at skjelne Folk forstaar:
sin historisk er den ene, simpel fysisk blot den anden.

Vi lukkede Kisterne til paa ny,
steg op og lod Lemmen falde.
Og Kirken med hele sin Blomstersky
bød Sommerens Smil til os alle.

Vi raned en Rose, en halvvissen Gren
af Bryllupspynten til Minde,
kom ud og mærked, hvor Luften var ren,
og lo og saa Solen skinne.

Der fløjted Fugle, der vifted Løv,
og Turen gik ned ad Bakken
i livlig Passjar, mens lidt Kjælderstøv
vi børsted af Ærmet paa Frakken.

Axel Steenbuch.

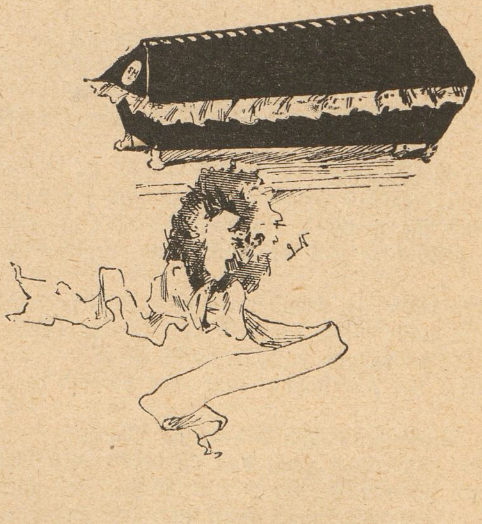

Slotsherren.

(Efter Karl XII's Krige.)

Af Carl Snoilsky.

Oversat af Otto Borchsenius.

Slap, Herre, I fra Moskovs Czar,
velkommen hjem I er;
Aar ud, Aar ind vi ventet har
paa Freden og paa jer.
Jer Foged gammel blev og graa,
mens I saa vide drog.
Og her staar Godsets Folk — de faa,
som Krigen ikke tog.

Vel ser I overalt dens Spor
i Nød og Fattigdom;
vel ligger usaaet Jord paa Jord,
og mangen Gaard staar tom.
Men vore Hjærter kjender Gud;
bag Pjalter varmt de slaar
for Slægtens sidste ædle Skud
i tunge Trængsels Aar.

Vi véd, I kæmped som en Mand,
hvor Striden hedest stod;
for salig Kongen og jert Land
I voved Liv og Blod.
Som en brunlokket Ungersvend
forlod I eders Slot.
Jert Haar har, nu vi ses igjen,
Sibirien gjort graat.

Af gyldne Marker ej jert Blik
blev mødt bag Skovens Hegn;
af intet Flag som før I fik
Borgtaarnets Velkomsttegn.
Ak, Herre, tungt det falder her
for mig at melde om,
hvordan til disse Øer og Skjær
den grumme Voldsmand kom.

Hvad Hærværk han bedrev, vi ej
fra Leddet her kan se;
med tætte Linde strækker sig
den gamle Slotsallé.
Men bagved ligger alt i Grus —
en Brandmur, sort af Røg,
igjen kun staar af eders Hus
fra Russernes Besøg.

Da de paa ny i Søen stak,
i Flammer Borgen stod,
men ud af Ilden dog jeg trak
jert dyreste Klenod.
Jeg rev fra Vaabenkamrets Væg
jer Stammefaders Sværd
og kom, trods svedet Haar og Skjæg,
uskadt fra denne Færd.

Vil Gud, en Gang jeg skue skal
jer Haand det drage kjæk
til Hævn for Sverigs dybe Fald,
til Moskovitens Skræk.
Men til den kommer, denne Stund,
Staalklingen smykke maa
jer Borg, som paa sin gamle Grund
af Asken op skal staa.

Thi disse brave Bønder her
staar fast paa deres Ret
til nu at vise jer, hvor kjær
de har jer Gaard og Æt.
Lad eders Ære være vor,
og til jert nye Slot
vi kjører Sten og Tømmer for
den halve Dagløn blot.

— Den gamle tav. De gik nu mod
den hærgede Ruin.
Foran sit Hjem alvorlig stod
den tapre Karolin.
Hans Borg i Grus, hans Folk i Trang
blev ham et Billed paa
det Land, som han forlod en Gang,
og det, han her gjensaa.

Hans Blik til Skaren søgte hen
— ak, Krigen har gjort lyst!
Det var jo Børn og gamle Mænd,
der stod omkring ham tyst.
Paa magre Kinder Savn og Sult
har afsat deres Vej.
Da løb hans Blik af Taarer fuldt,
han sagde: Venner, nej!

Sligt Offer ta'er jeg ej imod,
det ved, min Foged, du,
saa længe som der er en Fod
upløjet Jord endnu.
Et Hus af Træ er mig til Pas,
af Sverigs Fyrrestok;
det bliver dog et helt Palads
mod Ruslands Fangeblok.

Det skjændigt var, om i vor Nød
vi Hovmod Rum lod faa.
Jeg vil igjen se Kinden rød
paa disse blege smaa.
Vi Folkets Sved og Blod paa Spil
har sat og kom tilkort;
dets sidste Tærepenge vil
vi nu ej kaste bort.

Hav Tak, min tro og gamle Ven,
for Klingen, du har frelst.
Af alt mit Eje var det den,
som jeg saa reddet helst.
Ved Mandsdaad vandt sit Navn det Slot,
som her i Støvet sank;
men bli'er mit nye Hjem end smaat,
vi Klingen holder blank.

Fra gyldent Højenloft mit Sværd
til Bræddevæggen gaar.
Vort gamle Sverig noget nær
har fristet samme Kaar.
Men drager ej i Vaabenpragt
vi mer til fremmed Strand,
det bedre er at staa paa Vagt
for eget Folk og Land.

Jeg nok af Blod derude saa'
til Spilde gaa i Strid.
I Fred vi Hjemmet rejse maa,
mens det endnu er Tid.
Vi altfor længe snakket har
om Krigens Ry og Rov.
Nævn nu vor ældste Stammefa'er,
hans Vaaben hedder Plov.

Af ærlig Dannemora-Æt
den drager bedre Spor,
end baade Sværd og Bajonet
i blodig Fjendejord.
Dens Jærn vi vender fra i Dag
mod Ukrudt og mod Nød;
jeg stoler paa dens seje Tag
for Hus og Hjem og Brød.

Nogle Regler for Plantning af Frugttræer.

1. Forbered det til Beplantning bestemte Jordstykke omhyggelig inden Plantningen med fornøden dyb Gravning — mindst 2 Spademaal. — Tilfør den lette Jord noget Ler, f. Ex. gammelt Ler fra Bygninger eller Mergel, og den svære noget Sand eller godt udluftet Tørvejord, og bland det hele vel. Hvor der kan skaffes god Kompostjord, lønner det sig at paaføre rigeligt heraf, især mellem nederste Spademaal ved Undergrundsbehandlingen. Hvor Jorden er sur, og Undergrundsvandet ikke kan ledes tilstrækkelig bort, undlader man helst at plante Frugttræer.

2. Kjøb Træer af bedste Beskaffenhed, d. e. af bedste Vare; de er vel nok dyrere i Indkjøb, men ogsaa her er det bedste ikke for godt, og det dyreste i Længden det billigste. Skaf Oplysninger om, hvilke Sorter der egner sig bedst for Forholdene, og kjøb dem i en tilforladelig og paalidelig Planteskole, hvor man ved, at man faar, hvad man forlanger. Plant nødig ældre Træer end treaars Forædlinger.

3. Plant ikke for tæt, det hævner sig, naar Træerne bliver store, det ene trænges af det andet, og der vil hurtig blive Trang for Næring i Jorden og Lys og Luft over Jorden. Giv mindst 10 Alen — hellere 12 — mellem Kronetræer og 4 Alen mellem Dværgtræer. Gamle Haver viser Exempler nok paa, hvad for tæt Plantning fører til: lange, nøgne Grene med den lille bæredygtige Top saa højt oppe, at Frugten blæser ned eller ikke kan naas.

4. Plant ikke for dybt, hellere om det skal være lidt for øverlig, i hvert Fald lidt øverligere, end Træet hidtil har staaet i Planteskolen; Jorden vil synke sammen i Plantehullerne og trække Træet med sig. Forkrøblet Vært og megen Sygelighed hidrører ofte fra for dyb Plantning, Ufrugtbarhed og Træets Undergang bliver før eller senere den uundgaaelige Følge heraf. Dette er det Punkt, imod hvilket der ved Plantningen oftest syndes.

5. Grav Hullerne saa store, at Rødderne bekvemt kan finde Plads, og fyld ikke Plantehullerne

med god Jord, hvor denne i Forvejen ikke er god, men bland den daarlige med den gode, og gjør Overgangen til det øvrige Jordsmon saa umærkelig som muligt, saa kommer der ingen brat Overgang for Rødderne paa et senere Tidspunkt. Grav ikke et stort, dybt Hul med skarpt afstukne Sider i stiv Jord, thi saa vil Vandet samle sig heri og gjøre Jorden sur og ødelægge Træets fine Rødder. At give Træer frisk Gødning ved Rødderne ved Plantningen vil i Reglen være til Skade og bør bestemt fraraades.

6. Efterse Rødderne paa de unge Træer inden Plantningen, og giv de beskadigede et rent, glat Snit, saaledes at Snitfladen bliver af saa ringe Udstrækning som muligt. Vrag ethvert Træ, der ikke er forsynet med gode og talrige Trævlerødder, en ren, glat Bark paa Stammen og en regelmæssig Krone, og skaan de fine Rødder omhyggelig ved Plantningen. Spred alle Rødderne ligelig fordelte ud til Siderne, og sørg for, at der kommer fin Jord — helst gammel Kompostjord — ind mellem dem. Vil man under Plantningen ryste Træet lidt for at faa Jorden ind mellem Rødderne, da gjør det forsigtig, ellers udsætter man sig for, at de fine, arbejdsdygtige Rødder eller deres Spidser brydes af, og det modsatte opnaas af, hvad der tilsigtedes. Lad Kronen være urørt ved Plantningen.

7. Plant helst om Efteraaret, og endda helst i det tidlige Efteraar; da er Luften fugtig, og Rødderne kan maaske alt begynde at arbejde, inden Frosten kommer; i hvert Fald kan de saa begynde tidlig dermed om Foraaret. Ved Efteraarsplantning er Vanding i Almindelighed overflødig — ofte skadelig —, ved Foraarsplantning kan den derimod være paa sin Plads. Det er godt at indslemme Træernes Rødder inden Foraarsplantningen i en Vælling af Ler og Kogødning. Stamp ikke Jorden alt for haardt til om Træet.

8. Dæk Jorden omkring Træet efter Plantningen med et Lag gammel Gødning e. lgn., derved holdes paa Jordfugtigheden, og Vanding overflødiggjøres i de fleste Tilfælde.

9. Bind om fornødent det unge Træ til en Stok eller Pæl, der sættes i Plantehullet inden Plantningen, og bind saa løselig, at Træet, naar Jorden sætter sig, ikke skal blive „hængt“, hvorved Rødderne let beskadiges eller kommer i en fejl Stilling. Et godt Træ skal ellers helst kunne „staa ene“ foruden Støtte, naar Pladsen da ikke er alt for udsat for Vinden.

10. Plant aldrig et ungt Træ der, hvor der i mange Aar har staaet et gammelt, og kan det ikke undgaas, da forny Jorden i saa stor Omkreds og Dybde som muligt ved at bortføre den gamle og tilføre frisk Muldjord.

Anvend i det hele taget den største Omhu ved al Plantning, des større Glæde vil man faa af sit Arbejde og sine Træer, thi disse vil lønne det ved en frodigere Udvikling og forøget Frugtbarhed.

C. Matthiesen.

Det er nu Tid at tænke paa **Haveanlæg**. Et heldigt Udfald er afhængigt af at forberede alt i Tide efter en god, kyndig udtænkt Plan og Vejledning. En saadan vil enhver mindre Landbruger finde i en fortræffelig lille Bog af den bekjendte dygtige Havemand, Gaardejer Niels Rasmussen Søkilde. En Bondemands mangeaarige Erfaring er samlet her baade til Grundens Behandling, Plantning og Valg af Frugtsorter. Bogen hedder: **Om Frugthavens Anlæg og Pleje tilligemed en Vejledning i Valget af Frugtsorter**. Med 14 Tegninger.

Den faas i alle Boglader for 50 Øre.

Vejledning til Anvendelse af Frugt.

Af N. Rasmussen Søkilde.

I frugtrige Aar har man ofte ondt ved at finde lønnende Afsætning til al den Frugt, man ikke selv kan anvende i frisk Tilstand. En Mængde Frugt bliver paa den Maade spildt, som kunde være kommen til udmærket Nytte, blot man forstod at behandle den paa rette Maade. At lære Folk dette er Formaalet med en lille, fortrinlig Bog af Gaardejer N. Rasmussen Søkilde, hvori han dels efter egne Erfaringer, og dels efter de bedste tyske Skrifter i denne Retning, giver Vejledning i at behandle al Slags Frugt til Brug i Husholdningen Aaret om ved Tørring og Henkogning, saa vel som ved Brygning af Most og Frugtvine. Den lille Bog koster kun 50 Øre, og enhver Haveejer, saa vel som enhver, der kan kjøbe billig i den gode Frugttid, vil kunne tjene Bogens Pris mange Gange ved at følge dens fyldige og klare Vejledninger.

N. C. Roms Forlagsforretning.

Vejrforudsigelser ved Dyrene.

Efter S. Theen.

I lange Tider har man ved Jagttagelser, hentede fra Dyreverdenen, ment at kunne forudsige Vejret. Saaledes hedder det alt i 1477: „Naar Edderkoppperne spinder deres Væv op efter, da er det Tegn paa, at det vil regne". Saadanne Forudsigelser finder deres naturlige Forklaring i, at mange Dyr besidder Egenskaber, der forud lader dem ane eller spore visse Vejrforandringer, og efter deres forskjellige Optræden kan man da slutte sig til det kommende Vejrlig. De efterfølgende Jagttagelser fra Dyreverdenen er ikke grebne paa maa og faa, men de skyldes tilforladelige Jagttagelser af mangfoldige.

Som Vejrprofeter udmærker navnlig Fuglene, Edderkopperne og Sneglene sig. Dyrenes Tilkjendegivelser af Vejrliget kan vi inddele i 2 Grupper, eftersom de gjælder for de første 24 Timer eller for Aarstiderne.

Det tyder paa:

I. **Godt Vejr:** a) naar Hejrer, Vildgæs, Glenter og Nørdrummer flyver med høje Skrig, b) naar Lærker og Rødkjælke flyver højt og tillige synger meget, c) naar Uglerne skriger meget, d) naar Nattergalen synger henimod Morgenen, e) naar Viberne og Høgene flyver højt og skriger, f) naar Flagermusen flagrer tidlig om Morgenen og sent paa Aftenen, g) naar Faaret springer muntert paa Engen, h) naar Blodiglen ligger rolig paa Bunden af Glasset, i) naar Løvfrøen søger højt til Vejrs, k) naar Skarnbassen flyver meget om Aftenen, l) naar Sct. Hansormen lyser usædvanlig klart, og m) naar Gedehamse flyver om Aftenen.

II. **Slet Vejr:** a) naar Kragerne flyver højt over Taarne og Bygninger, b) naar Svalerne flyver nær Murene og stryger tæt hen over Vand, c) naar Finker lader sig høre før Solopgang, d) naar Traner og Gribbe skriger i smukt Vejr, e) naar tamme Fjerkreaturer basker sig i Støvet, og f) naar Duerne bader sig og sent om Afteneu vender hjem fra Marken.

III. **Vedholdende Regn:** a) naar Hanen galer paa usædvanlig Tid og stærkere end almindelig, b) naar Regnormene kryber i stort Antal op af Jorden, c) naar Hunden æder Græs, og d) naar Katten pudser sig meget længe med Poten.

IV. **Kortvarig Regn:** a) naar Løvfrøen kvækker og sidder langt nede mod Jorden, naar den gaar i Vandet og dykker under, b) naar Myg og Svaler flyver urolig og meget haardnakket forfølger Mennesker

og Dyr, c) naar Tudsen kravler frem, d) naar Mus piber højt, og e) naar Muldvarpen graver sig op af Jorden.

V. **Storm:** a) naar Drosler og Finker flyver meget urolig, b) naar Vandhønen hyppig dukker under Vandet, c) naar Bierne vender skarevis hjem om Middagen, og d) naar Fiskene springer meget.

VI. **Stormen lægger sig:** a) naar Isfuglen under Stormvejr flyver ned mod Havet, b) naar Spurvene flagrer glade om, c) naar Muldvarpen kommer frem af sin Gang, d) naar Fiskene svømmer nær Overfladen, og e) naar Delfinen under Stormen sprøjter Vand.

VII. **Uvejr:** a) naar Blodiglen vil op af Vandet og bevæger sig konvulsivisk, b) naar Bierne allerede om Morgenen ikke vil forlade Kuben eller om Middagen vender skarevis hjem.

Naar vi opmærksomt iagttager Dyrene, kan vi ogsaa fra deres Færden slutte os til **Aarstiderne,** og særlig er Trækfuglene udmærkede Vejrprofeter.

Det tyder paa:

I. **Koldt Foraar:** naar de mindre Fugle, særlig Rødkjælke og Mejser, tidlig viser sig i Sværme i Nærheden af Huse.

II. **Vaad Sommer:** naar Viben og Nattergalen ikke bygger Rede i Budskadser, men højere til Vejrs.

III. **Tør Sommer:** a) naar Søsvalen bygger Rede paa de i Strømme eller Floder liggende lave Sandøer, b) naar Frøen lægger sin Yngel temmelig dybt i Vandet.

IV. **Kold Vinter:** a) naar Myretuerne bygges usædvanlig højt om Sommeren, b) naar Musene laver høje Reder, c) naar Hvepse og Gedehamse endnu i Oktober er til Stede i stort Antal, d) naar de nordiske Trækfugle viser sig ved Nord- og Østersøens Kyster og flyver langt ind i Landet, e) naar Kramsfuglen og Snegaasen viser sig tidlig, og f) naar vor almindelige Krage allerede drager bort i Oktober.

V. **Mild Vinter:** a) naar der endnu i Høsten er mange Mus, b) naar Finken endnu i December er i vore Haver eller Skove, og c) naar Faaret løber med Væder til langt hen mod Vinteren

VI. **Stærk og vedvarende Kulde:** a) naar Trækfuglene, navnlig Storke, Svaler, Snepper og Traner, usædvanlig tidlig drager bort, b) naar vore hjemlige Skovfugle i Oktober og November søger deres Føde i Nærheden af menneskelige Boliger, og c) naar Fuglene er meget fede ved Høsttid.

Vejrspaadomme for 1888.

„Mennesket spaar, men Gud raa'er."

Januar: 1—3. Klar Frost. 4—9. Sne. 10—18. Tøvejr med Nedslag. 19—31. Foranderligt.
Februar: 1—5. Foranderligt. 6—15. Frost og Sne. 16 - 20. Blæst og Regn. 20 - 28. Frost og nogen Sne.
Marts: 1—13. Mildt Vejr. 14—20. Frost og Blæst. 21—30. Klart Vejr med Nattefrost. 31. Regn.
April: 1—7. Kulde med Regn og Hagelbyger. 8—12. Klart Vejr. 13—24. Ustadigt. 25—30. Smukt Vejr.
Maj: 1 - 8. Mildt Vejr med nogen Regn. 9—15. Varme. 16 - 18. Tordenvejr. 19—21. Regnvejr. 22 - 24. Blæst og Bygevejr. 25 - 31. Stadigt, smukt Vejr.
Juni: 1—4. Smukt Vejr. 5 - 8. Tordenbyger. 9—25. Varme. 26—29. Regn. 30. Kølig Blæst.
Juli: 1—9. Køligt. 10—15. Varme. 16—17. Regn. 18—31. Stærk Varme.
August: 1—6. Stærk Varme. 7—12. Ustadigt med Torden. 13—27. Smukt Vejr. 28—31. Tordenbyger.
September: 1—10. Smukt og varmt. 11—19. Ustadigt. 20—25. Blæst. 26—30. Klart og mildt.
Oktober: 1 - 4. Klart og mildt. 5—16. Kold Blæst og nogen Regn. 17—26. Klart Vejr med Nattefrost. 27 - 31. Regn.
November: 1 - 12. Ustadigt. 13—20. Frost og Sne. 21—29. Mildt Vejr. 30. Stærk Blæst.
December: 1 2. Blæst. 3—17. Frost og Sne. 18—26. Klar Frost. 27—31. Taaget Vejr.

Folkets Almanak for 1888

foreligger med omstaaende Indhold i fem Størrelser til en Pris af 50 Øre, 75 Øre, 1 Kr., 1 Kr. 25 Øre **i smukt Bind** til 1 Kr. 50 Øre samt den **største Udgave** paa tykt Papir, smukt indbunden med gjennemskudte Blade til 1 Kr. 75 Øre.

Mærk!

For usolgte Almanakker, der tilbagesendes til Ombytning **efter** 1. **Januar 1888**, fradrages **den af Udgiveren for Almanakkens Stempling erlagte Afgift, 10 Øre pr. Exemplar.**

Indbundne Almanakker til 1 Kr. 75 Øre tages ikke tilbage.

Indholdsfortegnelse til
Folkets Almanak for 1888.

Festkalender for Resten af Aarhundredet.
Aarets Kalender m. m. samt Markedsfortegnelser.
Drægtighedskalender.
Sædskiftet fra 1788 til 1888, af **Chr. Christensen.**
Frederik den sjettes Mindestøtte i Frederiksberg Have.
Kampen om Stavnsbaandet, af **C. A. Thyregod,** med Tegning af **E. Rondahl.**
Fra Hovmarkerne, Tidsbillede af **R. F. S. Mejborg.**
Industri- og Landbrugsudstillingen i Kjøbenhavn 1888, med Tegning af **E. Rondahl.**
Danmark, Digt af **Alfred Ibsen,** med Tegning af **Viggo H. Langer.**
Naadigfruens Løfte, Fortælling af **Ingvor Bondesen,** med Tegninger af **H. P. Lindeburg.**

Gud ser Sandheden, Fortælling af **Leo Tolstoi,** med Tegninger af **Jenny Nystrøm.**
Drenge ved Kysten, Tegning af **A. Dorph.**
Bjærgmanden som Fadder, jysk Sagn ved **Evald Tang Kristensen.**
Fanden og Prokuratoren, ved J. K., til Tegninger af **Niels Wivel.**
Helhesten, med Tegning af **O. Hermansen.**
Theori og Praxis, af **Ingvor Bondesen,** med Tegning.
En lovende Ungdom, Tegning af **Emil Rosenstand.**
Nagelsmedden, Fortælling af **Zakarias Nielsen,** med Tegninger af **Jenny Nystrøm.**
Maaneskins-Aften, Digt af **Holger Drachmann,** til Tegning af **C. Neumann.**
Den første Spindelvæv. Efter **Auerbach.**

I Brydningstiden, Fortælling fra 1878 af **C. A. Thyregod,** med Tegninger af **Knud Gamborg.**
Mod Strømmen, Fortælling af **Anton Nielsen,** med Tegninger af **Anker Lund.**
Et uheldigt Angreb, Tegning af **O. Hermansen.**
Hofmanden og Narren, Æventyr fortalt af **Jens Kamp,** med Tegninger af **Alfred Larsen.**
Amerikanere.

Ak, hvor forandret, Fortælling af **Edv. Egeberg,** med Tegninger af **Alfred Schmidt.**
Prøvelse og Prøve, Livsbillede fra Landet af **Knud Skytte,** til Tegninger af **Carl Thomsen.**
Drankerens Datter, Fortælling af **Emanuel Henningsen,** med Tegninger af **Emil Rosenstand.**
Slotsherren, af Carl Snoilsky, ved **Otto Borchsenius,** med Tegning af **O. Hermansen**
Nogle Regler for Plantning af Frugttræer af **C. Matthiesen.**
Vejrforudsigelser ved Dyrene.
Tillæg med Vejrspaadomme, Præmiekuponer og Bekjendtgjørelser.

For Alle.

Har De Bryderi med at finde den rette Form for en og anden Skrivelse, hvad enten det er et Familie- og Vennebrev i en eller anden særlig Anledning, eller et Brev til offentlige Myndigheder, eller Affattelsen af et eller andet almindeligt Dokument som en Lejekontrakt, en Obligation, et Testament eller lignende, saa kjøb **„Hver Mands Brev- og Formularbog“**, der er udkommen paa Roms Forlag og indeholder henved halvandet Hundrede ypperlig affattede Mønsterbreve og Dokumenter. Bogen koster kun 1 Kr. 50 Ø. indbunden. Det er den bedste Bog af den Slags, vi har set. Denne Bog og Bogen **„Hver Mands Ret“** — der (til samme Pris) indeholder **fuldstændigt Udtog af alle de Love,** som har **særlig** Interesse for Landbostanden — burde ikke savnes i noget Bondehjem. Disse Bøger kan faas til Kjøbs i Boghandelen.

Skomagerbogen.

Man kan naturligvis ikke lære Skomagerhaandværket af en Bog, men man kan af ovennævnte Bog lære at flikke og reparere Skotøj smukt og godt, om man bor langt fra Skomageren og har ondt ved at faa Arbejdet gjort. Bogen indeholder for Resten ogsaa fuldstændig Vejledning til at kunne forfærdige sine egne Støvler selv, om man har Tid og Lyst til at gjøre Forsøg i denne Retning. Det er derfor en overmaade nyttig og fornøjelig Bog — for det er virkelig en Fornøjelse at kunne pløkke Flikker paa sine egne Skosaaler, naar man har slidt dem af eller gaaet dem skjæve. Bogen har 88 vejledende Træsnit og koster kun 1 Kr. i enhver Boghandel. (N. C. Roms Forlag).

Biavlen

er gaaet meget tilbage i vort Land, og den kunde dog for mangen mindre Jordbruger være af ikke liden Betydning, **naar den blev drevet paa rette Maade.** Men Vejledning hertil har hidtil kun været til Stede i dyre Bøger, der vanskelig kommer Bondestanden i Hænde. En kyndig Biavler, Lærer Th. Mortensen, har derfor nu paa N. C. Roms Forlag udgivet en kortfattet **Anvisning til Biavl** (særlig med Ramme- eller Trugstader), der kan faas i alle Boglader for den billige Pris 1 Kr. Det er en **rigtig god** og **tydelig** Bog, som enhver, der har eller vil have Bier, vil have stor Nytte af at eje og derfor ikke bør undlade at kjøbe.

Tillæg til "Folkets Almanak".

2 Kroner.

1888. Ved Kjøbet af № 1.

Peter Simple

af Kapit. Marryat, illustreret Udgave,
(Bogladepris 5 Kroner)
modtages denne Seddel i Bogladen eller hos Udgiveren som Vederlag for 2 Kroner.

Præmieseddel Nr. 1.

---

1 Krone.

1888. Ved Kjøbet af № 2.

Parciwal eller Den sidste Tempelridder,

romantisk Fortælling,
(Bogladepris 4 Kroner)
modtages denne Seddel i Bogladen eller hos Udgiveren som Vederlag for 1 Krone.

Præmieseddel Nr. 2.

---

1 Krone.

1888. Ved Kjøbet af № 3.

Korsets Stridsmænd,

Fortællinger ved Emanuel Henningsen,
(Bogladepris 4 Kroner)
modtages denne Seddel i Bogladen eller hos Udgiveren som Vederlag for 1 Krone.

Præmieseddel Nr. 3.

---

2 Kroner.

1888. Ved Kjøbet af № 4.

„Husvennen" Bind 4

(Bogladepris 4 Kroner)
modtages denne Seddel i Bogladen eller hos Udgiveren som Vederlag for 2 Kroner.

Præmieseddel Nr. 4.

---

50 Øre.

1888. Ved Kjøbet af № 5.

Tordenskjold i Marstrand,

Folkekomedie i fem Akter af Carit Etlar,
(Bogladepris 1 Krone 50 Øre)
modtages denne Seddel i Bogladen eller hos Udgiveren som Vederlag for 50 Øre.

Præmieseddel Nr. 5.

---

50 Øre.

1888. Ved Kjøbet af № 6.

Gjennem fem hundrede Aar,

Sagn og Fortællinger af Sophus Birck,
(Bogladepris 1 Krone)
modtages denne Seddel i Bogladen eller hos Udgiveren som Vederlag for 50 Øre.

Præmieseddel Nr. 6.

Ved Kjøbet af alle de paa denne Side nævnte Fortællinger hvis samlede Bogladepris er 19 Kr. 50 Ø., modtages denne Præmieseddel som Vederlag for 7 Kr. 50 Ø., saa at alle 6 Bind faas mod Indsendelsen af 12 Kr. kontant til nærmeste Boghandel eller til

J. G. Rons Forlagsforretning, Kjøbenhavn V.

Husvennen,

Billedblad

for

Morskabslæsning, Oplysning og Husflid,

udgivet af N. E. Rom,

bringer udsøgt god, original, underholdende Læsning af folkelige Forfattere.

Mange smukke, fint udførte Billeder.

„Husvennen" er det mest yndede Familieblad for Landbostanden, og det er almindelig erkjendt, at **alt,** hvad „Husvennen" bringer, **er sundt og sædeligt og godt.**

„Husvennen" anbefales derfor paa det bedste **som det Morskabsblad, en Familie vil have mest Glæde af at holde,** og da hver Aargang, naar den bliver indbunden, danner en **særdeles smuk og indholdsrig Familiebog,** som i lang Tid kan være til Gavn og Glæde i hvert Hjem, vil dette Blad være af varigt Værd for enhver, der holder det.

Mod Efterbetaling af kun 1 Krone modtager enhver af „Husvennen"s Holdere en **Præmiebog til Julen** med udsøgte Fortællinger, **hvis Bogladepris er 3 Kroner.**

Endvidere vil blive budt enhver Holder Lejlighed til, mod en Efterbetaling af 50 Øre, at erholde en **fortrinlig Koge-, Husholdnings-** og **Mælkeribog** til en Bogladepris af 1 Kr. 50 Ø.

Da der endnu, trods „Husvennen"s store Udbredelse, findes Egne, hvor den er mindre kjendt, vil enhver af **Almanakkens Kjøbere,** der kunde ønske en samlet Aargang til Prøve, kunne erholde „Husvennen"s **4de Bind** (420 store tospaltede Sider med 150 Billeder, Bogladepris 4 Kroner) tilsendt, naar omstaaende Præmieseddel Nr. 4 indsendes paaklæbet Kuponen paa en Postanvisning med 2 Kr.

„Husvennen" **udkommer med et Nummer til hver Søndag** og koster **1 Kr.** fjerdingaarlig. Bestilling modtages gjennem alle Postkontorer og Brevsamlingssteder, samt i alle Boglader.

N. E. Roms Forlagsforretning, Kjøbenhavn V.

Udkommen er:

Attende og tyvende Udgave

af

Geografi og Fædrelandshistorie

for Borger- og Almueskolen.

Udgivne af N. C. Rom.

Avtoriserede af Kultusministeriet ved Rundskrivelse til samtlige Skoledirektionér.

Med henholdsvis **65** og **18** Illustrationer.

(Smukt udstyrede, i godt og stærkt Skolebind à 50 Øre.)

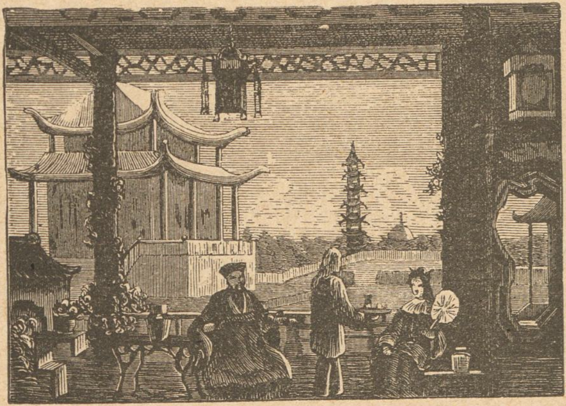

Disse to Smaabøger, der i den korte Tid, siden de første Gang udkom, har vundet en saa overordentlig stor Udbredelse, at de allerede nu tilsammen har maattet trykkes i over **190,000 Exemplarer** og antages at være **indførte i over 1000 Skoler**, er overalt varmt anbefalede i Pressen (Ugeskrift for Skoler, Skoletidende, Højskolebladet, Morgenbladet, Dagens Nyheder, Dagbladet, Fædrelandet, Berlingske Tidende, Illustreret Tidende, Nær og Fjærn, Laaland-Falsters Stiftstidende, Fyns Stiftstidende, Jyllandsposten o. m. a.) og er af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet ved en Rundskrivelse til samtlige Skoledirektioner blevne **avtoriserede til Brug i Folkeskolen**. Bøgerne foreligger særdeles smukt udstyrede med Hensyn til Tryk, Papir og Indbinding.

N. C. Roms Forlagsforretning.

Kjøbenhavn. V.

Paa undertegnede Forlag udkommer for 1888

P. Holts Lommebog for Landmænd

23. Aargang.

Denne overordentlig udbredte Lomme- og Noteringsbog indeholder følgende **særdeles nyttige**, og for enhver driftig Landmand for en stor Del **uundværlige Meddelelser, Tabeller, Regnskabs- og Noteringsblade.**

Kalender for Aaret 1888. Markedsfortegnelse. Jagtkalender. Det danske Kongehus. Statsraadet. De vigtigste udenlandske Magter og Regenter. Den danske Rigsdags Medlemmer. Danske Landboforeninger og landøkonomiske Selskaber. Forskjellige Institutioner, Foreninger, Kontorer o. s. v. af særlig Interesse for Landmænd. Danske Landboskoler. Danske Folkehøjskoler. Om Landøkonomibygningers Opførelse og Indretning. Fodertabellernes Betydning og Anvendelse. Tabel over de almindeligste Fodringsmidlers Sammensætning og Indhold af fordøjelige Bestanddele. Fodernormer for Husdyrene. Fodermidlernes Fordøjelighed. Indholdet i nogle af de almindeligste Handelsfoderstoffer. Lidt om Mælk og Mælkeridrift. Smørnotering for Aarene 1876—77 til 1885—86. Dansk Frøkontrols Gjennemsnitstal. Græsmarkers Behandling, — Foderplanter, — Frøblandinger m. m. Forslag til Frøblandinger. Samling af forskjellige Midler mod Sygdomme hos Husdyrene. Aldersgrænsen for Tillægsdyr. Parrings-Forholdet. Pattetid ved Opdræt. Drægtighedskalender. Parringsdriftens Varighed. Hovedresultater af Danmarks Statistik. Kapitelstaxterne for Aarene 1881—85 m. v. Vejrforholdene i Danmark, September 1885 — August 1886. Statistisk Oversigt over Landboforhold i Danmark. Danmarks Mønt-, Maal- og Vægtsystem. De vigtigste Møntforhold i Udlandet. Reduktions-Tabel fra fremmed til dansk Mønt. De vigtigste Maal- og Vægtforhold i Udlandet. Reduktions-Faktorer til Omsætning af sammensatte udenlandske Mønt-, Maal, og Vægtforhold til lignende Forhold i Danmark. Tabel over de til Beplantning af 1 Td. Land nødvendige Planter. Forholdet mellem den hollandske og den danske eller engelske Kornvægt. Omsætning af engelske Smørpriser pr. Centweight til danske Smørpriser pr. Pund. Beregning af runde Træers Kubikindhold. Renteberegning ved fast Divisor. Rente paa Rente. Annuitets-Tabel. Amortisations-Tabel. Rente-Tabeller. Arbejds-Tabel. Om Stempellovgivningen. Om Postvæsenet. Om Telegrafvæsenet. Taxt for Telegrammer. Jærnbane-Kjøreplaner. Jærnbane-Persontaxter. Tarifbestemmelser for direkte Forsendelse af Hornkvæg fra Danmark over Esbjærg til England.

Noteringskalender for 1888. Gødnings- Udsæds- og Høst-Tabel, Rodfrugtdyrknings-Tabel, Høbjærgings-Tabel, samt en hel Del andre nyttige Regnskabs- og Noterings-Tabeller.

Holts Lommebog for Landmænd
koster indb. i Shirtingsbind 1 Kr. 75 Ø., i Læderbind 2 Kr.

Holts Lomme- og Noteringskalender for Forretningsfolk
for 1888 koster i Shirtingsbind 1 Kr. 75 Ø., i Læderbind 2 Kr.

N. C. Roms Forlagsforretning
Kjøbenhavn V.

Enhver Landboer bør kjøbe Bogen

Hver Mands Brev- og Formularbog.

Denne Bog tør siges at „afhjælpe et længe følt Savn", i det den fremtræder i en Skikkelse, der gjør den ganske anderledes brugbar i Menigmands Haand end alle tidligere udkomne Boger af denne Art, og søger sit væsentlige Fortrin i en jævn, sund og folkelig Stil. Bogen, der indledes med nogle almindelige Regler for Brevskrivning og Tegnsætning og indeholder en Række Familiebreve af alle Arter, Kjærlighedsbreve og Svar, forskjellige Henvendelser og Anmodninger, Anbefalinger, Bekjendtgjørelser og Annoncer i Aviserne, Regninger og Kvitteringer, Klager og andre Skrivelser til Sogneraad, Amtsraad, Præster osv., Vejledning til Affattelsen af de almindeligst forekommende juridiske Dokumenter, slutter med en alfabetisk ordnet Fortegnelse over de Titler, som Rangspersoner og højere staaende og betitlede Personer kan gjøre Krav paa. For Bondestanden vil Bogen være af **særlig** Betydning ved sit rige Udvalg af **allehaande Skrivelser til kommunale Myndigheder,** angaaende **Skatte-** og **Vejvæsen, Vandløbs-** og **Hegnspørgsmaal, Tyendesager, Snekastningsarbejde** osv. I denne Retning tør man dristig udtale, at ingen tidligere udkommen Brevbog har afgivet en saa paalidelig og omfattende Vejledning som den, der findes i nærværende Bog.

Pris 1 Kr. 50 Ø.

Regler for Arbejdshestens Behandling
i Stalden og under Brugen.

Af Landbrugskandidat og Dyrlæge Harald Goldschmidt.
Prisbelønnet af Foreningen til Dyrenes Beskyttelse i Danmark.

Nævnte Forening har i denne fortrinlige Bog fremkaldt en Vejledning, der i muligst Korthed, Klarhed og Fyndighed **egner sig særlig til at komme Menigmand i Hænde** og hos denne udbrede Kundskab om **Hestens Natur og rigtige Behandling** i alle forekommende Tilfælde. Der syndes ofte af Uvidenhed og Tankeløshed haardt mod dette vort ædleste Husdyr, og det turde være enhver Landmands smukkeste Opgave at virke for Hestens gode og rigtige Behandling, hvorved mangen en Lidelse for Dyret vil blive forebygget, og i mangt et Tilfælde Dyrets Brugsværdi vil blive forøget og bevaret for Hesteejerne.

En Bog som den foreliggende vilde enhver Husbond have baade Nytte og Glæde af at forære sine Folk, og enhver flink Karl vilde have megen Fornøjelse af at læse denne i enhver Henseende ypperlige Vejledning.

Faas gjennem enhver Boglade for 50 Øre.

N. C. Roms Forlagsforretning.

Oversigtskort over Evropa,
litograferet af Oberst *P. E. Klingsey* efter Tegning af Lærer *N. Petersen* (55 × 59 Tommers Størrelse), opklæbet paa Lærred med lakerede Stokke.
Pris 12 Kr.

Oversigtskort over Danmark,
tegnet og litograferet af Oberst *P. E. Klingsey* (32 × 37 Tommers Størrelse), opklæbet paa Lærred med lakerede Stokke.
Pris 6 Kr.

Kortbog
eller
nyt geografisk Atlas
til Brug for Skolen og Hjemmet, udgivet af *N. C. Rom* under Medvirkning af Oberst *J. H. Mansa* og flere dygtige Skolemænd.

Nr. 1. Mindre Udgave:
Evropa, Danmark, Norge og Sverige, Tyskland, England og Nederlandene samt Sydevropa (omfattende Staterne Frankrig, Schweiz, Østerrig, den spanske, italienske og græsk-tyrkiske Halvø), Asien, Afrika, Amerika og Avstralien m. v., i smukt illustreret Omslag, indeholdende geografiske Størrelsesforhold, anskueliggjorte Figurer, af *Sophus Tromholt.*
Pris 50 Øre.

Nr. 2. Større Udgave:
indeholdende foruden ovennævnte Kort: Halvkuglerne, Race- og Plantekort, Strømkort og Naturkort over Evropa.
Pris 80 Øre.

Nr. 3. Største Udgave:
Halvkuglerne, Race- og Plantekort, Strømkort, Evropas Naturkort, Asien, Afrika, Amerika, Avstralien, Evropas Stater, Danmark, Sverige og Norge, Sydevropa, Tyskland, England, Holland og Belgien, Frankrig. Schweiz, Østerrig-Ungarn, Italien, Spanien og Portugal, Tyrkisk-græske Halvø, Palæstina, Solsystemet m. v. I stærkt Bind med Læderryg.
Pris 1 Kr. 50 Ø.

Nr. 4. For Borger- og Realskoler. Ovenstaaende Kort tilligemed Rusland, de forenede Stater samt Nord- og Sydamerika. I stærkt Bind.
Pris 2 Kr.

Geografisk Anskuelsesbillede,
udgivet af *N. C. Rom*, stort Farvetryk (1 Alen 9″ og 1 Alen 17″ stort). Opklæbet paa Lærred, lakeret og med Stokke.
Pris 6 Kr.

Billeder fra Kjøbenhavn og Omegn,
12 elegant udførte Prospekter. Andet Oplag. *Pris 1 Kr.*

Dansk Jordglobus,
over 1/2 Alen i Tværmaal, litograferet af Oberst *Klingsey.* Paa bronceret Metalfod. *Pris 16 Kr.*

Dansk illustreret

Familie-Bibel.

Samtlige den hellige Skrifts Bøger. Stor Folkeudgave med en overordentlig stor Mængde Billeder.

Pris 30 Kr

200 Læsestykker af den hellige Skrift til Skolebrug,

ved Overlærer *Hans Rasmussen,* i stærkt Skolebind *2 Kr.*

Bibelhistorie for Folkeskolen,

af *Chr. Bredsdorff,* med Billeder, 3. Udg., indb. *65 Øre.*

Viser og Sange, nærmest til Skolebrug, ***1ste Hæfte,*** samlede af *R. J. Holm* og *H. Tofte,* indb. *35 Øre.*

Do., do., ***2det Hæfte,*** af do., indb. *50 Øre.*

Do., do., ***3dje Hæfte,*** samlede af *R. J. Holm, H. Rosendal* og *H. Tofte,* indb. *55 Øre.*

Børnesange til Skolebrug,

samlede af *H. Tofte. Pris 25 Øre.*

60 Morgensange

for Skolen og Hjemmet, udgivne af *Chr. Bredsdorff* og *A. Møller. Pris 20 Øre.*

Børne-Salmer,

til Brug ved Morgensang i Skoler, samlede af *N. Bang. Pris 20 Øre.*

Bogstav-Lotteri,

eller Stavespil,

til legende at lære Smaabørn Bogstaver og Tal

Af Lærerne *M. Abrahamsen* og *A. Svendsen.*

Uopklæbet *75 Øre.*

Opklæbet, i Æske *2 Kr.*

100 Sange for Børneskolen,

samlede af *N. K. Madsen-Stensgaard,* 3. Udg., stift hæftet.

Pris 35 Øre.

100 Melodier

til 100 Sange for Børneskolen, af *samme. Pris 1 Kr.*

Ny Billed ABC,

med **latinske** Bogstaver med den sproglig-rigtige (ny) Stavemaade, 3. Udg., indb. *40 Øre.*

Dansk Billed ABC,

med **danske** Bogstaver og den almindelige (gamle) Stavemaade, 4. Udg., indb. *40 Øre.*

Pattedyrenes Naturhistorie,

stort Folioværk, med 30 farvetrykte Tavler.

Pris 6 Kr.

Fuglenes Naturhistorie,

30 farvetrykte Foliotavler.

Pris 6 Kr.

Krybdyr, Fiske og lavere Dyr,

30 farvetrykte Foliotavler.

Pris 6 Kr.

Kortfattet Verdenshistorie til Skolebrug,

af *Chr. Brøchner-Larsen,* med Bill., 2. Udg., indb. *75 Øre.*

Lærebog i Kirkehistorien,

af *H. Rasmussen.*

Pris 75 Øre.

En Vise om Danmarks Konger,

af *C. A. Thyregod.*

Pris 10 Øre.

For Børn,

af *Em. Henningsen* og *Z. Nielsen*, Fortællinger, Digte m. m , Billeder. *Pris 1 Kr.*

Et Møde,

Digt af *Zakarias Nielsen.* 3. Opl. *Pris 40 Øre.*

Den onde Lensmand,

historisk Fortælling af *Knud Skytte. Pris 3 Kr.*

Tre Fortællinger,

af *Em. Henningsen. Pris 2 Kr.*

Dyrplageren,

fortalt af *Em. Henningsen. Pris 25 Øre.*

Fra Jylland,

Fortællinger af *Em. Henningsen. Pris 2 Kr.*

Aaret rundt.

Udvalgte Fortællinger og Skildringer fra *Folkets Almanak,* med ca 100 Billeder. *Pris 1 Kr.*

Fortællinger,

af *Bendix Hansen. Pris 3 Kr.*

Fribytteren paa Østersøen,

af *Viktor Rydberg.* Romantisk Fortælling, oversat af *Otto Borchsenius.* Folkeudgave. *Pris 4 Kr.*

Oliver Twist,

af *Charles Dickens,* i Oversættelse af *Vilh. Østergaard,* med originale Illustrationer. *Pris 5 Kr.*

Fundne Blade,

Smaaskitser fra Have, Mark og Skov, af *Stephan Nyeland. Pris 75 Øre.*

Mathilde og hendes Venner,

Fortælling for Ungdommen af *Em. Henningsen. Pris 1 Kr. 50 Ø.*

Uglspejls Historier,

med mange Tegninger af *Lundby* og *Frølich.* 2. Opl. *Pris 75 Øre.*

Æventyr og Digte,

af *P. Hansen, Sønderkøge,* med mange Træsnit *Pris 2 Kr.*

Kristelige Fortællinger og Digte

for Folket, af *Nic. C. Nielsen. Pris 1 Kr.*

Fortællende Digte,

af *Em. Henningsen. Pris 1 Kr. 50 Ø.*

Paa det jævne,

Skitser og Fortællinger af forskjellige Forfattere. *Pris 3 Kr.*

Julekvæld.

Ny Samling originale Fortællinger af danske Forfattere. *Pris 3 Kr.*

Husflidstegninger,
Forbilleder for Haandgjernings-skoler og Husflidsarbejder,
udg. af *N. C. Rom.*
Heraf er udkommet 10 Hæfter à *50 Øre.*

Udsyningsmønstre
i Almuestil,
i Hæfter à *25 Øre.*

Husflidsmanden og Kromanden,
Fortælling af *Knud Skytte.*
Pris 35 Øre.

Før og Nu,
Virkelighedsbilleder fra Landet
af *Knud Skytte.*
Pris 2 Kr. 50 Ø.

Husflidssange (18),
med illustreret Titelblad,
100 Expl. *5 Kr.;* pr. Stk. *10 Øre.*

Skomagerbogen.
Anvisning for Husflidsvenner til Forarbejdelse og Vedligeholdelse af deres Fodtøj.
Af *Joh. Chr. Madsen.*
Med 88 Afbildninger.
Pris 1 Kr.

Vejledning for udskrevne Værnepligtige,
henhørende til Hæren,
af Intendant *Møller.*
Pris 35 Øre.

Anvisning til Biavl,
ved *Th. Mortensen.*
Pris 1 Kr.

Vejledning i Piledyrkning og Kurvefletning,
med 20 Afbildninger.
Pris 35 Øre.

Vejledning i Frøavl,
af Prof. *F. Arrhenius,*
paa dansk ved *Jørgen Meincke.*
Pris 50 Øre.

Agerbrugslære,
af Skoleforstander *K. Frantzen.*
2. Opl. *Pris 3 Kr. 25 Ø.*

Om Ukrudsplanten Følfod,
af Landbrugskonsulent *P. Nielsen,*
(Ørslev). *Pris 25 Øre.*

Regler for Arbejdshestens Behandling i Stalden og under Brugen,
af Dyrlæge *Harald Goldschmidt.*
Udg. og præmieret af *Foreningen til Dyrenes Beskyttelse.*
Pris 50 Øre.

Husvennens Koge- og Mælkeribog,
fuldstændig Vejledning til al Husgjerning for Husmødre af Bondestanden,
af *Nielsine Nielsen.*
Pris 1 Kr. 50 Ø.

Vejledning i Behandlingen af Dværg-, Æble- og Pæretræer,
af Etatsraad *N. E. Hofman (Bang),*
med 58 Afb.
Pris 50 Øre.

Principper for Dværg-, Æble- og Pæretræers Behandling,
af Etatsraad *N. E. Hofman (Bang).*
Pris 25 Øre.

Post- og Telegramtaxter
af *E. Larsen.*
Udførlig Vejledning med Taxter til inden- og udenlandske Post- og Telegramforsendelser.
Pris 35 Øre.

Skakhaandbog,
anden Udgave ved *Vict. Holst.*
Pris 1 Kr.

N. C. ROM[s]

Skolemateriel-Forretning,

Jærnbanegade Nr. 3, Kjøbenhavn V.,

fører alt, hvad der hører til Skolens Udstyr med Hjælpemidler til Undervisningens Fremme, **rigt Udvalg af fortrinlige farvetrykte Billeder** til **Anskuelsesundervisning, Naturhistorie, Glober, Kort, Tellurier, Skrivetilbehør,** hvoraf særlig fremhæves særdeles prisbillige **Normalpapirs-Skrivebøger** med fortrinlige Karton Billedomslag, **Penne og Penneholdere, Tavler, Grifler,** alt til **Tegneundervisningen** hørende, **Vægtavler med Patentmaling,**

o. s. v., o. s. v.

Prislister fremsendes paa Forlangende frit.

Udkommet er:

Læsebog for Børneskolens ældste Klasse (III)

Udgivet af N. C. Rom.

Denne Læsebog har, ligesom dens Forgængere (I. og II.), det Særkjende **ikke at være kjedelig**, i det Udgiveren har haft for Øje at tilvejebringe et Indhold, som **paa ethvert Punkt kunde fængsle Barnets Interesse og vække dets Læselyst.**

Det righoldige Indhold af fortællende og naturskildrende Stof er udvalgt med stor Omhu og prydet med en Mængde fine Billeder, udførte af danske Kunstnere. Bogen, der indeholder et Tillæg med lette norske og svenske Læsestykker, er særdeles smukt udstyret. Den udgjør 374 Sider i stort Format og faas gjennem enhver Boglade **indbunden i smukt og stærkt** Skolebind for 2 Kr. 35 Ø.

Tidligere er udkommet:

Læsebog for Børneskolen II, udgivet af N. C. Rom

Indb. 1 Kr. 75 Ø.

Læsebog for Børneskolen I., ved M. Abrahamsen og Emanuel Henningsen, udgivet af N. C. Rom.

Indb. 1 Kr. 35 Ø.

Westphal, Thedin & Co.'s

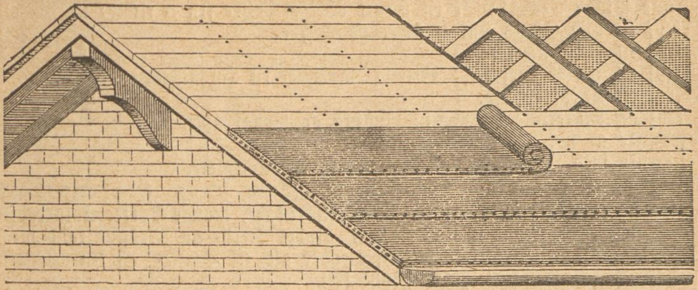

Asphalt-**Stentagpap**-Fabrik

anbefaler:

Prima Asphalt-Stentagpap som et billigt, ildfast, tæt og varigt Tækkemateriale.

Asphalt-Taglak til Overstrygning af Tagpaptage, Tagkit, **Tækkesøm**, Isoleringspap, Mastixpapir-Asphalt & vandfri Kultjære.

Patent Asphalt-Stentagplader i Skiferform til Beboelseshuse.

Engelsk Tagfilt, Vægfilt, Dampkjedelfilt og brun Skibsfilt.

Tækning med Stentagpap, **Overstrygning og Udbedring** af ældre Tage samt alle **Asphaltarbejder** udføres billigst ved øvede Arbejdere.

Prøver, Prislister, Brugsanvisninger og enhver Oplysning meddeles postfrit ved Henvendelse til

Westhal, Thedin & Co.

Kjøbenhavn. K. Contoir & Lager: Gammel Strand 48.

☞ **Attest:**

Valby, den 21de Avgust 1875.

Dhrr Westphal, Thedin & Co. Kjøbenhavn.

Da jeg ved den den 30te Juni d. A. paa Bjerregaard stedfundne Ildebrand under min Funktion ved Valby Brandvæsen havde særdeles god Lejlighed til at iagttage, hvilken Betydning Deres Tagpapper har under en stærk Ildebrand, hvorunder disse i længere Tid var udsatte, maa jeg overensstemmende med flere bevidne, at det ligefrem forbavsede os at se den Modstandsevne, Deres Papper udviste mod Ildpaavirkningen, og det er mig derfor ikkun en Pligt paa det bedste at anbefale Deres Tagpapper som et ypperligt Materiale til Tagdækning, og med det sikre Haab, at Fabrikatet vil have en stor Fremtid til Almennytte og Beroligelse.

Med Agtelse

S. B. Hermansen, Brandfoged.

For Husflidsdyrkere anbefales:

Værktøjskasser og Værktøjsskabe med udsøgte Samlinger af bedste Værktøj for alle Slags **Træarbejder** til meget billige Priser fra 3 til 80 Kr.
Værktøj til alle Slags fint Udskæringsarbejde.
Værktøj til Billedskæring.
Værktøj til Metalarbejde. } Særlig beregnet til Husflidsbrug.
Værktøj til Kurvebinding.
Værktøj og Materiale til Bogindbinding og Paparbejde.
Høvlebænke af ny, praktisk Form fra 25 til 35 Kr.
Drejebænke med Jærnsvinghjul og Jærnsnorskive 75 Kr.
Værktøj og Materiale til Børstebinding, hvoraf særlig fremhæves **borede Børstetræer, Piasava, Fiber, Para, Risrødder, mange Sorter Svinebørster og Hestehaar, samt fint Sejlgarn, glødet Jærn- og Messingtraad** meget billigt. Udførlige Prisfortegnelser over alt til Børste- og Kurvebinding hørende tilsendes paa Forlangende frit.
Forskjellige fine Træsorter i Plader à 1/16—1 Tommes Tykkelse. Rigt Udvalg af Stifter, Skruer, Hængsler, Smaalaase fint Messing- og Nikkelbeslag for Æsker, Tasker og Kufferter til Husflidsbrug.
Bogskind, Chagrin og **presset Shirting** i flere Farver, alle Slags farvede Papirer, ægte Bladguld m. m. a. til Bogbinderbrug og Paparbejde.

Vor illustrerede Prisfortegnelse over Værktøj
tilsendes paa Forlangende frit.

For Landmænd:

Lager af **danske, engelske, amerikanske, franske** og **tyske Værktøjer** af bedste garanterede Kvalitet for Landmænd, Haandværkere og Husflidsarbejdere.
Danske og amerikanske **Have- og Markredskaber** i Jærn og Staal af fortrinlig Form og Godhed.
Særlig anbefales **ypperlige amerikanske Leer,** hvoraf vi har solgt mange Tusende.

For Gartnere og Haveejere:

Alle de nyeste og bedste Staalredskaber i Spader, Grebe, Hakker, River osv., Podeknive, Beskærknive og Saxe, Slaamaskiner, Vandkander og Havesprøjter, samt ypperlig Raffiabast, Espalier- og Hegnstraad.
Galvaniseret Jærntraadsfletning til Havehegn og Hønsegaarde, særdeles holdbart og billigt i alle Bredder og Maskevidder.

Vor illustrerede Prisfortegnelse for Have- og Markredskaber
tilsendes paa Forlangende frit.

For alle anbefales:

Staalvarer i stort Udvalg. Lommeknive, Saxe og lign. Brugsgjenstande, fra simpleste til de mest elegante, til alle Priser.
Barberknive af extra god Kvalitet (hulslebne à 2 Kr.)
Bordknive med Staalgafler 6, 8, 10 Kr. pr. Dusin.

Særskilte Prislister sendes paa Forlangende frit.

Forhandlere gives Rabat.

Skriftlige Ordres udføres snarest mod Postopkrævning.

Axelhus, Kjøbenhavn V.

C. Th. Rom & Co.